

VERKLARING over de
OPENBARING VAN JOHANNES

Overgenomen uit de Bijbelverklaring van
Patrick, Polus, Welsh, Doddridge, Lowman, Gill,
en andere voorname Engelse Godgeleerden

Bij Isaak Tirion en Jacobus Loveringh

Amsterdam 1757

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003

VERKLARING VAN DE OPENBARING

Polus: Die *deze zeven kerken* aanmerken als afbeeldingen van al de christenkerken, van de tijd af, waarop Johannes deze Openbaring ontving en als een profetie van de staat der kerken, door alle tijden, zeggen: dat de kerk van Laodicéa verbeeldt de kerken van omtrent het einde van de wereld, tot op de komst van Christus. Maar dit noodzaakt hen te stellen, dat er niet zulk een zuivere en luisterrijke staat van de kerk, tegen de tijd van het einde der wereld, zal zijn, zoals velen geloven; maar dat de staat derzelve van tijd tot tijd erger zal worden, van een Laodiceesch temperament. Zodat, als Christus zal komen, Hij nauwelijks geloof zal vinden op de aarde.

Mij aangaande, ik zou wel kunnen toestaan, dat deze zeven brieven typerend en profetisch zijn maar niet, dat ze enkel profetisch zijn; gelovend dat er zulke gemeenten waren wanneer Johannes schreef, en dat de staat daarvan, in de eerste plaats, beschreven wordt in deze brieven, ofschoon mogelijk, de volgende kerken hiermee veel gemeens hebben gehad en nog zullen hebben, tot op de laatste dag.

VIERDE KAPITTEL

OPENBARING 4

1 Na dezen zag ik, en ziet, een deur was geopend in den hemel; en de eerste stem, die ik gehoord had, als van een bazuin, met mij sprekende, zeide: Kom hier op, en Ik zal u tonen, hetgeen na dezen geschieden moet.

2 En terstond werd ik in den geest; en ziet, er was een troon gezet in den hemel, en er zat Een op den troon.

3 En Die daarop zat, was in het aanzien den steen Jaspis en Sardius gelijk; en een regenboog was rondom den troon, in het aanzien der [steen] Smaragd gelijk.

4 En rondom den troon waren vier en twintig tronen; en op de tronen zag ik de vier en twintig ouderlingen zittende, bekleed met witte klederen, en zij hadden gouden kronen op hun hoofden.

5 En van den troon gingen uit bliksemen, en donderslagen, en stemmen; en zeven vurige lampen waren brandende voor den troon, welke zijn de zeven geesten Gods.

6 En voor den troon was een glazen zee, kristal gelijk. En in het midden des troons, en rondom den troon, vier dieren, zijnde vol ogen van voren en van achteren.

7 En het eerste dier was een leeuw gelijk, en het tweede dier een kalf gelijk, en het derde dier had het aangezicht als een mens, en het vierde dier was een vliegende arend gelijk.

8 En de vier dieren hadden elkeen voor zichzelf zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol ogen; en hebben geen rust dag en nacht, zeggende: Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die was, en Die is, en Die komen zal.

9 En wanneer de dieren heerlijkheid, en eer, en dankzegging gaven Hem, Die op den troon zat, Die in alle eeuwigheid leeft;

10 Zo vielen de vier en twintig ouderlingen voor Hem, Die op den troon zat, en aanbaden Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hun kronen voor den

troon, zeggende:

11 Gij Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil zijn zij, en zijn zij geschapen.

Inleiding en korte inhoud.

LOWMAN

Het voorgaande gezicht, welk Johannes zag, in de voorgaande hoofddelen vervat, vertoonde de staat der kerk, naar mijn begrip, ten tijde van het gezicht; of, naar de woorden van de Godspraak, *de dingen die zijn* (kap. 1:9) en gaf behoorlijke onderrichtingen aan de gemeenten tot opwekking van hun geloof en lijdzaamheid, en vermaande dezelve tot standvastigheid en volharding.

Nu - vanaf het 4^e hoofdstuk - beschrijft Johannes een tweede gezicht waarin de Godspraak aan hem openbaarde, *de dingen die hier ná geschieden zouden*, (kap. 1:19) de dingen welke geschieden zouden in een achtereenvolgende orde, van de tijd van het gezicht, *totdat de verborgenheid van God zou voleindigd zijn*. Om te meerder aandacht van de kerk te verwekken, en de gewisse uitkomst daarvan te tonen, en de grote aangelegenheid der dingen, in dit gezicht geopenbaard, wordt God Zelf verbeeld, als zittende op Zijn hemelse troon, in 't midden van Zijn engelen en heiligen, en de gehele verzameling van de hemelse kerk; waarin de luisterrijke majesteit, en de onbepaalde almacht van God, Zijn getrouwheid omtrent Zijn verbond en belofte, in de zorg voor Zijn gemeenten, en Zijn goedgunstigheid jegens haar, door zeer levendige en fraaie beeltenissen beschreven worden; tegelijk met de hoge eerbied, welke de kerken altijd behoren te hebben voor de besluiten, oogmerken en besturingen van de Voorzienigheid op zulk een plechtige wijze verklaard en openbaar gemaakt in de algemene vergadering des hemels, of naar de taal van de Joodse leraars, in het Conistori hierboven gelijk Maimonides het uitdrukt (a), *Non facit Deus quicquam, donec illud intuitus fuerit in familie superiori*; of, met een andere uitdrukking, *Ipse & domus iudicii ejus*; alsof het een bevel of besluit ware gepubliceerd en geregistreerd in het opper Consistorie des hemels. Een zeer gepaste en nutte voorreden op verscheiden openbaringen van de volgende gezichten.

Na dezen

G.G. Onmiddellijk na het eerste gezicht; want de gehele Openbaring werd hem op één dag vertoond, zijnde de dag des Heeren, kap. 1:10.

Gill. Hoe lang dit geweest zij na het eerste gezicht is niet zeker; het kan enige weinige minuten geweest zijn. Men moet aanmerken, dat, gelijk het eerste kapittel van dit boek, met het gezicht daarin, de voorreden, of inleiding is, tot de kerkprofetie, in de zeven brieven vervat; zo ook dit en het volgende kapittel, met het gezicht daarin, vervat de voorreden of inleiding tot de profetie van het boek, vertoond in de opening van de zeven zegelen van het verzegelde boek.

Bu. Zag ik.

Als of Johannes gezegd had, nadat mijn eerste gezicht voorbij was, zag ik, begerig zijnde, om het voornemen van God verder te weten en te verstaan, naar de hemel, van waar de Godlijke ontdekkingen komen.

Li. En ziet, een deur was geopend in de hemel.

De hemelen werden zo geopend, als of de deur van een aanzienlijk paleis werd opengezet, waar door zodanige luisterrijke gezichten ontdekt konden worden, als daar binnen waren. Sommigen willen hier door verstaan de kerk op aarde, welke is als een hemel, in vergelijking van het overige der wereld; en waarin, of voor welke deze

dingen stonden vervuld te worden. Anderen verstaan de hemel zelf; waar God zit in heerlijkheid, en vanwaar deze dingen geopenbaard werden.

PY Johannes schijnt te willen zeggen de grote vertoonplaats scheen mij toe te wezen een grote en luisterrijke tempel, bijna als de Joodse tabernakel vanouds, en de tempel van Salomo naderhand. Dus ontvingen de oude profeten hun Godlijke gezichten of openbaringen, als het ware in de tempel, Jesaja 6 enz. *Ik zag den Heere zittende op een hogen en verheven troon (de ark) en Zijn zomen vervullende de tempel*, enz. En Jer. 17:12: *Een troon der heerlijkheid is de plaats onzes heiligdoms*. En Ezech. 43: 7, *de plaats Mijns troons, waar Ik wonen zal, in 't midden der kinderen Israëls*. En de menigvuldige grote dingen van de christenkerk, in de latere of laatste dagen, worden geschetst in verbeeldingen, welke ontleend zijn van de tempeldienst en de oude gesteldheid van het Joodse volk.

Gill. Dit moet niet verstaan worden in een letterlijke zin, gelijk de hemelen geopend werden bij de doop van Christus, en bij de marteldood van Stéfanus, maar figuurlijk; en de uitdrukking moet verstaan worden van een ontdekking van dingen die waren, of zouden zijn in de kerk van God, welke in dit boek dikwijls betekend wordt door de hemel; en het moet begrepen worden in een gezicht geschied te zijn, op gelijke wijze als Ezechiël, onder de gezichten van God, gebracht werd naar Jeruzalem, en de tempel aldaar; en in een deur in dezelve, hem verbeeldt werden alle de gruwelen, welke bedreven werden in het voorhof en de tempel. Zo had Johannes in een gezicht, door een geopende deur, een vertoning van dingen in de kerk, welke hem voorgehouden werden.

Polus. *En de eerste stem die ik gehoord had, als een bazuin, met mij sprekende.*

Hij hoorde ook de stem van een, die luid tot hem sprak, gelijk de stem welke hij gehoord had, kap. 1:10.

Gill. Deze stem wordt niet genoemd de *eerste* stem, met opzicht op enige andere stemmen welke volgen zouden; maar betekent de voorgaande stem, de stem welke Johannes gehoord had achter zich, wanneer hij het eerste gezicht zag; en deze was gelijk die, helder, luid en klinkende als een bazuin; zodat Johannes zeer wel kon horen en verstaan hetgeen gezegd werd. Het was dezelfde persoon, die de vertoningen van zaken deed als tevoren, hij die is de Alfa, en de Omega, de Heere Jezus Christus, de Auteur van de gehele Openbaring. De zinspeling oogt op het blazen van trompetten bij de opening van de deur van de tempel. Op welke dag werd eenentwintig malen op een trompet geblazen in de tempel, driemaal, bij het openen van de deuren en negenmaal bij het dagelijks morgenoffer, en negenmalen bij het dagelijks avondoffer. En één van die werd genoemd de grote deur van de tempel; en die het dagelijks offer slachtte, deed dit niet voordat hij het geluid hoorde van die deur wanneer ze geopend werd. Zo wordt hier, met het openen van de deur in de hemel, in de kerk, - waarvan de tempel een voorbeeld was, - de stem van de Zoon van God gehoord, als het geluid van een trompet, luid en gemeenzaam tot Johannes sprekende.

Zeide, kom hier op.

GG. Om te beter te kunnen zien en horen en niet iets verkeerd te begrijpen, uit hoofde van de afstand. Dezelfde woorden worden gebruikt, kap. 11:12, maar tot een ander einde.

Gill. Van het eiland Patmos, daar hij was, *op in de hemel*; niet in de derde hemel, waarin Paulus werd opgetrokken, maar liever, in de evangelische kerk het Jeruzalem 't welk Boven is; maar dit moet, gelijk het voorgaande, verstaan worden bij wijze van

gezicht, gelijk Ezechiël werd opgelicht door de Geest, tussen de aarde en de hemel, zo werd Johannes, in een gezicht, van Patmos opgeroepen in de lucht, waar hem een vertoning van de kerk voorgehouden werd.

En ik zal u tonen hetgeen na dezen geschieden moet.

GG. De derde verdeling, waarvan gewag gemaakt is, kap. 1:19.

Gill. In de wereld, in het roomse gebied, en in de kerk van God, tot aan het einde van de wereld

En terstond werd ik in den geest.

GG. Na enige tussenpozen, geraakte hij wederom in een nieuwe verrukking van zinnen; of, hij werd geestelijkerwijze opgevoerd in de hemel; in een gezicht.

Deze uitdrukking betekent, te zijn onder een krachtige en bovennatuurlijke beweging, veroorzaakt door de wonderdadige werking van de Geest van God, werkende op de verbeelding op zodanige wijze, dat ze ongewone tonelen openen welke geen nauwkeurig uitwendig oorspronkelijk voorbeeld hebben. En dit wordt zeer opgehelderd door het gezicht welk Ezechiël vertoond werd, als hij in zijn huis zat, en de oudsten van Juda voor zijn aangezicht (Ezech. 8:1) die, waarschijnlijk niets gezien hebben dan de profeet zelf, in een verrukking; of wiens gedachten in zulken aandacht gevestigd waren, dat hij ongevoelig was omtrent alles wat nevens hem was.

Wij moeten ons derhalve, niet voorstellen, dat de Persoon die op de troon zat, of de vier dieren, of de vierentwintig ouderlingen, waarachtige wezens waren, die in de natuur een bestaan hadden; ofschoon zij op een oneigenlijke wijze, vertoonden dingen welke in waarheid bestonden. En ofschoon het mogelijk zij, dat door de macht van God, of van de engelen, enige vertoningen in de lucht kunnen voortgebracht zijn geworden; acht ik het veel waarschijnlijker, dat al wat er gebeurd zij, enkel in de verbeelding van Johannes heeft omgegaan. Dit zal in de verklaring zeer veel moeilijkheden wegnemen, om niet te zeggen, ongerijmdheden, welke uit een strijdige veronderstelling volgen. Zoals, dat er in de hemel zou zijn een dier, in de gedaante van een Lam, om Christus te verbeelden; en zodanige levende schepselen, als hier beschreven worden; en dat God Zelf, in een menselijke gedaante, verschijnt, enz. En deze aanmerking maak ik eens en vooral, met begeerte dat ze in de gedachten gehouden, en toegepast moge worden, daar de gelegenheid zulks eist.

En ziet daar was een troon gezet in de hemel.

PY. De ark en de Cherubim werden genoemd: *de troon van God*, in het oude testament.

GG./LO. *En daar zat Een op den troon.*

Hij zag God zittende op eerste troon, omhoog, opdat de dingen, welke volgen zouden, met des te meer plechtigheid zouden vertoond worden. God de Vader verschijnt hem in de gedaante van een koning op een troon, vers 8- 10; kap. 5:1; 22:1. Het kan zijn een vertoning van God, zittende in zijn gemeente op aarde, als koning over dezelve. Dus vertoonde zich God, Jes. 6:1; Ezech. 1:26; 11:22; Dan. 7:9.

Vers 3. *En Die daarop zat, was in 't aanzien de steen Jaspis en Sardius gelijk.*

Polus. Dit alles is maar een beschrijving van de heerlijkheid van God, waarmee Hij Zich aan Johannes, in dit gezichte vertoonde. De steen Jaspis is beroemd vanwege deszelfs doorschijnendheid, welke hij aan het oog vertoont, en kan betekenen de verscheiden en oneindige volmaaktheden van God. De Sardius is van een bloedrode

kleur, en zou kunnen betekenen de macht, rechtvaardigheid en verschrikkelijkheid van God.

WE. De eerste van deze stenen heeft zijn naam, in 't hebreuws van deszelfs vastheid en hardheid, als zijnde onbewerkbaar met de hamer, en kan aangemerkt worden als een verbeelding van Gods almacht; de laatste van deszelfs roodheat of vurigheid. Het is een bekwaam zinnebeeld van de ontzagwekkendheid van God, in Zijn oordelen. Het schijnt mij toe, dat hier niet zozeer gezien word op de kleur van deze stenen, als op de glans, en de schittering van het licht, welk zij doen terugkaatsen, als ze wèl gepolijst zijn.

En een regenboog was rondom den troon, in het aanzien den steen smaragd gelijk.

Gill/PO. "De regenboog is een terugkaatsing van de stralen der zon op een dunne waterige wolk." De regenboog was het teken van Gods verbond met Noach, betekende, dat Hij zover met de wereld verzoend was, dat Hij dezelve niet wederom wilde verdolgen door het water. De Smaragd is groen en aangenaam voor het oog, gelijk dit gezicht God vertoont als machtig, rechtvaardig en goed, en van vele en oneindige volmaaktheden.

WE. Onder de verscheiden kleuren van de regenboog, stak een aangenaam en behaaglijk groen uit, zeer gepast betekende het Evangelisch verbond der genade, 't welk onder al de oordelen van God een gunstige bewaring mengt voor de gelovigen.

LO. Vele uitleggers hebben een geheimzinnige betekenis gezocht in de kleuren en eigenschappen van die kostbare gesteenten, welke hier gemeld worden; maar het schijnt mij niet toe, dat hier iets zodanig mee beoogd wordt. Men kan aangaande de profetische stijl van de schrift aanmerken, hetgeen de Abt Steury, met recht heeft aangemerkt rakende de poëtisten; namelijk, dat men zich niet moet verbeelden, dat elk woord en omstandigheid een bijzondere toepassing heeft; de gehele figuur ziet doorgaans maar op één ding alleen. Het overige, 't welk er bijgedaan wordt, is niet om een gedeelte van de vergelijking te maken, maar om het ding, waarvan de gelijkenis ontleend is, te levendiger te vertonen (a). Maar daar is reden, om de regenboog aan te merken als een vertoning van Gods getrouwheid aan Zijn verbond en belofte, nademaal God die Zelf gesteld had tot een teken van Zijn verbond; en beloofd, dat wanneer de boog zou gezien worden in de wolken, Hij dan gedenken zou aan het verbond tussen Hem en Noach, Gen. 9:13-15.

Vers 4. En rondom den troon waren vierentwintig tronen.

GG./Gill. Twaalf aan de rechter en twaalf aan de linkerhand. "In de gedaante van een halven kring, zijnde de voorname troon in het midden daarvan; zoals men in het Sanhedrin of grote gerechtshof der Joden zat". (Misna-sanhedrin)

En op de tronen zag ik de vierentwintig ouderlingen zittende.

PO/DO. Sommigen gisten, en niet zonder reden, dat hier een zinspeling is op de vierentwintig ordeningen van de priesters en Levieten, door God bestemd tot Zijn dienst, in het heiligdom en de tempel vanouds, 1 Kron. 24:18; 25:31. En dat deze vierentwintig ouderlingen afbeelden, óf, de gehele kerk onder het nieuwe testament, het getal van de geslachten van Israël, welke de kerk onder het oude verbond uitmaakten, verdubbeld zijnde, om de aanwas van de kerken onder het evangelie te betekenen; óf de hoofden van de kerk, onder het *oude* en *nieuwe* testament. Want daar waren twaalf patriarchen en twaalf apostelen. Zij worden vertoond zittende, om hun staat van rust en gemak te kennen te geven.

"Het getal schijnt te zinspelen op dat van de aartsvaders en apostelen en zij worden ouderlingen genoemd, omdat de voorzitting van de ouderlingen bekend was onder de Joden. En dezen kunnen aangemerkt worden als de kerk verbeeldende, bewijzende eerbied voor de troon in de naam van alle anderen".

Bekleed met witte klederen.

GG. Niet alleen tot een teken van onschuld, maar ook van eer en zegepraal, kap. 3:4; 7:14.

En zij hadden gouden kronen op hun hoofden.

Polus. Om te betekenen de staat en waardigheid, waartoe God hen had verheven. Tekenen van koninklijke staat en luister, Ps. 21:4; Hoogl. 3:11; kap. 1:6.

LO. Als personen van hoge waardigheid en aanzien; in de hoven van de grootste vorsten; ja zij droegen zelfs gouden kronen, of kroontjes op hun hoofden.

WA. Daar waren aan de engelen, dat is, bisschoppen, die overwonnen, beloofd witte klederen en kronen, kap. 2:10; 3:4, 5; en te zitten op tronen, kap. 3:21. En onze Zaligmaker belooft tronen aan de apostelen.

Vers 5. En van den troon gingen uit bliksemen

GG. Óf om Gods macht te vertonen in het verschrikken van de vijanden Zijner kerk, Ps. 22:12, 14; 97: 3, 4. Óf Zijn majesteit in het openbaren van Zijn wil. Vorsten kunnen dit alleen op aarde doen door trompetten; God met donder van de hemel. Exod. 19: 16; zo ook Ps. 81:7; Ezech. 14: 13, 14.

En donderlagen en stemmen.

PY. Tekenen, waardoor in het oude testament de tegenwoordigheid van God gekend werd, en mee vergezeld ging.

G.G. Stemmen, een hebreeuwse manier van spreken, voor sterk geluid en gekraak van de donder, Exod. 9:23, 20:18.

En zeven vurige lampen waren brandende voor de troon, welke Zijn de zeven Geesten Gods.

Polus. De vurige lampen voor de troon, hebben overeenkomst met de zeven lampen van de tabernakel, welke licht gaven aan het gehele huis van God, Exod. 27: 20, en worden hier verklaard te zijn de zeven Geesten Gods, dat is, de Heilige Geest in Zijn zevenvoudige, dat is, menigvuldige bedelingen der genade; 1 Kor. 12:4, 5, waardoor hij de zielen van de ware leden Zijner kerk verlicht, verlevendigt, geneest, en vertroost.

DO. Sommigen zijn van gevoelen, dat dezen zijn *de zeven Geesten Gods* dat is, engelen, waarvan hierna gesproken wordt, vers 6. Maar ik twijfel tegenwoordig, of men dezelve niet kan onderscheiden. Vurige lampen, of flikkerende vlammen, gelijk die welke op de apostelen vielen, op de Pinksterdag (Hand. 2:3) zouden mogelijk de zinnebeelden kunnen zijn van de gezegende Geest van God, in deszelfs verscheiden en menigvuldige werkingen; inzonderheid die, waar door de gemoederen van verstandige wezens verlicht en gezuiverd worden. En de Geesten, die voor de troon stonden, kunnen onderscheiden vertoningen zijn geweest van gedaanten van engelen, gelijk het zeker is, dat sommigen van dezelve waren, uit de handelingen welke zij naderhand verrichten, blazende de zeven bazuinen.

LO. Daar is een aanmerkelijk verschil in de menigvuldige beschrijvingen van de troon van God in de profeten, zodat het niet kwalijk zal voegen, daarvan enig gewag te

maken. De heerlijkheid, of SCHECHINAH in de tempel, wordt vertoond als onder de vleugelen van de Cherubim; want de Cherubim spreidden beide vleugelen over de plaats der ark, en de Cherubim overdekten de ark, 1 Kon. 8: 7. In het gezicht van Jesaja wordt de heerlijkheid des Heeren verbeeld, als zittende op een troon, en de Serafim rond en boven Hem, Jes. 6:1, 2, dat is, boven de plaats op welke de troon was gezet als dienaars of wachters van Degene, Die op de troon zat. In een ander gezicht is de gelijkenis eens uitspansels over de hoofden der dieren, Ezech. 1: 22, die de profeet elders noemt Cherubim, Ezech. 10: 20, óf de Cherubim worden vertoond als dragende een kristallijn overwelft of zetel, waarop de troon van JEHOVAH geplaatst was boven hun hoofden, en welke zij ondersteunden met hun vleugels. Deze verschillende beschrijving kan verklaard worden door een algemene aanmerking, dat de SCHECHINAH, of heerlijkheid des Gods van Israël, in de tempel vertoond wordt, als de tegenwoordigheid van een koning in Zijn paleis; zijn troon wordt gesteld geplaatst te wezen in een vertrek van Staat; en de cherubim zó geplaatst dat zij een Poort van verhemelte van staatsie maken, onder het welke Hij zit. In het gezicht van Jesaja wordt JEHOVAH vertoond, als zittende op Zijn troon, of bed van justitie, gehouden in het open hof, in het portaal, of bij de poort van Zijn paleis; dan verschijnen de Cherubim als oppassers en dienaars van het hof, om bevelen te ontvangen en uit te voeren. In het gezicht van Ezechiël, wordt JEHOVAH verbeeld, als gaande in plechtige omgang, terwijl Zijn troon, of Stoel van staatsie gedragen wordt op de vleugelen van de Cherubim, gelijk de grote koningen van het oosten gewoon waren gedragen te worden op de schouders van hun dienaren.

6. En voor de troon was een glazen zee, kristal gelijk.

BU. Met deze glazen zee schijnt hier gezinspeeld te worden, op het grote wasvat in de tempel, de *koperen zee* genoemd, waarin Aäron en zijn zonen zich wiesen voordat zij de heilige dingen bedienden; te kennen gevende, dat er zuiverheid vereist wordt in alle de aanbidders, en voornamelijk in de dienaars van God.

GG./LI. Waarvan het water klaar en doorschijnend was als glas. Dit schijnt geweest te zijn een statieuze voetbank, beneden de troon; een zee hier, als de aarde, Jes. 66:1. Óf als een kostelijk plaveisel onder en voor de troon, als kristal, gelijk die van Saffier, Exod. 24:10, van welk Poort van steen sommige hemelsblauw zijn, andere wit als kristal. Hier door verstaan sommigen de schriften, of het woord van God, als zijnde vol helder schijnende waarheden, en ons tot God brengende, Ps. 19:8; 119: 105, 130. Anderen willen door deze glazen zee verstaan de wereld, welke zij zegen, dat bij een zee vergeleken wordt, om haar ongestadigheid, onstuimigheid, en onzekere beweging. LO. Wat ze ook betekent, zij schijnt een zinspeling te behelzen op die zuiverheid, welke vereist wordt in alle personen, die de eer en het geluk hebben van een toenadering tot de tegenwoordigheid en de troon van God.

En in het midden des troons, en rondom de troon, vier dieren, zijnde vol ogen van voren en van achteren.

GG. Staande twee recht midden tegen over de troon, en een op elke hoek. Of anders hun lichamen waren beneden de troon en hun hoofden staken boven dezelve uit.

DO. *Vier dieren*, dat is vier *levende schepselen*. Het is een misslag van onze vertalers het woord *zoa* over te zetten, beesten; het betekent gewis een ander soort dieren die een ander soort leven hebben, zowel als redenloze beesten. Het woord beesten verlaagt niet alleen hier de betekenis maar de dieren hier gemeld, hebben delen en verschijnselen welke beesten niet hebben, en worden vertoond als op de hoogste wijze redelijk.

WA. Door beesten of dieren worden in de profetieën van het oude testament, verbeeld vorstendommen, koninkrijken, volkeren of scharen. Zo schijnen ze hier te wezen gezelschappen of verzamelingen van christenvolken. Hetzelfde schijnt ook betekend te worden door een menigte van ogen van voren en van achteren, van binnen en van buiten.

GG. Deze vertonen de bedienaars van het Evangelie, vervat als het ware in de vier evangelisten, kap. 5:8, vol ogen van voren en van achteren, om te betekenen de waakzame zorg van de herder, Hand. 20: 26, 28, óf zij zien voorwaarts op God, en achterwaarde op Zijn volk, Hab. 2:1, 2.

7. En het eerste dier was een leeuw gelijk, en het tweede dier een kalf gelijk, en het derde dier had het aangezicht als een mens, en het vierde dier was een vliegende arend gelijk.

DO. Het is bekend dat de ouden zeer gereed waren met beeldspraak, die zo ik geloof, meest ontleend waren van de Egyptenaars, waardoor zij natuurlijke en zedelijke waarheden gewoon waren uit te drukken. Dr. Middleton heeft er ons een opgegeven, welke zo opmerkenswaardig is, dat ik niet kan nalaten dezelve hier in te voegen. Zij is een kopie van een edelgesteente, waarop het aangezicht van een mens, het hoofd van een olifant, een pauw en een scepter bij elkander gevoegd zijn.

Hij meent dat er mee beoogd zij een beeldspraak, of zinnebeeldige vertoning van Socrates; omdat het aangezicht veel gelijkheid heeft, naar de afbeeldingen welke van hem, in 't gemeen, gegeven worden. Hij veronderstelt dat het menselijk aangezicht verbeeldde dat van Socrates, en de andere beeltenis van de voortreffelijke en Goddelijke hoedanigheden van zijn verstand. De pauw, de allerschoonste vogel zijnde, kan betekenen de schoonheid van zijn deugden; de scepter zijn majesteit en gezag; de olifant de sterkte en kracht van zijn geest. En om dezelfde reden, merkt hij aan, heeft dit kunnen gebruikt worden om uit te drukken het karakter van een filosoof, in 't algemeen; maar voornamelijk de wijzen man der Stoïcijnen die voorzien was van allerlei deugden en volmaaktheden, zijnde de een schoon en kloekmoedig man, en een koning, hoedanige omstandigheden hem ook mochten overkomen.

Men kan, denk ik, niet twijfelen, of dezen zijn de Cherubim, door Ezechiël beschreven, (kap. 1) welke daarom met deze vertoning nauwkeurig vergeleken moeten worden.

WA. De gedaanten van deze dieren zijn dezelfde als die van de Cherubim bij Ezechiël, alleen hadden die elk vier vleugelen, deze hier zes, gelijk de Serafim, Jes. 6: 2. Zij zijn, als ik denk, de vier gemeenten, houdende het gestadig gebruik op van gebeden en dankzeggingen; zij en de vierentwintig ouderlingen hadden daar deel in; zie vers 9 en 10. Of liever, de Christenkerk, in vierderlei standen, op vierderlei tijden.

- Eerst, de vroegste kerk als een leeuw, met de kracht des geloofs en der lijdzaamheid.
- De tweede gelijk een os, zwoegende onder verdrukkingen en vervolgingen, en inkruipingen van ketters, tot op de tijd van keizer Constantijn.
- De derde onder de christenkeizers had een aangezicht als een mens.
- De vierde, de kerk in de tijd van de afval had, gelijk wij lezen, kap 12:14, *twee vleugelen eens groten arends, welken haar gegeven, waren, opdat zij zou vliegen in de woestijn.* En hier is de vertoning van de arend vliegende.

PO. Men merkt hier over aan, dat de afbeeldingen van deze vier schepselen ook waren in de standaarden van de Israëlieten, zoals zij gelegerd waren in vier verdelingen, drie stammen tot elke verdeling gerekend wordende. De standaard van Juda had een leeuw, volgens Jakobs profetie van dat geslacht, Gen. 49:9; Efraïm een os, Ruben een man,

Dan een arend. Dit bewijst de geleerde Jozef Mede uit de Rabbijnen; die ofschoon heel fabelachtig in zulke dingen, echter geloofd mogen worden.

Men vraagt, *wat door deze vier levende schepselen, aldus beschreven, betekend wordt.* Sommigen zeggen, de vier evangelisten; anderen, vier apostelen, enz. Maar diegenen schijnen 't best te oordelen, die zeggen, dat er door betekend worden de verscheiden en velerlei gaven, waarmee God Zijn dienaren begunstigt, gevende aan sommigen meer kracht en kloekmoedigheid, dat zij zijn als leeuwen; anderen meer tamheid en zachtaardigheid, dat zij zijn gelijk ossen of kalveren; anderen hebben meer wijsheid en voorzichtigheid, welke een mens best vertonen; anderen een doordringender inzicht in de verborgenheden van Gods koninkrijk, makende hen gelijk aan arenden.

8. En de vier dieren hadden elkeen voor zichzelf, zes vleugelen rondom.

DO. Ofschoon de hoofden van deze vier verwonderlijke schepselen ongelijk waren, hadden zij in het overige van het lichaam dezelfde gedaante.

PO. De Serafim in het gezicht van Jesaja hadden ook zo veel vleugelen, kap. 6:2. En op die plaats wordt het gebruik daarvan verklaard: met twee bedekten zij hun aangezichten, met twee hun voeten, en met twee vlogen zij. Zo wij hier al de vleugelen aanmerken als gegeven om te vliegen, geven zij de gereedheid te kennen van de dienaren van God, om zich te bewegen derwaarts waarheen zij van God gezonden worden. Als men ze verstaat tot hetzelfde einde te dienen, als ze bij Jesaja verklaard worden, zullen er door te kennen gegeven worden hun menigvuldige genadegaven, vreze, ontzag en eerbied voor God; hun ootmoedigheid en nederigheid, vlugheid of gereedheid, om al de bevelen van God te gehoorzamen.

En waren van binnen vol ogen.

DO. Om te betekenen hun gezwinde onderscheiding van alle voorwerpen rondom zich.

PO. Dit beduidt de grote mate van kennis, naarstigheid en waakzaamheid, welke in een dienaar van Christus behoren plaats te hebben.

En hebben geen rust, dag en nacht, zeggende, heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die was, en Die is, en Die komen zal.

WE. Dat is, zij rusten niet van God te dienen of te bidden op gewone en plechtige tijden. Dat dit zo verstaan moet worden, is klaar uit Hand 20: 31, waar Paulus van zichzelf zegt, *dat hij niet opgehouden had nacht en dag, hen te vermanen*, waardoor alleen verstaan kan worden, dat hij alle gelegenheden had waargenomen, welke bekwaam waren, om hen te vermanen. Behalve dat vers 9 en 10 gezegd wordt, dat wanneer de dieren heerlijkheid, enz, gaven, dan de vierentwintig ouderlingen neervielen; 't welk duidelijk te kennen geeft, dat die vier levende schepselen maar alleen op sommige tijden eer gaven, want als zij dit altijd gedaan hadden, hadden de vierentwintig ouderlingen gestadig moeten neerliggen voor de troon.

DO. Deze is de lofzang welke Jesaja ons zegt, dat de Serafim hoorde zingen; en het is aanmerkelijk dat vele andere lofzangen, in dit boek gemeld, uit het oude testament ontleend zijn. Hier mee wordt God, door een gestadig gebed, de eer gegeven van Zijn natuurlijke en zedelijke volmaaktheden, met erkenning van deszelfs onveranderlijkheid van eeuwigheid tot eeuwigheid.

LO. Dat de beschrijving van deze vier levende schepselen ontleend zou zijn van de standaarden van de legerplaats van Israël, gelijk de heer mee, en anderen, die hem navolgen, willen vindt bij andere geleerden weinig ingang; en is zonder bewijs tot ondersteuning daarvan. Daar wordt nergens van standaarden gesproken bij Mozes of

in de gehele schrift, Joséfus, Philo, of enige oude schrijver, die er enig gezag aan kan geven. De redenen waarmee, Aben Ezra dat gezegde wil ondersteunen, zijn zo zwak, naar 't gevoelen van Bochart, dat hij niet schroomt dezelve belachelijk te noemen. En daar zijn veel redenen, welke het ten uiterst onwaarschijnlijk maken, dat de Joden zulke standaarden in het leger zouden gehad hebben; zijnde het een algemeen gevoelen onder de Joden, dat beelden voor krijgsstandaarden, strijdig waren tegen de wet, welke verbood beelden te maken. En het is zeer ongelooflijk, dat daar het volk zo veel geleden had om het maken van een gouden kalf, Mozes, onmiddellijk daarop zou maken, niet alleen het beeltenis van een kalf, maar ook verscheiden andere beelden, tot krijgsvendels of standaarden, voor een volk, 't welk zo genegen was tot afgoderij. Deze *levende schepselen* schijnen, veeleer, ontleend van de Cherubim in de gezichten van Jesaja en Ezechiël, en in het heilige der heiligen, welke duidelijk geschikt waren tot een vertoning van de engelen, welke in de schrift altijd verbeeld worden de SCHSCHINAH of de heerlijkheid van God te vergezellen, volgens de Psalmist, Ps. 68:18. *Gods wagenen zijn tweemaal tien duizend, de duizenden verdubbeld*, of: *JA DUIZENDEN VAN ENGELLEN; de Heere is onder hen een Sinai in heiligheid*. Het groot gebruik van engelen in dit gezicht, en het groot getal daarvan, zodat *Johannes hoorde de stem van vele engelen rondom de troon* (kap. 5:11) maken het waarschijnlijk, dat, gelijk de vierentwintig ouderlingen geplaatst waren rondom de troon als toonbeelden van de Joodse en christelijke kerken, nu tezamen verenigd; zoals ooit de vier levende schepselen cherubim, insgelijks toonbeelden zijn van de engelen, die rondom de troon van God zijn, en Hem dienen. En dus drukt, volgens een voornaam schrijver, de gedaante van de Cherubim uit, het groot verstand en de macht van de engelen (Spencer). En dan zal men ook een duidelijke reden vinden, welke anders niet zo gemakkelijk gegeven kan worden, waarom deze levende schepselen nader bij de troon zijn, dan de vierentwintig ouderlingen, en waarom zij God beginnen aan te bidden voor hen.

9. En wanneer de dieren heerlijkheid en eer en dankzegging gaven Hem, Die op de troon zat, Die in alle eeuwigheid leeft.

DO. Dat is, terwijl deze levende schepselen, aldus heerlijkheid, eer en dankzegging gaven aan Degenen Die op de troon zat, en hun nederige en eenstemmige lofzangen aan Hem opdroegen, met een onvermoeide ijver, en vurigheid van geest ...

10. Zo vielen de vierentwintig ouderlingen voor Hem, Die op de troon zat.

GG. Als onbevoegd om te zitten in Zijn tegenwoordigheid, Ps. 95:6; 99:5.

En aanbadden Hem, Die leeft in alle eeuwigheid.

PO. Erkennende, dat al het goede, welk aan hen gedaan, of in hen gewrocht was, van God kwam, en aan Hem moest toegeëigend worden.

GG. Kusten, als 't ware, Zijn voeten. Het oorspronkelijk woord is afgenomen van honden, die gaan neerliggen als de meester inkomt, en zijn voeten lekken. Zij betoonden de allergrootste vernedering. voor God; zie kap, 3: 9

En wierpen hun kronen voor den troon, zeggende.

GI. Te kennen gevende, dat zij die ontvangen hadden van Hem, Die daar op zat, zijnde door de genade van God hetgeen zij waren; en dat zij onwaardig waren dezelve te dragen in Zijn tegenwoordigheid; erkennende hierdoor, tegelijk hun onderwerping aan hem, als hun Koning en Wetgever. Dergelijke dingen zijn gedaan door koningen en vorsten, voor een ander, ten teken van onderwerping. Zo viel Tigranes koning van

Armenië, neer aan de voeten van Pompéjus, en wierp de kroon van zijn hoofd, welke Pompéjus er wederom opzette; en na hem zekere dingen bevolen te hebben, gelastte zijn koninkrijk wederom aan te nemen. Herodes, keizer Augustus Caesar te Rhodus ontmoetende, nam als hij de stad inging zijn kroon af en na dat hij een gesprek met hem had gehouden, waarin de keizer genoeg vond, zette die hem wederom op.

Gij Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht.

PO. De lof van Uw kracht; de dankzegging en erkenning van alle schepselen komt U toe.

Want Gij hebt alle dingen geschapen en door Uw wil zijn zij en zijn ze geschapen.

Nademaal Gij het eerste wezen aan alle schepselen gegeven hebt; en het hun daarom gegeven hebt, opdat zij U zouden eren, danken, dienen en gehoorzamen.

Openbaring 5

- 1 En ik zag in de rechterhand Desgenen, Die op den troon zat, een boek, geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.
- 2 En ik zag een sterken engel, uitroepende met een grote stem: Wie is waardig het boek te openen, en zijn zegelen open te breken?
- 3 En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde, kon het boek openen, noch hetzelfde inzien.
- 4 En ik weende zeer, dat niemand waardig gevonden was, om dat boek te openen, en te lezen, noch hetzelfde in te zien.
- 5 En een van de ouderlingen zeide tot mij: Ween niet; zie, de Leeuw, Die uit den stam van Juda is, de Wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen, en zijn zeven zegelen open te breken.
- 6 En ik zag, en ziet, in het midden van den troon, en van de vier dieren, en in het midden van de ouderlingen, een Lam, staande als geslacht, hebbende zeven hoornen, en zeven ogen; dewelke zijn de zeven geesten Gods, die uitgezonden zijn in alle landen.
- 7 En Het kwam, en heeft het boek genomen uit de rechterhand Desgenen, Die op den troon zat.
- 8 En als Het dat boek genomen had, vielen de vier dieren en de vier en twintig ouderlingen voor het Lam neder, hebbende elk citeren en gouden fioelen, zijnde vol reukwerks, welke zijn de gebeden der heiligen.
- 9 En zij zongen een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig dat boek te nemen, en zijn zegelen te openen; want Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie;
- 10 En Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesteren; en wij zullen als koningen heersen op de aarde.
- 11 En ik zag, en ik hoorde een stem veler engelen rondom den troon, en de dieren, en de ouderlingen; en hun getal was tien duizendmaal tien duizenden, en duizendmaal duizenden;
- 12 Zeggende met een grote stem: Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging.
- 13 En alle schepsel, dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles, wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, Die op den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.
- 14 En de vier dieren zeiden: Amen. En de vier en twintig ouderlingen vielen neder, en aanbaden Degene, Die leeft in alle eeuwigheid.

Het boek met de zeven zegelen

1. *En ik zag in de rechterhand Desgenen, Die op de troon zat, een boek geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.*

PY. (zie Newton) Met zinspeling op het boek van de wet, 't welk in de rechterzijde van de ark opgesloten was.

Gill. Van deze troon en Die daar op zat, zie kap. 4:2. Dit boek was zeer gelijk aan de rol van Ezechiël, kap. 2: 9, welke beschreven was van voren en van achter; en dit was ook, inderdaad in de gedaante van een rol. De wijze van schrijven was in die tijd, op stukken van perkament, welke geëindigd zijnde, opgerold werden. Dit boek schijnt

bestaan te hebben uit zeven rollen, waaraan zeven zegelen waren. En omdat er binnenin geen plaats genoeg was, waren er tegen de gewone wijze van schrijven, op de rugzijde van de rol ook enige dingen geschreven.

Geschreven van binnen en van buiten.

LO. Deze rol was met beschreven op de rugzijde, zowel als van binnen, gelijk onze vertalers dezelve schijnen te vertonen, en sommige uitleggers de woorden verstaan hebben. Maar er moet, gelijk Grotius heeft aangemerkt, een scheiding gemaakt worden achter het woord vanbinnen, en men moet lezen, *beschreven vanbinnen, en aan de buitenzijde verzegeld*. En dit komt veel beter overeen met het oogmerk van een boek zo zorgvuldig te verzegelen volgens de verklaring van een verzegeld boek, door de profeet Jesaja: *daarom is u lieden alle gezicht geworden als de woorden eens verzegelden boeks, hetwelk men geeft aan een die lezen kan, zeggende, lees toch dit; en hij zegt, ik kan niet, want het is verzegeld*. En, ofschoon er een tekst is bij de profeet Ezechiël, welke spreekt van een rol of boek, beschreven voor en achter, Ezech. 2: 9, 10, moet men aanmerken, dat die rol geopend, en voor hem uitgespreid aan de profeet overgegeven werd, en gans niet verzegeld. Maar het is een ander geval met een boek of rol zo vast verzegeld dan dit; zodat het door niemand kon gelezen worden, als blijkt uit hetgeen volgt.

DO. De heer Lowman heeft, in navolging van Grotius, aangemerkt, dat men een scheidken moet zetten achter het woord *vanbinnen*, en de woorden vertalen, *beschreven van binnen, en van buiten verzegeld*. Maar Dr. Hammond heeft de gewone vertaling zeer wel verdedigd; aanmerkende, dat in 't vervolg blijkt, dat de opening van elk zegel een nieuwe vertoning voortbrengt; 't welk niet zo kon zijn, indien al de zegels aan de buiten zijde waren geweest; want dan hadden zij alle moeten geopend worden, voordat enig gedeelte van het boek, kon ontdekt worden, enz. En daarom moet men stellen dat elk zegel tot een bijzonder blad behoorde.

GG. Dit boek was in Gods rechterhand, dat is, zo nabij Hem, dat niemand de hand daaraan kon leggen zonder Zijn toelating. Of het boek was in Gods rechterhand, om te tonen, dat niemand kan weten wat er in geschreven is, zonder dat Hij het toelaat. Het was verdeeld in zeven delen, en elk deel had een zegel, als blijkt uit de opening van elk zegel. Vervattende een historie van de dingen rakende de kerk van God, tot op de tweede komst van Christus, gelijk afgenomen kan worden uit de opening der zegelen.

PO. Dit kon geen ander boek zijn, dan het boek van de besluiten en voornemens van God, met opzicht op Zijn kerk, en welke aanmerkelijke dingen daarin zouden voorvallen, tot aan het einde van de wereld.

2. En ik zag een sterke engel, uitroepende met een grote stem.

GI. Deze engel wordt hier sterk genoemd, met opzicht op zijn stem, welke hij uit hoofde van zijn grote kracht, zo sterk verhief, dat ze gehoord kon worden door alle schepselen in de hemel en op de aarde en onder de aarde.

Wie is waardig het boek te openen, en zijn zegelen op te breken?

GG. Allen wordt de vrije proef aangeboden, maar er werd een grote waardigheid vereist in degenen, die het ondernemen zou. Dergelijke spreekwijzen worden gebruikt Jer. 49:19; 2 Kor. 2: 16.

LO. Dat is, wie is in staat om de raadslagen van God, in dit boek aangetekend te ontdekken, bekend te maken, en tot uitvoer te brengen?

3. En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde, kon het boek openen, noch hetzelfde in zien.

PO./GG. Niemand van de engelen in de hemel, of enig mens op de aarde, of iemand van degenen, wier lichamen zijn onder de aarde en de zielen in de hemel, of enige onderaardse geesten. Niemand werd in staat bevonden, om het boek te openen, of in te zien. Daar was niemand die antwoord gaf op de vraag van de engel. En het niet antwoorden, of niet te voorschijn komen, houdt de engel voor een erkenning van hun onwaardigheid, of onbekwaamheid, of van beiden. Zo ook Jes. 41:28.

4. En ik weende zeer, dat niemand waardig gevonden was, om dat boek te openen en te lezen, noch hetzelfde in te zien.

PO. Gelijk het de natuur des mensen is, begerig te wezen om geheime en verborgen dingen te weten, voornamelijk zodanige welke wij begrijpen, dat onszelf aangaan, of die wij liefhebben, of van ons belang zijn; en ontrust te worden, als wij merken dat zij kunnen geweten worden, en het middel niet hebben, om tot de kennis daarvan te komen.

GG. Johannes geloofde dat het dingen van gewicht waren, en was daarom bedroefd, dat zij niet konden openbaar gemaakt worden. En vreesde, dat ze voor altoos verborgen zouden blijven.

5. En een van de ouderlingen zeide tot mij:

GI. Dat is, een van de vierentwintig ouderlingen, die rondom de troon waren, wordt, in dit gezicht, verbeeld als tot Johannes te komen, om hem te vertroosten onder zijn verlegenheid, en hem te onderrichten van hetgeen geschieden zou.

Weent niet, ziet de Leeuw, Die uit de stam van Juda is, de Wortel Davids, heeft overwonnen.

PO./GG. Zijt niet ontroerd, het boek zal evenwel geopend worden. Door de Leeuw uit de stam van Juda, Christus de Messias, de machtige Koning der kerk, Lukas 22:43.

PO. Christus wordt hier voorgesteld onder een tweërlei karakter; eerst van de Leeuw uit de stam van Juda, buiten twijfel met zinspeling op de profetie van Jakob, Gen. 49: 9, 10, waarin Juda vergeleken wordt bij een leeuwenwelp, omdat hij zegepralend zou zijn. Christus moest uit die stam geboren worden, en zou een groot Overwinnaar zijn. Hij wordt 2^e genoemd de wortel Davids, hij was een nakomeling van David, als mens, maar de wortel van David als God; waarom hem David zijn Heere noemt, alhoewel Hij zijn Zoon was, Ps. 110:1.

Heeft overwonnen, is alle zwaarigheden te boven gekomen, zijnde een van grote waarde, gezag en bekwaamheid.

Om het boek te openen, en zijn zeven zegelen op te breken.

PO. Dat is, de voornemens en besluiten van God, aangaande Zijn kerk te openbaren, en alle deszelfs wedervaren, tot aan het einde van de wereld.

GG. Is in staat om het te doen, zowel om in de verborgenheden daarin vervat, in te zien, als om dezelve aan anderen te openbaren, Joh. 5:20. Maar hier wordt van Hem gesproken, als een die kon doen hetgeen velen vruchteloos gepoogd hadden.

En ik zag, en ziet, in het midden van den troon, en van de vier dieren, en in 't midden van de ouderlingen, een Lam. Melding horende mak en van een Leeuw uit de stam van Juda, zag hij om, of hij iemand kon zien die daar naar geleek; en in plaats van een leeuw, zag hij een Lam. Christus wordt een Lam genoemd door deze apostel, Joh.

1:29, 36, en zeer dikwijls in dit boek; een Lam vanwege Zijn zuiverheid en onschuld, 1 Petrus 1:29, Zijn zachtmoedigheid en lijdzaamheid, Hand. 8:32. Maar hier, met opzicht op het paaslam.

Sttaande als geslacht.

Gill. Christus was inderdaad geslacht door de godloze handen der Joden, en niet alleen in schijn; het woordje *als* is hier geen teken van blote gelijkenis, maar van wezenlijkheden waarheid; zie Joh. 1:14; Filip. 2:7. Doch hij was nu uit de dood opgestaan, en wordt daarom vertoond geslacht te zijn enige tijd tevoren, ofschoon nu levend. En hij scheen de merktekenen van Zijn lijden en dood aan Zich te hebben, gelijk Hij, nabij de opstanding, had de tekenen van de nagelen en de speer, in Zijn handen en voeten en zijde; en hij was als een Lam 't welk nieuwlijks, of onlangs, geslacht was.

PO. En om te kenen te geven, dat Hij gelijk was met de Vader, verschijnt Hij in het midden van de Troon, en in het midden van de ouderlingen, en van de vier dieren, om te kennen te geven Zijn tegenwoordigheid bij Zijn gemeente en dienaars, Matth. 28:20 en Zijn wandeling (gelijk kap. 2 gezegd is) in 't midden van Zijn gemeenten, welke waren de gouden kandelaren daar gemeld.

Hebbende zeven hoornen.

Gill. Het is zeer ongewoon aan een Lam hoornen te hebben, en voornamelijk zeven. Deze hoornen drukken uit de macht van Christus, Zijn heerschappij en regering, ja zelfs Zijn koninklijke macht en gezag; zo worden door hoornen koningen betekend bij Daniël kap. 7:24; 8: 20 21. Dus zijn bij Zacharias de hoornen welke Juda verstrooid hebben de koningen of koninkrijken der Heidenen die de Joden op verscheiden tijden in de gevangenis voerden en de koninkrijken van Juda en Israël overmeesterden. En Christus zelf wordt genoemd de Hoorn van David en de Hoorn der zaligheid Ps. 132:17; Luk. 1:69; en zij geven te kennen dat Hij na Zijn opstanding en hemelvaart tot een Heere en Christus was gemaakt. En het getal van *zeven* drukt uit de volkomenheid en volmaaktheid van zijn macht en gezag hebbende als Middelaar alle macht in hemel en op aarde aan Hem gegeven; en welke is boven alle macht heerschappij en allen naam in deze wereld en de toekomstige; en te gelijk niet alleen dat Hij genoegzame macht hebbe om Zijn volk door alle tijden te beschermen en deszelfs vijanden te verdelgen maar ook om het verzegelde boek te openen en de zegelen daarvan op te breken.

En zeven ogen dewelke Zijn de zeven geesten Gods, Die uitgezonden zijn in alle landen.

PO. Kap. 1:4 en 4:5 gemeld, aangedaan met de Geest van God, welke ook Zijn Geest genoemd wordt, aan Hem gegeven zonder mate.

LO. Ogen zijn een natuurlijke verbeelding van opmerking, kennis en wijsheid; en drukken zeer gepast uit een wijs beleid en goede regering. Dus spreekt Mozes van de kennis en het beleid van Hobab: *verlaat ons toch niet want dewijl gij u weet dat wij ons legeren in de woestijn, zo zult gij ons tot ogen zijn*, Num. 10:31.

Gill. Hierdoor verstaan sommigen engelen en een genoegzaam getal van dezelve die Christus eigen Zijn en onder Zijn bevel staan en bereidvaardig Zijn om Zijn wil te doen en door Hem uitgezonden worden in de verscheiden gewesten der aarde om Zijn welbehagen uit te voeren. Maar dezen schijnen veeleer te betekenen de Geest van God en deszelfs gaven; welke Christus ontvangen heeft zonder mate, zo in Zijn menselijke nature bij Zijn vleeswording, als na Zijn opstanding en hemelvaart; welke hij Zijn

apostelen en andere bedienaars toedeelde die hij in de wereld uitzond om daarmee het Evangelie te verkondigen en hetwelk hij sedert in meer of minder mate heeft aangehouden te doen. De zeven ogen kunnen betekenen de volmaakte kennis van Christus Zijn vooruitzicht van toekomstige dingen en Zijn wijze Voorzienigheid welke gestadig en overal bezig is om dezelve te vervullen. Zodat Hij alleszins bevoegd ware om het boek van toekomstige dingen aangaande de kerk en de wereld te nemen en hetzelve te openen en te verklaren; zie Zach. 3:9; 4:10.

LO. De beschrijving van Christus vertoont Hem bekleed als Middelaar met alle gezag macht wijsheid en genade bekwaam om te verklaren en uit te voeren de gehele wil van God aangaande de kerk en de wereld.

7. En het kwam en heeft het boek genomen uit de rechterhand Desgenen die op de Troon zat.

GI/GG. Hij trad toe en naderde tot de troon van God en nam het boek om het te ontzegelen en de inhoud daarvan openbaar te maken, kap. 6:1.

DO. Ik begreep dit, wil Johannes zeggen als een zinnebeeld om te kennen te geven dat de Heere Jezus Christus, Dien ik wist afgebeeld te worden door dit geslachte Lam geschikt was om de geheime besluiten van God te openbaren en mij ontdekken en te doen; welke ik zeer begerig was te ontvangen.

8. En als Het dat boek genomen had.

GI. Wanneer het opgemerkt werd dat het Lam het boek genomen had en gemachtigd was om hetzelve te openen te ontzegelen en te vervullen.

Vielen de vier dieren en de vierentwintig ouderlingen voor het Lam neder.

DO. Tot een teken van diep eerbewijs en aanbidding.

Hebbende elk citeren.

GI. Of harpen welke speeltuigen waren waarmee de heiligen voormaals gewoon waren God te prijzen Ps. 33:1. Vertonende zich als een koor van ootmoedige aanbidders in de tempel van God.

En gouden fiolen zijnde vol reukwerks, welk zijn de gebeden der heiligen.

GI. Dit wordt gezegd met zinspeling op de gouden wierookvaten vol reukwerk, 't welk als een aangename reuk opsteeg. De vaten op de toonbrood tafel worden door Jozéfus genoemd: *gouden fiolen*; gelijk hier. Zijn woorden zijn: op die broden werden gelegd twee gouden fiolen vol reukwerk. De gebeden der heiligen worden vergeleken bij *reukwerk of wierook* gelijk het woord vertaald kan worden; en gelijk ze genoemd worden, Ps. 141:2. Omdat gelijk het reukwerk opwaarts gaat, zo ook de gebeden tot God; als ook omdat gelijk het reukwerk van een aangename geur is zo ook de gebeden der heiligen in de Naam van Christus opgezonden, Gode aangenaam en behaaglijk zijn.

DO. Deze fiolen waren gelijk de heer Lowman aanmerkt geen nauwe flessen, hoedanige wij nu fiolen noemen; maar kommen op een plaat gelijk een theekop op een schotel. En hiermee wordt gezinspeeld op de gouden wierookvaten waarin de priesters reukwerk offerden in de tempel.

9. En zij zongen een nieuw lied.

WE/PY. Dit wordt genoemd *een nieuw lied* als verschillend zijnde van hetgeen gezongen werd voordat Christus in de wereld kwam; voor zoveel de gezangen van het

oude testament voornamelijk ten doel hadden de lof van God; en niet zo onderscheidenlijk ook de lof van het Lam als dit. Of, anders wordt het genoemd *een nieuw lied* met opzicht op de nieuwe weldaden aan de vorige eeuwen van de wereld niet vergund maar aan de nieuwe of laatste tijden daarvan, door de komst van Christus.

Voor welke zegeningen God voortaan verheerlijkt moet worden door engelen en mensen. En deze reden van die benaming wordt bevestigd door hetgeen bij Jesaja gevonden wordt, kap. 42:9: *Nieuwe dingen verkondig Ik; zingt den Heere een nieuw lied*; alsook door de benaming van een *nieuw lied* zo dikwijls voorkomende in het boek der Psalmen, waardoor te kennen gegeven wordt: óf een lied gezongen ter eer van God voor enige nieuwe weldaden aan de Psalmist geschonken, óf anders een gezang met meer verheuging en blijdschap gezongen dan gewoonlijk bij enige nieuwe en grote gelegenheid. En hoezeer deze aanmerkingen sluiten op dit evangelisch gezang is te klaar dan dat er meer van behoeft gezegd te worden.

Zeggende: Gij zijt waardig dat boek te nemen en Zijn zegelen te openen.

PO. Zij erkennen Christus waardig dat Hem Zijn kerk en de openbaringen van de besluiten van God daarvan aanbetrouwd worden om dezelve te openbaren.

Want Gij zijt geslacht.

GI. Door mensen en voor de zonden der mensen; waardoor Hij waardig geworden zijnde in Zijn priesterlijke bediening om de zonden van het volk weg te nemen en alle eer van hun zaligheid te dragen; en in Zijn koninklijke bediening om alle macht en gezag te hebben; en tot een Naam boven alle naam verhoogd te zijn, was Hij ook in Zijn profetisch ambt daardoor verwaardigd om te hebben volmaakte kennis als mens en Middelaar van alle toekomstige dingen welke Zijn volk zouden overkomen, om dezelve daar aan bekend te maken en te vervullen.

En hebt ons Gode gekocht met UW bloed, uit alle geslacht en taal en volk en natie.

PO/GG. Hij had Zijn kerk over de gehele wereld verspreid, verlost van de zonde, dood en hel, tot God om Hem te dienen en eeuwig met Hem te leven; en dat voor geen geringer prijs dan Zijn eigen bloed; waarom (gelijk de apostel ons zegt Filipp. 2: 9) *God Hem uitermate heeft verhoogd*. Geen geslacht, sekse, of soort mensen, of omstandigheden is uitgestoten van de zaligheid door Christus verworven; 2 Kor. 12:13; Gal. 3:28; Kol. 3:11; kap. 7:9.

WA. Hieruit volgt dat de vierentwintig ouderlingen en de vier dieren geweest moeten zijn uit allerhande volkeren en Christenen moeten geweest zijn.

10. En Gij hebt ons, onzen Gode gemaakt tot koningen en priesteren. En wij zullen als koningen heersen op de aarde.

GI. Niet alleen in een geestelijke zin door genade heersend over de zonde en de verdorvenheid omdat de satan vertreden is onder hun voeten en omdat zij de overwinning hebben in Christus over de wereld; maar in de duizendjarige regering met Christus, op de nieuwe aarde waarin gerechtigheid woont; zie kap. 20.

LO. Christus en Zijn kerk heersen op aarden wanneer de waarheid en zuivere godsdienst de overhand hebben over de tegenstand en het bederf in de wereld.

11. En ik zag en ik hoorde een stem veler engelen rondom de troon, en de dieren en de ouderlingen.

GG. God wordt vergezeld door miljoenen engelen, gelijk koningen door vele edelen en wachters, Dan. 7:10.

DO. Dit toont duidelijk dat er een verschijning was van engelen zowel als van deze dieren, welke haar natuur verbeelden; {hun stem doen horen} een omstandigheid welke ik niet vind in het gezicht van Ezechiël.

En het getal was tien duizendmaal tienduizenden en duizendmaal duizenden.

PO. Het getal was oneindig en kon niet geteld worden.; zie dergelijke Dan. 7:10.

12. *Zeggende met een grote stem.*

Om hun ijver en geneigdheid tot Christus te kennen te geven; en een vrije en openbare belijdenis te doen van Hem, en opdat alle mochten horen Zijn waardigheid, eer en lof welke Hem toekomt.

Het Lam dat geslacht is

PO. In vers 6 gemeld met zeven hoornen en zeven ogen namelijk Jezus Christus.

GI. Zij voegen er niet bij gelijk de vier dieren en de ouderlingen gedaan hadden: *en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed*; omdat schoon zij onderdanen en voorwerpen waren van de bevestigende genade door Christus; zij waren zo niet ten opzichte van de vrijkopende genade.

Is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom, en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging.

GG. Om te ontvangen alle eer en lof, als De Almachtige, de Allerwijste enz. gelijk kap. 4:11; 7:12.

13. *En alle schepsel dat in de hemel is en op de aarde en onder de aarde en die in de zee zijn en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen.*

LI. Dat is alle soorten van wezens die bekwaam zijn om de Opperheer en Weldoener van allen te prijzen en aan te bidden.

GG. Een algemene belijdenis van Christus' Goddelijke natuur en macht. De rede- en gevoelloze schepselen worden ingevoerd als personen die Hem prijzen, gelijk zij zouden moeten doen indien zij konden, gelijk Psalm 148:3; en het in zekere zin ook doen door een bestendige loop waarin Hij dezelve heeft gesteld in die dienst welke zij doen aan Hem en die Zijne zijn; Ps. 19:2-8; en met verheuging in de aangename hoop en verwachting van de verlossing van die ijdelheid welke zij nu onderworpen zijn; Rom. 8:19-22.

DO. Nademaal de bewoners van de waterige hoofdstoffen doorgaans stom zijn, hel ik dat wij dit niet zo moeten verdaan dat zij stemmen schenen te krijgen onder de lofzegging van Christus bij deze gelegenheid; maar veeleer dat hemel aarde en zee gebruikt worde om te kennen te geven dat de gehele natuur op derzelve bijzondere wijze samen stemde in de lofspraak; dat is: dat het gehele gestel daarvan stof tot dankzegging opgaf; even gelijk redeloze zowel als redelijke schepselen alle genodigd worden om God te prijzen, in verscheiden Psalmen en inzonderheid in Ps. 148.

En alle schepselen, enz.

PY. Een Joodse spreekwijs om uit te drukken de gehele schepping; hetzelfde als Filip. 2:9-11. De wereld genomen van haar begin tot haar einde, insluitende levende en doden die wederom opgewekt zullen worden. Christus is de Heer van doden en van levenden; vergelijk Jes. 42:10; 44: 23; 49:3, waar en op vele andere plaatsen, dergelijke verheugingen zijn aangaande de zegeningen van Christus over Zijn kerk.

Hem, Die op de troon zit en het Lam, zij dankzegging en de eer en de heerlijkheid en de kracht en alle eeuwigheid.

WE. Hetgeen Johannes hier zegt van de gehele schepping, redelijke en redenloze, levende en levenloze, heeft zeer veel gemeenschap met hetgeen Paulus zegt Rom. 8:19-22.

14. *En de vier dieren zeiden: amen.*

WA. Deze zijn talrijke gezelschappen van Christenen, die *amen* zeiden op de gebeden en lofzangen der engelen, vers 11, en van alle hemelse en aardse schepselen, vers 13. De stem van een van deze dieren was als van een donderslag, kap. 6:1. En zo zegt Hieronymus: *was het amen van een grote kerk van. Christenen in die tijd, doorgaans.*

De vier dieren; zie Cherubim.

En de vierentwintig ouderlingen vielen neder en aanbaden Degenen, Die leeft in alle eeuwigheid.

LO. Dus toonden zij stilzwijgend, maar door kenbare tekenen, hun toestemming, gelijk kap. 4:10. Zij waren al eens neergevallen, vers 8, maar schijnen wederom opgezeten geweest te zijn wanneer zij hun gezang geëindigd hadden, vers 9-10.

LO. Het was de gewoonte in de tempeldienst dat de zangers pauzen maakten. In elke Psalm, zeggen de Thalmudisten, "werden drie tussenpozingen met zingen gehouden; bij deze tussenpozen werden de trompetten geblazen en het volk aanbad."

- 1 En ik zag, toen het Lam een van de zegelen geopend had, en ik hoorde een uit de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag: Kom en zie!
- 2 En ik zag, en ziet, een wit paard, en Die daarop zat, had een boog; en Hem is een kroon gegeven, en Hij ging uit overwinnende, en opdat Hij overwonne!
- 3 En toen Het het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom en zie!
- 4 En een ander paard ging uit, dat rood was; en dien, die daarop zat, werd macht gegeven den vrede te nemen van de aarde; en dat zij elkander zouden doden; en hem werd een groot zwaard gegeven.
- 5 En toen Het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en ziet, een zwart paard, en die daarop zat, had een weegschaal in zijn hand.
- 6 En ik hoorde een stem in het midden van de vier dieren, die zeide: Een maatje tarwe voor een penning, en drie maatjes gerst voor een penning; en beschadig de olie en den wijn niet.
- 7 En toen Het het vierde zegel geopend had, hoorde ik een stem van het vierde dier, die zeide: Kom en zie!
- 8 En ik zag, en ziet, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood; en de hel volgde hem na. En hen werd macht gegeven om te doden tot het vierde deel der aarde, met zwaard, en met honger, en met den dood, en door de wilde beesten der aarde.
- 9 En toen Het het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen dergenen, die gedood waren om het Woord Gods, en om de getuigenis, die zij hadden.
- 10 En zij riepen met grote stem, zeggende: Hoelang, o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen?
- 11 En aan een iegelijk werden lange witte klederen gegeven, en hun werd gezegd, dat zij nog een kleinen tijd rusten zouden, totdat ook hun mededienstknachten en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij.
- 12 En ik zag, toen Het het zesde zegel geopend had, en ziet, er werd een grote aardbeving; en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed.
- 13 En de sterren des hemels vielen op de aarde, gelijk een vijgenboom zijn onrijpe vijgen afwerpt, als hij van een groten wind geschud wordt.
- 14 En de hemel is weggeweken, als een boek, dat toegerold wordt; en alle bergen en eilanden zijn bewogen uit hun plaatsen.
- 15 En de koningen der aarde, en de groten, en de rijken, en de oversten, over duizend, en de machtigen, en alle dienstknachten, en alle vrijen, verborgen zichzelf in de spelonken, en in de steenrotsen der bergen;
- 16 En zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op den troon zit, en van den toorn des Lams.
- 17 Want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?

Inleiding

LOWMAN. De heilige Johannes had in 't vorige gedeelte van dit gezicht, gezien een vertoning van de majesteit, de luister, macht en het oppergezag van God; en het verzegelde boek, waarin begrepen waren de beschikkingen van de Goddelijke voorzienigheid omtrent de kerk en de wereld, aan Christus, het Lam Gods, overgegeven, om te openen en te ontdekken; tot aanwending van de kerk tot lijdzaamheid en getrouwheid; tegelijk met de aanbidding der kerk bij deze plechtige gelegenheid. Deze openbaring van Christus begint met een profetische vertoning van

de toekomstige staat der kerk en der wereld, zover als de wijsheid en goedheid van God dienstig oordeelde dezelve bekend te maken, tot vertroosting van Zijn getrouw volk.

Dit kapittel vervat het eerste tijdverloop van de profetie, en een beschrijving van de staat der kerk, onder het heidens-romeins rijk, van de tijd van het geven der profetie omtrent het jaar van Christus 323.

Elk van de profetische beschrijvingen is op zichzelf een zinnebeeldige of beeldsprakig schilderij, en een bijspreuk; of, een vertoning, met de stijl en zinnebeeldige uitdrukkingen van de oude profetie, beschrijvende enige bijzondere bedeling van de voorzienigheid, bijzonder en eigen aan de verscheiden op elkander volgende standen van de kerk, en het keizerrijk, gedurende de tijd in dit verloop vervat.

Waarin wij derhalve, mogen hopen te vinden een wijs en goed oogmerk in het bekend maken van die bedelingen der Voorzienigheid, en een nuttige en voordelige mening van dit eerste tijdsbeloop van de profetische openbaring.

1. En ik zag, toen het Lam een van de zegelen geopend had.

GG. GI. Het eerste, gelijk Matth. 28:1, want het tweede wordt geopend, vers 3. Een van de zeven zegelen van het verzegelde boek.

En ik hoorde een van de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag.

GI. Zeer luide klinkend, om de aandacht van Johannes op te wekken. Dit was het eerste van de vier levende schepselen, want het woord *een* wordt, hier in dezelfde betekenis genomen, als in het voorgaande zinslot. En dit dier was een leeuw gelijk, kap. 4: 7, en daarom was deze stem luid, gelijk een leeuw brult, en wordt voegzaam vergeleken bij een donderslag.

Komt en ziet.

GG. Johannes stond veraf, met een diep ontzag, totdat hij geroepen werd.

LO. En daarom zeide een van de vier dieren tot hem: kom nader bij het boek, opdat gij kunt zien, wat zich daarin vertoont, nu het geopend is.

2. En ik zag, en ziet een wit paard.

LI. PO. Om dit gezicht te verstaan, moet men aanmerken, dat het zinnebeeld der dingen van dit beloop van tijd, de christelijke godsdienst vertoont als voortgeplant en heerlijk zegepralende over de heidense afgoderij. Door het witte paard wordt in 't algemeen, verstaan het Evangelie, uit hoofde van de Goddelijkheid en zuiverheid van deszelfs leer. Anderen verstaan erdoor het Romeinse keizerrijk.

Een paard, omdat een paard tot de oorlog gebruikt wordt, Spr. 21:31; *wit*, tot een teken van zegepraal; want de Romeinen, wanneer zij in triomf reden hadden witte paarden om op te rijden, of de wagens te trekken. Zo reden ook voorname mannen op witte beesten, Richt. 5:10.

En die daar op zat, had een boog.

GG. De Ridder op dit paard is Christus, Die snellijk reed in de bediening van de apostelen en andere getrouwe leeraars, in de eerste tijden van het Christendom. En Hij reed met een boog in zijn hand, dat is, met bedreigingen en verschrikkingen zijn vijanden aangekondigd, eer ze hen overvielen.

PO. Anderen verstaan erdoor de Romeinse keizers.

En hem is een kroon gegeven.

BU./GG. Betekenende die koninklijke staat en waardigheid, waartoe Christus, het geslachte Lam, nu verheven was. Tot een teken van overwinning, 1 Kor. 9:24; 2 Tim. 2:5.

PO. De keizerlijke kroon.

En hij ging uit overwinnende, en opdat hij overwon.

GG./BU. Hij had reeds beginnen te overwinnen, en zou nog verder overwinnen. Zie een dergelijke spreekwijze, Gen. 26:13. Hij zou voortgaan totdat Hij Zijn overwinningen, met een luisterrijke zegepraal zou geëindigd hebben door de bekering van sommigen, en de verdelging van anderen.

BU. De opening van dit eerste zegel geest de kerk een zeer aanmoedigend en troostrijk vooruitzicht van de overwinningen en zegepralen van Christus, niettegenstaande de wreedheid, list en geweldenarij van al Zijn vijanden.

DO. Dit eerste zegel ziet op de zegepraal van het Christendom over Joodse en heidense tegenstand door de arbeid van deszelfs eerste verkondigers.

LOWMAN. Ik gehoorzaamde de stem terstond en ziende in dat gedeelte van de rol of boek welke open geslagen was, met de opening van het zegel, zag ik een soort van beeldsprakige tekening, met een bijschrift. De tekening was dusdanig: daar was een gehele afbeelding gemaakt van een persoon zittende op een wit paard, met een boog in zijn hand en hem werd een kroon gegeven; zodat hij zich vertoonde als een vorst, in plechtige omgang rijdende, met zijn eertekenen van staat, gelijk prins en oversten gewoon zijn te verschijnen wanneer zij op een voorname tocht uitgaan. Hij had een boog, een teken van oorlog; een kroon, een teken van bevel, en overwinning; en hij reed op een wit paard, een zinnebeeld van vreugde en zegepraal. En overeenkomstig met deze zin, was er dit bijschrift: *ga uit overwinnende, en om te over winnen*; een belofte van goed gevolg, overwinning en zegepraal.

Historie van het eerste zegel.

De Persoon Die hier schijnt vertoond te worden, is Jezus Christus Die een koninkrijk ontvangen had van Zijn Vader, 't welk over alle volkeren heersen zou. Aangaande dit koninkrijk was voorzeggd, dat het, niettegenstaande alle tegenstand, bewaard zou worden en de ovenhand krijgen; opdat eindelijk alle deszelfs vijanden zouden te ondergebracht *en de koninkrijken der wereld zouden worden Gode en van Christus*. Deze figuurlijke verbeeldingen van gezag, besturing, goed gevolg en zegepraal, kunnen voegzaam gepast worden op de christelijke godsdienst of het koninkrijk van God en Zijn Christus, zich nu wijd en ver beginnende te verspreiden; en tot vertroosting van de gelovigen in Christus Jezus, dat niettegenstaande de Joden aan de ene, of het heidens rijk aan de andere zijde, zich grotelijks tegen hen kante en hen, vervolgde, zij echter de straf zien zouden van hun vijanden, Joodse en heidense, en het christendom de overhand krijgen over beide, ten behoorlijke en bestemde tijd.

Deze uitdrukkingen en verklaringen daarvan kunnen enig licht ontvangen uit de stijl van de Psalmist, Psalm 45:4: *Gord Uw zwaard aan de heup, o Held; Uw majesteit en Uw heerlijkheid; en rijdt voorspoediglijk in Uw heerlijkheid op het woord der majesteit en rechtvaardige zachtmoedigheid; en Uw rechterhand zal U vreselijke dingen leren. Uw pijlen zijn scherp, volken zullen onder U vallen. Zij treffen in het hart van des konings vijanden. Uw troon, o God, is eeuwiglijk en altoos, het scepter Uws koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid.*

En wij hebben wijders, reden tot de toepassing van deze profetie op Christus; en de goede opgang van Zijn koninkrijk, vanwege een latere plaats in deze Openbaring, kap.

19:3. *En ik zag de hemel geopend, en ziet, een wit paard, en Die op hetzelfde zat, was genaamd Getrouw en Waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid. En Zijn ogen waren als een vlam vuurs, en op Zijn hoofd waren veel koninklijke hoeden, of kronen, en Hij had een Naam geschreven, die niemand wist, dan Hij Zelf. En Hij wat bekleed met een kleding dat met bloed geverfd was; en Zijn Naam wordt genaamd het woord Gods.* En nog, kap. 17:14. *Deze de koningen die hun macht en sterkte aan het beest gaven zullen tegen het Lam krijgen en het Lam zal hen overwinnen, want het is een Heere der heren, en een Koning der koningen en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen en gelovigen.*

Op deze wijze is de waardigheid en macht van Christus, de bescherming en opgang van zijn Evangelie, zeer overeenkomstig met de orde en het oogmerk van deze Openbaring, het eerste gedeelte der profetie tot vertroosting der gelovigen, als ook het voornaam einde en oogmerk van dit boek.

3. *En toen Het, de tweede zegel geopend had.*

Dat is, het Lam, van het verzegelde boek; als tevoren.

Hoorde ik het tweede dier zeggen, komt en ziet!

GG. Het tweede dier, 't welk een kalf of os gelijk was; zie kap. 4: 6 Alhoewel wij in Gods geheime oordelen niet moeten indringen zonder Zijn toelating, mogen wij het vrijelijk doen, als wij daar toe genodigd worden.

LOWMAN. Ik zag verder in mijn profetisch gezicht, wanneer het Lam het tweede zegel geopend en dus een ander gedeelte van de rol, of het boek had omgeslagen, dat hetgeen in dat gedeelte van de rol vervat was, voor het gezicht bloot lag. Toen riep mij het tweede van de Cherubim toe, gelijk het eerste tevoren gedaan had, zeggende: *kom nabij het boek*, en geef acht op deze tekening, welke geschikt is om de staat der kerk en der wereld te vertonen in het volgend tijdbestek der Voorzienigheid.

4. *En een ander paard ging uit dat rood was.*

DO. De heer Lowman verbeeldt zich, dat de bladen van het boek zo geschikt waren, dat, bij de opening van het eerste zegel, het eerste blad ontrold werd; en op hetzelfde met een levendig en helder afbeeldsel geschilderd stond, een man zittende op een wit paard; en dat hetgeen gezegd wordt bij het openen van de volgende, een beschrijving is van de verscheiden schilderijen, welke Johannes op de verscheiden bladen afgebeeld zag.

Maar, dewijl er een beschrijving gedaan wordt, niet alleen van de verschijning van die dingen, maar ook van hun beweging en stem; en voornamelijk van een verandering van stand van verscheiden van dezelve, voornamelijk van de zielen onder de altaar, zo besluit ik, dat het toneel niet was in het blad van het boek, maar in *een gezicht* ontstond, gelijk al het overige; en dat de zaken welke beschreven worden, na elkander, aan de ogen van Johannes voorbij gingen. En het komt mij inderdaad waarschijnlijk voor, dat de staat van het gezicht, welke hij eerst zag, enigszins veranderd werd bij de opening van sommige van de zegelen, inzonderheid het zevende.

Dat rood was;

GG. Ten teken van oorlog, welke doorgaans vergezeld gaat van vuur en bloedstorting, Jes. 63:1.

LO. Wanneer de Moabieten de wateren rood zagen, door het schijnen van de zon daarop, zeiden zij, *dat is bloed*. Zo natuurlijk is de rode kleur een verbeelding van bloed, 2 Kon. 3: 22.

3. *En dien, die daarop zat werd macht gegeven de vrede te nemen van de aarde, en dat zij elkander doden zouden.*

PO. Of aan Christus, gelijk sommigen willen; óf aan diegenen, die de zaken van het Romeinse rijk in die tijd bestuurden, om de vrede der kerk te verstoren.

Van het Romeinse gebied, niet van *de kerk*; want die wordt in dit boek, genoemd: *de hemel*; óf, van de gehele bewoonde en bekende wereld; en dat zij elkander zouden doden door oorlogen, gelijk de Romeinse keizers gedaan hebben; en het volk onder hen. God zond Zijn oordeel over de wereld, vanwege de verwerping van het Evangelie, en hun mishandeling van degenen die het verkondigden en beleden.

En Hem werd een groot zwaard gegeven.

LI. Betekenende verschrikkelijke slachtingen, welke geschieden zouden.

WA. In dit verloop, en inzonderheid in de tijd van keizer Adrianus zijn er bloedige oorlogen geweest, voornamelijk onder de Joden. Die van hen overgelaten waren na de tijd van Titus, waren met een verwoede dolheid aangedaan tegen de Romeinen, nimmer nalatende oproerigheden te verwekken in verscheiden provinciën, totdat zij meest alle gedood waren. Zij versloegen ook grote menigten van vijanden.

LI. Dit geeft te kennen, eerst de verschrikkelijke uitvoeringen van de Goddelijke wraak over de Joden; tot welk einde het gezicht een zwaard vertoont, in de hand van de verdervende engel, die op dit paard reed, betekenende de vreselijke slachtingen welke over de Joden komen zouden, zowel door henzelf onder elkander, als door hun vijanden. Of, ten andere, worden door degenen, die op dit paard reedt, verstaan, die bloeddorstige Romeinse keizers, die de eerste Christenen zo streng vervolgd hebben, dat, gelijk Eusebius verhaalt, gehele steden vol doodslichamen waren, oude en jonge, manlijke en vrouwelijke, naakt ten toon gesteld, zonder enig opzicht op geslacht of personen.

Lowman, over het gehele vers:

En wanneer ik nader kwam, en zag wat in dat gedeelte van de rol vervat was, bemerkte ik een beschrijving als in een schilderij, of op een gedenkpenning, van een ander paard, als in de voorgaande vertoning, maar van een verschillende kleur; want dit paard was niet wit, maar rood of bloedkleurig; een beeltenis van grote slachting, door middel van de persoon, die daarop zat; 't welk het bijschrift vervolgens verklaarde door de vrede te nemen van de aarde, en dat zij elkander doden zouden. Deze mening van die vertoning werd wijders, bevestigd door een ander beeld van een groot zwaard, gegeven in de handen van de rijder, betekenende zulk een staat der voorzienigheid, dat de vijanden van het christelijke geloof op elkander zouden aanvallen, en elkander vernielen, en aan zichzelf met eigen handen uitvoeren de oordelen van God, welke zij verdiend hadden door hun tegenstand tegen de waarheid, en de vervolging van de gerechtigheid.

Historie van het tweede zegel

Volgens de orde, welke wij in deze profetieën hebben bemerkt, aangaande de opvolging van de verscheiden delen van elk tijdbestek, op elkander, zowel als de tijdbestekken zelf, moeten de uitkomsten van de historie, welke op deze voorzegging slaan, beginnen in het eerste tijdbestek van het heidens Romeinse keizerrijk, en naast aan de tijd van het gezicht. En dan zal deze profetie zeer wel slaan op de onderlinge slachtingen van Joden en Heidenen, de algemene vijanden van het christelijk geloof, en vervolgers van de christelijke godsdienst; nemende dus de vrede van de aarde, en dodende elkander.

Indien dit gezicht is voorgevallen, gelijk sommige geleerden oordelen, in de tijd der vervolging van Nero, en dus vóór de verwoesting, van Jeruzalem, door Titus, {70 ná Chr.} kan de vreeslijke slachting van het Joodse volk in de oorlog, hierdoor bedoeld zijn; waarin, volgens sommigen, een miljoen en vijfmaal honderd duizend; volgens anderen, twee miljoen Joden verslagen zijn; behalve de Romeinen, die door de Joden gedood zijn. Maar zo dit gezicht voorgevallen is, in de tijd van de vervolging door Domitiaan, volgens het algemeen en waarschijnlijkst gevoelen, zal het slaan op zeker geval in de historie, ná de verwoesting van Jeruzalem; want die slachting voorbij zijnde, kan bezwaarlijk ondersteld worden gemeend te zijn door een profetie of voorzegging van een toekomend oordeel.

De regering van Trajaan en Hadriaan zullen deze vertoning op een voldoende wijze bewaarheden. In het laatste van de regering van Trajaan, maakten de Joden een opstand in Egypte en Cyprus; en er wordt van verhaald, dat er vier honderdzestig duizend mannen, met grote wreedheid gedood zijn; ja daar werden overal zeer grote menigten van Joden, door de Romeinen ten ondergebracht en gedood. Eusebius merkt over dit gedeelte van de historie aan, dat *de leer en kerk van onzen Zaligmaker dagelijks toenamen, en de rampen der Joden gedurig met nieuwe ellenden verzwaaard werden*. Niet lang daarna, onder de regering van Hadrianus werden de Joden wederom tot een nieuwe opstand gedreven, onder voorgang van iemand die zich voor de Messias uitgaf, genaamd Bar Cochba, of *zoon der Ster*, want hij gaf voor de Ster te wezen, waarvan Bileam geprofeteerd had. Het gehele Joodse volk stond op tegen de Romeinse regering, en deed voor enige tijd de Romeinen veel kwaad; maar eindelijk werden zij geheel en al vernield door de Romeinen, alhoewel met groot verlies ook van hun eigen volk. In deze oorlogen waren, behalve hetgeen aan de zijde der Romeinen verloren was, duizend steden en vlekken der Joden verwoest, benevens een slachting van meer dan vijf honderd en tachtig duizend mannen. Dus kwamen de vervolgers van het Christelijk geloof en de kerk om, door elkanders handen. De Romeinen tergden de Joden, door hun afgoden dienst van Jupiter Capitolinus, tot opstand, en de Joden werden vernield door het volgen van een valse Messias, als hun voorganger, terwijl zij de ware Messias verwierpen, en deszelfs aanhangers vervolgden; en zij vallen door de handen van een heidens volk, 't welk zich met hun samengevoegd had in de tegenstand tegen het christelijk geloof en de belijdenis. Zodat zelfs de tijdelijke rampen, welke de kerk moest verdragen door de vervolging van hun vijanden, niet zo groot en verschrikkelijk waren, als de rampen en oordelen welke de voorzienigheid van God de vervolgers zelf over elkander liet brengen, door hun eigen handen; zodat de gelovigen geen reden hadden om te klagen, dat hun verdrukkingen hen in 't bijzonder troffen; of groter waren dan die, waarmee hun vijanden te huis gezocht werden.

Dit tijdbestek der historie was omtrent veertig jaren na het gezicht.

5. En toen Het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen, komt en ziet!

't Welk was gelijk een mens, kap. IV. 7.

En ik zag, en ziet, een zwart paard.

G.G. Sommigen verstaan hierdoor hongersnood; omdat gebrek van leeftocht de aangezichten van de mensen zwart maakt; *anderen verstaan er door rechtvaardigheid, omdat de rijder, op hetzelfde, gezegd wordt: Een weegschaal in zijn hand te hebben*; anderen verstaan er door ketterijen, en grote ontroeringen van de kerk, door kettters en anderen.

LO. Zwart is, in de oude profetie, een zinnebeeld van verdrukking, en in 't bijzonder van verdrukking door hongersnood. Gelijk in de uitdrukkingen van Jeremia, Klaagl. 5: 10, *onze huid is zwart geworden, gelijk een oven, vanwege de geweldigen storm des hongers.*

GI. Dit moet verstaan worden van een hongersnood, in een letterlijke zin, in de tijden van de keizer Severus en anderen, gelijk de historieschrijvers van die tijden en de geschriften van Tertulaan aanwijzen, wanneer de heidenen de schaarsheid van levensmiddelen, onder zich, toeschreven aan de goddeloosheid der Christenen; daar het een oordeel over hen was, om de vervolging van dezelve.

En die daar op zat, had een weegschaal in zijn hand.

G.G. Dit betekent een grote duurte; want het koren zou dan niet uitgemeten worden bij het schepel, of een dergelijke mate, als men gewoonlijk doet, maar bij het gewicht verkocht worden. Zo was men gewoon het brood te wegen in tijden van schaarsheid, Lev. 26: 26; Ezech. 4:16 Van zulk een hongersnood lezen wij, Hand 9: 28. Evenwel maken sommigen dit tot een zinnebeeld van rechtvaardigheid, welke doorgaans zo afgebeeld wordt, als de dingen wegende, en elk het zijne nauwkeurig toevoegende; en dan zou hier de zwartheid van het paard een teken zijn van gestrengheid; 't welk men onderstelt vervuld te zijn, onder Alexander Severus, een man daarin ongewoon gestreng.

En ik hoorde een stem, in 't midden van de vier dienen.

GI. De stem van Christus, die in het midden van hen was, kap. 5:6.

Die zeide: een maatje tarwe voor een penning en drie maatjes gerst voor een penning.

G.G. In 't Grieks een *choenix*. Het woord betekent een mate, houdende een wijn-kwart en het twaalfde gedeelte van een kwart.

GI. Het betekent zoveel als genoeg was voor een mens voor een dag; gelijk een penning het gewone dagloon van een arbeider was, voor één dag, Matth. 30:2. Zo wordt *een choenix* koren toegelegd aan elke man in het leger van Xerxes voor een dag, volgens Herodoot. Even zoveel werd door de Romeinen, voor een dag gegeven aan hun schaapherders en dienstboden, en wordt in 't algemeen gezegd, te bestaan in twee ponden; volgens Agrikola, twee ponden en een vierde. Deze maat was zeer verschillend; de Attische choenix was een maat, welke drie ponden hield, de Italiaanse hield vier ponden; en die in de kriegsgebruik was, vijf ponden, en kwam overeen met de Hebreeuwse Kab. In de vertaling van de Septuaginta van Ezech. 45: 10,11 komt het overeen met het Bath. Sommigen maken het tot een vierde gedeelte van een schepel, en anderen, tot een half schepel. De eerste berekening, dat het omtrent twee ponden bedraagt. Het deel van een man was, voor een dag, schijnt de beste; en dan zal deze uitdrukking te kennen geven zulk een schaarsheid, dat het dagelijks dagloon van iemand maar even toereiken zou zijn, om brood voor hem te kopen, zonder iets om daar bij te eten, en zonder dat er iets overschoot tot kleren of voor zijn vrouw en kinderen.

En de olie en de wijn beschadigt niet.

G.G. Of, zie toe, dat gij in de olie en wijn niet onrechtvaardig of kwalijk handelt. Sommigen zijn van gevoelen, dat Christus hiermee zorg draagt, dat een voorraad voor Zijn kerk overgelaten wordt. Anderen, omdat hier een schaarsheid is van noodzakelijke dingen, als koren, en enige dingen tot verkwikking overgelaten worden, als

olie en wijn, menen dat de armen nu vergaan zouden door honger, en de rijken bewaard zouden worden tot de pest, welke volgen zou, vers 8.

Of, de woorden kunnen behelzen, een waarschuwing aan degenen die in deze gerieflijkheden handelden, om volstrekt rechtvaardig te zijn.

GI. Dit geeft te kennen dat de schaarsheid niet zou vallen op onnodige dingen, als olie en wijn, zonder welke een mens leven kan; maar op de noodzaaklijke dingen des levens, en voornamelijk, het brood.

LOWMAN Historie van het derde zegel.

Volgens de orde der profetie van dit boek, welke wij hebben aangemerkt, zullen de gevallen van de historie, om deze voorzegging te beantwoorden, gevonden worden in het naast volgende gedeelte van dit tijdbestek van het heidens Romeins keizerrijk, óf na de regering van Trojaan, en Hadriaan. Op Hadriaan volgde Antoninus Pius, in 't jaar 139. Antoninus de Filosoof regeerde het Romeinse rijk, ten dele met Verus, ten dele alleen, en Commodus; totdat binnen weinige maanden Severus begon te regeren, in 't jaar 193, dus een tijd van meer dan vijftig jaren.

Laat ons dan zien, wat de historie van die tijden ons oplevert, overeenkomstig met deze profetische beschrijving Ik meen, dat de beschrijving zelf duidelijk uitdrukt een grote schaarsheid van levensmiddelen en ofschoon ze niet zulk een schaarsheid voorspellen welke tot hongersnood toe zou gaan, wanneer men geen brood altoos zou hebben, 't welk nauwelijks ooit gebeurd in zovele gewesten, op een tijd, als onderworpen waren aan het Romeinse rijk; zij voorzegt evenwel, dat het brood de staf des levens, zó schaars zijn zou, dat het gekocht zou moeten worden tot een zeer hoge prijs, zodat het een zwaar oordeel zou zijn voor het grote gedeelte van het mensdom, die hun brood met daaglijkse arbeid moeten winnen.

De vierde algemene vervolging geschiedde binnen dit tijdsbestek, omtrent zestig jaren na de derde algemeen vervolgung door Trojaan, in 't jaar 107. Want Antoninus de Filosoof, had, niettegenstaande zijn andere goede hoedanigheden, een grote bijgelovigheid, en ijver voor de heidense godsdienst, en begon een nieuwe vervolging tegen de Christenen, omtrent het jaar 165. De staat van het rijk, onder de regeringen van het geslacht van deze Antoninus, komt zeer net en volkomen overeen, met deze profetische beschrijving. Laat ons zien, of de historie van deze tijden geen gewag maakt van hongersnood en schaarsheid van levensmiddelen.

Het getuigenis van Tertulliaan is zeer klaar, hij spreekt van kwaad weder en een slechte oogst, als oordelen van God, om de vervolging der Christenen; en hetgeen aanmerkelijk is, hij spreekt van een schaarsheid welke in elke stad geleden wordt; en dat de regens, welke hier van oorzaak waren, zo menigvuldig waren, dat ze de wereld met een tweede vloed dreigden.

Maar laat ons nader beziën, wat de historieschrijvers getuigen van een schaarsheid van levensmiddelen in Italië en Rome zelfs, onder de regering van de Antoninus.

Aurelius Victor merkt, in de regering van Antoninus Pius aan, dat de bekrompenheid van levensmiddelen zulk een opschudding verwekte in Rome, dat het gewone volk hem dreigde te stenigen, 't welk hij door zachte middelen poogde af te weren, liever dan door gestrengheid. Julius Capitolinus zegt wijders, dat Antoninus Pius genooddaakt werd de schaarsheid van wijn, olie en koorn, uit zijn eigen schatkist te vervullen; en dat de hongersnood een van de rampen ware, waardoor het rijk gedrukt wordt, tijdens zijn regering.

Onder de regering van zijn opvolger Antoninus de Filosoof, vinden wij een dergelijk verhaal van schaarsheid van levensmiddelen, tot een hongersnood toe. De heer Echard heeft dit dus uitgedrukt: de geboorte van deze prins Komodus wordt berucht door

verscheiden beklaglijke rampen, inzonderheid, door de overstroming van de rivier de Tiber, welke een groot gedeelte van Rome onder water zette, en een grote menigte van mensen en beesten meesleepte, het gehele land bedierf, en een zware hongersnood veroorzaakte; en die overstroming wordt gevolgd van aardbevingen, het verbranden van steden, en een algemene besmetting van de lucht, welke schielijk een grote menigte bloedloze gedierten deed voortkomen, die alles vernielden, wat de vloedden nog overgelaten hadden.

In de volgende regering van Kommodus, merkt Xaphilin aan uit Dio, dat er zulk een schaarsheid van leeftocht ware, dat het volk van Rome op de been geraakte, en Cleander –'s keizers gunsteling, - in het oproer doodde.

Deze schaarsheid van onderhoud tot het leven, in elke regering van de Antionus, duurde tot op de regering van Severus, die zeer veel werk maakte, om zulk een groot kwaad te verhelpen, en het tot de grotere zorg van zijn leven maakte; 't welk klaar aantoonde, dat het een zeer drukkend onheil ware; en dat de schaarsheid van levensmiddelen, door menigvuldige oorlogen, slechte oogsten, en kwade besturing van de openbare voorraadmagazijnen, een kenbaar oordeel geweest is van deze tijden. En dus blijkt, dat de regering van Severus een eigenlijk einde maakte van het oordeel van deze voorzegging.

7. En toen Het het vierde zegel geopend had, hoorde ik een stem van het vierde dier, die zeide: komt en ziet.

PO. Het dier, kap. 4:7 gemeld, dat een vliegende arend gelijk was, nodigde Johannes om acht te geven op de opening van het vierde zegel.

8. En ik zag, en ziet, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood.

LO. Omdat de dood de mensen bleek maakt. Bleek is de gewone bijnaam van de dood. *Pallidam mortem*, [de bleke dood] zeggen de dichters, zegt Grotius.

GI. De dood wordt elders ingevoerd als een persoon, somtijds ook als een koning, Rom. 5:14, en als een vijand, 1 Kor. 15: 25; zie Jes. 28:15. En dit was een zeer oude wijze van preken onder de Heidenen, van de dood.

En de hel volgde hem na.

LI. GI. Het woord 't welk wij hier en elders doorgaans *hel* vertalen, op de dood volgende, moet verstaan worden van *het graf*, of de haat der verderving. Deze twee worden ook samengevoegd, kap. 1:18; 20:13, 14.

LO. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de figuren, de dood en het graf verbeeldende; hun namen uitgedrukt hebben gehad door zeker woord of bijschrift. Het was een algemeen gebruik in die tijden, op gedenkpenningen de namen van Paetas, Felicatas, Virtus, (Godvruchtigheid, geluk, deugd) enz, te schrijven onder de afbeeldingen, welke geschikt waren om dezelve te vertonen.

En hun werd macht gegeven om te doden.

GI. De dood en de hel of het graf; of liever de dood alleen; want de gemene Latijnse, Syrische, Arabische en Ethiopische vertaling lezen: *hem*.

LI. Dit moet niet verstaan worden van de dood en de hel alleen, maar dat die macht gegeven werd aan dezen, en de twee voorgaande engelen, namelijk, de enen met het zwaard, de anderen met hongersnood, en dezen met de pest.

Tot het vierde deel der aarde, met zwaard en met honger, en met de dood, en door de wilde beesten der aarde.

GI. Niet van de *kerk*, want die wordt nimmer, in dit boek, de **aarde** genoemd, maar daarvan onderscheiden, kap. 12: 16.

GG. Dit ging over de gehele aarde, als de overige plagen, maar doodde alleen het vierde gedeelte der mensen, daar het kwam. De dingen hier gemeld, gaan dikwijls samen, Ezech. 14:21; Jer. 14: 12. Deze allen volgden de invallen in het Romeinse rijk, door de Gotthen, de Hunnen en Vandalen.

LO. Deze worden genoemd *de vier boze gerichten van God*, in de oude stijl der profetie. Als bij de profeet Ezechiël, kap. 14:21; *Want also zegt de Heere, hoeveel te meer, als Ik mijn vier boze gerichten, het zwaard, en de honger, en het boze gedierte, en de pestilentie gezonden zal hebben tegen Jeruzalem, om daaruit mensen en beesten uit te roeien?* Of, gelijk de profeet deze zelfde oordelen van God uitdrukt, welke niemand zou ontkomen, Ezech. 33:27. *Alzo zult gij tot hen zeggen, de Heere HEERE zegt alzo: zo waarachtig als Ik leef, indien niet, die in de woeste plaatsen zijn, door het zwaard zullen vallen; en zo Ik niet dien, die in het open veld is, het wild gedierte overgeve; dat het hem vrete; en die in de vestingen en in de spelonken zijn, door de pestilentie zullen sterven.* De mening van welke profetische bedreiging klaar is, dat oordelen van God zó groot zouden zijn, en zó algemeen, dat de mensen geen veilige plaats daar tegen zouden kunnen vinden, maar het een of ander oordeel hen overal zou treffen.

Maximinus, waarmee dit zegel begint, was een van de wreedste mensen die op de aarde geweest zijn. Behalve zijn vervolgingen van de Christenen, handelde hij zeer onmenselijk met de heidense Romeinen zelf. Meer dan vier duizend mensen had hij gedood zonder enige beschuldiging of rechtspleging en nog was zijn bloeddorst niet verzaad. Galliënus, een ander keizer na hem; ontledigde vele steden, geheel en al van mensen en doodde drie of vier duizend van zijn soldaten op een dag, dien hij verstaan had dat hun gedachten wierpen op een andere keizer. Onder hem stonden dertig dwingelanden te gelijk op in het rijk, die een grote plundering, aanrichtten, eer ze konden uitgeroeid worden. En in zijn tijd vielen de Alemannen, een volk in Germanië, nadat zij Frankrijk verwoest hadden, in Italië; Dacie, 't welk over de Donau, door Trojaan aan het Romeinse rijk gevoegd was, werd verloren; Griekenland, Macedonië, Pontus en Azië werden verwoest door de Gotthen; Pannonië werdt ontvolkt door de Sarmaten en Quadi; de Germaniërs drongen door in Spanje en namen de vermaarde stad Tarracon in; de Parthiers, Mesopotamië overmeesterd hebbende, begonnen zich ook Syrië te eigenen zodat, gelijk de Romeinse historieschrijver aanmerkt, de dingen nu wanhopig stonden; en het Romeinse gebied bijna vernietigd was; om nu niet te spreken van grote menigten die gedood zijn in oorlogen daarna, en vervolgingen onder andere keizers, gedurende dit zegel.

Er is een scherpe hongersnood geweest in de tijden van Gallus en Volusianus, waarvan Dionisius, bisschop van Alexandrië gewag maakt; en Cypriaan, die onder dit zegel heeft geleefd, spreekt ook van een hongersnood. En ook van al deze drie oordelen; oorlog, honger en pest, als toen de christenen verweten, en hun ongodsdienstigheid, {namelijk heidense ongodsdienstigheid} welke beschuldiging hij afweert.

En onder de regering van de laatst gemelde keizers is er een pest geweest, die zeer zwaar gewoed heeft. De Romeinse historieschrijver zegt: *dat hun regering alleen bekend of berucht was, wegens de pest en algemene ziekten.* Hostilianus, die door de raad keizer gemaakt was, stierf er aan; Dionysius van Alexandrië, die in dezelfde tijd heeft geleefd, heeft er een zeer aandoenlijke beschrijving van gegeven. Zij begon in Ethiopië en liep door het oosten, en door al de delen van het Romeins gebied, en

duurde vijftien jaren, zodat er mogelijk, ten opzichte van haar uitgestrektheid en langdurendheid, nimmer een zodanige geweest zij.

Ook zijn er vele Christenen door de wilde beesten der aarde gedood, in de vervolgingen van die tijden; en kan dit dus, letterlijk verstaan worden van doding door wilde beesten, gelijk Arnobius, die in die tijd geleefd heeft, aanmerkt; of anders, zinnebeeldig van mensen, die wilde beesten gelijk waren, gelijk Herodes genoemd wordt een vos; en Nero een leeuw.

LOWMAN. Het tijdbestek der historie welk in de orde van tijd, dit tijdbestek van de profetie beantwoordt, is de staat van het Romeinse rijk, na Severus, en begint met het jaar 211. In deze tijd was de vervolging der kerk zeer gestreng; zodat de kerkelijke historieschrijvers vier algemeen vervolgingen tellen, in minder dan dertig jaren, onder de regering van Maximin, Decios, Gallus en Volusiaan en Valeriaan.

In dit tijdbestek zijn de boze geesten van God verenigd in het straffen van een vervolgzuchtig rijk het zwaard, de honger en pest. Het zwaard en de honger, welke oordelen waren van de voorgaande zegelen bleven duren, en de pest wordt erbij gevoegd. De pest schijnt het zwaarste oordeel van dit zegel geweest te zijn. De naam van de persoon, die op het vale paard zat, was de dood, de eigenlijke uitdrukking in de stijl van de schrift, om pest te betekenen, gelijk de profeet Jeremia het woord *maveth*, dood, gebruikt voor de pest; en de LXX (Septuaginta) het woord *debet*, pest, vertalen door *davaton*, dood. En zo vinden wij al deze oordelen, op een zeer aanmerkelijke wijze, in dit gedeelte van de historie.

De staat van het keizerrijk was in grote beroering, zo door uitheemse oorlogen, als inwendige opschuddingen; weinige van de keizers, die geen geweldigen dood leden; zodat er behalve dertig personen, die alle tegelijk eis maakten op het rijk, twintig voor keizer erkend zijn, in de tijd van zestig jaren, vanaf Karakalla, in 't jaar 211, tot Autoliaan, 270. Deze inwendige verdeeldheden gaven moed en sterkte aan de vijanden van het Romeins rijk, en grote voordelen aan de Perzianen, en Noordse volkeren tegen hetzelfde; zodat Valeriaan, onder wiens regering de vervolging zeer heftig was, gevangen genomen werd door Sapore of Sha Pur, koning van Perzië, en door hem gevangen gehouden, en met grote gestrengheid behandeld werd tot zijn dood toe. Schaarsheid en hongersnood zijn de gewone gevolgen van de oorlog, voornamelijk van burgeroorlogen. De plundering door krijgslagers, de onveiligheid van het land en het gebrek aan handen tot de landbouw, laten zelden na duurte te veroorzaken, tot hongersnood toe; inzonderheid wanneer het weer ook de groei van 't gewas belet.

De heer Mede merkt aan, uit Dionysius van Alexandrië en Cypriaan, dat oorlog en hongersnood de oordelen zijn geweest van deze tijden. Na deze dingen zegt Dionysius, sprekende van de vervolging van Dectus, kwamen ons oorlog en hongersnood over. Cypriaan maakt, in zijn verantwoording voor de Christenen, aan Demetius voorburgemeester van Afrika, gewag van Godfried, de menigvuldige oorlogen en hongersnoden van die tijden, en dat men valselijk de schuld daarvan leide op de Christenen. Het is aanmerkelijk dat Cypriaan in dezelfde verantwoording, zijn gevoelen ronduit verklaart, dat de zware rampen geschiedden volgens voorgaande voorzeggingen, en over de wereld gebracht werden, niet omdat de Christenen de Romeinse afgodische godsdienst verwierpen, maar omdat de Romeinen de dienst van de ware God verwierpen. En eindelijk maakt hij deze troost op voor de Christenen, in hun lijden: "Wij zijn verzekerd, dat hetgeen wij lijden, niet ongewroken zal gelaten worden; en dat, hoe groter de onrechtvaardigheid zij van de vervolging, de wraak daar over zoveel te rechtvaardiger en zwaarder zal zijn."

PO. De pest schijnt het oordeel te wezen, welk in deze voorzegging beoogd wordt; Mede merkt aan uit Zonares en Lipsius, dat een pest uit Ethiopië komende, door al de wingewesten van Rome verspreid werd, en dezelve vijftien jaren achtereen, op een ongelooflijke wijze van mensen beroofde. *En ik heb noot van een zwaarder pest gelezen*, zegt een voornaam man (Lipsius) van onze tijd, in zulk een omtrek van tijd of land. Van deze pest wordt gewag gemaakt bij Zonoras, onder de regering van Gallus en Volusiaan, omtrent het jaar 251. De woorden van Zonoras zijn zó overeenkomstig met de profetische beschrijving dat het van nut zal wezen dezelve hier in te voegen. "Hij, Gallus was zeer streng tegen de Christenen, waarvan er vele ter dood gebracht werden, door een vervolging, niet minder wreed dan die van Decios; onder hem vernieuwden de Perzianen hun bewegingen, en vestigden zich in Armenië; een bijna ontelbaar leger van Scythiers viel in Italië, en verwoestten Macedonië, Thessalië en Griekenland; een gedeelte van hun van de Palus Maeotis braken door de Bosporus, in de Euxynse zee, en verwoestten vele provinciën; en vele andere volkeren stonden tegen de Romeinen op. Daarenboven werden de provinciën bezocht door een pest, welke in Ethiopië begonnen zijnde, zich verspreidde bijkans door het gehele oosten en westen, de inwoners van vele steden weg sleepte, en vijftien jaren duurde."

Zozimus, een heidens historieschrijver, maakt van dezelfde ramp gewag: "Terwijl de oorlog overal woedde, verspreidde zich een pest door alle steden en vlekken, en vernielde het overschot der mensen; zodat er nimmer in vroeger tijden zulk een vernieling van mensen gebeurd ware."

Ik zal hier nog maar alleen bijvoegen de korte afbeelding van de tijden van deze keizers, Gallus en Volusiaan, door Eutropius; hij zegt, dat hun regeringen alleen merkwaardig waren vanwege pest en zware ziekten.

9. En toen Het het vijfde zegel geopend had.

PO. De opening van dit en de volgende zegels gaat niet vergezeld van enige aanspraak van een der vier dieren.

Zag ik onder de altaar de zielen der genen die gedood waren om het woord Gods, en om het getuigenis dat zij hadden.

GG. Als beesten die nieuwlings tot offerhanden geslacht waren, Exod. 29:12, of in een veilige plaats vrij van gevaar, 2 Kon. 1:50.

GI. Zielen, onstoffelijk en onlichamelijk zijnde, zijn onzichtbaar voor het lichamenlijk oog; deze waren dan, óf omkleed met lichamenlijke gedaanten, gelijk de engelen somtijds zijn; óf Johannes zag dezelve bij wijze van een gezicht, gelijk hij de engelen zag. En deze waren zielen van zulken die gedood waren; hun lichamen waren dood, maar de zielen levende. Hieronder worden begrepen niet alleen al de martelaren, die ter dood gebracht waren, in de vervolging van Diocletiaan, maar ook allen die in de voorgaande vervolgingen geleden hadden, want deze de laatste zijnde, vervatten de voorgaande in zich.

Om het woord van God, en het getuigenis welk zij hadden.

LO. Dit is een beschrijving van getrouwe Christenen, die standvastig zijn gebleven in het christelijk geloof en dienst, niettegenstaande al de moeilijkheden der vervolging. Zij worden genoemd, *de overige die de geboden Gods bewaren, en het getuigenis van, Jezus Christus hebben*, Openb. 12: 17. Zij worden ook beschreven als *de zielen dergene die onthoofd waren om het getuigenis van Jezus en om het woord Gods, en*

die het Beest, noch deszelfs beeld niet aangebeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd, en aan hun hand, Openb. 20:4.

PO. In de tempel was de brandofferaltair en de reukaltair, en op de laatste oordelen sommigen dat hier gezinspeeld wordt. Het bloed der martelaren wordt hier niet vergeleken bij het bloed van slachtoffers, maar bij de offerande van reukwerk, op de gouden altaar, welke vergezeld ging met de gebeden van de gehele samenkomst.

PO/GG. Zij waren gedood om het woord Gods en het getuigenis dat zij hadden, om de prediking en belijdenis van het evangelie, tot de dood toe, gevende samen getuigenis aan Christus en Zijn waarheden. De heer Mede is van gevoelen, dat onder dit zegel vervat worden de tien bloedige jaren der vervolging van Diocletiaan, welke de strengste was van alle andere; omdat het heidendom, op die tijd - gelijk stervende dingen doorgaans - allermeeft worstelde, om zich levend te houden. Deze dwingeland wordt gezegd, in het begin van zijn regering; binnen dertig dagen, zeventien duizend mensen, en in Egypte alleen, gedurende deze tien jaren, 144.000 gedood te hebben. Dezelfde schrijver meent, dat de zielen dergenen die door deze wreedaard gedood waren, door al zijn heerschappijen, in zijn kort bestek van tien jaren, voornamelijk aan Johannes vertoond zijn, bij de opening van dit zegel.

10. *En zij riepen met grote stem.*

GI. Met grote drift en vurigheid.

Zeggende, hoe lang o heilige en waarachtige Heerser oordeelt en wreekt gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen.

PO. Heilige en waarachtige Heerser, die de ongerechtigheid niet kunt verdragen, - en van alle ongerechtigheid allermeeft het vergieten van onschuldig bloed, - hoedanig is het bloed van uw heiligen, 't welk kostelijk is in Uw ogen; en die waarachtig zijt omtrent Uw woord van bedreigingen tegen bloeddorstige mensen, en Uw beloften tot verlossing van Uw volk.

GG. Niet dat de martelaars zelf begeerden, dat God wraak mocht oefenen aan hun wrede vervolgers, die naar het voorbeeld van Christus hun Meester, Lukas 23: 34, God veeleer bidden om vergiffenis, Hand. 7: 60. Maar hun bloed schreeuwde luid tot God om spoedige wraak, tegelijk met de wreedheid zelf aan hun te werk gelegd, Gen. 4:10. Hab. 2:11; Hebr. 12: 24.

DO. Men moet dit niet verstaan van een personele wraak, maar van een ijver voor de eer van God, welke zo onafscheidbaar vermengd was met de straf welke deze bloeddorstige vervolgers stond aangedaan te worden.

LO. Wanneer zal het U behagen de weg te banen voor de luisterrijken staat van Uw koninkrijk, en de vreedzamen staat Uwer kerk, door het verbreken van de macht des satans, en de afgodische vervolgers der kerk?

11. *En aan een iegelijk werden lange witte klederen gegeven.*

PO. Klederen van heerlijkheid; want de witte klederen van Christus' gerechtigheid, en van een heilig leven, waren reeds door hen gedragen wanneer zij gedood waren.

WE. Hierin is een zinspelning op de gewoonte der Joden, in het aanstellen van priesters, 't welk zij deden, nadat zij geoordeeld hadden over hun bevoegdheid, ten opzichte van hun geslacht, en ongebrekkigheid des lichaams, door hun een wit kleed aan te doen, en hen dan in de rang der priesters aan te nemen.

DO. De heer **Fleming** merkt dit aan, als een kennisgeving van hun bevordering tot enige nieuwe post, waardigheid of bediening. Maar ik denk, dat het alleen een vertoning ware, dat ofschoon hun bloed wraak riep in de oren van God, dezelve echter

nog zou uitgesteld worden; maar dat zij niettegenstaande dat, ondertussen verheven zouden worden tot een luisterrijke staat. Kostelijke klederen, welke vorsten, naar de gewoonte der oosterse volkeren gewoon waren als geschenken te zenden, waren openbare tekenen van de gunst der vorsten voor degenen waaraan zij gezonden werden.

En hen werd gezegd, dat zij nog een kleine tijd rusten zouden, totdat ook hun mededienstknachten, en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij.

PO. Zij moesten zich met Gods bedelingen vergenoegd houden, want God had nog meer getrouwe getuigen, om gemarteld te worden, ofschoon niet in zulke menigten als tevoren, die om hetzelfde geloof, en dezelfde belijdenis zouden sterven. Als het getal van die martelaars vervuld zou zijn, dan zou Hij hun bloed aan hun vijanden wreken.

GI. Men kan hierdoor verstaan, óf de overigen welke het marteldom nog zouden lijden in het volgende gedeelte van deze vervolging; óf die op andere tijden ontstaan mocht.

Niets kon meer strekken om de Christenen op te beuren, onder het verdragen van hun vervolgingen, met een standvastig geduld, dan dit dat het bij God bestemd was dat een zeker getal martelaren ter dood gebracht zou worden en dat de tijd van hun zegepraal daarop volgen zou.

Dit vijfde zegel verklaart Lowman van de strenge vervolging onder Diocletiaan, van het jaar 270 tot 304, welke was de uitgebreidste en geweldigste van allen; en daar onder leden zo vele Christenen de dood, dat de heidenen zich beroemden, in een oud opschrift, dat zij de naam en de bijgelovigheid van de Christenen verdelgd hadden.

LOWMAN. Historie van het vijfde zegel.

Het tijdbestek van de historie, welke in de orde des tijds slaat op het tijdbestek van deze profetie is de staat van de kerk en van het Romeinse rijk na de regering van Aureliaan, omtrent het jaar van Christus 275 't welk wij getracht hebben te tonen het tijdperk te wezen van het voorgaande zegel. Dit tijdbestek wordt in de profetie voorgedragen, als een tijd van zwaar lijden, waarin velen hun leven hadden opgeofferd, tot een roemruchtig getuigenis voor het christelijk geloof en de godsdienst; maar het wordt ook beschreven als maar *een korte tijd* zijnde, voordat hun lijden zou eindigen, en de kerk een staat van vrede en welstand genieten, in een geruste en vrije belijdenis van het christelijke geloof en de godsdienst.

Dit zegel wijst ons, derhalve, natuurlijk tot overweging van de staat der kerken van het rijk, onder de regering van Diocletiaan en Maximum.

Diocletiaan begon zijn regering omtrent het jaar 284 't welk hij bestemde als het begin van een nieuwe burgerlijke jaarrekening; maar 't welk de Christenen, om de zware en heftige vervolging onder zijn regering, noemden *het tijdperk der martelaren*. Deze was inderdaad, de laatste, maar de uitgebreidste en felste van al de vervolgingen. Wij hebben er een breedvoerig bericht van bij Eusebius en Lactantius, die zelf ooggetuigen daarvan zijn geweest. Het zal genoeg zijn dezelve voor te stellen met de woorden van Echard, die de uitvoerige verhalen zeer wel in 't kort bijeen getrokken heeft.

"Gelijk deze laatste vervolging, is zij ook de strengste van alle andere geweest, als de laatste pogingen van een stervende vijand, die al zijn kracht tewerk stelt om nog een slag voor 't laatst te geven. Het zou eindeloos, en bijna ongelooflijk zijn, als men al de menigvuldige wijzen van lijden en pijnigingen wilde optellen; het is genoeg hier aan te merken, dat zij gezeseld werden tot de dood toe, het vlees met nijptangen van het

lijf gerukt werd, of met potscherven verscheurd; dat zij voor de leeuwen werden geworpen, voor tijgers en andere wilde beesten, verbrand, onthoofd, gekruist, in zee geworpen, aan verwrongen takken van bomen vastgemaakt, om zo aan stukken gescheurd te worden, op een zacht vuur geroost, en gaten in hun lichamen gemaakt, daar gesmolten lood in gegoten werd, tot in de ingewanden. Deze vervolging duurde tien jaren onder Diocletiaan, en sommigen van zijn opvolgers en het ongelooflijk getal van Christenen, die de dood en de straf leden, deed hen besluiten, dat zij hun werk afgedaan hadden. En zij zeggen der wereld, - in een oud opschrift - dat zij de naam en het bijgeloof der Christenen verdelgd, en de dienst der goden hersteld en verdedigd hadden. Maar zij waren zo zeer bedrogen, dat dit de verwoesting van het heidendom verhaastte, en het christendom, kort daar na zegepraalde over al de machten en listen van het mensdom."

Zo net komt dit tijdbestek van de historie overeen met de beschrijving van de profetie, in een staat van zeer zwaar lijden; maar hetwelk tot vertroosting van de gelovigen, nabij het einde was.

12. *En ik zag, toen Het het zesde zegel geopend had.*

BU. Er wordt drieërlei verklaring gegeven over dit zegel, en de opening daarvan.

1. Sommigen passen het geheel en al op de Joden; en willen dat hun verwoesting in Judea en Jeruzalem, zo ijselijk is geweest, dat ze aan Johannes vertoond wordt, als de verduistering van de zon; en de verandering van de maan in bloed, en het vallen der sterren van de hemel. Wijl zulke dingen boven 't hoofd hingen, als of hemel en aarde zouden gesloopt worden. Buiten twijfel was er voor en onder de verwoesting van Jeruzalem, een samenvloed van rampen, zó verschrikkelijk en vreeslijk, als nauwelijks kan beschreven of uitgedrukt worden.
2. Anderen pasten het op de ondergang van het heidendom, en de vernieling van de heidense keizers. De val van het heidendom, door de bekering van Constantijn tot het christelijk geloof, was het verschriklijst oordeel, 't welk ooit op het rijk van de satan gevallen is; en dan moeten, gevolglijk, door de aardbeving, verduistering van de zon, en de verandering van de maan in bloed, verstaan worden de grote veranderingen, welke in het Romeinse rijk gemaakt zouden worden, door de omkering van de gehele heidense staat, en het maken van het christendom tot de godsdienst van het grootste gedeelte van de wereld. Zodat de zin van die uitdrukkingen leenspreukig zou zijn, en betekenen grote en algemene verandering van de gedaante der dingen, als of de wereld een ander ding werd.
3. Maar er zijn er, die dit alles verklaren van de grote en verschrikkelijke verwarring van de christenwereld, onder de Antichrist, wanneer Christus, de Zon der gerechtigheid, begon verdonkerd te worden, dat is, Zijn leer, aangaande zijn bedieningen en zegeningen verduisterd werd; de maan of kerk in bloed veranderd, de sterren of herders uit de hemelse bedieningen vielen, de schriften gelijk de hemelen toegerold verboden werden te lezen; de bergen, koningen en vorsten in gevaar, en de eilanden onder het juk en de dwingelandij van de Antichrist gebracht.
4. Eindelijk, passen anderen dit op de laatste omkering van de wereld, en het jongste oordeel, in de grote dag, naar inhoud van hetgeen volgt in de drie naaste verzen.

En ziet, er werd een grote aardbeving.

GI. Of schudding van hemel en aarde; welke gelijk ze bij Haggai 2: 6, 7, vergeleken met Hebr. 12: 26, 27, betekent de verschuiving van de Joodse dienst en instellingen, om plaats te maken voor de christelijke, welke blijven zouden. Zo wordt er hiermee

beoogd, de verschuiving van de heidense dienst en afgoderij; en heidense overheden, opdat de christelijke godsdienst en de christenoverheden hun plaats zouden vervullen.

En de zon werd zwart als een haren zak.

GG. Het sterkst schijnend schepsel in de wereld. Dit geeft te kennen een ongewone verandering in het Romeinse rijk, gelijk de volgende uitdrukkingen ook doen. De zwarte kleur is een zinnebeeld van rouw, grote verlegenheid en verbaasdheid, Joël 2:10. Hun haren zakken waren zwart, zoals blijkt uit de tenten daarvan gemaakt, Hoogl. 1: 5. Zij werden gemaakt van zwart geitenhaar.

GI. Dit en hetgeen volgt, aangaande de duisterheid van de zon en maan, kan letterlijk waar geweest zijn; en het schijnt uit de historieschrijvers, dat er omtrent die tijden, zodanige verschijnsels geweest zijn. Want er wordt aangemerkt dat in Syrië een grote aardbeving volgde op de vervolging van Diocletiaan, welke de toppen van de huizen schudden en deed vallen te Tyrus en Sidon, en vele duizenden doodde; en zo iets gebeurde ook te Rome en te Spoletum, daar meer dan drie honderd en vijftig Heidenen omkwamen, terwijl zij bezig waren hun afgoden te dienen. Er is ook aangetekend dat de maan veranderd werd in bloed, in de tijden van Galerius, die op Diocletiaan volgde; en dat de zon zweem werd, en de sterren schenen, vier uren tijds, wanneer Licinius overwonnen werd door Constantijn. Maar deze dingen kunnen ook aangemerkt worden als zinnebeelden van de verandering in het rijk.

En de maan werd als bloed.

Een vreemd gezicht en verandering, dat de bleke maan rood zou schijnen als bloed, Joël 2: 31; Hand. 2:20. 'Gelijk wanneer ze verduisterd wordt.'

13. *En de sterren des hemels vielen op de aarde.*

GG. Schenen, - in dit gezicht, - van de hemel te vallen op de grond. Gelijk een vijgenboom zijn onrijpe vijgen afwerpt als hij van een grote wind geschud wordt.

GI. Welke vijgen jong en groen zijnde, en niet zeer vast zittende, lichtelijk met grote menigte afvallen, wanneer een sterke wind tegen blaast.

WA. Deze uitdrukkingen zijn altijd zinnebeelden van het vallen van koningen, keizers, en regeringen. De heidense haat van de roomse regering werd de mond te ondergebracht, en geraakte in de handen van Constantijn. De heidense vervolgende keizers, kwamen met menigte aan hun dood.

PY. Men merke hier op, hoe nauwkeurig Johannes den stijl en de spreekwijzen van de oude profeten volgde. Jesaja de val van Babel, door de Mediërs, afschetsende, spreekt dus: *De sterren des hemels, en zijn gesternten, zullen haar licht niet laten lichten; de zon zal verduisterd worden, wanneer zij opgaan zal, en de maan zal haar licht niet laten schijnen. Daarom zal Ik de hemel beroeren, en de aarde zal bewogen worden van haar plaats; namelijk, Ik zal de Meden tegen hen verwekken*, Jes. 13:10-17. Hetzelfde wordt wederom gezegd aangaande de verwoesting van Jeruzalem, Jes. 24:21; Matth. 24: 29. En van Edom, Jes. 34:4, met dezelfde woorden van het twaalfde en dertiende vers van dit kapittel. Maar, dergelijke plaatsen zijn er zeer veel. Zie in 't bijzonder, Jes. 51: 16.

14. *En de hemel is weggeweken, als een boek, dat toegerold wordt.*

GG./GI. Geen staat zo hoog of verheven, of zij moet bukken, en wijken voor de tegenwoordigheid van Christus, en Zijn verschijning in het oordeel, Jes. 34:4. Openb. 20:11. Hier is een zinspeling op de vorm of gedaante van boeken in die tijd welke bestonden uit stroken perkament en opgerold werden, vanwaar ze *rollen* genoemd zijn

geworden, Jes. 8:1; Jer.36:2. Zo ook, Jes. 34: 4. En wanneer ze toegerold waren, konden de dingen welke er in geschreven waren, niet gezien worden.

En alle bergen en eilanden zijn bewogen uit hun plaatsen.

G.G. Niets, hoe vast of wel gegrond, of het werd geschud, en genoodzaakt te wijken, Ps. 18: 8; 68: 9; 114: 4; Jes. 59:1, 3; Hab. 3: 6; Zach. 4:7.

LOWMAN

Grote en openbare rampen worden van de profeten beschreven, zegt een zeer vermaard schrijver - de bisschop van Meaux - alsof de gehele natuur werd omgekeerd, de aarde schudde, de zon en maan verduisterd werden, en de sterren van de hemel vielen. Deze aanmerking kan een klare en rechtmatige zin geven aan dit gedeelte van de profetie. Het is niet nodig, deze uitdrukkingen, met sommigen te verstaan van wezenlijke aardbevingen en eclipsen; de profetische stijl toont duidelijk dat ze oneigenlijk genomen moeten worden, voor grote rampen en omkeringen, welke de oordelen, van God over de aarde zouden brengen. De profeet Joël, een hongersnood, veroorzaakt door een grote menigte van sprinkhanen welke alle vruchten der aarde zouden verslinden, in fraaie verbeeldingen van een profetische stijl, beschrijvende, drukt dezelve dus uit: Joël 2:10: *De aarde is beroerd voor deszelfs aangezicht, de hemel beeft, de zon en de maan worden zwart, en de sterren trekken haren glans in.* De profeet Jesaja, een grote verwoesting voorspellende van Gods vijanden, om hun tegenkanting tegen Zijn kerk, - welke, hij noemt de dag, der wraak des Heeren, en het jaar der vergelding, om Sions twistzaak, kap. 34:8, beschrijft hij dezelve aldus: *En al het heir der hemelen zal uitteren, en de hemelen zullen toegerold worden, gelijk een boek, en al hun heir zal afvallen, gelijk een blad van de wijnstok afvalt, en gelijk een vijg afvalt van de vijgenboom.* De zin daarvan wordt in het volgende vers verklaard: *Want mijn zwaard is dronken geworden in de hemel, ziet het zal ten oordeel nederdalen op Edom, en op het volk, hetwelk Ik verbannen heb.* Op gelijke wijze drukt dezelfde profeet de oordelen van God, in het straffen van zondaars, uit, kap 13:10, *De sterren des hemels, en zijn gesternten, zullen haar licht niet laten lichten; de zon zal verduisterd worden, wanneer zij opgaan zal, en de maan zal haar licht niet laten schijnen. Daarom zal Ik de hemel beroeren, en de aarde zal bewogen worden van haar plaats.* Waarvan de mening dus verklaard wordt, in de volgende woorden, vers 11, *Want Ik zal over de wereld de boosheid bezoeken, en over de godlozen hun ongerechtigheid en ik zal de hoogmoed der stouten doen ophouden, en de hovaardij der tirannen zal Ik vernederen.* De profeet Ezechiël gebruikt dezelfde verbeeldingen, om de ondergang van gewelddadige vijanden uit te drukken. Gelijk in de voorzegging van de verwoesting van het koninkrijk van Tyrus door het koninkrijk van Babel, kap. 32:7, 8, *En als Ik u zal uitblussen, zal ik de hemel bedekken, en zijn sterren zwart maken; Ik zal de zon met wolken bedekken, en de maan zal haar licht niet laten lichten; alle lichtende lichten aan de hemel zal Ik om uwentwil zwart maken en ik zal een duisternis over uw land maken, spreekt de Heere, Heere.* Gelijk de profetie in deze openbaring vervat, ziet op het heidens Romeinse rijk, en de straf daarvan, als vervolgers van de ware godsdienst en het christelijke geloof, is een klare algemene betekenis van deze uitdrukkingen toepasselijk op die rampen en oordelen, door welke die vervolgende macht vernield zou worden. Daar wordt, wijders, door verscheiden uitleggers aangemerkt, dat voorname personen, vorsten en regeerders, figuurlijk betekend worden door de zon, maan en sterren. Het is een vernuftige aanmerking van Daubuz, "dat door de zon, in 't bijzonder zouden kunnen verstaan worden de heidense keizers; door de maan de machten naast aan de opperste; door de sterren, ondergeschikte regerende machten van het afgodisch Romeinse rijk. En wijders, dat

de hemelen kunnen betekenen de gehele voorname staat van de Romeins heidense wereld; burgerlijk en godsdienstig; en eindelijk, dat door bergen en eilanden verstaan kunnen worden de sterkte en rijkdommen door Rome en derzelve provinciën, inzonderheid de afgodische tempelen met haar schatten en inkomsten." Deze gissingen zijn vernuftig maar, zo het mij voorkomt, niet zo klaar en zeker als de algemene betekenis, gegrond op het onbetwistbaar gebruik van die oneigenlijke manieren van spreken, in de voorgaande profeten.

En de koningen der aarde, en de groten en de rijken, en de oversten over duizend, en de machtigen, en alle dienstknechten en alle vrijen.

GI. *De koningen der aarde en de groten*, de Romeinse keizers, en andere voorname overheidspersonen, landvoogden van provinciën en steden. *De rijken*, onder de burgers. Deze drie zouden, in 't bijzonder, kunnen betekenen, de keizers, de edelen, en de raad van Rome. *De oversten over duizend*, die het bevel hadden over de Romeinse legerbenden. *De machtigen*, de soldaten die onder hen waren, mannen van kracht en dapperheid. *Alle dienstknechten* en alle vrijen deze woorden sluiten in alle inwoners van het Romeins gebied, van wat staat of gelegenheid, zijnde een gewone onderscheiding onder de Romeinen.

PO. Er zou een schrik vallen op allerhande soort mensen, van hoge en lage staat.

Verborgten zichzelf in de spelonken, en in de steenrotsen der bergen.

GI. Daar zij, door hun wrede vervolgingen, vele christenen naar toe hadden doen vluchten, zodat de wet van wedervergelding hen rechtvaardig ten deel viel; en om van geen anderen gewag te maken, dit is op een aanmerkelijke wijze bewaarheid in hun koningen of keizers. Diocletiaan en Herculus Maximianus, die te samen keizers waren, deden in het midden van hun keizerlijke luister en grootheid, de een te Nikomedië zijnde, en de ander te Milaan, op een en dezelfde dag, uit eigen beweging afstand van het keizerrijk, ontteden zich van de keizerlijke kroon en regering en begaven zich tot een afgezonderd leven; in 't openbaar voorwendende, dat de ouderdom en zware last van de besturing de oorzaak daarvan waren; maar aan hun vrienden bekenden zij, dat het was uit wanhoop omdat zij de christelijke godsdienst niet konden uitroeien. Sommigen schrijven dit toe aan onzinnigheid en razernij. Maar de ware reden was, dat de toorn des Lams in hun consciënties was ingedrongen, welke zij niet konden verdragen, en welke hen genoodzaakt had die stap te doen, tot verwondering van de gehele wereld. Maximinus, die hen opvolgde, door Licinius overwonnen, zijnde, legde zijn keizerlijk gewaad af en verborg zich onder het gewone volk, en verschool zich in velden en vlekken. Maxentius, een ander keizer, vlood voor Constantijn, het werktuig van de toorn des Lams, en de uitvoerder daarvan over zijn vijanden, en viel in de rivier de Tiber, daar hij omkwam.

WE./LO. Op gelijke wijze wordt de verwoesting van Samaria en haar afgoden beschreven, Hos. 10: 8, en de verwoesting van Jeruzalem, Luk. 23:30; zie ook Jes. 2:11. Zo beschrijft Jesaja de vreze van de afgodendienaars, en hun schrik, voor de oordelen van God, kap. 2:9, "*Dan zullen zij in de spelonken, der rotsstenen gaan, en in de holen der aarde, vanwege de schrik des Heeren, en vanwege de heerlijkheid Zijner majesteit.*"

LOWMAN over het gehele vers.

En de straf van deze vijanden van het christelijk geloof, was zo groot, dat ze doordrong tot alle soorten van allerhande rang en staat, en overal de harten met schrik en vreze vervulde; zodat zelfs van het degenen, die het hoogste gezag hadden, en de

wereld regeerden als koningen; die grote rijkdommen en vermogen hadden; die macht en gebied voerden of berucht waren wegens sterkte en dapperheid, ja mensen van allerhande omstandigheden, slaven of vrijen, verborgen plaatsen van veiligheid en verschuiling zochten, opdat, ware het mogelijk, deze oordelen hen niet troffen.

16. *En zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: valt op ons.*

GI. Zij verkozen de dood liever dan het leven. Diocletiaan, door Constantijn genodigd zijnde tot een bruiloftsfeest, verschoonde zich vanwege zijn ouderdom, maar bedreigende brieven ontvangen hebbende, - zegt de historieschrijver, - waarin hij beschuldigd werd Maxentius en Maximinus begunstigd te hebben, bracht hij zichzelf, met vergif om 't leven; en ook andere keizers worden gezegd, geweldige handen aan zichzelf gelegd te hebben.

GG. Uitdrukkingen van mensen in een allerwanhopigste omstandigheid, als er niet om gevende, wat van hun mocht worden, indien zij maar het gezicht van zo'n vreeslijk rechter mochten ontwijken. Wensende liever onder bergen en steenrotsen begraven te worden, dan bloot te staan voor zulke verschrikkelijke oordelen.

En verbergt ons van het aangezicht Desgenen Die op de troon zit, en van de toorn des Lams.

Maxentius van een ijselijke ziekte aan gegrepen zijnde, waaraan hij stierf, bad om vergiffenis aan de God der Christenen; en bekende dat hij rechtvaardig leed, om zijn versmadingen van Christus; Eusebius Kerkelijke Geschiedenissen. Licinius, die somtijds zich veinsde een Christen te wezen, en zich bij Constantijn voegde, maar naderhand van hem afviel, en tegen hem streed, werd overwonnen, en gevangen gekregen zijnde ter dood gebracht; op welke tijd hij en die met hem de dood leden, bekenden, dat de God van Constantijn de enige ware God ware.

LO. Deze uitdrukkingen schijnen afgenomen te wezen van de profeet Hoséa, die op zulk een wijze de ontsteltenis beschrijft van die genen, die tot afgoderij vervallen waren in Israël, wanneer hun afgodische plaatsen van aanbidding verwoest, en zij gestraft zouden worden over hun afval, Hos. 10:8, *En de hoogten van Aven, Israëls zonde, zullen verdelgd worden; doornen en distelen zullen op hunlieder altaren opkomen; en zij zullen zeggen tot de bergen, bedekt ons, en tot de heuvelen, valt op ons.* Dat is, volgens een zeer geleerd uitlegger Potock, hen zouden zulke rampen overkomen, die hun het leven verdrietig en erger dan de dood zouden maken; zodat zij zouden wensen te sterven, liever dan te leven, zoals zij nu leefden.

G. G. Ofschoon het Lam geofferd zij voor de Zijnen, en dat uit goedertierenheid voor hen, kap. 5:6, is het echter vreeslijk als een leeuw, tegen degenen, die Hem in hen kwalijk behandeld hebben; en de harten van dezen begonnen nu te laan, om het kwade, welk zij Hem gedaan hadden.

17. *Want de grote dag Zijns toorns is gekomen.*

PO. Want dit oordeel 't welk nu op ons is, is de uitwerking van Zijn toorn, over het mishandelen en vervolgen van Zijn leden.

GG. De dag der wraak, waarom het bloed der martelaars roept.

GI. De gemene Latijnse en Syrische vertaling lezen, hun toorn, namelijk van Hem, Die op de troon zat en van het Lam.

En wie kan bestaan?

PO. En wij, met alle onze dapperheid, kracht en vermogen, zijn niet in staat Zijn toorn te verdragen. Deze woorden geven te kennen, dat in die grote verandering, gelijk

de grootste personen niet zouden weten wat te doen, zo zouden zij omkomen onder een overtuiging, dat de grote toorn van God over hen gekomen was, om hun tegenstand tegen het Evangelie, en de terging van Christus, door de vervolging van Zijn ledematen.

DO. Nademaal het blijkt uit de vergelijking van het ene gedeelte van het boek met het ander, dat het laatste zegel plaats maakt voor, en aanleiding gave tot de bazuinen; en de laatste bazuin tot de fiolen; wordt met recht aangedrongen, dat er een opzicht is op een rij van gebeurtenissen, op elkander volgende; en dat, bijgevolg, deze tekst niet kan zien op het laatste oordeel, maar gebracht moet worden tot een grote en uitgebreide ramp, waarin de hand van Christus zou gezien worden. En deze verklaring wordt opgehelderd en bekrachtigd, door de wijze waarop de verwoesting van Jeruzalem is voorzeggd, Matth. 24. Vergelijk, Jes. 2:19; 13:6; Hos. 10:8; Zef. 1: 14; Luk.23: 30.

LOWMAN over het zesde zegel.

Het tijdperk der historie, 't welk in vervolg van tijd, dit gedeelte van de profetie beantwoordt, is na de zware vervolging van Diocletiaan. Het zou, volgens de uitdrukking van de profetie, maar een korte tijd daarna zijn, wanneer een zeer grote verandering en omkering in het heidens Romeinse rijk zou voorvallen, welke vergezeld zou gaan van grote rampen over de vervolgers der waarheid en gerechtigheid; ja zodanige welke hun onderdrukkende macht verbreken zouden. En de nu volgende staat van het Romeinse rijk zal deze beschrijving ten volle beantwoorden. Diocletiaan en Maximiaan deden afstand van het gebied, en gingen over tot een afgezonderd leven, zijnde beide daartoe gedwongen door Galerius, gelijk Lactantius omstandig heeft aangetekend. Op de dood van Constantius, en de komst van zijn zoon Constantius, tot dit gedeelte van het rijk, had Maxentius zich te Rome keizer doen verklaren; Galerius beweegt Maximiaan, om deze opstand te stuiten, het gebied wederom te aan vaarden; hetwelk hij doet. Maar hij had kort daarna het hertleed van afgezet te worden; en wordt schielijk daarop, omdat hij naar 't leven van Constantijn gestaan had, gedrongen zelf, door een schandelijke dood, een einde van zijn leven te maken. Galerius werd aangegrepen van een zware en ongeneeslijke ziekte, met zulke onverdraaglijke pijnen, dat hij, dikwijls, zichzelf wilde doden, en vele van zijn geneesmeesters liet doden, omdat hun geneesmiddelen niets uitwerkten. Eindelijk begon hij te denken om de Christenen, en maakte een einde van de vervolging, door een openbaar besluit, waarin hij, zelfs hun gebeden verzoekt om zijn herstel. Maar kort na deze openbare erkenning, ten voordele van het christendom, stierf hij aan deze moeilijke ziekte, omtrent het jaar 311. Constantijn, die een groot begunstiger was van de Christenen, trok op tegen Maxentius, die hem tegen kwam met een groot leger van honderd en zeventig duizend voetvolk en achttien duizend ruiters; na een zware en bloedige veldslag werd Maxentius overwonnen door Constantijn. Op deze overwinning gaf Constantijn, die hierdoor het gehele keizerrijk van het westen beveiligd had, vrijheid tot openbare belijdenis van de christelijke godsdienst.

In het oosten trok Maxentius de vrijheden in, welke de Christenen vergund waren, en maakte oorlog met Licinius; maar de nederlaag bekomen hebbende, met grote slachting van zijn talrijk leger, doet hij veel heidense priesters en waarzeggers, als bedriegers, ter dood brengen. Niet lang daarna wanneer hij een tweede stap wilde wagen, wordt hij aangevallen van een heftige ziekte, met onverdraaglijke pijn en ongemak, over zijn gehele lichaam; hij teerde uit; werd geheel blind, en stierf razende en wanhoop; bekennende op zijn doodsbed, dat dit alles een rechtvaardige straf over hem ware, om zijn verachtelijke en gewelddadige handelingen tegen Christus, en Zijn Godsdienst. En vergif genomen hebbende; stierf hij op deze jammerlijke wijze.

Constantijn en Licinius bleven nu alleen keizers, de eerste in het westen, en de laatste in het oosten. Licinius vervolgde de Christenen, in zijn gedeelte van het rijk, gestreng. Daar brak een oorlog uit tussen de twee keizers; Licinius werd, niettegenstaande een dappere wederstand, overwonnen; en genoodzaakt te vluchten maar de oorlog werd schielijk hervat, en met meer woede aangevoerd dan immer. Licinius krijgt wederom de nederlaag in een algemene veldslag, waarin men zegt honderd duizend mannen geslagen te wezen. Hij wordt gevangen genomen, en ofschoon zijn leven op die tijd gespaard werd, hij wordt, na wederom op het leven van Constantijn toegelegd te hebben, ter dood gestraft; en met hem eindigde al de heidense macht van Rome.

Kort hierna - 324- bracht Constantijn de zetel des rijks van Rome naar Constantinopel, maakt een nieuw model van de Romeinse regering en het keizerrijk, stelt de besturing van de regering in handen van vier voorname ambtenaars, prefecten, pretoria genaamd, vernietigt al de macht van het heidendom, en bevestigt de christelijke godsdienst, door het gehele rijk. Dus werd, door grote en menigvuldige rampen, waarin zo vele keizers, de een na de anderen, deel hadden, deze grote verandering in het heidens Romeinse rijk uitgewerkt; hun macht om de christelijke godsdienst te onderdrukken en te vervolgen, viel gelijk de Assyrische en Babylonische vervolgers, om nooit weer om op te staan.

Dit gedeelte van de historie laat zich zo gemakkelijk passen op de profetische beschrijving, dat ik het alleen met de woorden van Daubuz zal voordragen.

"Uit dit bericht blijkt, dat de heidense Romeinse keizers van de regering beroofd zijn, geworden en jammerlijk aan hun einde gekomen; dat de heidense Romeinse Caesars in de oorlog gesneuveld, of ter dood gestraft zijn; dat de godsdienst der afgodendienaars een *doodlijke wonde* heeft ontvangen, nademaal alle genootschappen van priesters, wicelaars, vestalen, ja met één woord alle bedienaars van de godsdienst, door het gehele rijk ten onder gebracht zijn onder de macht en heerschappij van een christenvorst; dat vele van de heidense ambtenaars, burgerlijke, en die tot de krijg behoorden, ontzet werden en Christenen in hun plaats gesteld zijn; dat er een gehele verandering, voorviel in de regering; en dat het heidendom van tijd tot tijd afnam, totdat het eindelijk geheel verdween; dat de grote vervolgers de rechtvaardigheid en reden van Gods oordelen erkend en beleden hebben. En eindelijk, dat al de afgodendienaars, na deze verandering, uit hoofde van hun verschrikkelijke wreedheden tegen de Christenen, niet anders dan gedurig in verwachting konden zijn van de strengste straffen."

Ik zal hier nog maar een aanmerking bijvoegen, dat dit gedeelte van de historie zeer te pas komt tot het algemeen oogmerk van de gehele Openbaring, om de lijdzaamheid te ondersteunen en tot volharding op te wekken, in zulk een blijk van Gods macht en getrouwheid, in de bescherming van de christelijke godsdiensten, en de straf van de vijanden van dezelve.

Wij zien de kerk, in dit tijdbestek, gedurende de vervolging van het heidens Rome, in een staat van beproeving en lijden, maar bewaard en beschermd, en eindelijk gebracht tot een staat van vrede en veiligheid wanneer alle macht van hun vervolgers, door de overheersende voorzienigheid van God ten enenmale verdelgd werd.

Deze historie bekrachtigt de algemene waarheid van al de profetieën en de bijzondere voorzeggingen van elk van hen. Een krachtig beweegmiddel tot lijdzaamheid en standvastigheid voor de ware kerk.

Openbaring 7

1 En na deze zag ik vier engelen staan op de vier hoeken de aarde, houdende de vier winden der aarde, opdat geen wind zou waaien op de aarde, noch op de zee, noch tegen enigen boom.

2 En ik zag een anderen engel opkomen van den opgang der zon, hebbende het zegel des levenden Gods; en hij riep met een grote stem tot de vier engelen, welke macht gegeven was de aarde en de zee te beschadigen.

3 Zeggende: Beschadigt de aarde niet, noch de zee, noch de bomen, totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hun voorhoofden.

4 En ik hoorde het getal dergenen, die verzegeld waren: honderd vier en veertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israëls.

5 Uit het geslacht van Juda waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Ruben waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Gad waren twaalf duizend verzegeld;

6 Uit het geslacht van Aser waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Nafthali waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Manasse waren twaalf duizend verzegeld;

7 Uit het geslacht van Simeon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Levi waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Issaschar waren twaalf duizend verzegeld;

8 Uit het geslacht van Zebulon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Jozef waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Benjamin waren twaalf duizend verzegeld.

9 Na deze zag ik, en ziet, een grote schaar, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor den troon, en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palm[takken] waren in hun handen.

10 En zij riepen met grote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God, Die op den troon zit, en het Lam.

11 En al de engelen stonden rondom den troon, en [rondom] de ouderlingen en de vier dieren; en vielen voor en troon [neder] op hun aangezicht, en aanbaden God,

12 Zeggende: Amen. De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onzen God in alle eeuwigheid. Amen.

13 En een uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Deze, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij, en van waar zijn zij gekomen?

14 En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams.

15 Daarom zijn zij voor den troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op den troon zit, zal hen overschaduwen.

16 Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte.

17 Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

Inleiding en korte inhoud.

LOWMAN. Het voorgaande kapittel besluit de eerste tijdkring, en de verdrukkingen van de kerk, onder de vervolging van het heidens Romeinse keizerrijk.

Het tweede tijdbestek der profetie begint met de opening van het zevende zegel, en is vervat in de gebeurtenissen, welke het blazen van de bazuinen vertellen; waarvan een beschrijving gedaan wordt in het achtste en negende kapittel.

In dit hoofdstuk meen ik, hebben wij een verklaring van een kleine pauze of tussenpozing, om de laatste dingen te beschrijven, van een korte tijd, tussen de twee tijdkringen.

Na deze dingen, dat is, na het profetisch gezicht 't welk het eerste tijdbestek verbeeldde, zag Johannes, in andere gezichten, hetgeen in dit kapittel verhaald wordt.

Dit schijnt te wezen een vertoning van een staat van vrede en rust over de aarde, inzonderheid, in het Romeinse rijk, en van het grote getal van personen uit allerlei volkeren, welke overkwamen tot de belijdenis van het christendom, van de aanmoedigende bescherming, welke gegund wordt aan de christenkerk, van dankbare erkenning voor de goedheid en macht van God en Christus, door de gehele kerk, in zulke uitstekende blijken van gunst en bescherming en eindelijk, van de gelukzalige staat van al de gelovige belijders en martelaars; die na een korte tijd van verdrukking, om het geloof van Christus, en standvastigheid in Zijn godsdienst, gekomen waren tot een staat van eeuwigdurende rust in gelukzaligheid en heerlijkheid.

Dus, wijselijk bevordert dit gedeelte van de profetie het voornaam oogmerk van het geheel, om het geloof en de lijdzaamheid, de hoop en de standvastigheid van de kerk te ondersteunen, onder alle tegenstand en lijden. Het oogmerk schijnt te wezen, aan te tonen, met de zekerheid van een profetische openbaring, dat gelijk God alle dingen in de wereld bestuurt door Zijn voorzienigheid, hij dezelve zo wil besturen, dat ze de oogmerken van Zijn goedheid jegens de kerk behulpzaam zijn; en dat de grote omwentelingen, van de wereld, dikwijls zullen strekken ten voordeel van de ware godsdienst, en tot bescherming daarvan; en de gelovigen te verzekeren, dat al hetgeen zij lijden om de waarheid en de gerechtigheid, schielijk vergolden zal worden met een staat van vrede, heerlijkheid en gelukzaligheid.

En na deze zag ik vier engelen staan op de vier hoeken der aarde.

GG. *Na deze*, nadat de voorgaande zegelen geopend waren, en de gebeurtenissen daarvan waren aangeduid; en voor dat het zevende zegel geopend werd, en de bazuinen, daar op, werden overgegeven.

1. Sommigen verstaan door deze vier engelen kwade engelen, die de zachte winden van Gods woord en Geest, om Zijn dienstknechten te verkwikken, weerhielden. Een zinspelning op Hoogl. 4:16; Joh. 3: 8; Hand. 2: 2, 3.
2. Anderen, goede engelen, van God beschikt, om de winden van oorlogen en beroeringen, die van alle kanten op het Romeinse gebied zouden aanvallen, tegen te houden, óf los te laten, Jer. 18:17; 49: 36; 51:1; Dan. 7: 3.

Op de vier hoeken der aarde, houdende de vier winden der aarde.

GI. Ofschoon de aarde geen vlak vierkant met hoeken is, maar rond, wordt ze evenwel gezegd hoeken te hebben met opzicht op de vier punten des hemels. En ofschoon deze winden doorgaans genoemd worden *de vier winden des hemels*, worden ze hier genoemd *de vier winden der aarde*.

Opdat geen wind zou waaien op de aarde, noch op zee, noch tegen enige boom.

GG. Dit toont, dat hun de macht daar over gegeven ware. De dingen, hier gemeld, worden licht beschadigd door de winden; zowel als de aarde door aardbevingen, 1 Kon. 19:11; Matth. 24:7. Óf omverwerping van huizen daarop gebouwd, Job 4:19; Matth. 7:27. De zee door stormen, Jona 1:4; Matth. 8:24. De bomen door verzenging, scheuring of ontworteling, Gen. 41:6; Ezech. 17:10; 19: 12. Anderen verstaan er door mensen, op het vaste land wonende, of op de eilanden en zeekusten, of in meer bosachtige en woeste plaatsen; zie kap. 9:4.

LO. Winden zijn zinnebeelden van beroerten, en zeer natuurlijk, voor zoveel ze de natuurlijke oorzaken zijn van stormen. Dus wordt deze figuurlijke uitdrukking gebruikt en verklaard door de profeet Jeremia, kap. 49: 36, 37. *En ik zal de vier winden, uit de vier hoeken des hemels, over Elam aanbrengen, en zal ze in al die zelve winden verstrooien er zal geen volk zijn, daarheen Elams verdrevenen niet zullen komen. En ik zal Elam versaagd maken, voor het aangezicht hunner vijanden, en voor 't aangezicht dergenen, die hun ziel zoeken; en zal een kwaad over hen brengen, de hittigheid Mijns toorns, spreekt de Heere; en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat ik u verteerd zal hebben.* De vier winden te houden dat ze niet waaien zouden, is een zeer gepast profetisch zinnebeeld van een staat van vrede en gerustheid.

PO. De eerste verdrukkingen van de Romeinse keizers, die heidenen waren, waren voorspeld onder de zes eerste zegelen, maar zij hadden nog meer, indien niet nog gróter dingen te lijden, welke aan Johannes ontdekt worden, gelijk wij zullen zien, als wij komen tot de opening van het zevende en laatste zegel, in het volgende hoofdstuk. Doch het behaagde God, door een gezicht, in dit hoofddeel, de kerk te vertroosten om te tonen de zorg welke God wilde dragen voor de kerk, onder die grote rampen, welke haar overkomen zouden met de opening van het zevende zegel; of, wanneer de dingen, bij de opening daarvan, voorzégd, zouden vervuld worden.

Lowman over het gehele vers.

"Na de voorgaande gezichten, welke de voorzienigheid van God vertoonden jegens de kerk en de wereld, tot op de ondergang van het heidens Romeinse rijk, werd mij de staat der kerk en der gehele wereld, welke naast volgen zou, ook vertoond, in een ander profetisch gezicht. Waarin ik vier engelen zag, verbeeldende de regering der voorzienigheid, als bestuurd door Gods wil en bevel, en uitgevoerd door Zijn boden of dienaars."

Deze engelen werden vertoond als geplaatst bij de vier voorname hoeken, waaruit de winden waaien, om dezelve te bedwingen van met geweld te waaien over enig gedeelte van de wereld; om te betekenen, dat God een einde wilde maken van de opschuddingen en beroerten, welke de wereld, tevoren zozeer ontrust hadden, en de kerk, en de wereld te geven een staat van vrede en ruste voor zekere tijd.

2. En ik zag een andere engel opkomen, van de opgang der zon.

De meesten verstaan hierdoor Christus, de bewaarder van het grote zegel van God; anderen een mindere engel, die bestemd was om het merkteken van God te zetten op zijn dienstknechten. Nog anderen verstaan; het van Constantijn, die de voorgaande vervolgingen van Gods volk stremde en belette. T

Van de opgang der zon, of het oosten, vanwaar aangename tijdingen, doorgaans gezegd worden te komen, Jes. 41: 2, omdat het licht daar vandaan komt, Luk. 1: 78.

Hebbende het zegel des levendigen Gods.

DO. Om een teken te drukken op diegenen, die Hij genadig bestemd had te onderscheiden als Zijn eigendom, en die zichzelf aan Zijn dienst over hadden gegeven. Als gezonden om zekere bijzondere boodschap.

En hij riep met een grote stem, tot de vier engelen, welke macht gegeven was de aarde en de zee te beschadigen.

GG. Met een grote stem, om zijn macht en gezag te tonen; en tegelijk ook, om het gevaar te kennen te geven 't welk volgen zou, indien hetgeen hij stond te doen, niet schielijk, of terstond gedaan werd. Gelijk Gen. 22:11.

PO. Hij geeft een bevel aan die vier engelen, die God geschikt had tot dienaars of uitvoerders van Zijn toorn en gerechtigheid in de wereld.

3. *Zeggende, beschadigt de aarde niet, noch de zee, noch de bomen.*

GI. Dat is te zeggen, voor als nog niet; want hun last wordt niet ingetrokken of weggenomen; en ter bestemder tijd, met het blazen van de bazuinen hebben zij de winden losgelaten.

GG. Laat er rust en vrede zijn in het Romeinse rijk. Dit is vervuld in de tijden van Constantijn en daarna.

Totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hun voorhoofden. Zie Ezech. 9:1-6, voornamelijk vers 4. *En de Heere zeide, ga door, door het midden der stad, door het midden van Jeruzalem, en teken een teken op de voorhoofden der lieden die zuchten en uitroepen over al die gruwelen, die in het midden derzelve gedaan worden.... Maar ga door de stad achter hen, en sla, ulieder oog verschone niet of spare niet; dood ouden, jongelingen ... maar genaak aan niemand, op dewelke het teken is.*

PO./GI. Behalve de duidelijke zinspeling op Ezech. 9, menen sommigen, dat hier ook gezien wordt op het gebruik in sommige oosterse landen, daar de meesters hun naam zetten op de voorhoofden van hun slaven waardoor zij voor de hunnen gekend worden; gelijk wij onze schopen of andere beesten merken. Hierom worden zij, door Apuleius genoemd, *frontes literata* - geletterde voorhoofden - en door Martialis wordt een slaaf genoemd *fronte notatus*; zijn voorhoofd gemerkt. Maar dat waren dan zulken die enige misdaden gepleegd hadden, en dit werd gedaan bij wijze van straf. Waarom het hard zou zijn te denken, dat daarop hier, gezinspeeld werd; maar wel op hetgeen geschiedde aan de huizen der Israëlieten wanneer de slaande engel door Egypte ging.

GG. Hiermee wordt aangewezen, dat God zorg wilde dragen voor de Zijnen, wanneer oorlogen en beroerten zouden komen, opdat zij zo veilig zouden zijn als dingen die met een koninklijk zegel verzegeld zijn, waarmee zich geen onderdaan durft bemoeien, Dan. 6: 17, 8; Matth. 27:66; zie kap. 3:10. En voorwaar, had God hen niet op een zonderlinge wijze bewaard, wanneer het Romeinse rijk, door de inval van barbaarse volkeren, zo deerlijk geschud en gescheurd werd, de kerk van God was geheel en al te gronde gegaan.

LO. Het verzegelen geschiedt tot verschillende oogmerken, in de profetieën; zoals de bewaring en beveiliging, geheimhouding, bevestiging en gezag. Maar de voorname mening, hier, dunkt mij te wezen, de eigendom te kennen te geven, in zinspeling op de gewoonte van dingen te verzegelen, opdat men zou kunnen weten, wie ze toebehoren. Gelijk nu de verbondstekenen van de besnijdenis, onder de wet, en de doop, onder het Evangelie, gebruikt werden als openbare tekenen van toeheiliging aan God, als Zijn bijzonder volk, en van Gods gunst jegens Zijn kerk, als Zijn eigendom. Zo kan deze uitdrukking van de verzegeling van de dienstknechten van God, naar mijn oordeel,

wel verstaan worden van een grote toevoeging van velen bij de christenkerk, door de doop; of de ontvanging van het zegel van de christelijke godsdienst, ten teken van Gods eigendom.

4. En ik hoorde het getal dergenen die verzegeld waren.

Hij hoorde het, en kon er derhalve, gerust op wezen, dat hij in het tellen, op het gezicht, geen misslag begaan had.

Honderd en vierenveertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israëls.

WE. Namelijk, gelijk de christenkerk, - ofschoon op zekere wijze geheel en al bestaande uit heidense bekeerden, door de apostel Paulus, Gal. 6: 6 genoemd wordt het Israël Gods; - zo wordt de christenkerk, hier volgens dezelfde figuurlijke manier van spreken, betekend door de geslachten van de Israëlitenvan; wijl het getal van de twaalf apostelen net overeenkwam met het getal van de twaalf aardsvaders of hoofden van de twaalf stammen. En gelijk honderd vierenveertig duizend, de uitkomst is van twaalf duizend door twaalf vermenigvuldigd; zo wordt hier, in overeenkomst daarmee, van dit getal gebruik gemaakt om te betekenen de uitkomst of menigte van gelovigen bekeerd door de prediking van de twaalf apostelen, voornamelijk onder de Heidenen gelijk het getal twaalf verkozen is voor *de gemeen multiplicator*, in zinspeling op de twaalf apostelen, zo wordt de christenkerk, door de twaalf apostelen bijeen vergaderd, door de gehele wereld hier betekend - overeenkomstig met de verbeelding welke door het gehele boek gehouden wordt, naamlijk, de christenkerk uit te beelden door de oude Joodse kerk- door de namen van de twaalf geslachten van Israël; wordende elke stam twaalf duizend toegeëigend die verzegeld waren; als te kennen gevende, in 't algemeen de grote toevloed tot de christenkerk, veroorzaakt door de prediking van elk van de twaalf apostelen.

GG.

1. Sommigen verstaan dit van alle gelovigen in 't algemeen, het gehele Israël Gods, Gal. 6:6, allen die tot de zaligheid behoren, Hand. 13: 48, en verlost zullen worden van de eeuwige verdoemenis, 1 Thess. 1:10, gelijk degene die in Egypte bevrijd werden van het zwaard van de verdervende engel, Exod. 12: 7, 13; en dan zouden deze dezelfde zijn die vers 9 gemeld worden.
2. Anderen van zulke gelovigen alleen die, door een bijzondere voorzienigheid, bewaard zouden worden in die tijden van openbare beroerten en onheilen, en daarom gezegd, door een plechtig teken getekend en verzegeld te zijn; welk de overige menigte, welke in latere tijden leefde, niet nodig had; en ook niet toegezegd wordt, vers. 9.
3. Nog anderen verstaan dit van Joden of Israëlieten door natuurlijke afkomst, maar zodanigen; die hierna bekeerd zouden worden, Rom. 11: 26.
4. Anderen van de zodanigen van dat volk, die de christelijke belijdenis vast hielden gelijk velen, buiten twijfel, gedaan hebben zelfs in die tijden, Rom. 11:1; Hand. 11: 41 47; 21:20; die hier echter gerekend worden met een bepaald getal, ofschoon gesteld voor een onbepaald; als nog *telbaar* zijnde, in vergelijking van de heidense gelovigen, welke gezegd worden *ontelbaar* te wezen. Vers 9, en gesorteerd worden naar het getal van hun stammen, om te tonen, dat geen gelovigen, van wat soort of rang, uitgestoten waren van deel te hebben in dit voorrecht. Van zulken, gewis, het zij Joden van geboorte of anderen, moet het verstaan worden, die leven zouden in de tijden van de volgende verschrikkelijke bazuinen, tot welker beveiliging en bevrijding deze stilstand werd gemaakt van het blazen derzelve bij de opening van het zevende zegel, kap. 8:1- 6.

5. Uit het geslacht van Juda waren twaalf duizend verzegeld.

DO. Ik beken gaarne, dat het mij zeer bezwaarlijk voorkomt reden te geven van die orde, waarin de stammen geplaatst worden, of de reden, waarom een van de stammen uitgelaten is; welk laatste nog van meer aangelegenheid is dan het eerste. Hoe het ook zij, dit is klaar, dat dewijl Levi gemeld was voor een stam, het noodzakelijk ware, omdat er maar twaalf genoemd moesten worden; dat er één overgeslagen werd. Sommigen hebben zich verbeeld, dat Dan uitgelaten zou zijn, om te kennen te geven hoe verfoeilijk de afgodendienst in de ogen van God is; omdat de stam Dan, de eerste was, welke tot afgoderij verviel, na hun vestiging in Kanaän. Vergelijk Richt. 18: 30, 31. Dr. Hammond geeft een andere reden, namelijk dat de stam Dan, lang voor die tijd uitgeroeid, of tot zeer geringe staat gebracht ware, volgens het zeggen der Joden; en zij wordt, inderdaad, niet geteld onder de overige stammen, 1 Kron. 2 en volgende kapitelen.

G I. Juda wordt eerst gemeld, omdat Christus uit die stam was voortgekomen, en de zuivere dienst van God, daarin bewaard; en zij zelf als een onderscheiden stam bewaard tot op de komst van de Silo.

Uit het geslacht van Ruben waren twaalf duizend verzegeld.

PO. GI. Ruben was de oudste zoon uit Lea; van Jakob; maar door zijn zonde had hij de eer en het voorrecht der eerstgeboorte verloren, en daarom wordt hij gemeld na Juda.

Uit het geslacht Gad waren twaalf duizend verzegeld.

PO. Jakobs zoon bij Zilpa, Gen. 30:11, wordt na Ruben gesteld.

6-8. Uit het geslacht van Aser waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht van Nafthali, enz.

GG. Aser de zoon van Jakob uit Zilpa, Gen. 30: 13. Nafthali Jakobs zoon uit Bilha, de dienstmaagd van Rachel, Gen. 30:8. Manasse was een zoon van Jozef. Simeon, Jakobs zoon bij Lea, Gen. 29: 33. Levi, de derde zoon van Lea, Gen. 29: 34. Deze stam wordt er bijgevoegd om de ledig gelaten plaats van Dan te vervullen; en om te tonen dat Gods dienaars, ofschoon zij geen deel hadden aan het land Kanaän, evenwel delen in Gods bescherming hier, kap. 3:7-10; en deel zullen hebben in de hemel, hier na, Dan. 12: 3. Isaschar, de vijfde zoon van Lea, Gen. 30:18. Zebulon, de zesde zoon van Lea, Gen. 30: 20. Jozef, dat is, Efraïm, die ofschoon hij de oudste zoon niet was, evenwel vóór Manasse werd voorgetrokken, Gen. 48: 13. Benjamin, de tweede zoon van Rachel. De stammen worden hier niet opgeteld in die orde, waarin zij in het oude testament staan; maar als 't ware, door elkander; om te tonen dat in Christus geen aanzien van personen plaats heeft, Hand. 10: 34, 35; Gal. 3:28; Kol. 3:11.

9. Na deze zag ik, en ziet, een grote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie en geslachten en volken en talen.

BU. Johannes, in de voorgaande verzen een gezicht gehad hebbende van de lijdende kerk, onder de benaming van *verzegelden*, wordt in deze verzen een gezicht vergund van de zegepralende kerk in de hemel waarvan wij hier een heerlijke beschrijving voor ons hebben.

DO. Sommigen hebben ondersteld, dat de honderd en vierenveertig duizend, Joden waren, en dat deze waren de kerk uit de heidenen. Maar het schijnt mij toe, dat de verzegeling van die duizenden uitdrukt de voortgang van het Evangelie, onder Constantijn; en dat de ontelbare menigte, waarvan hier gesproken wordt, waren de zielen van vrome mensen uit deze wereld verscheiden, en nu bij God in hemel. En

inzonderheid degenen, die verdrukkingen en vervolgingen, gedurende de eerste eeuwen van het christendom, verdragen hadden, wanneer de burgerlijke macht daar tegen algemeen werkzaam was, en wanneer vele vervolgingen, gelijk het mij waarschijnlijk voorkomt, zullen gewoed hebben, in verscheiden delen van de wereld, waarvan de historiën niet tot ons gekomen zijn. En misschien betekent het houden van de winden, waarvan in vers 1 gesproken wordt, de vrede in de tijd van Constantijn.

Uit alle natie, staande voor de troon.

GG. Niet uitgezonderd bij geslachten als de voorgaande, omdat ze uit allerhande volkeren, geslachten en landen geroepen en gebracht waren tot de kerk, kap. 5: 9. Zij zaten nu niet, gelijk de ouderlingen, kap. 4, als zichzelf vertonende na hun strijd en behaalde overwinning, kap. 15:2, voor God en Christus, kap. 4:2, door Wiens zorg en voorzienigheid zij bewaard en in staat gesteld waren, om te overwinnen en te volharden, Rom. 8: 37; kap. 12:11.

Bekleed zijnde met lange witte klederen.

PO. In het gewaad van zulken onder de Romeinen, die gestreden en overwonnen hadden; en nu zegepraalden.

En palmtakken waren in hun handen.

GG. Ten teken dat zij de overwinning zeker waren; want palmtakken was men gewoon te dragen in zegepraal en op feesttijden, Joh. 12: 13.

WE. Over het gehele vers.

"Hetgeen mij, in het voorgaande gezicht, vertoond werd, vers 1-8 van dit kapittel, was om mij te doen zien de zorg van de Voorzienigheid in het bewaren van de gelovigen door de zes verscheiden stappen van de val van het Romeinse rijk of Staat, welke in 't bijzonder beschreven zullen worden, kap. 8 en 9, door de zes bazuinen; en daarna werd aan mij vertoond de zeer uitgebreide en gelukzalige staat van de christenkerk, welke volgen zou op de benauwde en verdrukte staat van de gemelde kerk, tevoren beschreven, door het getal van degenen die verzegeld waren van Israël. Namelijk, ik, zag een grote menigte, welke niemand tellen kon - en bijgevolg veel groter dan de menigte van honderd vierenveertig duizend, die uit Israël verzegeld waren, dat is, alleen of voornamelijk uit de bekeerde Heidenen - en geen wonder, want deze grote menigte was uit alle volkeren en geslachten, het gehele volk der Joden zowel als het gehele lichaam der Heidenen, deze onze wereld bewonende, tot het christelijk geloof bekeerd zijnde. Deze grote menigte scheen mij toe, te staan met witte klederen, te kennen gevende, dat zij van God goedgekeurd en aangenomen waren in het getal der gelukzaligen; en met palmtakken in de handen, betekenende hun zegepraal over de vijanden der kerk.

Lowman over het hele vers.

Nadat ik deze gelukkige en voorspoedige staat der kerk beschouwd had, na het einde van zovele en zware verdrukkingen, zag ik in mijn profetisch gezicht, de gehele kerk des hemels, zich samen voegende in een plechtige dankzegging. De lofzang begon met verenigde stemmen van een ontelbare menigte personen van alle volkeren en landen, die gekleed waren in witte klederen, tekenen van zuiverheid, heiligheid en waardigheid; en zij hadden palmtakken in de handen, zinnebeelden van vreugde en overwinning.

10. *En zij riepen met grote stem.*

GI. Om de sterkte van hun geneidheid, en de grootheid van hun blijdschap uit te drukken, en hoe gevoelig zij waren van de gunst, welke zij genoten en hoe hartelijk in Gode en het Lam alle eer te geven.

Zeggende, de zaligheid zij onzen Gode, Die op de troon zit, en het Lam.

LI./PO. Het woord zaligheid is een woord, 't welk aller eigenlijkst betekent de verloving, van degenen, die gezegd worden verzegeld te zijn. Hun geroep: *de zaligheid zij onzen Gode*, is de erkenning, dat het Zijn bijzondere werking was, en dat zij er Hem alle eer en lof voor gaven. En de Heere Jezus Christus, door Wiens verdienste en Geest zij de overwinning verkregen hadden.

LO. Dit gezicht, voornamelijk, als het vergeleken wordt met het voorgaande, in het vierde en vijfde kapittel, moet dunkt mij, verstaan worden van de kerk in de hemel; gelijk de hemel het eigenlijk toneel schijnt van het gezicht, zo is ook de ontelbare menigte van heiligen, waarbij zich in de volgende woorden, de engelen voegen, in de tegenwoordigheid van God en het Lam, allernatuurlijkst naar mijn oordeel te verstaan, van degenen, die getrouw geweest zijnde tot de dood, de kroon des onsterfelijken levens ontvangen hadden, in de staat der hemelse gelukzaligheid. En ik twijfel, of de lof van de kerk op aarde, de profetische beschrijving, of het oogmerk van de profetische Geest kan voldoen, in de grote aanmoediging welke Hij wil geven, tot getrouwheid en standvastigheid. Mij dunkt, dit te verstaan van de hemelse kerk is een natuurlijke zin van de uitdrukkingen; een zin overeenkomstig met het oogmerk der profetie, voor zoveel zij vertoont de getrouwe martelaars en getuigen voortijds grote lijdens op de aarde maar nu gelukzalige heiligen in de hemel.

11. *En al de engelen stonden rondom de troon, en rondom de ouderlingen, en de vier dieren.*

GI./PO. De heilige en uitverkoren engelen, de tienduizendmaal tien duizenden, en duizenden van duizenden, die in dezelfde gestalte vertoond worden, kap 5:11. En rondom de vierentwintig ouderlingen. kap. 4:4. Gemeld; en de vier dieren, kap. 4:6.

En vielen voor de troon neder op hun aangezicht, en aanbaden God.

PO. De engelen, ouderlingen, en dieren alle vallen op hun aangezichten met een eerbiedig gevoel van het oneindig verschil tussen hen en hun schepper; doende een aanbidding gepast naar hun verheerlijkte staat en met aanmerking van zijn hoge uitstekendheid.

12. *Zeggende, Amen.*

GG. Zij bevestigen de lof, Gode gegeven door de heiligen, vers 10 en dan verklaren en breiden zij het verder uit en besluiten dezelve wederom met Amen.

De lof, of zegen, en de heerlijkheid, en de wijsheid en de dankzegging, en de eer en de kracht, de sterkte zij onzen Gode, in alle eeuwigheid Amen.

Hier wordt een zeventvoudige lof aan God gegeven door de engelen, gelijk aan het Lam, kap. 5: 17 in bijna dezelfde woorden. Zij schrijven met recht lof, - of *zegen* - aan Gode toe, die gezegend is in Zichzelf, en de oorsprong van alle zegeningen voor de schepselen, engelen en mensen.

En heerlijkheid, de heerlijkheid van zijn Goddelijke volmaaktheden, die de God is der heerlijkheid; en van alle zijn werken der natuur en voorzienigheid, en voornamelijk van de zaligheid der mensen door Christus.

En de *wijsheid*, zijnde hij alleen de wijze God, Wiens wijsheid gezien kan worden in al de werken der schepping, en in de besturing der wereld, en nergens meer in dan in het ontwerp der verlossing door de Zoon van God.

En de *dankzegging*, voor alle goedertierenheden en gunstbewijzingen, tijdelijke, geestelijke en eeuwige, aan engelen of mensen.

En de *eer*, welke Hem toekomt van alle Zijn schepselen, omdat Hij er de Schepper van is; en van al Zijn kinderen, nademaal Hij er de Vader van is; en van al Zijn dienstknechten wier Heer en Meester Hij is.

En de *kracht*, welke Hij getoond heeft in het maken van alle dingen uit niets; en het in wezen doen blijven van het heelal; en in Zijn volk te behouden en zalig te maken.

En de *sterkte*, alzo Hij is de almachtige God de sterkte van Israël, in Wie is eeuwigdurende sterkte.

En de *lof* en toebrengring van dit alles wensen de engelen, dat geschiede door hen zelf en anderen, *tot in alle eeuwigheid*.

En begerig zijnde dat het zo geschiede, en gelovende dat het zou geschieden, voegen zij er het woord *Amen* bij.

13. *En een uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij.*

LI. Gelijk het hebreuws woord Gnanah, zo wordt ook het Grieks apokrinomai, dikwijls gebruikt in het begin van een reden, ofschoon er geen vraag vooraf is gegaan, zo moet het hier ook verstaan worden. Het betekent alleen dat de ouderling zijn mond opende en begon te spreken.

Deze, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij, en vanwaar zijn ze gekomen?

GI. Dit vraagt hij niet uit onkunde, maar om Johannes op te wekken om er te meer acht op te geven, als zijnde een gezelschap mensen, die zijn opmerking en beschouwing waardig waren; en om hem te brengen tot bekentenis van zijn onkunde, en daar door gelegenheid te krijgen hem nadere onderrichting te geven, 't welk van nut zou zijn voor hem en voor de kerken, en tot verklaring van dit gezicht, en andere delen van deze profetie.

14. *En ik, sprak tot hem: heer, gij weet het.*

GG. Ik weet het niet, maar verlang het van u te weten.

GI. Johannes antwoordt op een zedige en eerbiedige wijze aan der ouderling, hem noemende heer, volgens het gebruik van de oosterse volkeren. Sommige afschriften en de uitgaaf van *Alkala* lezen: mijn heer; en zo ook de gewone Latijnse, Syrische en Arabische vertaling.

En hij zeide tot mij: deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen.

LI. Als belijders, ofschoon niet eigenlijk martelaars; hebbende hun levren steeds gewaagd voor Christus.

WE. Deze wil de ouderling zeggen, zijn tot die gelukzalige staat gekomen, waarin zij nu verschijnen, omdat zij vervolging verdragen hebben om Christus' wil, en tot het einde toe standvastig zijn gebleven.

En zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams.

GG. Zij zijn gereinigd van de schuld hunner zonden, niet door hun lijden, maar door het bloed van Christus, kap. 1: 5, door de kracht van 't welke zij ook de overwinning behaald hebben, kap. 12:11.

Daarom zijn zij voor de troon Gods.

PO. Niet omdat zij door hun lijden de hemel verdiend hebben, maar omdat het God behaagd heeft uit Zijn vrije genade hen zo te belonen.

Voor de troon Gods,

GG. toegelaten in de nabijheid van God, Deut. 10: 8.

En dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel.

PO. Hiermee wordt gezinspeeld op de dienst en de wassingen der Levieten.

PO. Door de tempel verstaan sommigen de kerk in dit leven; maar dit is vreemd van de waren zin van de tekst; want Johannes zag alleen de zielen voor de troon, de lichamen waren in de graven. Door de tempel wordt gemeend de hemel daar God woont, en aangebeden wordt op een luisterrijker en bestendiger wijze dan in de Joodse tempel of enig gedeelte van de strijdende kerk.

En Die op de troon zit zal haar overschaduwen,

GG. Óf onder hen wonen. Hij zal een tent over haar spreiden, tot hun beveiliging en bescherming, zie Jes. 4:5; Ps. 31: 21; kap. 21: 3"

PO. Gelijk God met Zijn gunstrijke tegenwoordigheid gewoond heeft in de Joodse tempel, zo zal God met Zijn luisterrijke tegenwoordigheid wonen onder Zijn verheerlijkte heiligen.

16. Zij zullen niet meer hongeren, noch zullen niet meer dorsten.

BU./BI. Johannes gaat voort met de verdere beschrijving van de plaats en de staat der gelukzaligen; hij geeft ons kennis van de onheilen waarvan zij voor altoos, bevrijd zullen zijn, en van het goede 't welk zij eeuwig zullen genieten. Aangaande het eerste, zegt bij ons, dat de verheerlijkte zielen geen ding zullen ontberen, en aan geen verdrukkingen bloot gesteld worden. Zij zullen hongeren noch dorsten; dat is, zij zullen van alle zodanige gebreken bevrijd zijn. „De woorden zijn genomen uit Jes. 49:10, en zullen waarachtig zijn in een letterlijke en lichamelijke zin. Nu zijn de gelovigen dikwijls in honger en dorst, maar dan zullen zij niet meer zo zijn".

Noch de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte.

WE. Dat is, generlei verdrukking of vervolging zal hen overkomen, Matth.13:6.

PY. Hetzelfde als Psalm 121: 6, *de zon zal u 's daags niet steken, of de maan des nachts.* Dus noemt Petrus de vervolging der Christenen: *de hitte der verdrukkingen*, 1 Petr. 4: 12.

17. Want het Lam, Dat in het midden des troons is zal hen weiden.

GI./BU. Zie kap. V. 6. Hij zal hen weiden, gelijk een herder zijn kudde; want dit Lam is een Herder, en deze grote menigte is Zijn kudde. „Dat is, hij zal hen vergenoegen met een verzadiging van vreugde, en volheid van vermaak".

En zal haar een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren.

BU. Dat is, tot de nimmer eindigende vertroosting van de Goddelijke tegenwoordigheid.

En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

DO. God, Die zij getrouw gediend hebben, zal met hen handelen als een ontfermend Vader, en op een tedere wijze, alle tranen van hun ogen afwissen; hen opbeurende met aangename vertroosting, na al de rampen en verdrukkingen, welke Hij toegelaten heeft, door hen verdragen te worden.

Welsch over het hele vers.

Dat is, Christus zal hen besturen en beschermen en zegenen met al de vertroosting des levens, zodat er geen stof van droefheid meer voor hen zal zijn. Namelijk, gelijk in het gezicht van vers 1 tot 8 van dit kapittel verbeeld is, de zorg van God over de gelovigen gedurende de ondergang van de Romeinse Staat; zo wordt in het andere, in het overige gedeelte van dit hoofdstuk vervat, verbeeld de grote vergelding en gelukzaligheid van de gelovigen, bij de tweede komst van Christus, om de wereld te oordelen, en Zijn koninkrijk op de aarde te beginnen, waarin Zijn heiligen met Hem zullen heersen.

Lowman over het hoofdstuk

De uitleggers komen niet overeen in de eigenlijke mening van deze beschrijving.

1. Sommigen verstaan ze van de vreedzame en voorspoedige staat der kerk op de aarde. In sommige gevallen, moeten zeer krachtige uitdrukkingen, in een profetische stijl, verzacht worden tot een enige zin, welke overeenkomt niet een gelukkige staat der kerk op deze wereld.
2. Anderen, die acht nemen op de kracht van deze uitdrukkingen, en hoe zeer die overeenkomen met de beschrijving van de nieuwe hemelen en nieuwe aarde, kap. 21, verstaan ze van de gelukzalige staat der kerk van duizend jaren, welke zij, insgelijks, houden een staat van opstanding der martelaren te zullen wezen.

Ik zal alleen aanmerken dat nademaal de tijd van de duizend jaren, volgens de orde van deze profetie, ver af is - zo ik meen - van de tijd, waarop dit gedeelte daarvan ziet, ik geenszins kan geloven, dat het oogmerk van de Geest der profetie geweest is, dat dit gepast zou worden op de laatste van **het duizendjarig rijk**. En ofschoon de beschrijving zo verzacht kan worden, dat ze de vreedzame en geruste staat der kerk onder Constantijn verbeeldt, denk ik echter dat die zin, - waarin ze op een staat in de hemel gepast wordt - beter overeenkomt met de uitdrukkingen van deze beschrijving en het oogmerk van de profetie; welke twee dingen, te samen gevoegd, de beste regels van uitlegging zijn om zich naar te gedragen.

Openbaring 8

- 1 En toen Het het zevende zegel geopend had, werd er een stilzwijgen in den hemel, omtrent van een half uur.
- 2 En ik zag de zeven engelen, die voor God stonden; en hun werden zeven bazuinen gegeven.
- 3 En er kwam een andere engel, en stond aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerks gegeven, opdat hij het met de gebeden aller heiligen zou leggen op het gouden altaar, dat voor den troon is.
- 4 En de rook des reukwerks, [met] de gebeden der heiligen, ging op van de hand des engels voor God.
- 5 En de engel nam het wierookvat, en vulde dat met het vuur des altaars, en wierp het op de aarde; en er geschieden stemmen, en donderslagen, en bliksemen, en aardbeving.
- 6 En de zeven engelen, die de zeven bazuinen hadden, bereidden zich om te bazuinen.
- 7 En de eerste engel heeft gebazuind, en er is geworden hagel en vuur, gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen; en het derde [deel] der bomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand.
- 8 En de tweede engel heeft gebazuind, en er werd [iets] als een grote berg, van vuur brandende, in de zee geworpen; en het derde [deel] der zee is bloed geworden.
- 9 En het derde [deel] der schepselen in de zee, die leven hadden, is gestorven; en het derde [deel] der schepen is vergaan.
- 10 En de derde engel heeft gebazuind, en er is een grote ster, brandende als een fakkel, gevallen uit den hemel, en is gevallen op het derde [deel] der rivieren, en op de fonteynen der wateren.
- 11 En de naam der ster wordt genoemd Alsem; en het derde [deel] der wateren werd tot alsem; en vele mensen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden.
- 12 En de vierde engel heeft gebazuind, en het derde [deel] der zon werd geslagen, en het derde [deel] der maan en het derde [deel] der sterren; opdat het derde [deel] derzelve zou verduisterd worden, en dat het derde [deel] van den dag niet zou lichten; en van den nacht desgelijks.
- 13 En ik zag, en ik hoorde een engel vliegen in het midden des hemels, zeggende met grote stem: Wee, wee, wee, dengenen, die op de aarde wonen, van de overige stemmen der bazuin der drie engelen, die [nog] bazuinen zullen.

Inleiding

LO. Dit kapittel opent het tweede tijdsbestek van deze profetie, welk begint met de opening van het zevende zegel, en verdeeld wordt door het blazen van zeven bazuinen. Dit tijdsbestek van de bazuinen vervat een profetische beschrijving, van de staat der wereld en der kerk gedurende een aanmerkelijk verloop van tijd, nadat het keizerrijk, christelijk was geworden, terwijl het gebied was in handen van de opvolgers van Constantijn.

Het beschrijft de grote verwoesting van het Romeinse rijk, door de verscheiden volkeren, die hetzelfde overvielen, en er laatstelijk een einde van maakten. Het beschrijft een tijd van grote rampspoed, een staat van nieuwe beproevingen. Het vertoont aan de kerk, wat zij te verwachten hebben ten opzichte van nieuwe gevaren,

en tegenstand nadat zij van de vervolging, van de heidense Romeinse regering, zou verlost zijn.

En wanneer de christelijke godsdienst de bescherming der groten, en de gunst des keizers zou genieten; zou de kerk echter steeds nodig hebben waakzaamheid, lijdzaamheid en standvastigheid. En dan zou gedurig nodig zijn die aanmoediging tot getrouwheid en volharding; dat, ofschoon de tegenstand, gedurende dit verloop van tijd zeer groot zou zijn dezelve echter nimmer de waarheid en gerechtigheid zou overmogen; dat het christelijk geloof en de godsdienst bewaard zou worden, en in het einde zegepraald over deze tegenstand, gelijk tevoren over de tegenstand van de heidense keizers van Rome. En dus beantwoordt dit het algemeen oogmerk en gebruik van de profetie, de standvastigheid van de christenkerk, in geloof en waakzaamheid te bevorderen en aan te moedigen, hoedanige tegenkating zij ook van de wereld mochten ontmoeten.

1. *En toen Het het zevende zegel geopend had.*

GI. Dat is, wanneer het Lam het zevende en laatste zegel van het gezegelde boek geopend had.

Werd er een stilzwijgen in de hemel, omtrent van een half uur.

LI./ PO. Dit stilzwijgen van een half uur zinspeelt op het volk, dat bij zichzelf in stilte bad in het voorhof, wanneer de hogepriester bezig was met offeren in het Heiligdom, of wanneer het reukwerk aangestoken werd.

LO. De meeste uitleggers zijn van gevoelen, dat dit stilzwijgen in de hemel, van een half uur een zinspel is op de wijze van de tempeldienst, wanneer, terwijl de priester reukwerk offerde in het heilige, het gehele volk buiten bad in stilte of bij zichzelf, Luk. 1:10. Op de dag der verzoening wordt de gehele dienst verricht door de hogepriester; op welke bijzondere dienst de **Ridder Newton** deze zinspel meent te zijn. "Het was de gewoonte, op andere dagen, vuur van de grote altaar te nemen, in een zilveren wierookvat; maar op die dag der verzoening dat de hogepriester vuur nam van de grote altaar, in een gouden wierookvat; en wanneer hij van de grote altaar was afgekomen, wierook te nemen van een der priesters, die 't hem aanbracht, en daarmee te gaan naar de gouden altaar; en terwijl hij offerde bad het volk buiten in stilte, welke het stilzwijgen is in de hemel van een half uur."

Het is waar, op de dag der verzoening verrichtte de hogepriester de gehele dienst zelf; hij gebruikte een gouden wierookvat en nam zijn handen vol wierook. Maar de vraag is, of de melding van een gouden wierookvat en veel reukwerk niet zou kunnen zien op de grote heerlijkheid en volmaaktheid van de hemelse dienst, zowel als op de bijzondere dienst van de hogepriester. Op deze veronderstelling zal een gouden wierookvat en veel reukwerk, de handen van een hogepriester niet noodzakelijk vereisen; want het offeren van reukwerk viel bij het lot op de gewone priesters. En dit, meen ik, zal meer overeenkomstig bevonden worden met de volgende delen van de profetische beschrijving.

LO. Met de opening van **het zevende zegel** wordt aan Johannes geopenbaard, hetgeen geschieden zou in de volgende tijden van de kerk, tot aan het einde van de wereld. Maar voordat de grote rampen zouden uitbreken, welke in die tijd gebeuren zouden, zou er in de kerk enige rust zijn, voor een korte tijd; want van 't jaar 317 wanneer Constantijn de Grote heerschappij voerde in het rijk of wanneer hij een volkomen overwinning behaald had over Licinius, had de kerk grote vrede voor een korte tijd, tot 339, wanneer het rijk verdeeld zijnde, en Constantius het oosterse, en Constans het westerse gedeelte in had - beide zonen van Constantijn – Constantius een Arriaan

zijnde, die de Godheid van Christus loochende en Christenen begon te vervolgen; en na hem Juliaan, die wederom afviel tot het heidendom. Maar na hem hadden zij wederom een weinig rust, tot het jaar 395, wanneer Theodosius stierf, en de Christenen geheel en al met hem stierven. Ik verkies dit zó te verklaren, liever dan het met anderen te verstaan van een stilzwijgen in de derde hemel, in zinspeling op de Joodse gewoonte, die ofschoon zij zongen, gedurende de tijd van het brandoffer, en op speeltuigen speelden al die tijd, echter stil waren als het reukwerk geofferd werd. Want het schijnt hard, gelijk sommigen aangemerkt hebben, te denken, dat in deze Openbaring geen gewag gemaakt zou werden van dat korte bestand, welk de kerk genoten heeft, gedurende de regering van Constantijn, en een korte tijd daarna.

DO. Sommigen zijn van gevoelen, dat hier een zinspeling is op het stilzwijgen, welk somtijds gehouden werd onder de dienst van God in de tempel, terwijl het volk was biddende, Luk. 1. 10. Ik denk, met Lowman, dat het zevende zegel alleen aanleiding was tot de bazuinen, en de zevende bazuin tot de fiolen.

GI. Enigen zijn van gevoelen, dat dit stilzwijgen alleen een verpozing, of ademtijd is geweest voor Johannes, tussen de voorgaande gezichten en zegelen en de volgende; wordende niets omtrent hem gezegd of gedaan, of vertoond in deze tussenpozing; maar hem werd vrijheid gelaten, om zijn gedachten te laten gaan over hetgeen hij gezien had, en om zich te bereiden tot het toekomende.

LOWMAN over het hele vers.

"Na de tijd, welke vergund was tot de verzegeling van de dienstknechten van God, en er een grote bijvoeging bij de christelijke kerk was geschied, welke de macht en tegenstand van 't afgodendom tegen het christendom, zeer verminderde en verzwakte; had ik een verdere openbaring, in mijn profetisch gezicht, om te tonen hoedanig de staat der kerk en der wereld zou zijn na zo groot een verandering ten voordele van het Christelijk geloof en de godsdienst. Ik bemerkte, dat het Lam nu het zevende en laatste zegel opende; en hier op scheen het mij toe, alsof er een staat van stilte in de hemel ware, omtrent voor een half uur, gelijk de stilte in de tempeldienst wanneer de gehele vergadering in stilte bad."

2. En ik, zag de zeven engelen die voor God stonden.

GG. Hem opwachten, gelijk. Dan. 7:10.

DO. De wijze waarop dit uitgedrukt wordt in 't Grieks is zeer nadrukkelijk. Het schijnt te betekenen *de zeven engelen*, die tevoren gemeld waren, als staande voor de troon; en deze wijze van spreken ziet zo duidelijk op hetgeen tevoren gezegd was, dat ze veel doet tot bevestiging, dat *de zeven Geesten Gods*, gemeld kap 5: 6, zowel als *de ogen en hoornen van het Lam*, dezelfde zijn met die engelen, gemeld in de aantekening over kap. 4:5, ofschoon dit niet ten volle zeker is.

En hen werden zeven bazuinen gegeven.

PO, GI. Bazuinen werden gebruikt om het volk samen te roepen, feesttijden aan te kondigen, en tot de oorlog te roepen. Elk een engel werd één gegeven; en deze zijn een zinnebeeld van die oorlogen, verwoestingen en rampen, welke komen zouden, over het roomse rijk en over de wereld, bij het klinken van elk derzelve.

3. En er kwam een ander engel

GG. Sommigen verstaan hierdoor Christus, Die de gebeden der heiligen aan God opofferde, vermengd met de kostelijke reuk van Zijn verdiensten, Ef. 5:2. Anderen

Constantijn, die God verwaardigde van hem tot een werktuig te maken, om de gelovigen vrijheid te geven tot de openbare oefening van de godsdienst en gebeden, welke Gode aangenamer zijn dan enig reukoffer, Ps. 69:31; 141: 2; Mal. 1:11; alsook die rust en vrede, waarvoor zij tevoren lang gebeden hadden, en wraak te oefenen over hun wrede vervolgers en verdrukkers; waarom de zielen onder de altaar zo ernstig geroepen hadden, kap. 4:10. Zie vers 5. Hij zou wel schijnen te zijn *een bijzonder dienaar van kerk of staat* - want hij was *geen* van de vier dieren, kap. 4 - veeleer dan dat het Christus Zelf zou zijn, omdat het reukwerk gezegd wordt aan hem gegeven te worden, en niet dat het zijn eigen ware, of, dat hij het van zichzelf had.

En stond aan de altaar, hebbende een gouden wierookvat.

GI./PO. De altaar kan betekenen de brandofferaltaar, waarvan de kolen genomen werden in het wierookvat; en de gouden altaar, de reukaltaar, waarheen de kolen gebracht werden, en het reukwerk werd daar op gelegd, en zo geofferd. Het wierookvat was een vat, waarin gloeiende kolen gelegd werden, genomen van de altaar van voor het aangezicht des Heeren. Lev. 16: 12. In de dagelijkse dienst gebruikte de priester, een zilveren wierookvat, maar op de grote verzoendag een gouden; alhoewel bij het dagelijks offer een vat gebruikt werd, genoemd: haccaph, gelijkende naar een groot gouden schepel, waar in een kleiner was vol wierook; en het zou kunnen wezen dat 't welk hier gemeend wordt.

PO. Het wierookvat van de hogepriester onder de Joden, was van koper.

En hem werd veel reukwerks gegeven.

DO. De uit verscheiden uitmuntende welriekende specerijen, onder elkander gemengd.

Opdat hij het, met de gebeden aller heiligen zou leggen op de gouden altaar, die voor de troon is.

DO.GG. Even eens gelijk de Hogepriester gewoon was reukwerk te branden op de gouden altaar in de tempel; terwijl het volk biddende was in de voorhoven daarvan, op het uur van het morgen en avondoffer. De reukaltaar werd genoemd een gouden altaar, omdat hij met goud overdekt was, Exod. 30: 3; Num. 4:11. En hij stond in de tempel, voor de ark, Exod. 30:6, waar op God gezegd werd te zitten als op een gestoelte van staat, Ps. 80:2.

LO. Deze wierookvaten waren dezelfde als de fiolen, vol reukwerks, kap. 5: 8. De opoffering van reukwerk op de gouden altaar, schijnt deze zinspeling te bepalen tot de gestadige opoffering van reukwerk in de tempel, en niet tot de dienst, die de Hogepriester in 't bijzonder eigen was, op de grote verzoendag; en toont volkomen de eigenschap van dit gezicht; als de Hogepriester niet vertonende, die in dit profetisch gezicht dan het Lam zou geweest zijn, als persoonlijk dienst doende in dit werk van de godsdienst.

DO. Sommigen hebben zich ingebeeld, dat dit een duidelijk blijk is, de leer van de voorbedding der engelen, welke zij beweren een dwalend Joods gevoelen geweest te zijn; en die willen dat dit hier geleerd wordt, hebben het als een klemreden gebruikt, tegen de ingeving van dit boek. Maar ik voeg mij liever bij die uitleggers, die deze engel aanmerken als een voorbeeld van Christus. Indien wij Christus inderdaad moesten aanmerken, als verschijnende in de gedaante van een Lam, zou dit een moeilijkheid wezen; maar het komt mij niet ongerijmd voor dat, terwijl de kracht van Christus' verzoening vertoond wordt door een geslacht Lam, Zijn voorbedding als een gevolg daarvan, vertoond zou worden door een engel, die reukwerk offert; 't welk

alleen een zinnebeeldige of beeldsprakige verklaring schijnt van die waarheid, dat de gebeden der heiligen op de aarde, Gode aangenaam gemaakt worden door de tussenspraak van een in de hemel, die verschijnt als een priester voor God, eveneens als het gezicht van het Lam ons vertoont, dat een persoon van volmaakte onschuld, en een zachte en vriendelijke gestalte op een uitstekende wijze versierd en verrijkt met de Geest van God, opgeofferd zij als een offerande; en in gevolg daarvan hooglijk verheven op de troon van God. Maar wie dit gewichtig slachtoffer en deze Voorspraak is, moeten wij van elders leren; en wij zien dat beide deze diensten zich voordoen in één; en dat die doorluchtige Persoon is Jezus, de Zoon van God.

Voor zoveel de gouden altaar een gedeelte maakte van de vertoning, was het natuurlijk dat er scheen gebruik van gemaakt te worden; en de tijd des gebeds was het uur des reukoffers. Met dit gezicht is misschien beoogd te kennen te geven, dat de heiligen, in aanmerking nemende de verschijningen van verwarring bij de bazuinen, zeer ernstig zouden zijn tot God, om een Geest van wijsheid, Godvruchtigheid en ijver, uit te storten over de kerk; en dezelve veilig te bewaren in 't midden van die beroerten.

4. En de rook des reukwerks, met de gebeden der heiligen.

GI. Want het reukwerk geworpen zijnde, gelijk de gewoonte was, op gloeiende kolen, maakten die dat een rook opging als een wolk, Lev. 16: 13; Ezech. 8:11; zodat het gehele huis, of de tempel, daarmee vervuld werd.

Ging op van de hand des engels voor God.

DO. En scheen daardoor, op een zinnebeeldige wijze, aan te duiden hoe aangenaam het Goddelijk Wezen die gebeden zijn, die uit heilige harten voortkomen, en aangeboden worden door de voorspraak van die grote Hoge priester, welke deze luisterrijke engel de eer had, bij deze gelegenheid, te verbeelden; gelijk Aäron en zijn zonen, in de Joodse tabernakel, vanouds.

LO. Een bewijs van de gunstige aanneming van deze dienst bij God, en van de aanhoudendheid Zijner bescherming en zegening, over Zijn oprechte aanbidders.

5. En de engel nam het wierookvat.

Hetzelfde waarin hij de wierook geofferd had met de gebeden der heiligen, vers 4; waaruit blijkt, dat de gebeden door deze engel opgedragen, zo wel waren om wraak over de bloeddorstige vervolger van Gods volk, als om vrede en rust voor hun zelf.

En vulde het met het vuur des altaars.

DO. Er was geen vuur op den gouden altaar, dan 't welk was in het wierookvat, waarin de wierook werd gebrand; zodat wij, noodzakelijk door dit vuur van de altaar, verstaan moeten dat van de koperen altaar, ofschoon het niet uitdrukkelijk zo verklaard wordt.

GG. *Met* of: *van* het vuur van de altaar; want hij nam niet al het vuur van de altaar weg.

Hier is een zinspelende op Lev. 16:12, 13, waar het vuur, om de wierook aan te steken, belast wordt te nemen van de brandofferaltaar, waar op het gestadig brandende was, Lev. 6: 12, 13, anders was het vreemd vuur. Lev. 10:1. Op deze brandofferaltaar wordt gezinspeeld, kap. 6:9. Ook zou hier meteen, een zinspelende kunnen zijn op de twee vuisten vol vurige kolen; van de altaar genomen, en tot een teken van Gods toorn over de stad gestrooid, Ezech. 10:7.

En wierp het op de aarde.

GG. Het Romeins gebied. Tot een teken van de oordelen, welke over de godloze mensen zouden komen. Ezech. 10:2-7

En daar geschiedden stemmen en donderslagen, en bliksemen en aardbeving.

DO. Als het laatste woord er bijgevoegd is om het eerste te verklaren, zou men kunnen overzetten, stemmen, ja zelfs donderslagen. Maar zo er verschillende denkbeelden aan de woorden gehecht zijn, moet ik bekennen, nauwelijks te weten, welke die zijn. Evenwel, men kan zich verbeelden, dat er enige onderscheiden en geregelde klanken onder gemengd zijn geweest, gelijk van sommigen die er tegenwoordig waren, gehoord werd, Joh. 12: 29. Vergelijk Jes. 29:6. Met deze vertoning kan beoogd zijn te betekenen, in 't algemeen, de beroering en rampen waarmee het tijdbestek, door de op elkander volgende bazuinen uitgedrukt, zou vervuld worden, en het toevorsticht welk God zou betonen aan Zijn biddend volk, gedurende dezelve.

GG.

1. Sommigen nemen de stemmen en donderslagen voor een en hetzelfde, en menen, dat daardoor betekend wordt, de aanneming van de gebeden der heiligen door God, waarvan in vers 3 gesproken is, omdat God gewoon was Zijn volk te antwoorden door donderslagen, Ps. 18:1- 7; Joh. 12: 28, 29.
2. Anderen merken hier in aan een opklimming: donderslagen gaan menselijke stemmen te boven, bliksemen vernielen menige schepselen en gebouwen, maar de aardbeving dreigt de aarde vaneen te scheuren, als of de hel zich opende, om de mensen in te zwelgen; en zij willen, dat deze uitdrukkingen betekenen verschrikkelijke oordelen, en zodanige welke niet kunnen voorgekomen worden, gelijk straffen van de hemel afkomende, of uit de aarde ontstaande, door geen menselijk vernuft of macht kunnen ontweken worden. Zie Jes. 24: 18.

LO. Deze uitdrukkingen schijnen te betekenen enig groot oordeel over de aarde, of het Romeinse rijk. Donderslagen en bliksemen, wanneer zij voortkomen van de troon van God, kap. 4: 5, zijn bekwame vertoningen van Gods luisterrijke en verschrikkelijke majesteit; maar wanneer vuur van de hemel op de aarde komt, geeft dat te kennen zeker oordeel van God over de wereld, gelijk in deze profetie, kap. 20: 9, *en daar kwam vuur neder van God uit de hemel, en heeft ze verslonden*. En wanneer het grote Babylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven de drinkbeker van de wijn des toorns Zijner gramschap, kap. 16:19, waren er stemmen en donderslagen en bliksemen, en een grote aardbeving. Dit, gemeld voor het blazen van de bazuinen, denk ik, dat verstaan moet worden als een algemene beschrijving van de menigvuldige rampen van dit tijdbestek, niettegenstaande de schijnbare veilige voorspoed van de christenkerk.

6. En de zeven engelen, die de zeven bazuinen hadden.

Welke hun gegeven waren, vers 2. Zij worden alle gezegd zich tegelijk te bereiden, ofschoon zij bliezen de een na de ander, opdat er geen noodzakelijkheid zou zijn voor een herhaling van deze bereiding, bij elk geblaas. Óf, om de zekerheid aan te duiden, dat de overigen ook blazen zouden, zowel als de eerste. Óf, omdat zij *in het gezicht* schielijk na elkander zouden blazen, ofschoon er een tussentijd zou zijn *in de uitvoering*.

Bereidden zich om te bazuinen.

GG. Ziende aan de tekenen, dat de tijd nabij was, stonden zij op, namen hun bazuinen, en zetten die aan de mond.

7. En de eerste engel heeft gebazuind, en daar is geworden hagel en vuur, gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen.

WE. Vergelijk Jes. 28:2; 30:30, waaruit blijken zal, dat hagelstenen, in profetische vertoningen, gebruikt worden om te betekenen een inval van de vijand in het land. En omdat hagel doorgaans vergezeld gaat van donder en bliksem, voornamelijk in hete landen, wordt hier *vuur* gevoegd bij hagel; en ook op andere plaatsen. Maar Johannes voegt er ook bij, *bloed*, 't welk tegennatuurlijk is, om daardoor te kennen te geven, dat dit gezicht een grote slachting, op een zeer bijzondere wijze, voorspelde; vergelijk ook, Jes. 32:19.

Op de aarde.

GG. Het Romeinse rijk, zodat de grond daarvan geschud werd.

En het derde deel der bomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand.

GI. Door de bomen worden doorgaans verstaan mensen van hoge rang, de rijksten des volks, die het meest leden in deze rampen, gelijk Hieronymus die onder dit tijdbestek geleefd heeft, betuigt. En zo worden *bomen* verklaard, zijnde beelden van koningen, oversten en regeerders, door de Targum over Jesaja 2:13 en Zach. 11: 1. *De bomen des velds*, Jes. 45: 12, worden uitgelegd als koninkrijken. Het Alexandrijns handschrift, de uitgave van Alkala, de gewone Latijnse, en al de oosterse vertalingen lezen, voor deze woorden: *en het derde gedeelte van de aarde werd verbrand*; dat is, van het Romeinse rijk.

GG. Een derde gedeelte, of een groot getal van de vorsten en groten in het rijk, zijn vernield door vijandige invallen.

Groene gras

GG. zeer vele van het gewone soort mensen, Jes. 37:27.

DO. Grotius verklaart dit van de hardheid der harten en de bloeddorstige woede der Joden; de heer Mede verstaat ermee de inval der Noordse volkeren op de Romeinen; en Clark, van de ketterij en de vervolging der Arianen, waardoor vele belijders van het christendom besmet zijn geworden, en vele vernield zijn. Maar Lowman verstaat dit met meer waarschijnlijkheid, van de bloedige oorlogen in het geslacht van Constantijn, welke met de inval van de naburige volkeren, bijna al het vermogen van het Romeinse rijk verbraken, met geweld aanvielen op de groten onder hen, en voornamelijk het geslacht van Constantijn, 't welk, gedurende dit tijdbestek, geheel uitgeroeid is; van het jaar 337 tot 379.

LOWMAN

Een storm van donder en onweder, welke alles voor zich terneer werpt, is een bekwame leenspreuk, om uit te drukken de rampen van de oorlog, uit burgerlijke beroerten, of invallen van vreemden, welke, dikwijls, als een orkaan, alles vernielen, waar zij voorvallen. In de profetische stijl, is dit een gewone verbeelding. Zo drukt de profeet, Jesaja de inval in Israël, door Salmanasser koning van Assyrië, uit: *Ziet, de Heer heeft een sterken en machtigen, daar is gelijk een hagelvloed; gelijk een vloed der sterke wateren, die overvloeien; zal Hij ze ter aarde neerwerpen met de hand*, Jes. 28: 2. En dezelfde profeet, drukt de oordelen van God dus uit: *Gij zult van den Heere der heirscharen bezocht worden met donder, en met aardbeving, en groot geluid, met*

wervelwind en onweder, en de vlam eens verterenden vuurs, Jes. 29: 6, bedoelende waarschijnlijk de inval van Sennacherib. De profeet Ezechiël drukt de oordelen van God, over de profeten, die het volk verleidden, zeggende vrede, daar geen vrede is, dus uit: *Daarom, alzo zegt de Heer, ik zal hem door een grote stormwind, in Mijn grimmigheid splijten, en daar zal een overstelpende plasregen zijn in Mijn toorn, en grote hagelstenen, in Mijn grimmigheid, om dien te verdoen*, Ezech. 13:13. Het is waarschijnlijk dat hier een zinspeling is op een van de plagen van Egypte, welke een vernielende storm of onweder was; *want de Heere gaf donder en hagel, en het vuur schoot naar de aarde, en de hagel sloeg in het ganse Egypteland, alles wat op het veld was, en verbrak al het geboomte des velds*, Exod. 9: 23.

Het is een goede aanmerking van Sir I. Newton, dat: "onweders, winden, of bewegingen van wolken, in de profetische stijl gebruikt worden voor oorlogen; donder of de stem van een wolk, voor de stem van een menigte; en stormen van donder, bliksem, hagel en plasregen; voor een onweder van oorlog, voortkomende uit de hemelen of wolken van Staat. Op gelijke wijze worden de aarde, dieren en gewassen gemeld voor de mensen van verscheiden volkeren en standen. *Bomen en groen gras*, drukken uit de schoonheid en vruchtbaarheid van een land; en wanneer de aarde een zinnebeeld is van volkeren en heerschappijen, kunnen ze betekenen personen van hoge rang en de gewone stand." *Bomen*, zegt Waple, betekenen hier, volgens de profetische manier van spreken, voorname personen; en *gras*, het gewone volk.

Of er met deze profetische uitdrukkingen beoogd is, zo in het bijzonder te gaan, wil ik niet ondernemen te bepalen; maar het schijnt klaar, dat het oogmerk geweest is, om er enige grote rampen door te betekenen, welke over het Keizerrijk gebracht zouden worden, wanneer hier een storm vertoond wordt, welke niet alleen het groene gras, welk licht verzengd wordt vernielde, maar ook een groot deel van de bomen, welke verondersteld worden, enig geweld van een storm te kunnen weerstaan. En deze rampen schijnen voorgesteld te worden als de uitwerkingen van oorlogen en bloedvergietingen door het Romeinse rijk, in het begin van dit tijdbestek.

Historie van de eerste bazuin

Laat ons nu kortelijk overwegen, hoe deze profetische vertoning bewaarheid werd in de historie hier op slaande.

Het voorgaande tijdbestek maakte een einde van de vervolging van het heidens Rome, door het gebied van Constantijn de Grote, een christenvorst, en beschermer van de christelijke godsdienst, omtrent het jaar 323. Toen kwam er een tijd van rust voor het rijk, zowel als voor de kerk; welke wel overeenkomt met de tijd welke bestemd was tot verzegeling van de dienstknechten van God, aan hun voorhoofden. Maar deze wordt verbeeld als een korte tijd; en de engelen bereidden zich schielijk om te bazuinen, wanneer er nieuwe beroeringen zouden geschieden, om de vrede van het rijk en de kerk te verstoren.

Als wij onze ogen slaan op de historie der tijden, welke onmiddellijk gevolgd zijn op deze grote verandering van het heidens Romeinse rijk, onder Constantijn, van heidens tot christelijk, zullen wij het dus bevinden: Constantijn kwam tot de gehele macht van het rijk, omtrent het jaar 323, en bleef bezitter daarvan vijftien jaren, tot het daar 337. Gedurende al deze tijd had het rijk een staat van rust, welke men in vele jaren niet gekend had. Daar waren geen burgerlijke beroerten; en ofschoon de Gothen enige invallen deden in de afgelegen gewesten van de Romeinse heerschappijen, zij werden schielijk wederom naar hun eigen land terug gedreven. De belijdenis van de christelijke godsdienst werd grotelijks aangemoedigd. De bekeerden uit het afgodendom, daar toe, waren ontelbaar; zodat de staat van de godsdienst in zeer korte tijd

ongewoon veranderde in het Romeins gebied. Dus bracht de voorzienigheid van God, niettegenstaande alle tegenstand, de christenkerk in een staat van grote gerustheid en welstand.

Maar met de dood van Constantijn veranderde de staat der dingen wederom schielijk. Hij werd opgevolgd door zijn drie zonen, in verscheiden gedeelten van zijn gebied; door Constantijn in Gallië, Constans in Italië, en Constantius in Azië en het oosten. Constantius offerde in korte tijd, de nabestaanden van zijn vader, aan zijn jaloezie van macht, op. Er ontstonden geschillen tussen Constantijn en Constans; Constans overviel zijn broeder Constantijn, en doodde hem. Kort daarna werd Constans zelf ter dood gebracht door Magnentius, die het gebied aan zich trok. Op de zelfde tijd werd Constantius in het oosten, hard gedrukt door de Perzianen; maar nog groter gevaar had hij te duchten van Magnentius; hij trok hem tegemoet; de oorlog tussen hen was heftig en bloedig, zodat Victor aanmerkt, dat hij bijna de gehele kracht van het Romeinse rijk vernielde. Kort na deze bloedige inwendige oorlog, werden al de Romeinse provincies op eenmaal overvallen van de oosterse tot de westerse grensscheidingen, door de Franken, Alemannen, Saxen, Quaden, Sarmaten en Perzen.

Het is een zeer aanmerkelijk stuk van deze historie dat deze storm van oorlogen met zulk een geweld viel op de groten van het rijk en in 't bijzonder op het geslacht van Constantijn, 't welk men gedacht zou hebben stand te zullen houden, in zoveel van zijn eigen kinderen en maagschap; hoewel deze beroerten, in die tijd van 24 jaren, na zijn dood, een einde maakten van zijn nakomelingschap, in de dood van zijn drie zonen; en in nog drie jaren, zijn gehele geslacht uitgeroeid werd, door de dood van Juliaan, in een slag tegen de Perzianen.

De volgende regeringen van Joviaan, Valentiaan, Valens en Gratiaan, tot de tijd toe dat Gratiaan Theodosius over het gebied benoemde, zijn een achtereenvolgende reeks van onrust, door de inval in verscheiden provinciën van het rijk, en bloedige veldslagen, tot verdediging daarvan; een tijd van omtrent zestien jaren, van het jaar 363 tot 379. Deze grote ramspoeden welke in zo korte tijd kwamen over het Romeinse rijk, nu Christelijk geworden, en in 't bijzonder over het geslacht van Constantijn, - door wie deze grote verandering, ten voordele van het christendom was uitgewerkt, - was een nieuwe en zware beproeving van het geloof, de standvastigheid en lijdzaamheid der kerk. Gelijk het de wijsheid en rechtvaardigheid der Goddelijke voorzienigheid betaamde, de godloosheid der wereld te straffen, welke de beroerten van die tijden veroorzaakte, verkoos echter de wijsheid en goedheid van Christus de kerk daar voor te waarschuwen, opdat zij zou leren de wegen der Voorzienigheid te rechtvaardigen, en niet te bezwijken onder de last der verdrukking wanneer een verkeerd gebruik van de besten godsdienst het nuttig en noodzakelijk maakte; en terwijl zulke verdrukkingen, zo kort na hun grote verlossing van de tegenstand van het heidens Rome, waarschijnlijk hen zeer onverwacht overkomen, en hen zeer kleinmoedig zouden maken.

8. En de tweede engel heeft gebazuind, en er werd iets als een grote berg van vuur brandende in de zee geworpen.

Als een grote berg van vuur; dit toont dat Johannes niet de dingen zelf zag; wensden hier genoemd worden, maar gelijkenissen daarvan. Een zinspeling op het branden van de Etna of Vesuvius, of enige dergelijke bergen, die met vlammen uitbarstende, in de naburige zeeën storten; gelijk Jes. 54: 1, 3. bergen voor steden, Jes. 13:2; Jer. 51:25. De zee voor de grote uitgestrektheid van een rijk, Jer. 51:36, 44; Ezech. 31:4. Nadat de barbaarse volkeren de stad Rome geplunderd hadden, hebben zij het land verwoest, en het volk vernield, zonder aanzien van geslacht of ouderdom.

En het derde deel der zee is bloed geworden.

DO. Dit maakte zulk een grote verandering van kleur in de wateren, dat het scheen, alsof een derde gedeelte van de zee bloed werd.

GG. Het water werd niet alleen bedorven en modderig, maar werd veranderd in geronnen bloed, het grootste bederf wat het water kan ondergaan. Een zinspelings op Exod. 7: 20. Het land zwom in bloed, gelijk een beest 't welk pas geslacht is, in kap. 16: 3.

DO. Grotius verklaart dit van de plundering der soldaten op het volk van Jeruzalem, en het in brand steken van de steden. Mede van het in brand steken van Rome; Clark van de geest van eerezucht en hoogmoed onder de geestelijkheid. Lowman van de inval in Italië, door de Noordse volkeren, en het innemen van Rome door Alarik, overste der Gothen, die het plunderde en in brand zette; en deze ramp werd gevolgd met de beroving van het grootste gedeelte van Italië; van het jaar 379 tot 412.

9. En het derde deel der schepselen in de zee, die hebben, is gestorven.

GI. De vissen, waardoor gemeend worden de inwoners van het Romeinse rijk; zie Ezech. 29: 4, 5, waar de Targum door vis verstaat machtige vorsten en regeerders. Deze werden gedood door dit woeste en barbaarse volk, die alles doodden wat hun voorkwam, mannen, vrouwen en kinderen, jongen en ouden, rijken en armen, groten en geringen.

LO. In de stijl der profetie betekent een berg een koninkrijk, en de sterkte daarvan; de hoofdstad, of voornaamste stad ervan. Dus voorzegt de profeet Jeremia de ondergang van Babel, Jer. 51: 25, *Ziet, Ik wil aan u, gij verdervende berg, zegt de Heere, gij die de ganse aarde verdierf; en Ik zal Mijn hand tegen u uitstrekken, en u van de steenrotsen afwentelen, en zal u stellen tot een berg des brands.* De profeet zelf verklaart de letterlijke mening van deze oneigenlijke uitdrukkingen, vers 27, *Verheft de banier in het land, blaast de bazuin onder de Heidenen, heiligt de Heidenen, tegen hen, roept tegen hen bijeen de koninkrijken van Ararat, Minni en Askenaz.* De duidelijke mening van een brandenden berg schijnt ook door de profeet geleerd te worden in vers 30, enz. *Zij hebben hun woningen aangestoken, hun grendels zijn verbroken; de loper zal de loper tegemoet lopen, en de kondschapper de kondschapper tegemoet; om de koning van Babel bekend te maken, dat zijn stad van het einde is ingenomen en dat de veren ingenomen en de rietpoelen met vuur verbrand zijn, en dat de krijgslieden verbaasd zijn.* De algemene betekenis van deze profetie wordt verder aldus verklaard, vers 58, *Zo zegt de Heer der heirscharen, die brede muur van Babel zal ten enenmale ontbloot worden, en hare hoge poorten zullen met vuur aangestoken worden, zodat de volken tevergeefs, en de natiën ten vure zullen gearbeid hebben; opdat ze mat worden.*

Alle pogingen om hun stad en rijk te bewaren, zegt de heer Lowth over deze tekst, zal zo weinig baten, alsof de mensen werkten in 't vuur, 't welk aanstonds ál de vrucht van hun arbeid vernielt. Of, gelijk de woorden beter vertaald kunnen worden, *en het volk zal arbeiden om iets 't geen nietmetal is, en de mensen zullen zich moede maken, om hetgeen een voedsel voor het vuur zal zijn;* dat is, zij zullen niet in staat zijn hun stad te bewaren, maar die zal ingenomen, en een prooi der vlammen worden. Grote beroerten en omkeringen, voornamelijk, wanneer koninkrijken bewogen worden door vijandelijke invallen, worden in de profetische stijl uitgedrukt, *door het verzetten of werpen van bergen in het midden der zee.* Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart van de zee, Ps. 46: 3. De zee is in de Hebreeuwse taal, *een verzameling van wateren.* Dewijl nu de

wateren uitdrukkelijk gemaakt worden tot een zinnebeeld van volkeren, in deze profetie, Openb. 17: 15 "*En hij zeide tot mij: de wateren, die gij gezien hebt, daar de hoer zit, zijn volkeren en scharen, en natiën en tongen*". Zo kan de zee zeer wel verbeelden de verzameling van vele volkeren en natiën in een staatkundig lichaam of rijksg gebied; en wanneer een zee aangemerkt wordt als een rijk, of verzameling van volken in een staatkundig lichaam zullen de levende schepselen in die zee, zijn de volkeren of natiën welker vereniging dat gebied uitmaakt. En de profeet Ezechiël beschrijft met een gelijke figuurlijke uitdrukking, de verwoesting van de inwoners van Egypte, door de dood van al de vissen der rivieren, Ezech. 29: 3, enz. *Zo zegt de Heere HEERE, ziet, ik wil aan u, o Farao, koning van Egypte, Ik zal al de vis uwer rivieren aan uw schubben doen kleven; Ik zal u verlaten in de woestijn, u en al de vis uwer rivieren*. Deze uitdrukkingen schijnen van de profeet, in deze zin verklaard te worden: *Daarom, zo zegt de Heere, ziet Ik zal het zwaard over u brengen, en ik zal uit u mens en beest uitroeien, vers 18*. 1 Schepen zijn, vanwege hun gebruik in de koophandel, een natuurlijke verbeelding van de rijkdommen des volks; en voor zoveel ze ook van gebruik zijn in de oorlog, voornamelijk, voor volkeren die bij de zee wonen, zijn ze ook bekwame verbeeldingen van sterkte en macht. Nademaal schepen dit beiderlei gebruik hadden in het Romeinse rijk, mogen zij wel verstaan worden van de rijkdommen, en van de macht tevens van het Romeinse rijk. Dus vinden wij een beschrijving in dit gedeelte van het tweede tijdbestek der profetie, van een oordeel, 't welk komen zou over het rijk waarin de hoofdstad veel zou te lijden hebben; vele provincies zouden afgetrokken, zowel als overvallen worden, en de fondsen van macht en rijkdommen in het rijk zeer verminderd zouden worden.

En het derde deel der schepen is vergaan.

GG. Door de vurige berg, welke op dezelve viel, óf bedorven door de bloedige wateren. Hierdoor wordt gemeend het verval van een groot gedeelte van de middelen om die provinciën te beschermen; óf van de handel aldaar.

GI. Daar kunnen mee bedoeld zijn de steden en vlekken binnen zulk een gedeelte van het Romeins rechtsgebied, die verbrand of geplunderd zijn geworden.

LOWMAN over de tweede bazuin

Het voorgaande tijdbestek was van de dood van Constantijn de Grote, tot op de regering van Theodosius; die het rijk enige tijd bewaarde voor van inbreuk, en het aan zijn zonen, Arkadius en Honorius, overliet in het jaar 395. De jongheid en zwakheid van deze prinsen, de kuiperijen en heerszucht van de voornaamste Staatsdienaars, en bestuurders van de oosterse en westerse, delen van het rijk, de afgunstigheden en onenigheden tussen Stilicho en Ruffinus, verzwakten het rijk zodanig, dat het met er haast een prooi werd voor de noordse volkeren. Sigonius, die ons een nauwkeurig bericht heeft gegeven van deze laatste tijden van het Romeinse rijk, merkt aan, dat het rijk zelf begon te schudden met de dood van Theodosius. De voornaamste mannen van het rijk stookten Alarik op, om hun bijzondere eerezucht te bevoordelen, aan het hoofd van de Gothen, om in Griekenland te vallen. Alarik rukt op in Griekenland, terwijl de engten van Thermopyle, met voordacht voor hem open waren gelaten; hij verwoestte het gehele land, vernielde de steden, bracht al wat mannelijk en tot ouderdom van volwassenheid. was gekomen, ter dood en gaf al de vrouwen en kinderen, benevens al de rijkdommen van het land ter plundering voor zijn leger.

Het jaar 400, of het vijfde na de dood van Theodosius, is getekend als een van de allermerkwaardigste en ramspoedigste welke immer het rijk waren overkomen. Vijf jaren daarna, in 't jaar 405, rukte Rhadagaffi in Italië met een leger van twee maal

honderd duizend mannen; ofschoon hij geslagen werd door Stilicho, hij had het land verwoest, vóór zijn nederlaag, zodanig, dat de heidense Romeinen openlijk verklaarden, dat Rome ter verwoesting was overgegeven, omdat het de dienst der heidense goden verlaten had, en dat de enige weg om de welstand van Rome wederom te bevorderen, van de oude Romeinse godsdienst, of afgoderij te herstellen, gelijk Sigonius aantekent.

Op het laatste einde van het jaar 406, trokken de Alanen, Vandalen en andere barbaarse volkeren over de Rijn en deden een verwoestende inval in Gallië; waarvan men immer gehoord had; ze trokken naar Spanje, en vandaar over naar Afrika; zodat de provinciën aan de zee kant een prooi voor hen werden, de rijkdommen en scheepsmacht van het rijk zeer verzwakt en bijna geheel teniet gemaakt werden. Maar de zwaarste ramp viel op de hoofdstad Rome zelf. Want Alarik rukte op in Italië in het jaar 409, en legde, na het gehele land rondom verwoest te hebben, het beleg voor Rome, 't welk op dezelfde tijd bezocht werd van hongersnood en pestziekte. De stad was genoodzaakt het gevaar af te keren door al haar rijkdommen, en kocht de vrede van Alarik, op harde voorwaarden. Hij brak het beleg op, voor een tijd, maar keerde haast wederom, wordt in de stad ontvangen, en maakt Attalus, de stadvoogd van Rome, keizer; kort daarna zet hij Attalus af, en maakt vrede met Honorius, op voorwaarde dat hij als zijn bondgenoot zou aangemerkt en Gallië aan hem, en zijn leger gegeven worden. Evenwel niet voldaan over Honorius en de volbrenging van de voorwaarden tussen hen gesloten, gaat hij voort met de belegering van Rome, neemt het eindelijk in en geeft het aan zijn soldaten over om te plunderen; 't welk oorzaak was dat het in brand geloken werd. Deze ramp van de hoofdstad van het rijk werd gevolgd door de beroving van het grootste gedeelte van Italië, op gelijke wijze; waarin de christen bisschoppen en hun kerken zeer veel leden.

Het is opmerkenswaardig, dat deze grote ramp welke het Romeinse rijk trof, in Italië in de hoofdstad zelf, het vooroordeel van de heidense Romeinen tegen de christelijke godsdienst zeer verperkte; alsof Rome groter ramspoeden geleden had, nu het christelijk was geworden, dan toen het heidens was. Een bekwaam tijdbestek der historie, en betamelijk voor de Geest der profetie, om aan de kerk te ontdekken, om het geloof en de lijdzaamheid der kerk te versterken, in zulk een staat der voorzienigheid met een volkomen overtuiging van de rechtvaardigheid en wijsheid daarvan. En dat de ware godsdienst altijd ondersteund zou worden, zelfs onder zo grote ellende als deze; doch met een vermaning, dat de rechtvaardigheid en wijsheid van God de zonden moet straffen van de Christenen; en dat de uitwendige belijdenis van de beste godsdienst geen beschutting zou zijn tegen de oordelen, welke zij, door hun ongerechtigheden, verdiend hadden; want God, de rechtvaardige Bestuurder der wereld, is geen Aanziener van personen. *Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen, spreekt de Heere? Of zou Mijn ziel Zich niet wreken aan zulk een volk als dit is?* Zegt God tot Zijn eigen kerk van Israël, Jer. 5:9, wanneer hun overtredingen vele waren, en hun afwijkingen meerder werden.

10. *En de derde engel heeft gebazuind, en daar is een grote ster, brandende als een fakkel, gevallen uit den hemel.*

PO. *Sterren* beteken, in een leenspreuk, enige uitmuntende personen in de Staat of in de kerk; en dit maakt dat de uitleggers over de betekenis van deze ster verdeeld zijn. Sommigen verstaan er door een Staatkundige persoon, zeker uitmuntend burgerlijk regeerder; anderen, een kerkelijke, een afvallig persoon.

PY. Het maakt geen verschil in de zin, of in de vervulling van dit gedeelte van het gezicht, óf men door de ster verstaan moet een persoon die deze rampen over het

keizerrijk bracht, gelijk sommigen willen; óf de keizer met het rijk, welk door hem viel. Indien men het laatste plaats geeft, is deze uitdrukking gelijk aan die van Ruth 1:20. *"Noem mij niet Naomi, noemt mij Mara (bitterheid), want de Almachtige heeft mij grote bitterheid aangedaan."*

G G. Zij wordt vergeleken bij een lamp, niet met opzicht op haar grootheid, maar om het licht en de hitte.

En is gevallen op het derde deel der rivieren, en op de fonteinen der wateren.

GG. Zij scheen aan stukken gebroken neder te vallen, en het een op deze, en het ander gedeelte op een andere rivier neer te komen. Niet op een gedeelte van elke rivier, maar op zoveel rivieren, als een derde gedeelte van al de rivieren uitmaakten. En ook op de fonteinen van die plaatsen, waar het derde gedeelte van de rivieren was.

GI. Dat is op de grote provinciën en voornamen steden, die tot het Romeinse rijk behoren; en de bestuurders daarvan, die zeer bitter leden in deze tijden. Vergelijk hiermee Ezech. 32: 6. De laatste woorden, *en op de fonteinen der wateren*, zijn in het Alexandrijns handschrift uitgelaten.

DO. Grotius verklaart dit van de Egyptische verleider, Hand. 21: 38; Mede van de val van het Westers keizerrijk, onder Augustulus; Clark van de bederving der inzettingen door een ketters kerkelijk persoon van groot aanzien, wien hij veronderstelt Pelagius te wezen. Sommigen verklaren het van **Mahometh, (Mohammed)** wiens naam betekent *doorluchtig*. Maar Lowman, met groter waarschijnlijkheid, van de opvolgende verwoestingen in Italië, waardoor het Gotisch koninkrijk daar gevestigd, waardoor van het Romeinse keizerrijk een einde gemaakt werd; van het jaar 412 tot 493 Hiermee komt overeen hetgeen de historieschrijvers zeggen, dat verscheiden provinciën van het rijk afgescheurd, de stad Rome wederom ingenomen en geplunderd, en Italie een prooi wordt van de barbaarse volkeren.

11. *En de naam der ster wordt genoemd Alsem.*

GG. Het Hebreeuws woord, waarmee dit overeen komt, betekent een vergiftige plant, welke de mensen doet sterven, Deut. 29:18; Amos 5: 7.

GI. Vanwege de bittere verdrukkingen; droefheden en jammeren, welke daardoor veroorzaakt werden.

GI. *En het derde deel der wateren werd tot Alsem, en veel mensen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden.*

Dat is, de inwoners van de provinciën en steden tot het Romeinse rijk behorende, werden door zware en bittere rampen verdrukt. Zodanige grote onheilen worden genoemd: alsem, en wateren met gal gemengd, gegeven om te drinken, Jer. 9:15; Klaagl. 3:19.

LO. Hier schijnt een zinspeling te wezen op Exod. 15:15, te kennen gevende een verder oordeel over het Romeinse rijk; de hoofdstad en zetel van dat gebied, betekenende een gehele verwoesting en ondergang, niet alleen een verzwakking door de onttrekking der provinciën maar het maken van een einde van alle macht en gezag der regering zelf.

Sterren zijn, in de profetische stijl, figuurlijke verbeeldingen van velerlei dingen; onder andere betekenen zij ook koningen of koninkrijken, uitmuntende personen van grote macht en gezag. Gelijk in de profetie van Bileam, Num. 24:17, *daar zal een ster voortgaan uit Jakob, en een scepter uit Israël opkomen*. Dus wordt de macht van de hoorn van de geitenbok, 't welk de andere machten overmocht, bij Daniël verbeeld, kap. 8:10. *En het werd groot tot aan het eind des hemels, en het wierp er sommigen*

van dat heir, namelijk, van de sterren, ter aarde neder, en het vertrad hen. De ondergang van het koninkrijk van Babel, wordt door een dergelijke figuurlijke uitdrukking voorgesteld, als de val van Lucifer, of de morgenster, Jes. 14: 12: *Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, o morgenster, gij zoon des dageraads? Hoe zijt gij ter aarde neergehouden gij die de heidenen krenktet?* De natuurlijke verklaring van welk zinnebeeld deze schijnt te wezen dat gelijk het *opkomen* van een ster betekent de opkomst van zekere nieuwe macht of gezag, zoals de *val* van een ster van de hemel, betekent de ondergang van zeker koninkrijk of keizerrijk.

Rivieren en fonteinen van wateren kunnen aangemerkt worden als de bron en oorsprong van wateren, welke in een holte tezamen lopende, een zee maken. En, gelijk dan een zee, of verzameling van wateren, te kennen heeft een verzameling van veel volken, onder een regering, kunnen de rivieren en fonteinen van wateren, verbeelden de zetel van het rijk of volk, 't welk zijn heerschappij heeft uitgebreid, door andere volkeren tot wingewesten te brengen; zodat, in deze zin *rivieren en fonteinen van wateren* kunnen betekenen het oorspronkelijk land, of de zetel van het rijk, in onderscheiding van de wingewesten.

Rivieren en fonteinen van wateren, om dezelve te vervullen, kunnen ook aangemerkt worden als noodzakelijke dingen tot onderhoud van het leven.

Het opdrogen van rivieren en fonteinen van wateren, heeft te kennen een schaarsheid van noodzakelijke dingen. Wanneer Hoséa profeteert, *dat Samaria zal woest worden;* drukt hij dat op deze wijze uit: *Want hij zal vrucht voortbrengen onder zijn broederen, doch daar zal een oostenwind komen, een wind des Heeren, opkomende uit de woestijn; en zijn springader zal uitdrogen, en zijn fontein zal verdrogen; diezelve zal de schat van alle gewenste huisraad roven,* Hoséa 13:15. En dus beschrijft Jesaja de verwoesting van Egypte, Jes. 19: 5, En zij zullen de wateren uit de zee doen vergaan, en de rivier zal verzijsen en verdrogen. En tenslotte, er schijnt in deze beschrijving een zinspeling te wezen op een van de plagen van Egypte. *Mozes nu, en Aäron deden alzo, gelijk de Heere geboden had; en hij hief zijn staf op, en sloeg het water, dat in de rivier was, voor de ogen van Faraö, en voor de ogen Zijner knechten en al het water in de rivier werd in bloed veranderd. En de vis die in de rivier was stierf, en de rivier stonk, zodat de Egyptenaars het water uit de rivier niet drinken konden; en er was bloed in het ganse Egypteland,* Exod. 7:20, 21. Hier hebben wij derhalve, een profetie, welke zeer gepast uitdrukt een oordeel, 't welk komen zou over de zetel van het Romeinse rijk, 't welk de macht daarvan zou vernielen in deszelfs bron en oorsprong, en alle noodzakelijke ondersteuning afsnijden; gelijk, wanneer rivieren en fonteinen, zo noodzakelijk voor het leven, bedorven zijn, en eer dodelijk zijn geworden, dan bekwaam tot gebruik.

LOWMAN. Historie van de derde bazuin.

Het laatste tijdbestek van de historie, op de voorgaande profetie slaande, eindigde met de vrede de welke Italië en Rome genoot, na de inneming van Rome, door Alarik, en de afscheuring van vele provinciën van het rijk, wanneer Athaulfus Italië had verlaten en zich ging vestigen in Gallië. De keizer Honorius kwam met blijdschap wederom te Rome, tot groot genoegen van de stad, in het jaar 412. Maar hoewel Rome en Italië zich, wederom herstelden in een zeer goeden staat van vrede en vrijheid, waren, echter, verscheiden provinciën gehele en al van het rijk afgescheurd. De Gothen, Bourgondiërs Franken, Vandalen, enz. hadden zich in 't bezit gesteld van de beste delen van Frankrijk en Spanje. Valentiaan, zoon van Placidia, volgde zijn oom op; in het jaar 425. In zijn tijd begonnen de nieuwe invallen in het rijk, welke een einde

maakten van de keizerlijke macht en waardigheid van Rome, en een nieuw koninkrijk vestigen in Italië zelf.

In het jaar 427 trok Genserik, met een leger van tachtig duizend Vandalen op Afrika aan, en vestigde daar een koninkrijk. De Romeinen hadden de bescherming van Brittannië opgegeven, zodat de Britten genoodzaakt werden de Saxen te hulp te roepen, in het jaar 449. Attila, ofschoon te Chaälons wakker verslagen, in het jaar 451, zodat er honderd en zeventig duizend, of volgens sommigen, driemaal honderd duizend in de slag gebleven waren, trok echter het volgende jaar met een groot leger in Italië, en vernielde al wat hem voorkwam. Rome en Italië waren nauwelijks verlost van deze verontrusting, of daar volgden nieuwe rampspoeden. Genserik wordt van Afrika geroepen, om de moord van Valentinaan te wreken; hij landt in Italië, in het jaar 455, trekt voort naar Rome, neemt de stad in, en plundert ze, voert alle openbare en bijzondere kostelijkheden weg, maakt een ongelooflijk getal burgers tot gevangenen, en neemt de keizerin Eudoxia - die zijn bijstand verzocht had, om de dood van Valentinaan te wreken - benevens haar dochters, mee naar Afrika.

De naam van het Romeinse rijk duurde nog enige jaren, als op sterven liggende, onder verscheiden opvolgers, totdat Odoacer, een leger bijeen trekkende uit de verscheiden volkeren, in Duitsland, Italië inrukt door de Trentin, het gehele land ten onder brengt, de stad Rome inneemt, en daarin de keizer Moinilus of Augustulus, die hij afzet; en voor zichzelf de naam van *koning van Italië aanneemt*. Dus werd Italië en Rome zelf een eigendom van de veroveraars; en de Romeinse naam, macht, en het keizerrijk, zijn van die tijd af vernietigd.

Odoacer behield zijn koninkrijk niet lang; want Theodorick, aan 't hoofd van de Gothen, in Ilirikum, greep Odoacers nieuw gevestigde koninkrijk in Italië aan, en - volgens Paulus Diaconus - met zulk een volkomen toestemming van Zeno, toen keizer van het oosten, dat hij een inwilliging van Italië aan Theodorick verleende. Theodorick grijpt Odoacer aan, overwint en doodt hem; en vestigde dus het Gothisch koninkrijk van Italië, 't welk veel jaren stand gehouden heeft onder zijn opvolgers, totdat het door Narses te onder gebracht werd voor de keizer Justiniaan, in 't jaar 553. Op deze wijze werd Rome zelf en Italië, de zetel van het keizerrijk, volgens de profetische beschrijving, een prooi van de barbaarse volkeren, en volgde het lot van de provinciën. Evenwel werd Rome, zelfs onder het Gotisch koninkrijk, ofschoon het zijn hoogst gezag van het rijk verloren had, nog vergund een schijn van de oude wijze van regering te behouden. **Theodorick maakte Ravenna tot de zetel van zijn koninkrijk; en Rome behield zijn raad en burgermeesters, en een vertoning van de voorgaande regeringswijze.**

12. *En de vierde engel heeft gebazuind en het derde deel der zon werd geslagen.*

WE. Dat de zon, maan en sterren van de profeten in een gelijke zin gebruikt worden, als hier, blijkt, Jes. 13:10 en 60:20, waar de Targum voor *uw zon zal niet meer ondergaan, en uw maan zal haar licht niet intrekken*, enz, heeft: *uw koninkrijk zal niet meer stand houden*, sprekende van Jeruzalem, en uw heerlijkheid zal niet weggenomen worden. Zie ook Jer. 15: 9 en de overzetting daarvan, door de Targum. Vergelijk ook Ezech. 32: 7, en de uitbreiding daarvan in de Targum.

DO. *En het derde deel der maan, en het derde deel der sterren, opdat het derde deel derzelve zou verduisterd worden, en dat het derde deel van de dag niet zou lichten, en van de nacht desgelijks.* Een derde gedeelte van haar licht scheen verduisterd, en de dagen de nacht schenen maar een derde gedeelte van hun gewone licht te hebben.

GI. De spreekwijs van het slaan der zon, maan en sterren, is Joods; want de Joden drukken de verduisteringen der grote lichten, op deze wijze uit, en zeggen dat, wanneer de grote lichten geslagen worden, het een kwaad voorteken is; wanneer *hachamma loka*, de zon geslagen wordt, het een kwaad teken is voor de volkeren van de wereld; en wanneer *lebena loka*, de maan gelagen wordt, het een kwaad voorteken is voor de vijanden van Israël. En zo is ook: *de dag licht niet*, een Joods spreekwijs; van sommige Rabbijnen wordt gezegd, dat zij zaten en oefenden zich in de wet, *gnad dinhir joma*, totdat de dag lichtte; en dat zij, wanneer *de dag lichtte* opstonden, en huns weegs gingen.

Dit kan opzicht hebben op de duisterheid en onkunde, welke de barbaarse volkeren, de Gothen, Hunnen, Vandalen en Herulen, over het rijk verspreid en nagelaten hebben; en ziet ook op de gehele verwoesting van het westers Romeinse keizerrijk, welke beschreven wordt, bijna met de zelfde figuurlijke uitdrukkingen, als de ondergang van het Romeins heidense rijk, kap. 6:12, 13, en waarin de verscheiden invallen van dit woeste volk eindigden.

Hieronymus die geleefd heeft omtrent de tijd van de eerste overrompeling van deze volkeren, drukt die onmenselijkheid en ongodsdienstigheid, en de ondergang waarmee zij het rijk bedreigden, in zeer Omtrent het jaar 455, wanneer Rome werd ingenomen door Genserik, de Vandaal, werd het rijk verdeeld in tien koninkrijken; en in het jaar 476 werd Augustulus, de laatste van de Romeinse keizers, genoodzaakt de keizerlijke waardigheid af te leggen. De Herulen, een volk van dezelfde soort als de Gothen, en oorspronkelijk Scythiërs, zoals hen, belegerden Italië, onder hun koning en voorganger Odoacer; namen Rome in, doodden Orestes, en zijn broeder Paulus, zetten Augustulus de laatste van de Romeinse keizers af, en verbanden hem naar Kampanië; en zo hield het westers keizerrijk op. Terwijl Odoacer de titel van koning van Italië aannam, en de zetel van het rijk van Rome naar Ravenna overbracht.

En toen mocht *de zon*; met recht gezegd worden, *geslagen te wezen*. Maar ofschoon Odoacer over Italië regeerde, was de Romeinse wijze van regering nog niet veranderd; het burgermeesterschap en de raad waren nog in stand, gelijk ook onder Theodorik de Goth, zijn opvolgers. **Maar wanneer Italië heroverd was door Narses, veldoverste van de keizer Justiniaan, hielden deze, met andere magistraatsbedieningen, op. Rome werd een hertogdom, en onderworpen aan de Exarch van Ravenna; en toen werden de maan en de sterren ook geslagen.**

LO. *De verduistering of ondergaan van de zon, maan en sterren, zegt Newton, worden gebruikt voor de ondergang van een koninkrijk, of de verwoesting daarvan, naar gelang van de duisternis.* En wanneer duisternis gesteld wordt tegen licht, merkt Daubuz aan, dat gelijk het licht een zinnebeeld is van blijdschap en gerustheid, de duisternis, in tegendeel, een zinnebeeld is van ellende en tegenspoed. Volgens de stijl van Jeremia: *Geeft eer den Heere uw God, eer dat Hij het duister maakt; en eer uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen; dat gij naar licht wacht, en Hij dat tot een schaduw des doods stelle, en tot eens donkerheid zette*, kap13: 16. De duisterheid van de zon, maan en sterren wordt insgelijks aangemerkt te betekenen een algemeen verval in de regering, gelijk de profeet een dag van een gestreng oordeel beschrijft. *Want de sterren der hemels en zijn gesternten, zullen haar licht niet laten lichten; de zon zal verduisterd worden, wanneer zij opgaan zal, en de maan zal haar licht niet laten schijnen, want ik zal over de wereld de boosheid bezoeken, en over de godlozen hun ongerechtigheid en ik zal de hoogmoed der stouten doen ophouden, en de hovaardij der tirannen zal ik vernederen*, Jes. 13: 10, 11. En dus beschrijft de profeet Ezechiël de verwoesting van het koninkrijk van Egypte, kap. 32: 7, 8: *En als ik u zal*

uitblussen - ten enenmale van alle macht en gezag beroven, - *zal Ik de hemel bedekken; en zijn sterren zwart maken; Ik zal de zon met wolken bedekken, en de maan zal haar licht niet laten lichten; alle lichtende lichten aan de hemel, zal Ik om uwentwil zwart maken, en ik zal een duisternis over uw land maken, preekt de Heere.* Gelijk dit de mening is van deze figuurlijke uitdrukkingen in 't algemeen, is het een goede regel van verklaring; de bijzondere mening van zodanige beschrijvingen toe te passen overeenkomstig met het onderwerp, de orde en het toneel van de geschiedenis waarop dan gezien, en welke door zoodanige beschrijvingen beoogd wordt te ver-tonen.

Met dit inzicht, aanmerkende, dat het onderwerp, de orde en het toneel van de geschiedenis, zijn de ondergang van het Romeinse rijk, en van de macht en het gezag van Rome de keizerlijke stad, zal dit zeer bekwaam afschetsen een gehele uitblussing van alle gezag en macht in Rome, voormaals de zetel van het gebied; een wegneming of uitblussing, volgens de taal van Ezechiël, van alle luister van gezag en macht, zowel als het wegnemen van alle werkelijke oefening daarvan. Niet alleen de helderheid van de dag, en het licht van de zon, maar ook het flauwe licht van de nacht en de maan en het schemerend licht der sterren zou uitgedoofd worden.

DO. Grotius verklaart dit van de inneming der steden van het zuidelijk Galiléa; Mede van de vernietiging van het licht van Rome, wanneer zij beroofd werd van koninklijke en burgermeesterlijke majesteit. Clark van de verduistering van het licht der kerk, door overlevering en menselijke uitvindingen. Lowman past het op de oorlogen in Italië, tussen de Gothen, en de veldoversten van Justiniaan, waardoor het Exarchaat van Ravenna werd opgericht, alle overblijfselen van macht en gezag te Rome gesmoord, en de keizerlijke stad Ravenna onderworpen werd, waar de Exarch of stedehouder van de oosterse keizer gezeten was; van het jaar 493 tot 568.

LOWMAN over het gehele vers en de vierde bazuin.

Ik zag, wijders, in mijn gezicht, wanneer de vierde engel op zijn bazuin blies; en de uitkomsten welke daarop zouden volgen, werden vertoond door een grote en dikke duisternis, alsof een dikke wolk de lucht zó verduisterd had, dat het licht van de zon, maan of sterren, daar niet door gezien kon worden; ja er was zulk een verschil van een heldere dag, dat er niet zoveel was als de schemering van een klare nacht, maar alles rondom betrokken en duister. Een zeer bekwame vertoning om te betekenen de laatste verwoesting van de keizerlijke stad, welke Gods rechtvaardig oordelen - als Babel eertijds - gedoemd hadden tot een verlies van alle macht en gezag. Deze figuurlijke vertoning zal zeer gepast uitdrukken het volgende tijdbestek van de historie, en de ware staat van de stad Rome, voormaals de keizerlijke stad en de meesteres der wereld. Wij hebben in de voorgaande delen van dit tijdbestek, gezien het verlies van het keizerlijk gezag, wanneer Theodorick het Gotisch koninkrijk van Italië vestigde, en daaraan onderworpen maakte, in het jaar 493. Maar daar bij is aangewerkt, dat hij de stad Rome, op die tijd nog enige schijn van de luister van de oude regering liet behouden, in een raad, burgermeesters, en andere overheden. Maar nu, onder de regering van Justiniaan, keizer van het oosten, werd dit nieuw koninkrijk van Italië omver geworpen, en dit ellendige land kwamen nieuwe en grote rampspoeden over. In deze oorlog neemt Belisarius, de keizerlijke generaal, Rome in, in 't jaar 536. Het volgende jaar belegert Vitiges koning der Gothen de stad met een leger van 150.000 mannen. In dit langdurig beleg, hetwelk meer dan een jaar duurde, werden de Romeinen geplaagd van de honger en de pest, en leden ongewoon, ofschoon de Gothen eindelijk genoodzaakt werden het beleg op te breken. Totilas koning der Gothen neemt, naderhand, Rome in, in het jaar 546. En het werd het volgende jaar,

hernomen door Belisarius, en wederom ingenomen door Totilas, omtrent twee jaren later. Staande deze oorlog, welke twintig jaren duurde, werd Rome vijfmaal belegerd en ingenomen; de stad en het gehele land leden overal de onheilen van de oorlog; en het einde was, dat Rome tot een lage en geringe slaat gebracht werd, met verlies van alle gezag en macht, zijnde geheel en al onderworpen gemaakt aan het Exarchaat van Ravenna. Want Narses, het Gotisch koninkrijk van Italië geheel en al ten onder gebracht hebbende voor de keizer van het oosten, werd tot landvoogd aangesteld van het gehele gewest, met de naam van hertog van Italië, en al de stadhouders van de verscheiden steden waren ondergeschikte ambtenaars onder hem.

Kort daarna werd het Exarchaat van Ravenna bevestigd door de keizer Justinus II. Longinus wordt naar Italië gezonden hij stelt een nieuwe wijze van regering aan. De zetel van het gebied werd, van die tijd af, gevestigd te Ravenna, en alle leden van Italië ten enenmale onderworpen aan de Exarch, in burgerlijke zowel als krijgswaken. Dus verloor Rome al haar waardigheid en gezag, haar raad en burgermeesters, en werd gelijk gesteld met al de mindere steden en vlekken van Italië en werd alleen een klein hertogdom van het Exarchaat. Dit was een nieuwe wijze van regering, tevoren geheel onbekend, en, ofschoon ze in zekere zin, genoemd kon worden een Romeinse regeringswijze, voor zoveel de Exarchen van Ravenna stedehouders waren van de Romeinse keizers van Constantinopel het was ondertussen zulk een gedaante van regering, waardoor Rome *een dodelijke wonde* scheen gekregen te hebben; want die keizerlijke stad werd daardoor beroofd van alle gezag en macht en verloor alle hoop van die immer weer te krijgen, omdat zij tot een gering hertogdom was gemaakt, en ten enenmale onderworpen aan een andere stad, daar de stedehouders des keizers de zetel van hun verblijf en der regering van Italië, gevestigd hadden; en dat met bestelling en schikking van de keizers van het oosten, uit kracht van hun eis op het gehele gezag van het Romeinse rijk.

13. *En ik zag, en ik hoorde een engel vliegen.*

LI. Of liever een arend, want zo wordt gelezen in het Alexandrijns en enige andere handschriften, alsook in de gemene Latijnse, Syrische en Ethiopische vertaling, en in Arethas: *de stem van een arend*, schijnt veranderd te wezen in *ággelos*; *van een engel*, door een onverstandig mens, die bedenkende, dat arenden niet gewoon zijn te preken, op de zelfde tijd niet bedacht zal hebben, dat dit alleen een profetische vertoning is, waarin een *arend* geheimzinnig vertoon kan worden te spreken, zowel als een leeuw, een os, en een arend, kap. 4: 7, 8. En omdat een arend het beeld was van de Romeinse standaard, wordt hij zeer gepast gebruikt, om de jammerlijke ellenden, welke over de Romeinse Staat stonden te komen, bekend te maken.

GI. Ondertussen is het vliegen beiden eigen, en de zin is dezelfde, of men leest, een arend dan een engel.

In het midden van den hemel.

GG. Dat is, in 't midden, tussen hemel en aarde, gelijk de engel zich aan David vertoonde, 1 Kron. 21: 16.

Zeggende met grote stem.

GG. Opdat allen het mochten horen, en als hebbende iets van gewicht te zeggen; en om de grootheid van de volgende plagen aan te tonen.

Wee, wee, wee.

GG. Driemaal overeenkomstig met de drie bazuinen, welke nog geblazen zouden worden.

Dengenen die op de aarde wonen.

GG. Goddeloze mensen en afgodendienaars, kap. 11:10; 13:12. Het Romeinse rijk, voornamelijk, het oosters gedeelte daarvan, waarop de vijfde en zesde bazuin opzicht hebben; en ook de gehele wereld, waarop de zevende bazuin ziet.

Van de overige stem der bazuinen der drie engelen, die nog bazuinen zullen.

Van, of: *ter oorzaak van*. De volgende ellenden zouden, als 't ware, voortkomen, van het blazen van de volgende bazuinen. De engelen zouden niet alleen zijn de herauten, om dezelve aan te kondigen, maar ook de werktuigen, om de plagen aan te brengen. kap. 11:1, 2.

Openbaring 9

1 En de vijfde engel heeft gebazuind, en ik zag een ster, gevallen uit den hemel op de aarde, en haar werd gegeven de sleutel van den put des afgronds.

2 En zij heeft den put des afgronds geopend; en er is rook opgegaan uit den put, als rook eens groten ovens; en de zon en de lucht is verduisterd geworden van den rook des puts.

3 En uit den rook kwamen sprinkhanen op de aarde, en hun werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der aarde macht hebben.

4 En hun werd gezegd, dat zij het gras der aarde niet zouden beschadigen, noch enige groente, noch enigen boom, dan de mensen alleen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden niet hebben.

5 En hun werd [macht] gegeven, niet dat zij hen zouden doden, maar dat zij zouden [van hen] gepijnigd worden vijf maanden; en hun pijniging was als de pijniging van een schorpioen, wanneer hij een mens gestoken heeft.

6 En in die dagen zullen de mensen den dood zoeken, en zullen dien niet vinden; en zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.

7 En de gedaanten der sprinkhanen waren den paarden gelijk, die tot den oorlog bereid zijn; en op hun hoofden waren als kronen, het goud gelijk, en hun aangezichten als aangezichten van mensen.

8 En zij hadden haar als haar der vrouwen, en hun tanden waren als [tanden] van mensen.

9 En zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen; en het gedruis hunner vleugelen was als een gedruis der wagens, wanneer vele paarden naar den strijd lopen.

10 En zij hadden staarten den schorpioenen gelijk, en er waren angels in hun staarten; en hun macht was de mensen te beschadigen vijf maanden.

11 En zij hadden over zich tot een koning den engel des afgronds; zijn naam was in het Hebreeuws Abaddon, en in de Griekse [taal] had hij den naam Apollyon.

12 Het ene wee is weggegaan, ziet, er komen nog twee weeën na dezen.

13 En de zesde engel heeft gebazuind, en ik hoorde een stem uit de vier hoornen des gouden altaars, dat voor God was,

14 Zeggende tot den zesden engel, die de bazuin had: Ontbind de vier engelen, die gebonden zijn bij de grote rivier, den Eufraat.

15 En de vier engelen zijn ontbonden geworden, welke bereid waren tegen de ure, en dag, en maand, en jaar, opdat zij het derde [deel] der mensen zouden doden.

16 En het getal van de heirlegers der ruitery was tweemaal tien duizenden der tien duizenden; en ik hoorde hun getal.

17 En ik zag alzo de paarden in dit gezicht, en die daarop zaten, hebbende vurige, en hemelsblauwe, en sulfervervige borstwapenen; en de hoofden der paarden waren als hoofden van leeuwen, en uit hun monden ging vuur, en rook, en sulfer,

18 Door deze drie werd het derde [deel] der mensen gedood, [namelijk] door het vuur, en door den rook, en door het sulfer, dat uit hun monden uitging.

19 Want hun macht is in hun mond, en in hun staarten; want hun staarten zijn aan de slangen gelijk, en hebben hoofden, en beschadigen met dezelve.

20 En de overige mensen, die niet gedood zijn door deze plagen, hebben zich niet bekeerd van de werken hunner handen, dat zij niet zouden aanbidden de duivelen; en de gouden, en zilveren, en koperen, en stenen, en houten afgoden, die noch zien kunnen, noch horen, noch wandelen;

21 En hebben zich [ook] niet bekeerd van hun doodslagen, noch van hun venijngevingen, noch van hun hoererij, noch van hun dieverijen.

1. *En de vijfde engel heeft gebazuind, en ik zag een ster gevallen uit de hemel op de aarde.*

WE. Door de ster wordt bedoeld de duivel, of vorst der gevallen engelen.

LO. Of een engel vandaar afkomende, aan wie de sleutel van de put des afgronds was gegeven. (zie Newton)

GG. Volgens 't Grieks *een gevallen ster*. Zij viel zo schielijk, wil Johannes zeggen, dat ik haar bezwaarlijk kon ontdekken, voordat zij op de aarde gevallen ware gelijk geschiedde, voordat de vijfde engel met blazen gedaan had; en toen zag ik dat het een ster scheen te wezen.

En haar werd gegeven de sleutel van de put des afgronds.

WA. Wat de put des afgronds is, zie Luk. 8:31; Openb. 11:7; 17:8; 20:1, 2, 3.

WE. Door de sleutel van de put des afgronds, moet verstaan worden de macht, welke hem verleend wordt om de helse leer van het Mohammedanisme door de wereld te verspreiden.

LO. *Sterren* betekenen, volgens de profetische stijl, engelen. De engelen van het hemelse heir, zowel als de engelen of bisschoppen der gemeenten, schijnen sterren genoemd te worden, in de schrift. Gelijk wanneer bij de schepping, de morgensterren samen vrolijk zongen, en alle kinderen Gods juichten, Job 36:7. Zo ook, wanneer deze afgrond opgesloten wordt, wordt zulks, in deze profetie, verbeeld gedaan te worden door een engel van de hemel afkomende, die de sleutel had van de put des afgronds. Deze uitdrukkingen zijn zo nabij elkaar, en van een zelfde onderwerp, dat zij wel in dezelfde zin mogen genomen, en gebruikt worden om de een door de ander te verklaren. Het is een gewoonlijk zeggen onder de Joden, aangaande de werken van God, dat Hij een engel zendt, om ditzelve te doen; zodat Maimonides aanmerkt, *dat men niet vindt dat enig werk door God gedaan wordt, dan door de handen van enige engelen.*

En Hermas, die zeer na aan de tijd van deze Openbaring geleefd heeft, en op verscheiden plaatsen schijnt dezelve te hebben willen naspreken, zegt van de engel, die gesteld was over de beesten, en tot zijn bewaring verschenen was: *De Heere heeft Zijn engel gezonden die over de beesten is, en die heeft deszelfs mond togehouden, opdat hij u niet zou verscheuren.* Deze uitdrukking dan, een ster uit de hemel gevallen, of een engel afkomende van de hemel, met een sleutel om de afgrond te openen, schijnt, te betekenen, de toelating van de Goddelijke voorzienigheid, aangaande deze kwade en rampspoedige voorvallen, welke beschreven worden, te volgen op de opening van de put des afgronds, welke niet hadden kunnen gebeuren, dan door de toelating van de Goddelijke voorzienigheid, en volgens de wijze en heilige beschikkingen van de Goddelijke regering. Want de voorzienigheid van God kon, even veilig, de verzoeking van de satan en de machten der duisternis voorgekomen hebben, alsof de satan en zijn engelen in een gevangenis opgesloten en verzekerd waren. Zodat Hij een engel zond, Zijn bode, met deze sleutel van de put des afgronds, om hun gevangenis te openen, en hen toe te laten, uit te mogen gaan, om te leren, dat zij alleen werpen kunnen, zover het hen toegelaten wordt, en ten allen tijde wederom bedwongen en opgesloten kunnen worden, naar het welbehagen en goedvinden van de opperste Bestuurder van de wereld.

Deze gevangenis van de satan en zijn engelen, wordt door een rechtvaardig oordeel van God, toegelaten geopend te worden, tot een rechtmatige straf van afvallige

kerken, welke zich niet hadden willen bekeren van hun boze werken. Wij mogen, met een voornaam uitlegger, dan wel zeggen: "Ziet, iets verschrikkelijker dan wij tot nog toe gezien hebben! De hel gaat open, en de duivel komt te voorschijn, gevolgd van een heirleger, van een vreemder gedaante, dan Johannes ergens beschreven heeft." (Bisschop van Meaux) En wij mogen uit anderen aanmerken, dat deze grote verzoeking van de gelovigen gepaard zou gaan met de verenigde kracht van valse leer en vervolging. De over hel opent zichzelf niet, als de bisschop van Maux aanmerkt, het is altijd een valse leraar die dezelve opent; waardoor de satan losgelaten wordt, om de volkeren te verleiden.

2. En zij heeft de put des afgronds geopend.

G I. Met de sleutel, welke haar gegeven was.

En daar is rook opgegaan uit de put, als rook eens groten ovens; en de zon en de lucht is verduisterd geworden vanwege de rook des puts.

LO. Gelijk een dikke rook het gezicht belemmert, zo doen de dwalingen omtrent het verstand. Rook van een geweldig vuur opgaande is ook een afbeeldsel van verwoesting; zie Gen. 19: 28; Ps. XVIII 8, 9.

W E. Door de rook wordt betekend het Mohammedanisme, welker valse en goddeloze leer vanwege haar grote verspreiding, vergeleken wordt bij de rook van een oven; waardoor een groot gedeelte van de christenwereld - hier door de zon en de lucht verbeeld, - bewasemd en besmet is geworden.

WA. Deze rook, welke de wereld verduisterde, denk ik, moet betekenen die grote onkunde, welke zich over het christendom verspreidde, in de zevende of achtste eeuw; wanneer de Christenen op een ongelooflijke wijze dom en bedorven waren. De Saracenen in het oosten, en andere barbaarse volkeren in het westen, deden bijna alle christelijke kennis en Godvruchtigheid verdwijnen. Daar is gedurende een eeuw of twee, nauwelijks enige gedachtenis overgelaten van een geleerd, of vroom man, onze Beda alleen uitgezonderd.

En uit de rook kwamen sprinkhanen op de aarde.

PO. De sprinkhanen zijn een gekorven gedierte, waarmee God de Egyptenaren plaagde. In de oosterse landen zijn ze zeer menigvuldig. Het was een oostenwind, die ze over Egypte bracht, Exod. 10: 12, 13; God heeft Zijn volk dikwijls daarmee gestraft; en daar wordt van gesproken als een dreigement in geval van ongehoorzaamheid, Deut. 28: 38, 42; 1 Kon. 8: 37; Joel 1:4; 2:25. Twee dingen zijn daaromtrent opmerkenswaardig.

- Dat zij bij grote menigten zwerven, Spr. 30:27. *Zij gaan uit, zich verdelende in hopen, zonder getal*, Nahum 3:15; *vermeerdert u als sprinkhanen, zonder getal*, Ps. 105:34.
- Het kwaad, welk zij doen, aldaar uitgedrukt, vers 35, *die al het kruid van het land op eten, ja al de vrucht der landouwe*; gelijk ze in Egypte deden. Uit de volgende beschrijving van deze sprinkhanen, en het kwaad, welk zij deden. Vers 4-9, blijkt duidelijk dat deze geen natuurlijke, maar typerende sprinkhanen waren; mensen die vanwege hun menigte, en het kwaad, welke zij in de wereld veroorzaakten, sprinkhanen gelijk waren.

LO. Sprinkhanen zijn uitdrukkelijk gebruikt om te betekenen zowel de menigte van de oosterse volkeren, die op Israël aanvielen, als de snelle voortgang en de verwoesting welke zij maakten, Richt. 6: 5, *want zij kwamen op met hun vee, en hun tenten; zij kwamen gelijk de sprinkhanen in menigte, dat men hen en hun kamelen niet tellen kon en zij kwamen in het land, om dat te verderven*. En zo worden ook de sprinkhanen in

de profetie van Joël vertoond, kap. 1: 6, *want een volk is opgekomen over mijn land, machtig en zonder getal.*

WE. *Zo lagen de Midianieten en de Amalekieten en al de kinderen van het oosten – dat zijn de Amelekieten - in het dal, gelijk sprinkhanen in menigte, Richt. 7: 12. Vergelijk ook Joël 1:14; 2: 15; waar door de sprinkhanen, enz. betekend worden de Assyriërs en Babyloniers, die lagen om Judea te verwoesten.*

En hun werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der aarde macht hebben.

GG. Want zij hadden staarten gelijk die, vers 10, en kwellen de mensen daarmee, gelijk de schorpioenen, vers 5.

LO. Een natuurlijke gelijkenis om te betekenen een grote menigte volk die met grote spoed aantrokken, om hun naburen te beroven en te plunderen.

WE. Het is opmerkelijk, dat, gelijk de duivel de mensen in den beginne verleidde en van God aftrok, onder de gedaante van een slang of schorpioen, hij hier wederom van de Heilige Geest verbeeld wordt onder dezelfde gedaante.

WA. Uit de grote onkunde kwamen twee zeer zware en langdurende onheilen voort; de sprinkhanen en het beest, welk, kap. 1:7, en wederom, kap. 17: 8, gezegd wordt uit deze afgrond op te komen. Johannes brengt eerst de historie van de sprinkhanen ten einde; waardoor, naar de meeste waarschijnlijkheid, verstaan moeten worden de Saracenen met hun Mohammedaanse bijgelovigheid en wreedheid; en in het laatste gedeelte van het boek beschrijft hij de hoedanigheden van het beest, namelijk, het Pausdom 't welk begon, of ten minste eerst tot zijn hoogte en krracht is gekomen, enige tijd na de verschijning van de sprinkhanen. Beide zijn, tot op deze dag, verspreid, besmetten en beheersen het grootste gedeelte van die landen welke christelijk waren, namelijk, het Mohammedanisme in 't oosten; ofschoon nu niet onder de heerschappij van de sprinkhanen of Arabieren maar van de Turken hun opvolgers, die onder de zesde bazuin zijn gekomen. Beide hebben zij een godsdienst van zulke aard welke niet ontstaan kan, dan uit een zeer dikke rook van onkunde en woestheid.

De Saracenen die, om hun grote menigte en schielijke voortgang, hier vergeleken worden bij sprinkhanen overvielen bijna al de oosterse provinciën en een groot gedeelte van de westerse.

Mohammed zelf had zijn vlucht of *Hegira* - vanwaar zij de tijd van hun godsdienst beginnen te rekenen - 622 en stierf 611. En zijn discipelen, de Arabieren, overwonnen in tien jaren tijds, namelijk, voor het jaar 641, behalve de heidense landen van Perzië, en de gewesten van Palestina, Syrië en Egypte; en in minder dan veertig jaren daarna, namelijk 675, belegerden zij Constantiopol, maar werden afgeslagen.

DO. Veel protestantse schrijvers verbeelden zich, dat deze sprinkhanen betekenen de geestelijke orden van Monniken en Kloosterbroeders, enz. De geleerde Grotius verstaat door dezelve de beide de ijveraars, die zich onder de Joden, vertoonden gedurende de belegering, en ten tijde van de verwoesting van Jeruzalem. Mede verkaart ze van de overstroming der Saracenen; en waarlijk met veel redenen van waarschijnlijkheid. Lowman bevestigt die verklaring en toont, dat de opkomst en voortgang van de Mohammedaanse godsdienst en heerschappij, totdat ze belemmerd werden door inwendige verdelingen, een zeer merkwaardige vervulling is van dit gedeelte van. de profetie. 't Welk verder opgehelderd wordt door de onkunde en dwaling, welke de Mohammedanen overal verspreid hebben, hun groot getal en onversaagdheid, hun kleren, gewoonten en zeden; namelijk het vlechten van het haar, het dragen van baarden, de zorgvuldigheid voor hun paarden, het overvallen van hun

naburen in de zomer, gelijk sprinkhanen, het verschonen van de bomen en vruchten van de landen, welke zij overvielen, enz. De gevangenis der mannen, en de jammerlijke staat van vrouwen, overgelaten aan personen, die hun lusten de ongebreidelde teugel vierden, 't welk genoeg was, om naar de dood te verlangen. Al deze omstandigheden zijn overeenkomstig met de gesteldheid der Arabieren.

De historie van dit tijdbestek, en de bijzonderheden van de profetie. Het verloop van tijd trekt zich uit van het jaar 568 tot 675.

4. En hen werd gezegd, - namelijk de sprinkhanen, door Christus - dat zij het gras der aarde niet zouden beschadigen, noch enige groente, noch enigen boom.

WE. Het gras, de groente en de bomen dingen zijnde, welke de gewone sprinkhanen gewoon zijn te verslinden, worden die, derhalve hier gebruikt om mensen te betekenen, die door deze profetische sprinkhanen niet verslonden zouden worden en dit verklaart de volgende tegenstelling duidelijk.

Dan de mensen alleen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden niet hebben.

Dat is, zulke Christenen, die God niet dienden met een waar en christelijke dienst. Of, wat zij ook belijden mochten, van de ware levendige godsdienst ontbloot waren.

Ik merk een ding op 't welk zeer aanmerkelijk was aangaande deze sprinkhanen. Hetgeen men van natuurlijke sprinkhanen zou verwachten daar aan wordt een uitdrukkelijk bevel gegeven, het gras, de bomen en vruchten der aarde niet te beschadigen, gelijk sprinkhanen gewoon zijn te doen, maar als personen, bij sprinkhanen vergeleken, om hun menigte en gejaagdheid om te roven, zouden zij mensen beschadigen; doch maar alleen degenen, die het zegel van God niet hadden aan hun voorhoofden.

't Welk natuurlijk kan betekenen, dat deze sprinkhanen oneigenlijk moeten verstaan worden van een grote menigte rovers; alsof de satan aan het hoofd van de machten der duisternis een grote bende aanvoerde, om de gewassen te bederven. en te verwoesten Maar dat God echter, in dit ongewoon oordeel over de bedorven kerk, zorg zou dragen voor de ware christelijke godsdienst, onder een getrouw volk. Hij zou hen beschermen op zulk een wijze, dat zij hun godsdienst en de belijdenis daarvan zouden bewaren, niettegenstaande de grote zwarigheden, welke deze vijanden van het christendom over hen zouden brengen.

5. En hen werd macht gegeven, niet dat zij hen zouden doden, maar dat zij van hun zouden gepijnigd worden, vijf maanden.

Het is zeer waarschijnlijk, dat deze plaag gezegd wordt vijf maanden te duren, overeenkomstig met het voorbeeld van de gewone sprinkhanen, welke juist zo lang schade doen, volgens de waarneming der natuurkundigen. Dit wil zeggen; dat het de sprinkhanen was gegeven, niet een einde te maken van het nog overig zijnde Romeins gebied, of het nu ontstane Pauselijke koninkrijk in het westen.

Bisschop Hall rekent maar honderd en vijftig jaren; verstaande door deze, en de vijf maanden, hetzelfde verloop van tijd. En zo doen ook Grotius en Hammond; ofschoon deze het letterlijk verstaan van de vijf maanden wrede moeilijkheden, waarmee de Joodse Zeloten hun broeders plaagden, even voor de belegering van Jeruzalem door Titus.

Maar Dr. Wall brengt ze tot verscheiden invallen van de Saracenen, elk van omtrent honderd en vijftig jaren; de laatste van welke hij meent te wezen, die in vers 10 gemeld wordt; welk vers hij, volgens het Alexandrijns, en enige andere van de beste handschriften en vertalingen, leest: en door hun staarten hadden zij macht de mensen

te beschadigen vijf maanden. Zodat dit wee, volgens die rekening, verondersteld wordt geduurd te hebben, tot omtrent het jaar 1000, of langer, gelijk de heer Mede rekent. En Whiston besluit, dat de laatste het Romeinse rijk in het westen geplaagd hebben, gelijk de voorgaande in het oosten gedaan hadden

LO. De tijd van vijf maanden zou kunnen betekenen, dat de invallen van het volk, door de sprinkhanen afgebeeld, zouden geschieden volgens de wijze der sprinkhanen, gedurende de zomermaanden. Deze mening schijnt natuurlijker dan die van een zeker getal van profetische jaren, welke tijd hun macht zou duren, gelijk sommige uitleggers gedacht hebben.

En hun pijniging was, als de pijniging van een schorpioen, wanneer het een mens gestoken heeft.

GI. 't Welk grote pijn veroorzaakt; ja waarvan de steken vergiftig en dodelijk zijn. Het geeft te kennen, hoe lastig en schadelijk deze sprinkhanen zouden zijn; onder dezelve te zijn, was zoveel als te wonen bij schorpioenen, gelijk Ezech. 2: 6. Gelijk deze sprinkhanen waren als schorpioenen, zo zijn er soms schorpioenen geweest met vleugelen gelijk sprinkhanen; hoedanig een Pansias verhaalt door een Frygiër in Ionië gebracht te zijn.

6 En in die dagen zullen de mensen de dood zoeken, en zij zullen die niet vinden. en zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.

DO. Dewijl er grote menigten inderdaad, gedood zijn door deze sprinkhanen, - indien zij, zoals algemeen verondersteld wordt, de Saracenen betekenen, moet deze uitdrukking alleen verstaan worden van velen, die nog in 't leven waren, die door de ongemakken hen aangedaan, het leven, moede zouden zijn.

7. En de gedaanten der sprinkhanen waren den paarden gelijk, die tot de oorlog bereid zijn.

GI. De hoofden van sprinkhanen, inzonderheid van sommigen onder hen, zijn zeer gelijkende naar de hoofden van paarden; en hier worden ze vergeleken bij paarden die tot de oorlog bereid zijn. gelijk ook Joël 2:4. Sprinkhanen hebben zich soms in de gedaante van legers vertoond, met orde voorttrekkende; met leiders vooraan; en een regelmatige legerplaats betrokken; zie Joël 2:7.

En op hun hoofden waren als kronen, het goud gelijk.

GG. Dat is, glinsterende hoofddekfels, blinkende als goud.

GI. In deze gedaante heeft men soms sprinkhanen gezien, waarop gezinspeeld schijnt te worden, Nahum 3:17. *Uw gekroonden zijn als de sprinkhanen.* In 't jaar 1542 wordt gezegd, dat sprinkhanen kwamen uit het Turks Sarmatie, in Oostenrijk, Silesië en andere plaatsen, welke kleine kroontjes op de hoofden hadden; zie Ezech. 23: 42.

LO. De mijter van de hogepriester werd door de oude Grieken genoemd, *Tiara Cidaris*, en soms *Diadema*. Zij waren een soort van linnen tulband, gewoonlijk wit en zo waren ook de kronen van koningen, welke Ammianus noemt *Fasciolam candidam Regiae Majestatis insigne*, (een witte band, teken van koninklijk gezag). Dit linnen hoofddekfel met de gouden plaat, waarop *heiligheid des Heeren* geschreven was, werd genoemd *de heilige kroon*. Zodat een tulband met een gouden versiersel, volgens de stijl der schrift, is een gouden kroon, Lev. 8: 9.

En hun aangezichten als aangezichten van mensen.

GG. Óf, met opzicht op enige schijn of vertoning van menselijkheid; gelijk Jes. 47:3; óf vanwege moed en dapperheid; als Jes. 46:8; 1 Kor. 16:13, en gelijk wij gewoon zijn te spreker: *een manlijk wezen*.

8. *En zij hadden haar als haar der vrouwen.*

GI. Sommige sprinkhanen hebben gladde, andere harige hoofden; dit duidt zeer eigenlijk aan de Arabieren of Saracenen, die gelijk Plinius zegt, gewoon waren lang haar te dragen, zonder het af te knippen, en het optooiden als de vrouwen.

WE. En derhalve moet, hetgeen uit Herodoot, aangehaald wordt, om te tonen dat de Arabieren gewoon waren hun haar af te snijden, verstaan worden van het haar der baarden en niet der hoofden.

En hun tanden waren als tanden der leeuwen.

GI. Zodanig een beschrijving van sprinkhanen wordt gevonden, Joël 1:6, om de roofzucht uit te drukken en hoe gemakkelijk het hun viel alles te verslinden.

9. *En zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen.*

DO. In plaats van fijn dons op de borst van de gewone sprinkhanen, hadden deze borstplaten, als borstplaten van ijzer.

G I. Dit ziet op de harde huid van de sprinkhanen, waarmee de natuur hen voorzien heeft tot bescherming; zie Joël 2: 8, en betekent de wapenrusting waarmee de Saracenen zouden uitgerust zijn.

En het gedruis hunner vleugelen was als een gedruis der wagenen, wanneer veel paarden naar de strijd lopen.

Zie Joël 2:5. Het gedruis van sprinkhanen, wanneer zij in grote menigte vliegen of aankomen, is zeer, groot. Plinius zegt: *zij maken zulk een geraas met hun vleugelen, als zij vliegen, dat men gemeend zou hebben dat ze andere vliegende schepselen waren*; hier vandaan wordt een sprinkhaan in 't Hebreeuws soms genoemd *tziltzal*, dezelfde naam welke gegeven wordt aan een hel klinkende cimbaal. Het geluid wordt gezegd zes mijlen ver gehoord te worden. Aristoteles schrijft dit toe aan het wrijven van hun voeten of dijen tegen elkander; en zo heeft de Ethiopische vertaling de woorden hier overgezet: *het gedruis van hun voeten*; waardoor verder betekend wordt, de oorlogszuchtige aard der Saracenen, en hun schielijke en haastige overrompelingen.

10. *En zij hadden staarten de schorpioenen gelijk, en daar waren angels in hun staarten.*

DO. In plaats van aan het achterste van hun lichamen geformeerd te zijn als andere sprinkhanen welke geen angels hebben, maar onnozele dieren zijn en niet schadelijk, hadden deze schepselen staarten, gelijk schorpioenen, en angels in de staarten.

GI. Sprinkhanen worden gezegd de staart te hebben van een slang; en van een adder op aarde.

PY. Hoe nauwkeurig komt dit overeen met de taal der profeten, Jes. 9:13, 14. *Daarom zal de Heere afhouden uit Israël de kop en de staart; de oude en aanzienlijke is de kop, maar de profeet, die valsheid leert, is de staart*. En wederom, Ps. 58: 4, 5, *de leugenspiekers dolen, zij hebben vurig venijn, naar gelijkheid van vurig slangen venijn*. En wederom, Ps. 140: 4. *Zij scherpen hun tong als een slang, heet addervergif is onder hun lippen*.

En hun macht was de mensen te beschadigen vijf maanden.

PO. Een zeker getal voor een onzeker, en gemeld eerder dan enige andere tijd, omdat het gelijk men zegt de gewone, leeftijd is der sprinkhanen. Zie over vers 15.

11. En zij hadden over zich, tot een koning de engel des afgronds.

DO. En verschilden hier in wederom, van de gewone sprinkhanen, waarvan Salomo zegt, Spr. 30:27: *De sprinkhanen hebben geen koning, nochtans gaan zij alle uit, zich verdelende in hopen.* Die koning is het grote hoofd van de afvallige geesten, die in de afgrond wonen.

GI. Zijn naam was, in 't Hebreeuws, Abaddon en in de Griekse taal had hij de naam Apollion. Beide woorden betekenen: *een verderver.*

PO. Het Hebreeuws komt van *abad*, hij heeft vernield. Apollion is ook een verderver; gevende die naam te kennen, dat het ganse werk van deze onmenselijke vijand zou zijn, de volkeren uit te roeien en te verderven.

12. *Het ene wee is weggegaan.*

GI. Een van de drie *wee* bazuinen, en wel de eerste van dezelve; - dat is, in het gezicht welk Johannes daarvan had, - niet het ding zelf, welk er door betekend werd.

GG. Het was ten volle geopenbaard, eer de twee andere begonnen.

Er komen nog twee weeën na deze.

GI. Onder het blazen van de zesde en zevende bazuin.

LOWMAN over de vijfde bazuin.

De voorgaande profetieën van dit tijdbestek hebben ons door verscheiden stappen gebracht tot een gehele omkering van het westers keizerrijk, wanneer Rome al zijn macht en gezag verloor, niet langer was een zetel van gebied, maar een klein hertogdom, geregeerd door een bevelhebber van de Exarch van Ravenna, en onder hem staande, die als stedehouder van de keizer het opperbevel had door alle zijn heerschappijen in Italië.

Dit Exarchaat begon, volgens Sigonius, in 't jaar 566, volgens Petavius, in het jaar 568. De tegenwoordige profetie beschrijft een zeer merkwaardig oordeel, 't welk in het beloop der voorzienigheid zou volgen. Het wordt kenbaar gemaakt door bijzondere omstandigheden van wee en verdrukkingen, alsof de Exarch, aan 't hoofd van de machten der duisternis, de gevangenis van de put des afgronds had opgebroken, en in de wereld rondom gelopen, om alle kwaad van onkunde, dwaling, bedrog, geweld, beroving en slavernij onder de mensen te verspreiden.

Daar zijn veel omstandigheden in deze beschrijving als bijzondere en kenbare merktekenen van dit oordeel: de onkunde en dwaling welke zij zouden voortzetten, hun getal en onversaagdheid, gewoonten, kledij en zeden van dit volk, en van hun invallen; de machtige voortgang, die zij zouden maken, en hun verschillende behandeling jegens Christenen en afgodendienaars, zijn gevoegzaam om deze aanmerkelijke gebeurtenis der Voorzienigheid door opmerking na te gaan.

Deze nieuwe beproeving van het geloof en de lijdzaamheid der heiligen, en een nieuw oordeel van God over zulke Christenen zelf, die de zuiverheid van het christelijk geloof, dienst en zeden bedorven, betaamde het de Geest der profetie te ontdekken; en de bescherming der kerk, in het bewaren van het christelijk geloof en de godsdienst, in een tijd van zo groot gevaar, was een zeer wijze en bekwame opwekking tot het geloof en de standvastigheid van de kerk, gelijk het algemeen en onmiddellijk oogmerk is van al de openbaringen van deze profetie.

Het volgende toneel der voorzienigheid, welk de gehele wereld grotelijks verbaasde, zowel als de christenkerk, was de opkomst van Mohammed, en de wonderbaarlijke voortgang van een nieuwe godsdienst en een nieuw keizerrijk, welke de wereld immer gezien had.

Omtrent het jaar van Christus 606 begon Mohammed - gelijk zijn naam doorgaans geschreven wordt - openbaring en verkering met de engel Gabriël, in een eenzaam hol nabij Mekka in Arabië, voor te wenden. In het jaar 608, welk het veertigste was van zijn ouderdom, begon hij zich de taal aan te matigen van de apostel van God; en om zijn bedriegerij voort te zetten beweerde hij niet een nieuwe godsdienst over te leveren, maar de oude Godsdienst, welke eerst aan Adam overgegeven was, te doen herleven. Door meer dergelijke of schoonschijnende voorwendsels van zijn openbaringen te ontvangen van de engel Gabriël, kreeg hij verscheiden aanhangers. Maar het volk van Mekka, daar hij woonde had zulk een tegenzin tegen zijn bedriegerij, dat zij besloten dezelve met wortel en al uit te roeien, en de verspreiding van meer kwaad te voorkomen, door hem van kant te maken, die de eerste auteur daarvan was; zodat hij genoodzaakt werd van Mekka te vluchten naar Medina, toen genoemd Yathreb. Dit was in het jaar 622, van welke vlucht van Mohammed, de Hegira, of tijdrekening, onder de Mohammedanen begint.

Van deze tijd af, zegt hij tot zijn discipelen, dat zijn godsdienst niet voortgezet zou worden door redetwisting, maar door gevecht. En hierop overviel hij het volgend jaar 623, de kooplieden van Mekka - ofschoon begeleid door duizend mannen, - en versloeg hen en bracht de overige tijd van het jaar door met roven, plunderen en verwoesten van al degenen die niet tot hem wilden overkomen, en zijn godsdienst omhelsden. Het volgende jaar, ging hij dezelfde gang, en hield een veldslag tegen een groter getal van zijn tegenstrevers, waarin, hij de nederlaag kreeg; en zelf zwaar gekwetst werd. Om de kwade uitwerking, welke deze slechte uitslag op zijn navolgers mocht hebben, te voorkomen, leerde hij hun, *dat de leeftijd der mensen bij God bepaald zijnde, degenen die in de oorlog verslagen mochten worden, niet vroeger stierven, dan zij anders zouden gedaan hebben; en doordat de zodanige stierven strijdende voor het geloof, dat zij de kroon van het marteldom, en de beloningen van het Paradijs zouden erlangen.*

In het jaar 627 werd hij aangevallen door een leger van 10.000 mannen, uit welk gevaar hij zich zeer manmoedig redde; en in hetzelfde jaar werd hij in het opperste gezag gesteld, en tot opperhoofd gemaakt in alle zaken, burgerlijke en godsdienstige. In het jaar 629 had Mohammed een leger van 1.000 mannen, zodat hij met haast de voornaamste gewesten van Arabië onder zijn macht bracht.

In het jaar 630 wendde hij zijn legers tegen Syrië; 631 kwamen al de Arabieren en onderwierpen zich aan hem; en in het volgende jaar, stuurs hij zelf, zijnde 63 jaren oud, - volgens de Arabische rekening, welke maar 61 van onze jaren maakt, - zodat Mohammed in de tijd van drieëntwintig jaren, een nieuwe godsdienst oprichtte, en een nieuw rijk, door het wijd uitgestrekte landschap van Arabië, een landschap groter dan Duitsland, Italië, Spanje, Frankrijk, Groot-Brittannië en Ierland, met elkander - 't welk, gelijk Dr. Prideaux aanmerkt, - *God heeft toegelaten in Zijn wijze Voorzienigheid, om een gesel te zijn voor ons Christenen, die zulk een heilige en uitmuntende godsdienst ontvangen hebbende, door Zijne goedertierenheid jegens ons in Jezus Christus onzen Heere, evenwel niet overeenkomstig met dezelve leven.*

Deze nieuwe regering en godsdienst was enigszins in gevaar, met de dood van deszelfs grondlegger, door een meedinger naar de opvolging. Maar Abu-Beker die

opvolgde, dempte schielijk verscheiden opschuddingen, en bracht voornamelijk, Moseilam ten onder, - die zichzelf uitgaf voor een profeet, in tegenstelling van Mohammed - en zijn zaken dus thuis wel geregeld hebbende, neemt voor dat Hij de last van Mohammed ten uitvoer te brengen, van te vechten voor de dienst van God tegen de Saracenen. Hij zendt tot dat einde legers in Babylon en Syrië, en daagt zijn krijgstroepen bij elkander door deze aanmerkelijke brief.

"In de Naam van de barmhartige God, Abu-Beker, enz; aan de overigen van het ware geloof, welstand en gelukzaligheid, en de genadige zegening van God zij over u lieden.

Ik dank de allerhoogste God, en bid voor Zijn profeet Mohammed.

Deze is om ulieden kennis te geven, dat ik vast voorgenomen heb de ware gelovigen naar Syrië te zenden, om dat uit de handen der ongelovigen te nemen; en ik wil, dat gijlieden weet, dat voor de godsdienst te vechten, een werk van gehoorzaamheid aan God is."

Onder deze korte regering, welke maar was van twee jaren en vijf maanden, maakten de Saracenen een grote voortgang, tegen het leger van de Griekse keizer, en velden, volgens hun eigen rekening, vijftig duizend mannen, namen Damaskus in, en drongen ver in Syrië. Omar, die Abu-Beker onmiddellijk opvolgde, (634/635) regeerde en een half jaren, dreef alle Joden en Christenen uit Arabië, bracht Syrië, Egypte en andere delen van Afrika ten onder, benevens het grootste gedeelte van Perzië, en nam de stad Jeruzalem in, (eind 636) en zij doden in de slag van Yarmouk, gelijk Abu Obeidah de overste aan de Kalief schreef, honderd en vijftig duizend man en namen veertig duizend gevangen. Hij voegt erbij, aangaande degenen die naar de woestijnen en op de bergen zijn gevlucht, wij hebben ze alle omgebracht, en alle wegen en doorgangen gestopt en God heeft ons meesters gemaakt van hun land, goederen en kinderen.

Othman (645) vervolgde de Saracense veroveringen; het geheel Perzische rijk viel in zijn handen in het jaar van de Hegira 31, het jaar des Heeren 651 en Syrië en Egypte werden ten enenmale tot onderwerping gebracht.

Maar met de dood van Othman maakte het geschil over de opvolging een grote stuiting voor de wapenen der Saracenen. **Dit schijnt de dood van Othman tot een eigenlijk tijdperk te maken van de eerste voortgang van het Mohammedaanse rijk en de godsdienst; en een voegzaam einde van dat gedeelte der historie, 't welk slaat op dit gedeelte der profetie.**

Bij deze beschrijving van de opkomst van de mohammedaanse godsdienst en het rijk, zal het niet kwalijk passen enige aanmerkingen te voegen, rakende de gewoonten van dit volk, de wijze van oorlogvoering, en invallen op hun naburen. Van Plinius is aangemerkt, dat de Arabieren geen soort van tulbanden of mijters op het hoofd droegen; dat zij het haar op een bijzondere wijze vlochten en opschikten, zodat het ene gedeelte van de Saracenen daardoor van het andere kon onderkend worden. Het is opmerkenswaardig, zegt Ockleij, dat de gezindheid van Ali niet alleen een tulband draagt van een verschillend maaksel, maar ook het haar optooit, op een geheel andere wijze, dan de overige Muzelmannen. Zij hadden ook de gewoonte van baarden te dragen; Ebu Hannis, Ali's landvoogd van Bafora, werd het haar en de baard, afgesneden, om hem te smaden. Eindelijk, zij lieten, volgens Plinius, enig haar aan de bovenlip, als knevels. Zo nauwkeurig komt hun opschik overeen met de beschrijving van kronen, *aangezichten van mensen en haar als het haar der vrouwen*. De zorg van de Arabieren voor hun paarden, en de uitmuntendheid van de teelt daarvan wordt geroemd van allen, die er gewag van maken. Het is zeer bekend, dat de manier van

hun naburen aan te vallen was, door schielijke invallen, gedurende de zomermaanden; en zij keerden terug naar huis, gedurende de winter; en verzamelden zich weer in het volgende voorjaar, tot een nieuwe inval staande het zomerseizoen. Volgens de krijgswetten en instellingen der Mohammedanen, was het verboden te oorlogen gedurende de heilige maanden, welke waren de twee eerste en de twee laatste. Door dezelfde instellingen wordt een genoegzaam getal troepen vastgesteld, welke jaarlijks uitgezonden moet worden, om te maken, dat de Mohammedanen hun vijanden balanceren, of meerder zijn. Hun krijgswetten maken ook een groot versdril tussen het volk welk zij Harbi noemen en *het volk van een boek*. De Harbi waren godloochenaars, en mensen van geen godsdienst, of afgodendienaars, die de ware God niet aanbaden, volgens enig boek van openbaring. Deze werden, volgens de Mohammedaanse wet niet verdragen, maar moesten door de oorlog vervolgd worden, totdat zij de godsdienst van Mohammed aannamen. Maar *het volk van het boek*, waren zulken die God dienden volgens enig boek van openbaring, gelijk de Joden en Christenen; deze moesten met oorlog vervolgd worden, totdat zij het Mohammedanisme omhelsden, of een verbond maakten van een schatting te zullen betalen; maar dan moesten ze in rust gelaten worden, en in het vrije genot van hun eigen godsdienst, zelfs daar het Mohammedaans gezag volkomen gevestigd was.

Dus maakten de wetten van Mohammed zelf voorzorg van niet te doden degenen die belijdenis deden van de dienst van de ware God, maar alleen dezelve te pijnigen door hun invallen en hen cijnsbaar te maken. Het was daarenboven een algemeen bevel, de landen welke zij overvielen, te sparen, zoveel mogelijk was. *Verwoest de palmbomen niet, zegt Abu-Beker tot Yesid, verbrand geen koornvelden, hak geen vruchtbomen om, doe geen schade aan het vee, dan alleen die gij doodt om te eten.* Maar de krijgswetten verwezen zo veel personen tot gevangenis, en de staat der vrouwen was, in 't bijzonder, zo jammerlijk, omdat zij zozeer onder de macht waren van mensen die hun lusten de ruime teugel vieren, dat - ofschoon het leven verschoond werd, velen de dood verkozen zouden hebben voor die harden staat waartoe zij gebracht werden. Om te besluiten, de schielijke inval der Saracenen, de snelle en bijna ongelooflijke voortgang van hun wapenen, veel omstandigheden, dit volk bijzonder eigen, en hun aanvallen welke zeer verschillende zijn van al de invallen der Noordse volkeren, beantwoorden zeer eigenlijk de profetische beschrijving van deze sprinkhanen uit de put des afgronds.

13. *En de zesde engel heeft gebazuind, en ik hoorde een, stem uit de vier hoornen des gouden altaars.*

PO. Dat is, van God; hij hoorde Hem een bevel geven, en die stem wordt gezegd voortgekomen te zijn van de gouden altaar in zinspeling op, Exod. 30: 3 omdat God daar ontving de gebeden van Zijn volk. En deze stem van die plaats voortkomende, kan betekenen, dat het volgend oordeel stond te komen in antwoord op de gebeden van de zielen Zijner dienaren, die vandaar tot Hem om wraak riepen; zie kap. 6:9.

DO. *Die voor God was.*

Dat is, scheen te komen uit het heilige der heiligen, 't welk onmiddellijk daar achter was.

GI. Want de reukaltaar was voor de voorhang en het verzoendeksel en dus bij de ark der getuigenis, Exod. 30:1, 2. Hier, in het gezicht ook zo.

PY. Het is een fraaie aanmerking, van de heer Daubuz, over deze woorden, dat de stem van de altaar komende betekent, dat de zonden en ondeugden der Christenen niet verbeterd waren door voorgaande oordelen, welke over hen gebracht waren en bij

gevolg geen verzoening daarvoor gedaan zijnde, nu te vreselijker gestraft zouden worden.

LOWMAN over het gehele vers.

'Ik bemerkte verder, wil Johannes zeggen, in mijn gezicht, wanneer de zesde engel gebazuind had, een stem, als komende van de gouden altaar, welke stond voor de plaats van de tegenwoordigheid van God, als in de tempel, of van den reukaltaar, de plaats des gebeds en der voorspraak; waar de engel een gouden wierookvat hebbende, reukwerk offerde met de gebeden van alle heiligen', kap. 8: 3 om te kennen te geven, dat geen voorspraak helpen zou, om de uitvoering van de volgende weeën langer te verhinderen. Een rechtvaardige straf voor de wereld, over zonden waarvan zij zich niet bekeerd heeft; en voor de kerk, over grote verdorvenheden, welke niet verbeterd zijn. In deze profetie, zowel als in andere plaatsen van de schrift, inzonderheid profetische, worden de werken der voorzienigheid van God vertoond door de bediening van engelen, die God zendt als boden, om Zijn wil uit te voeren. Het kan hier aangemerkt worden als een aankondiging van het voornemen en oogmerk der voorzienigheid, van tussen de hoornen van de reukaltaar.

14. *Zeggende tot de zesde engel, die de bazuin had.*

GG. Die zo aanstonds geblazen, en de bazuin nog niet uit zijn hand gelegd had.

Ontbind de vier engelen die gebonden zijn bij de grote rivier Eufraat.

WE. Dat is, ontbind de vier engelen die de bestelling hebben over de vier koninkrijken der Turken, die tot nog toe in, of door de rivier de Eufraat gebonden zijn geweest. Daar het de Goddelijke voorzienigheid, tot dus ver niet goed gedacht had te gedogen dat de Turken in braken in het oosterse gedeelte van het Romeinse keizerrijk, om hun heerschappij uit te breiden en te vestigen; aan de westzijde van de rivier de Eufraat behaagde het nu dezelfde Voorzienigheid, dat zij invallen zouden in het gemelde oosterse keizerrijk der Romeinen, en hun heerschappijen aan de westzijde van de Eufraat uitbreiden.

DO. *Grotius* brengt dit tot het Romeinse leger, onder vier bevelhebbers, welke kwamen van de oever van deze rivier. *Mede* verklaart dit als de vier Bevelhebbers der Turken; en hij verklaart het zeventiende vers van het schietgeweer, omtrent die tijd uitgevonden, en door hen gebruikt in de voorspoedige oorlog op de Europeanen. Zie ook de tekst in 't brede bij *More*. Die dit passen op de opkomst van het Turks-Ottomaanse rijk, veronderstellen, dat de vier engelen betekenen: óf vier provinciën óf vier steden nabij de Eufraat, vanwaar de voorname voorgangers opkwamen, die de Turkse overheersingen voortzetten en vermeerderden. *Pyle* en anderen hebben deze verklaring zoeken te bekrachtigen. Maar dewijl het Turkse keizerrijk niet begon voor de dertiende eeuw schijnt dit geval te laat te komen, in de op elkander volgende orde van tijdbestekken en voorvallen welke daarmee overeenkomst hebben.

De verklaring van Lowman dunkt mij de waarschijnlijkste; hij brengt dit tot de weder vereniging van de verdeelde machten der Saracenen, hun inval en plundering in Europa, totdat zij verslagen werden door Karel Martel (632); en overeenkomstig met vers 20, 21, waren degenen die in lijden waren, zover van zich te bekeren, dat de beeldendienst bevestigd werd door een bevel van de Paus, en het gezag van de Conciliën in het oosten en westen. Dit tijdbestek reikt van het jaar 675 tot 750.

15. *En de vier engelen zijn ontbonden geworden,*

GG. Hen werd vrijheid gegeven door de engel die deze bazuin geblazen had.

Welke bereid waren tegen de ure en dag, en maand, en jaar, opdat zij het derde deel der mensen zouden doden.

PO. Dat is, zeggen sommigen, ten enigen tijde, wanneer God wilde dat zij zich zouden verroeren; of, gedurende die zekere tijd welke God bestemd had.

DO. Dr. Lloyd, bisschop van Worcester, heeft op de verklaring van deze laatste voorzeggd; - vele jaren voordat het gebeurde, - dat met de Turken vrede zou gemaakt worden in het jaar 1698; 't welk ook zo geschiedde; en dat zij hun oorlogen niet wederom zouden vernieuwen tegen de Romeinse de Christenen. Zijn bewijs was, dat de ontbonden engelen waren de bevelhebbers van de menigvuldige Turkse krijgsbenden, die tevoren onderworpen waren geweest aan de Sultan van Babylon. En de tijd belangende, tracht hij aan te tonen, dat het volgens de profetische stijl, is 396 jaren; en door te rekenen van hun overmeesteringen te Prouse, 1302, zal het jaar, door bijvoeging van 396, zijn 1698.

Maar hoe gelukkig deze gissing ook is, zij overtuigt mij niet dat ze de ware verklaring zou zijn, en te minder, omdat het mij klaar voorkomt, dat het jaar waarvan in dit boek gesproken wordt, alleen bestaat uit 360 dagen. Daarenboven, de Turken hebben de oorlog vernieuwd tegen de roomsgezinde Christenen in 't bijzonder tegen de keizer en de Republiek van Venetië in 't jaar 1716 en daarna. Belangende de spreekwijzen, een *uur, en dag*, enz. ik versta ze niet; misschien betekenen ze alleen een bestemde, bepaalde tijd, gelijk zulke uitdrukkingen in de schrift dikwijls doen, ofschoon zij natuurlijkst, en meest overeenkomende met de profetische rekening zouden schijnen te betekenen een tijd van omtrent 391 jaren.

het derde deel der mensen zouden doden,

GG. Van zulken die niet verzegeld waren, kap. 7:3.

LO. Deze uitdrukking schijnen alleen maar te betekenen, een groot deel; gelijk in de voorgaande delen van dit gezicht, kap. 8, *het derde deel der bomen is verbrand; het derde deel der zee is bloed geworden*, enz. En dan zal hierdoor maar te kennen gegeven worden, dat de verwoestende heirlegers, verbeeld door de vier engelen, nu losgemaakt van de rivier de Eufraat, welke geweest was een van de grote grensscheidingen van het koninkrijk der Joden, en toen was van het Romeinse keizerrijk; het leven van een grote menigte mensen zouden wegnemen, in welker landen zij, door deze toelating, zouden invallen.

16. *En het getal van de heirlegers der ruiteren, was tweemaal tien duizenden der tien duizenden.*

PO. Hij spreekt niet van het voetvolk, maar laat het aan onze gissing over, hoe groot dat moet geweest zijn, naar gelang van de ruitery. Wij moeten niet denken dat er precies zulk een getal geweest is; maar de mening is; dat de legers buitengewoon groot zouden wezen; gelijk men weet dat al de Turkse heirlegers zijn.

En ik hoorde hun getal.

GG. Of, *want ik hoorde hun getal*, gelijk Luk. 6:32. Het getal was zo groot, dat hij het niet kon berekenen, maar het werd hem gezegd, of uitgedrukt door een engel. En dus kon niemand denken dat hij het groter maakte dan het inderdaad was.

LO. "Ik begreep haast in mijn gezicht, een verdere verklaring van deze vier verdervende engelen; voor een bepaalde tijd losgelaten om een groot gedeelte van de inwoners der aarde te doden; want daar verscheen een bijna ontelbaar heirleger van ruiters, te veel om in een net getal uitgedrukt te kunnen worden."

17. *En ik zag alzo de paarden, in dit gezicht, en die daar op zaten; hebbende vurige en hemelsblauwe borstwapenen.*

GI. Dit kan verstaan worden "van de uiterlijke borstplaten, welke van gepolijst ijzer zijnde, naar de gewoonte van die volkeren van ver zich vertoonden als glinsterend vuur, en van een vurige of hemelsblauwe kleur schenen, en als brandend zwavel. Alhoewel sommigen van gevoelen, zijn, dat de borstwapenen van verscheiden kleuren waren, sommige vurig, andere waren een hyacintkleur, en andere gelijk zwavel. Of, daar kan door gemeend zijn, dat zij ongeschikt zouden wezen in scharlaken, blauw en geel; kleren welken de Turken gewoonlijk dragen.

LO. De kleuren, hier gemeld zijn de kleuren van vuur en rook, onder elkander vermengd. Dr. Hammond merkt aan, dat deze drie kleuren kunnen gebruikt zijn gelijk in de profetische stijl gemeen is, om uit te drukken een verschrikkelijke verschijning, - 't welk doorgaans uitgebeeld wordt door een vlamvend vuur. Het is inderdaad, niet onmogelijk gelijk dezelfde uitlegger aanmerkt, - met Grotius, - dat door vuur, rook en zwavel gemeend worden vuurballen, of schichten met iets brandends op het einde daarvan, *Falaricae* genoemd, krijgstuigen van een bekend gebruik, voornamelijk in belegeringen. Maar ik zie niet, dat er genoegzame reden is, om het voor meer dan een gissing te houden.

Nog minder reden is er, naar mijn begrip, om deze uitdrukkingen te doen betekenen, kanon en buskruid, waarvan het gebruik volstrekt onbekend is geweest, enige honderd jaren, nadat deze profetie vervuld werd, in de orde van de profetieën van dit boek, zoals die op elkander volgen. Behalve dat men moet aanmerken, dat dit een beschrijving is van de borstwapenen der ruiters, en niet alleen van hun wapenen, of oorlogsgereedschap; en derhalve eigenlijk schijnen te vertonen de verschrikkelijkheid van hun aanzien, als zij ten oorloge uittrokken.

En de hoofden der paarden waren als hoofden van leeuwen.

GI. Gapend en brullend om roof; of geheel en al bloedig, woedend en verschrikkelijk in 't aanzien.

En uit hun monden ging uit vuur, en rook en sulfer.

DO. Om te verbeelden de kloekmoedigheid van deze legerbenden en de onweerstaanbare verwoesting welke zij zouden aanrichten, overal waar zij kwamen.

GI./GG. Dit kan letterlijk verstaan worden van het vuren met schietgeweer op paarden, in de strijd. De snaphanen zijn van een latere uitvinding; en het gebruik daarvan is gevonden in de tijd, waartoe deze bazuin betrekking heeft; en daar werd veel gebruik van gemaakt door de Turken in hun oorlogen, en voornamelijk, van grote schietgeweren of kanonnen; deze werden gebruikt door Amurath, in de belegeringen van Belgrado en Constantinopel. Buskruid in brand gestoken, werd verbeeld door vuur rook en zwavel, doordat het gemaakt wordt van salpeter, houtskool en zwavel; en het schieten met snaphanen, op paarden, wordt zeer gepast beschreven door deze dingen, komende uit de monden der paarden en ruiters. En het kon Johannes niet anders toeschijnen, - die van zijn leven nimmer een snaphaan had gezien of zien afschieten - en hij kon anderen niet doen begrijpen wat hij gezien had, dan op die wijze.

18. *Door deze drie werd het der deel der mensen gedood.*

PO. Dat is, een groot deel mensen werden gedood door deze talloze legers.

GG. Door deze drie, te samen werkende, en op de zelfde tijd. Want het schietgeweer maakt een groter en schielijker vernieling van mensen, dan het zwaard alleen, tevoren.

Namelijk door 't vuur en door de rook en door de zwavel, dat uit hun monden uitging.

WE. Dat is, door middel van snaphanen en het kanon, waarvan de Turken gebruik maakten.

19. *Want hun macht is in hun mond, en in hun staarten.*

LO. De macht in de mond en in de staarten, als een duidelijke zinspeling op zodanige slangen, welke verondersteld worden twee hoofden te hebben, aan elk einde van het lichaam één; gelijk Plinius de *Amphisbena* beschrijft. Een zeer natuurlijke verbeelding van een verwoede en verschrikkelijke aanval.

Want hun staarten zijn den slangen gelijk, en hebben hoofden, en beschadigen met dezelve.

GG. De macht van andere paarden is in het lichaam en in de voeten; maar van deze in het hoofd en de staart. In het hoofd, want daar kwam vuur, rook en zwavel uit hun monden. In de staart, omdat, wanneer zij de mensen overwonnen, en dezelve eerst enige tijd in rust hadden geregeerd, zij tot de vorige wreedheid zouden wederkeren. Daarom worden hun staarten ook *gezegd hoofden te hebben, en de slangen gelijk te wezen*, die schielijk uit de holen komen, en de mensen steken, eer die hen zien. Óf, zij gebruiken macht en list tegelijk. Óf, zij doden de lichamen met geweld, en steken de zielen dodelijk, door Mohammedaanse verleidingen.

20. *En de overige mensen, die niet gedood zijn door deze plagen*

PO. De twee derde delen van mensen die overgelaten waren, want wij lezen van een derde deel, om gedood te worden.

hebben zich niet bekeerd

LO. Maar niettegenstaande deze gestrengte oordelen over de wereld, om het verderf van de ware godsdienst, bekeerden zich degenen, die dezelve ontkomen waren, niet. *van de werken hunner handen, dat zij niet aanbidden de duivelen, en de gouden en zilveren, en koperen en stenen en houten afgoden, die noch zien kunnen, noch horen, noch wandelen.*

GG. Alle werkelijke zonden worden genoemd *werken onzer handen*, Ps. 28:4. En de hand is het gewone werktuig, waarmee wij iets verrichten. Maar hier wordt gezien op het maken van afgodsbeelden, om die te aanbidden, gelijk Deut. 31: 29; Jes. 2: 8; Hos. 14: 3 Dit schijnt noodzakelijk te moeten verstaan worden van Roomsgezinden; want Protestanten, Joden of Turken, of enige andere volkeren in Europa, maken geen beelden om te aanbidden

DO. De heer Mede heeft zich veel moeite gegeven om aan te tonen, dat de aanbidding der duivelen, is de aanbidding der doden; welke zo gewoon is in de roomse kerk. Wat aanbelangt hun aanbidding van afgodsbeelden van goud, zilver, koper, hout en steen, is de zaak zo klaar, als dat de Heidenen immer zulk een afgodendienst gepleegd hebben.

LO. Zij gaan gestadig voort met de zuiverheid der godsdienstige aanbidding nog meer te bederven met rechtstreekse oefeningen van afgodendienst; zowel als zich over te geven aan alle ongerechtigheid en godloosheid, want zij aanbidden de duivelen of demonen; zij maken engelen, en de zielen van afgestorven mensen, het voorwerp van hun dienst en aanbidding.

WA. De heer Mede maakt hier een beklaglijke aanmerking, wie zij waren, die zich hadden behoren te bekeren en het niet gedaan hadden. Daar waren in die tijd, aan deze zijde van de Eufraat, genen die beelden aanbaden, dan de Christenen! De Griekse kerk was door opdringen van de Latijnse kerk, tot de beeldendienst vervallen; en de Latijnen, die vóór de Grieken aan afgoderij vast waren, hadden zich door dat oordeel niet bekeerd.

Die noch zien kunnen, noch horen, enz.

DO. Die, in plaats van enige Goddelijke eigenschappen te hebben, ontbloot zijn van de zintuigen van de gewone man.

21. *En hebben zich ook niet bekeerd van hun doodslagen.*

GI. Van de heiligen en martelaren van Jezus, van het bloed van welke de westerse Antichrist dronken geworden is.

noch van hun venijngevingen. (of: Engels, toverijen).

GG. Een zonde zeer algemeen in die kerk, en welke verhaald wordt door verscheiden pauzen geoefend te wezen. Zijnde overgegeven aan toverkunsten; ja een gedeelte van de roomse dienst bestaat in leugenen, vervloekingen, bezweringen en betoveringen.

Dr. Clarke verstaat door *farmakeioon*, al de bijgelovige handelwijzen om de mensen van zichzelf te doen geloven, dat zij godsdienstig zijn, om hetgeen anderen voor, of aan hen kunnen doen; of wat zij voor zichzelf kunnen doen, zonder de betrachting van ware rechtvaardigheid en deugd. Maar anderen verstaan er door de kunst van gifmenging.

noch van hun hoererij

GG. levend in allerlei ongebondenheid en ontucht, overspel, bloedschande, sodomie, en alle onnatuurlijke lusten.

noch van hun dieverijen.

GI. Die onder voorgeving van aflaten en vergiffenissen, de mensen van hun geld beroven, en koopmanschap van hun zielen maken.

LO. Rechtmatige redenen, waarom zij met zulke verschrikkelijke oordelen bezocht werden en waarom zij overgegeven werden aan de verdere straf, van dat verschrikkelijk *wee* 't welk volgt onder de naaste en laatste bazuin.

PY. De beste uitleggers merken aan, dat met de oordelen onder deze zes bazuinen beschreven, een bijzonder opzicht genomen wordt op de gebreken en bedorvenheden van de geestelijkheid, al de tijd van Constantijn tot op Justiniaan, en zo verder tot de veertiende en vijftiende eeuwen. En dat daarin, op een klaarblijkelijke wijze, vervuld worden die voorzeggingen van Jesaja aangaande dit zelfde volk van God; Jes. 46:9-11; Jer. 12: 9, 10. "Al gij gedierten des velde, komt om te eten, ja al gij gedierte in het woud. Hun wachters zijn allen blind, zij zijn alle stomme honden, zij kunnen niet bassen; zij zijn slaperig, zij liggen neder. En deze honden zijn sterk van begeerte; ... Zij zijn herders die niet verstaan kunnen. Zij alle keren zich naar hun weg, elkeen naar zijn gewin.

LOWMAN. Historie van de zesde bazuin.

Het tijdbestek van de historie welke overeenkomt met dit tijdbestek van de profetie, wordt bepaald door de opvolgende orde van profetieën en gebeurtenissen, tot de tijden, welke de voorgaande historie schielijk volgen waarin de opkomst en verbazende voortgang van het Saraceense rijk en de Mohammedaanse godsdienst, beschreven wordt; die als sprinkhanen uit een put des afgronds, zich in korte tijd, over een groot gedeelte van de wereld verspreidden. Laat ons dan zien, of de historie van

het Saraceense gebied, in de tijden welke kort gevolgd zijn na de voorgaande profetische beschrijving, aan deze beschrijving beantwoordt, en waarschijnlijk door deze beoogd zijn.

Een merkwaardig kenteken van dit tijdbestek is, de ontbinding van de vier engelen die gebonden waren bij de grote rivier de Eufraat, vers 14, te kennen gevend dat de Voorzienigheid van God, - enige tijd voor dit bestek, - een verband gelegd had op deze verwoede aanvallers van hun naburen, en deze voortgang van hun bedriegerij.

En zo bevinden wij, dat op de dood van Othman, omtrent het jaar 655, grote onenigheden ontstaan zijn over de opvolging. Ali, Moawiah, Telha en Zobeir, of Azobeir hadden elk een grote aanhang, om hen te bevorderen tot het Kaliefdom, of de opvolging in het Saraceense rijk. (Zie Ockley in de *Historie der Saracenen*) Deze eisen veroorzaakten veel opschuddingen, welke de voortgang van de uitheemse veroveringen der Saracenen stuitten, en eindigden in een bijna volkomen ondergang van het geslacht van Ali, en daarin dat van Mohammed; want Ali had de dochter van Mohammed getrouwd.

Na de dood van Othman (658) werd Moawiah regent van Syrië, en Amron van Egypte. Ali behaalde, in 't eerst, een volkomen overwinning over Telha en Zobeir, twee van zijn mededingers; maar Moawiah en Amron besloten, om het tot het laatste uit te houden tegen Ali. Deze onenigheden waren oorzaak van de dood van zo veel mensen; dat eindelijk drie mannen, ijverig zijnde over de zaken der Saracenen, samenstemden om al de drieingers naar het Kaliefdom te doden. Een van hen sloeg Moawiah in de nieren, maar de wond was niet dodelijk. Een ander van hen, verkeerdelijk voor Amron aanzieende een persoon, die Amron, omdat hij niet wel was, die dag zijn plaats had laten bekleden in de Moskee, sloeg hem op de plaats dood; en zei toen hij ter straf ging, zonder enige ontroering: ik bedoelde Amron, maar Allah (God) heeft een ander bedoeld. De derde van deze samenzweerders had beter geluk in de uitvoering van zijn oogmerk tegen Ali; want hij bracht hem een dodelijke wonde toe in het hoofd, zo haast hij in de Moskee kwam, waarvan hij, in vijf dagen, stierf. De onenigheid hield niet op met de dood van Ali; zij duurde nog een lange tijd, tussen zijn geslacht en dat van Moawiah. Hasan, de oudste zoon van Ali, wordt gedwongen afstand te doen ten voordele van Moawiah; Hoesein, tweede zoon van Ali, wordt met verscheiden van zijn huisgezin, in 't veld gedood; evenwel werden er nog vele beroerten verwekt door het geslacht van Ali, en de vijanden van het geslacht van Moawiah.

Almochar, voorwendende de dood van Hoesein te wreken, wordt Kalief gemaakt door zijn aanhang in het jaar 685. Hij vervolgde allen die de hand gehad hadden in de dood van Hoesein, en vernielde hen door velerlei dood; hij verschoonde niemand van degenen, die zich vijanden verklaarden van de profeet, of, die hij geloofde hun handen besmet te hebben met het bloed van Hoesein, of dat van zijn maagschap; zodat men zegt, dat hij vijftig duizend mannen gedood heeft van dat volk, zonder te rekenen die in de veldslagen, welke hij gehouden had, gebleven waren.

Deze inwendige verdeeldheden en krakelingen, hielden de Saracenen gebonden van hun gewone invallen en stropingen, en hielden hen vast omtrent de rivier de Eufraat, waar omtrent de meeste van hun veldslagen onder elkander gehouden zijn.

Moawiah vond het noodzakelijk vrede te maken met Constantinus Pogonatus, keizer van Constantinopel, en zelfs met hem overeen te komen om hem een merklijke schatting te betalen; en Abdol-Melick, een van zijn opvolgers, was genoodzaakt schatting te betalen aan Justiniaan II, Grieks keizer. Zó werden de verdervende engelen gebonden omtrent vijftig jaren, gedurende de regering van Ali, Moawiah de eerste, Yesid, Moawiah de tweede, Merivan, en Abdol-Melick. Kaliefen van de Saracenen.

Maar daarna werden deze verdervende engelen wederom ontbonden; de Goddelijke voorzienigheid nam het beletsel van de Saraceense invallen weg. Wahid verenigde de macht van het Saraceense rijk, en viel in de westerse gedeelten van Europa; met zulke talrijke legers, en zulke schielijke voortgangen, welke voor het verlies van geheel Europa, en de verdelging van de Christelijke naam en godsdienst deden vrezzen.

De Saracenen trokken over naar Spanje, in het jaar 713. Het volgend jaar behaalden zij een volkomen overwinning over een zeer groot leger van de Spanjaarden; die er laagst van spreken, zeggen van honderd duizend krijgslieden; hoe veel er gedood werden was niet bekend. Ik geloof, zegt een historieschrijver, dat ze zoveel waren, dat men ze bezwaarlijk tellen kon. Want deze ene slag beroofde Spanje van al haar luister, en daarin ging de beruchte naam der Gothen verloren.

Na deze verdeelden de Saracenen hun troepen, en liepen in korte tijd het gehele land over; zodat zij in drie of vier jaren geheel Spanje in hadden genomen; behalve enige weinige ontoegankelijke plaatsen in de gebergten, welke de Saracenen niets achtten. De ellende van deze inval, zo overeenkomstig met de profetische beschrijving, is zowel uitgedrukt van de historieschrijver, dat ik dezelve met zijn eigen woorden zal opgeven.

'Zeker is het, Spanje was nu in een beklaglijke staat, bijna geheel onder de heerschappij der Moren gebracht. Er was geen soort ellenden, welk de Christenen niet moesten lijden; vrouwen werden van hun mannen geroofd, kinderen van hun ouders, en al wat zij hadden, werd hen afgenomen, zonder dat men op enige herstelling daarvan hopen kon. Het land gaf niet 't gene het anders voortbracht, zo door het ongunstig weder, als gebrek van arbeiders. De kerken werden ontheiligd en verbrand; dode lichamen lagen op de straten en openbare wegen, en niets wordt gezien of gehoord dan zuchten en gewezen. Er was geen ramp waarmee Spanje niet gedrukt werd, terwijl God toeliet, dat de onnozelen leden met de schuldigen, om de gruwelijke godloosheid van die tijden te straffen.'

Maar de Saracenen bepaalden hun verwoestingen bij Spanje niet; zij trokken haast de Pyreneïsche gebergten over naar Frankrijk. Na menigvuldige plunderingen in verscheiden plaatsen van het land, kwamen zij tot een beslissende oorlog met Karel Martel, waarin Adirachman gedood werd, met zijn talrijk leger. (okt. 732) Deze overwinning beveiligde de staat van het christendom, 't welk, waarschijnlijk, een prooi geworden zou zijn van die barbaarse rovers, zo zij op die tijd een overwinning behaald hadden op Frankrijk, zijnde toen de enige beschutting voor het christendom, gelijk een verstandig historieschrijver (Mariana) aanmerkt. De ongelovigen drongen voort, als tot een gewisse overwinning; waarop een der bloedigste en hardnekkigste gevechten volgde, welke immer gezien is in de wereld; daar waren viermaal honderd duizend Moren, met vrouw en kinderen, als denkende in Frankrijk te gaan wonen. De slachting was ongeloofbaar; daar werden drie honderd en zeventig duizend Moren gedood, en daar onder hun algemeen legerhoofd. Deze gelukkige slag werd gevochten, zegt Mariana, in het jaar van onze Heer 734, eenentwintig jaren na de verovering van Spanje. Hij maakte een volkomen stuiting in de voortgang van de Saraceense wapenen in Europa, en gaf moed en kracht aan de Christenen, die in Spanje nog overig waren; zodat zij met de tijd de Saracenen ook, wederom, geheel en al uit hun land dreven.

Er is nog een ander gedeelte van deze profetische beschrijving, 't welk bijzondere aanmerking verdient, in dit gedeelte van het tijdbestek der historie. Als de vervulling daarvan schijnt aan te wijzen de overige mensen, die niet gedood werden door deze plagen, bekeerden zich echter niet van hun afgoderij. De dienst der heiligen en beelden, welke zo na overeen kwam met heidense afgoderij, had grote voortgangen

gemaakt omtrent deze tijd. Leo Isaurus, keizer van het Oosten, was er zeer mee gemoeid; zij gaf de Mohammedanen grote aanstoot, en tergde hen dikwijls om de Christenen te vervolgen als afgodendienaars. In 't Oosten poogde Leo Isaurus en zijn zoon Constantinus Copronimus op deze tijd, deze afgodische wijze van aanbidding der beelden te stremmen; en gaf tot dat einde, bevel om alle beelden uit de kerken weg te nemen. Maar deze ondernemingen om de kerk te bewaren voor afgoderij, en dit rechtmatig vooroordeel tegen de christelijke godsdienst weg te nemen, werden met grote drift tegengegaan door de bisschoppen van Rome. *De keizer Leo had zijn bevelen om de beelden uit de kerken weg te nemen, naar Italië gezonden, in 't jaar 726. De toenmalige Paus van Rome, Gregorius II, bevestigde de beeldendienst door een Synode, en verwierp het bevel van de keizer, met grote smaadredenen tegen hem; ja hij deed eindelijk, volgens het verhaal van Baronius zelf, de keizer in de ban, en verbood onder dat voorwendsel, alle betaling van schatting in Italië aan hem, en ontsloeg het volk van alle gehoorzaamheid aan hun vorst.*

Deze verdediging van de afgodische aanbidding der beelden, werd met zulle een stijfheid doorgezet, dat ze eindelijk bevestigd werd door het besluit van kerkvergaderingen, in het Oosten en het Westen. Zóver waren ze van zich te bekeren van hun gruwelen.

En dit brengt ons tot het einde van het tweede tijdbestek der profetie, en met verloop van enige weinige jaren **tot het begin van het derde tijdbestek, in de wereldlijke macht van de pausen van Rome;** welke in zekere zin het zevende, maar in een andere zin het achtste hoofd was van de Romeinse regering, waarop de volgende gezichten van deze Openbaring slaan.

Openbaring 10

1 En ik zag een anderen sterken engel, afkomende van den hemel, die bekleed was met een wolk; en een regenboog was boven [zijn] hoofd; en zijn aangezicht was als de zon, en zijn voeten waren als pilaren van vuur.

2 En hij had in zijn hand een boekskén, dat geopend was; en hij zette zijn rechervoet op de zee, en den linker op de aarde.

3 En hij riep met een grote stem, gelijkewijs een leeuw brult; en als hij geroepen had, spraken de zeven donderslagen hun stemmen.

4 En toen de zeven donderslagen hun stemmen gesproken hadden, zo zou ik ze geschreven hebben; en ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Verzegel hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.

5 En de engel, dien ik zag staan op de zee, en op de aarde, hief zijn hand op naar den hemel.

6 En hij zwoer bij Dien, Die leeft in alle eeuwigheid, Die den hemel geschapen heeft, en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daarin is, en de zee en hetgeen daarin is, dat er geen tijd meer zal zijn;

7 Maar in de dagen der stem des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, zo zal de verborgenheid Gods vervuld worden, gelijk Hij Zijn dienstknechten, den profeten, verkondigd heeft.

8 En de stem, die ik gehoord had uit den hemel, sprak wederom met mij, en zeide: Ga henen, neem het boekskén, dat geopend [en] in de hand des engels is, die op de zee en op de aarde staat.

9 En ik ging henen tot den engel, zeggende tot hem: Geef mij dat boekskén. En hij zeide tot mij: Neem dat en eet het op; en het zal uw buik bitter maken, maar in uw mond zal het zoet zijn als honig.

10 En ik nam dat boekskén uit de hand des engels, en ik at dat op; en het was in mijn mond zoet als honig, en als ik het gegeten had, werd mijn buik bitter.

11 En hij zeide tot mij: Gij moet wederom profeteren voor vele volken, en natiën en talen, en koningen.

Inleiding

LOWMAN. De voorgaande kapitelen hebben ons gegeven een profetische beschrijving van de twee eerste tijdbestekken, of van de staat der wereld en der kerk, onder de vervolging van het heidens Rome; van de beroerten, veroorzaakt door de invallen van de Noordse volkeren, die de macht van het Romeins keizerrijk verbroken, en hetzelfde verdeeld hebben in verscheiden nieuwe regeringsvormen; en eindelijk, van de opkomst en voortgang van de Mohammedaanse godsdienst en heerschappij, welke zo veel onheilen veroorzaakt heeft, in het grootste gedeelte van de wereld zowel in het Oosterse als Westerse rijk.

Dit tiende hoofdstuk schijnt te wezen een tussentijd tussen het tweede en derde tijdbestek, waarin het toneel van gezichten verandert, en voorbereiding wordt gemaakt tot een nieuwe profetie, vertonende een nieuwe staat van de wereld en de kerk voor een nieuw tijdbestek van tweeënveertig maanden; een tijd, tijden, en een halve tijd, of twaalf honderd en zestig dagen, zijnde de dagen der stem van de zevende engel, wanneer de verborgenheid Gods zou vervuld worden.

De vertoonplaats van het gezicht is geheel verschillend van de voorgaande; zij is nu niet voor de troon van God in de hemel, als in het vierde kapittel, maar op de aarde, zoals het eerste toneel, kap. 1. Want Johannes zag een engel afkomende van *de hemel*, vers 1. De engel stond op de zee en op de aarde, en hij hief zijn hand op naar de hemel, vers 5, wanneer hij zwoer, dat er geen tijd meer zou zijn, vers 6.

Deze inleiding tot het derde tijdbestek, vertoont een engel van de hemel afkomende, met een boekje in zijn hand, hetwelk geopend was. Een stem van de hemel onderricht Johannes dat boekje te nemen van de engel, en hetzelfde op te eten; omdat hij nog zou moeten voortgaan in Zijn profeteren en veel dingen ontdekken, welke daarin vervat waren. Want hij moest wederom profeteren voor, of aangaande veel volkeren en natiën, en talen en koningen, vers 11. Of hij zou in nieuwe profetische beschrijvingen, vertonen de staat van de kerk en de wereld, in het tijdbestek, of de tijden welke na elkander zouden volgen op de voorgaande tijden, waarvan hij reeds geprofeteerd had, en welk een profetie vervatten zou, gelijk naderhand verklaard wordt, van de tijd van twaalfhonderd en zestig profetische dagen.

1. En ik zag een andere sterke engel afkomende van de hemel.

PO. De meeste en beste uitleggers verstaan door deze engel Christus; tevoren vertoond als een Lam, hier als een Engel; niemand dan Hij kon de twee getuigen, kap. 11: 3, noemen *Zijn* getuigen; behalve dat de luisterrijke verschijning van deze engel genoegzaam te kennen geeft, dat Hij geen gewone engel ware. Hij wordt gezegd *af te komen van de hemel*, gelijk God, als Hij enige grote zaak zegt of doet, beschreven wordt als van de hemel neer te komen.

GG. Anderen verstaan er door een engel, die hier door Christus gebruikt wordt, omdat hij bevel, ontvangt van een anderen engel kap. 14:1. Hij wordt genoemd *een andere sterke engel*. om hem te onderscheiden van die sterken, tevoren genoemd, kap. 5:2. Van zijn sterkte wordt gewag gemaakt, om degenen te verschrikken, die zich niet hadden willen bekeren na zoveel plagen.

Die bekleed was met een wolk.

DO. 'Zodat ik de luister van zijn gehele lichaam niet kon ontdekken', wil Johannes zeggen.

LO. In de wolken, of, met de wolken des hemels te komen, is onder de Joden een bekend zinnebeeld van Goddelijke macht en majesteit. Het kan opzicht hebben op de uitdrukking van de Psalmist: *Gij zijt zeer groot, Gij zijt bekleed met majesteit en heerlijkheid; Hij bedekt Zich met het licht als met een kleed*, Ps. 104: 1, 2, zinspellende op die helder schijnende wolk waarin de Goddelijke tegenwoordigheid gewoon was te verschijnen. Grotius merkt aan, dat een dergelijk begrip onder de Heidenen is geweest, en dat zij hun godheden vertoonden, als verschijnende met een wolk gedekt.

En een regenboog was boven zijn hoofd.

PO. Een teken van het verbond met Noach gemaakt, Gen. 9: 16, en gepast om het hoofd van Christus, voorzover Hij vrede aangebracht heeft voor de wereld, en in 't bijzonder, voor Zijn kerk. En tot een teken, dat Hij genadig Zijn verbond gedachtig was.

En zijn aangezicht was als de zon.

GG. Zie Matth. 17:2. Vol van glans en luister.

En zijn voeten waren als pilaren van vuur.

DO. Als of Johannes wilde zeggen, ik had reden om te denken dat er een ongewone glans uitging van al de delen van zijn lichaam, want zelfs zijn voeten waren als pilaren van helder vuur.

2. En hij had in zijn hand een boekje, dat geopend was.

PO. Hetzelfde boek met dat gemeld in kap. 5:1.

LO. Want hij ontving maar één boek van Degenen Die op de troon zat. Daar werd het Johannes vertoond als verzegeld met zeven zegelen; hier als geopend, om ons te kennen te geven, dat al de raadslagen van God, hoe verzegeld voor ons, open zijn voor Christus, en dat Hij aan Johannes wilde openbaren, wat geschieden zou in Zijn kerk, tot aan het einde van de wereld.

GI. Een boekje, of een klein boek; omdat niet alleen veel van de vertoningen en gezichten in hetzelfde, reeds voorgedragen waren, met de opening van de zegelen; maar omdat in de tijd waarop dit gezicht slaat, veel van deszelfs profetie al vervuld zouden zijn zodat de grootte daarvan reeds zeer was verminderd.

En hij zette zijn rechervoet op de zee, en de linker op de aarde.

Om te tonen dat hem macht gegeven was over zee en land om te straffen degenen die op de afgelegen eilanden der wereld wonen.

LO. *De aarde en de zee* zijn, volgens de stijl van de schrift, een beschrijving van onze wereld, of van deze aardbol, uit aarde en water beslaande; gelijk *hemel en aarde* een beschrijving zijn van het heelal, in 't algemeen, of de gehele zichtbare schepping; en dus schijnen de inwoners van de aarde en de zee, in deze profetie, te betekenen de inwoners van deze wereld; "wee degenen die de *aarde en de zee* bewonen, want de, duivel is tot u afgekomen", kap. 12: 12. 13, dat is, wanneer de draak op de aarde was geworpen. Door de aarde verstonden de Joden het grote vaste land van geheel Azië en Afrika, waarheen zij te lande konden komen; en door de eilanden der zee, de plaatsen waar naartoe zij overzee moesten reizen, of de verscheiden delen van Europa en zo schijnen *de aarde en de zee* in deze profetie, genomen te worden.

3. En hij riep met een grote stem gelijk een leeuw brult.

PO. Deze stem voegde hem, die is de leeuw, uit de stam van Juda. De stem van een leeuw is luid en verschrikkelijk. Wat hij zei wordt niet uitgedrukt.

GG. Om te tonen dat nog groter oordelen zouden komen over de vijanden der kerk, Jes. 21: 8; Amos 3: 8. Dus zoekt hij de mensen te verschrikken, opdat zij zich mochten bekeren.

En als hij geroepen had spraken de zeven donderslagen hun stem.

De uitleggers oordelen dat, deze zeven donderslagen betekenen, die oordelen van God, welke in de wereld zouden uitgevoerd worden, op het blazen van de zevende bazuin, en vervolgens vóór de dag des oordeels, welke wij klaarder geopenbaard zullen vinden onder de zevende bazuin, door het uitstorten van de zeven fiolen, welke hetzelfde betekenen.

GG. De donderslagen waren als een echo, het geroep van de engel beantwoordende. Deze donderden, zware oordelen, doch welke hier niet uitgedrukt worden.

4. En toen de zeven donderslagen hun stemmen gesproken hadden,

GI. Of verklaard hadden, al wat zij hadden te verklaren, over de vijanden van Christus en van Zijn kerk.

zo zou ik ze geschreven hebben.

WE. Namelijk, hetgeen hem, door de zeven donderslagen bekend gemaakt was; en Johannes oordeelde, tot opbeuring en vertroosting van de kerk te kunnen dienen.

En ik hoorde een stem van de hemel.

Van God de Vader, want de Zoon van God was, bij wijze van gezicht, van de hemel neergekomen, in de gedaante, tevoren beschreven. En deze stem komt overeen met hetgeen de Joden *Bath Kol* noemen, (de dochter der stem) en is dezelfde welke Johannes beval te schrijven, kap. 14: 13, ofschoon die het hem hier verbood.

Die tot mij zeide: verzegel hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.

DO. Alsof tot hem gezegd werd: die dingen zijn maar geschied tot *uw* onderrichting; maar niet tot die van het algemeen. Hij moest dezelve niet aan het algemeen bekend maken.

GI. Zij schenen maar voor Johannes geschikt te wezen, om hem te bereiden tot het volgend gezicht, van het eten van het boek, en het profeteren voor volkeren, natiën, tongen en koningen.

WE. Zodat het ijdele pogingen zijn, te willen ontdekken hetgeen God gewild heeft, dat verborgen zou blijven.

5. En de engel, dien ik zag staan op de zee en op de aarde, hief zijn hand op naar de hemel.

BU. De Engel, die Christus verbeeldde, wordt hier aan Johannes vertoond, als zwerende.

GI. De oosterse vertalingen lezen, *zijn rechter hand*, en zo ook enige afschriften, en de uitgave van Alkala. Het opheffen van de hand was een gewone plechtigheid bij het zweren; zie Gen. 14:22. En zij gaven daarmee te kennen, dat men God, Die in de hemel woont, Matth. 6:9, aanriep tot getuige der wereld, welke zij bezworen, en dat Hij hen mocht straffen, indien zij valselijk zwoeren, 2 Kor. 1:23.

LO. "Maar ofschoon het mij niet toegelaten werd te ontdekken wat de zeven donderslagen gesproken hadden, ging de engel evenveel voort verdere openbaring te doen, aangaande de Voorzienigheid van God jegens de wereld, en Zijn kerk in 't algemeen; en om de wereld zekerheid daarvan te bevestigen, deed hij een eed op de plechtigste wijze.

6. En hij zwoer bij Dien, Die leeft in alle eeuwigheid, die de hemel geschapen heeft, en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daar in is, en de zee, en hetgeen daarin is.

GG. Bij de levende God, bij Wie de mensen alleen behoren te zweren, Jer. 4:2; 5:2. De bewijzen van Gods almacht worden bijgebracht, om Gods gezag te tonen over al deze plaatsen als zijnde Schepper; en bijgevolg Heer daarvan, en in staat om daarmee te doen wat Hem behaagt, Ps. 135: 6; 146:6; Dan. 4: 35.

Dat daar geen tijd meer zal zijn.

WA. Dat er geen langer (*chronos*) uitstel zal zijn. Maar wanneer de zevende bazuin zal beginnen - en wij zijn klaarblijkelijk onder de zesde - zal de verborgenheid Gods vervuld worden.

LI. Daar zou geen, langer uitstel zijn van Gods belofte en voornemen, om Zijn kerk te verlossen, en Zijn oordeel over hun vijanden uit te voeren.

DO. Het woord (*chronos*) betekent soms uitstel, zowel als tijd. En volgens de eerste vertaling, is de mening, dat er geen uitstel meer zou zijn van de vernieling van de vijanden der kerk, en van haar voorspoedige en zegenrijke staat. In de laatste zin betekent het, dat het einde van de tijd en de voleindiging van alle dingen haast zou komen. Ofschoon de voorgaande zin, voornamelijk schijnt beoogd te wezen, ben ik er evenwel niet zo van verzekerd dat ik het durf vaststellen. Het komt mij klaar voor, dat sommige profetieën van dit boek, zien op de eeuwigdurende staat, en daarom wil ik er die zin liefst niet uitsluiten, ofschoon ik de andere niet veracht; welke, gelijk ik zeg, voornamelijk schijnt beoogd te wezen, als men aanmerkt de samenhang, en dat de tussentijd, tussen het uitgieten van de zevende fiool, en de voleindiging; van alle dingen, ten minste, meer dan duizend jaren zal zijn; en misschien een nog veel aanmerkelijker tijdverloop.

Dr. More is van gevoelen, dat de enige mening van deze woorden is, dat de tijd verlopen was, welke te kennen gegeven was door het tijdbestek van drie en een half jaren.

Grotius brengt de vervulling hier van tot de wraak, welke op de Joden genomen zou worden; door keizer Adriaan en zijn opvolgers.

Lowman zet de woorden over: *de tijd zal nog niet zijn*, dat is, de tijd van de luisterrijke staat der kerk, zal nog niet wezen, maar hij zal niet lang vertoeven; want in de dagen van de stem des zevenden engels, gelijk er volgt, zal de verborgenheid Gods vervuld worden, enz.

7. Maar in de dagen des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, (of, engels: beginnen te bazuinen)

PO. In 't Grieks: *wanneer hij zal bazuinen*, zoals 2 Kon. 3:1, hij *begon* te regeren. In 't hebreuws: hij regeerde. Maar het kan ook wel verstaan worden: als hij zal gebazuind hebben, zoals het lidwoordje gebruikt wordt, Mark. 4:32; Johan. 8:28.

Zo zal de verborgenheid Gods vervuld worden.

PO. Of die verborgenheid, gemeld kap. 16:15, wanneer de koninkrijken der wereld zullen zijn geworden onzes Heeren en Zijns Christus. Of, algemener: *al wat God ontdekt heeft rakende de verbreiding van 't Evangelie, de ondergang van de Antichrist, en het einde van de wereld.*

LO. *De verborgenheid der Voorzienigheid jegens de kerk, zou dan vervuld worden.*

Dr. Butler, tegenwoordig bisschop van Durham, verstaat hierdoor, 'de grote verborgenheid der Voorzienigheid in het verdragen, dat ondeugd en verwarring zózeer de overhand hebben'. Nademaal hier gezegd wordt, dat de verborgenheid Gods zou vervuld worden, schijnt dit duidelijk te kennen te geven dat de dingen, welke nog geopenbaard zouden worden, zich zouden uitstrekken tot het einde des tijds. En wanneer er verklaard wordt, dat zulks vervuld zou worden *in de dagen der stem van de zevende engel*, die nu in 't kort stond te bazuinen, geeft dat te kennen, dat het overige des tijds, zelfs tot aan het einde van de wereld, begrepen zou zijn in dat tijdbestek der profetie, waarop de zevende bazuin, als een inleiding tot de fioolen, opzicht heeft.

Gelijk hij Zijn dienstknechten de profeten verkondigd heeft.

En dan zou, gelijk hij in de profetische Godsspraken beloofd heeft, de heerlijke staat der kerk niet langer uitgesteld worden. Dit was zeer bekwaam tot het algemeen oogmerk van de vertroosting der kerk; hoewel, er tegelijk een waarschuwing bij was,

om zich onder dit tijd bestek te bereiden tot nieuwe proeven van geloof en lijdzaamheid; ofschoon op het einde de verborgenheid van God vervuld zou worden.

8. *En de stem, die ik gehoord had uit den hemel*

PO. de stem, vers 4 gemeld.

sprak wederom met mij en zeide, ga heen, neem het boekje, dat geopend, en in de hand is des engels, die op de zee en op de aarde staat.

PO. Het kleine boekje, vers 2 gemeld. Johannes wordt bevolen dat boek te nemen, waardoor sommigen verstaan de heilige schriften; maar waarschijnlijker is het dat boek, gemeld kap. 5:1, tevoren verzegeld, maar nu geopend.

GI. Johannes moest wederom profeteren, en daarom was het noodzakelijk dat hij, zending en last had van de hemel; en dat hij had een geopend boek der profetie om uit te profeteren.

9. *En ik ging heen tot de engel*

GI. Volgens het bevel 't welk hem gegeven was.

zeggende tot hem: geef mij dat boekje.

GI. Hij nam het niet zonder zijn verlot, maar wacht er om, op een zedige en ootmoedige wijze.

En hij zeide tot mij, neem dat en eet het op.

LI. Hiermee wordt gezinspeeld op het eten van de rol of het boek door Ezechiël, voor zijn aangezicht uitgespreid, en beschreven voor en achter vol klaagliederen en zuchtingen en wee, maar zoet in zijn mond, Ezech. 2:9, 10; 3:1, enz. Eten en drinken betekent verkrijging en bezitting; het eten van een boek wil zeggen, aangedaan te worden met de profetie daarin vervat. Het betekent op een krachtige en buitengewone wijze aangeblazen te worden, met de profetie van het gehele boek, en bijgevolg een levendige herhaling van de gehele profetie, bij wijze van verklaring, die niet begint voordat de eerste profetie - die van de zegelen en bazuinen - geëindigd is.

PO. Het eten van een boek betekent, een rechte lezing, overweging en bedenking van de zaken in zulk een boek vervat.

GI. Een zinspeling op een hongerig mens; want sommige mensen zijn zó gretig om te lezen, dat zij de boeken als, 't ware verslinden; waar vandaan *Cicero* Cato noemt: de *helluo librorum*, *een vraat van boeken*. Op deze wijze wordt Johannes belast dit boek te nemen en te eten, hetzelfde in te zien, en naarstig te lezen, en de zaken in zijn gedachten te drukken, en in zijn geheugen te bewaren en voor het tegenwoordige, dezelve te verbergen, op gelijke wijze als hem belast was te verzegelen en niet te schrijven hetgeen de zeven donderslagen gesproken hadden. Want ofschoon het boek vertoond wordt als geopend in de hand des engels, hij moest het opeten en verbergen, in zijn buik, omdat de dingen daarin vervat, vooralsnog niet zouden vervuld worden.

En het zal uwen buik bitter maken, maar in uw mond zal het zoet zijn als honig.

Het zou hem lieflijk en aangenaam zijn, omdat het menselijk gemoed doorgaans begerig is naar kennis, inzonderheid van toekomstige dingen; maar hetgeen geopenbaard zou worden, zou ten groten dele zijn, de rampspoedige staat der kerk, en dus stof van grote bitterheid en rouw voor hem, als hij zulks zou gewaar worden.

GI. Gelijk de rol voor Ezechiël wanner hij dezelve at, Ezech. 3:1-3. Het Alexandrijns handschrift leest, in plaats van, uw buik; *uw hart*.

10. *En ik nam dat boekje uit de hand des engels, en ik at dat op.*

GI. Gelijk hem belast was te doen; en het scheen hem zo toe, dat hij het op at.

GG. Hij at het niet voor een gedeelte, maar geheel op. Hij gehoorzaamt niet tegenstaande de afschrik, vers 9.

En het was in mijn mond zoet als honig, en als ik het gegeten had, werd mijn buik bitter.

Wanneer hij zijn gedachten over hetzelfde liet gaan, was het, óf zo geheimzinnig dat hij het niet kon begrijpen, óf de inhoud daarvan zo droevig, dat ze hem grotelijks ontrustte.

LO. Te eten, zegt de heer Waple, betekent de Goddelijke waarheden te overdenken en te bepeinen. *Als Uw woorden gevonden zijn*, zegt de, profeet Jeremia, kap. 15:16, *heb ik ze opgegeten, en Uw woord is mij geweest tot vreugde, en tot blijdschap mijns harten*. Onze Zaligmaker gebruikt dezelfde leenspreuk wanneer Hij van Zichzelf spreekt, als het *brood des levens*, op vele plaatsen van het zesde kapittel van het Evangelie van Johannes.

Nademaal deze profetie zou ontdekken de Voorzienigheid van God, gedurende het tijdbestek van de zevende engel, waarin, - gelijk er was een openbaring van grote tegenstand tegen de ware godsdienst, en vervolging van de getrouwe belijders daarvan, - zo was er ook een ontdekking van de Goddelijke bescherming, gedurende de tijd der beproeving, en van een zekere vervulling van de beloofde heerlijke en gelukzalige staat der kerk op het einde. De overdenking van zulk een staat der Voorzienigheid, was bekwaam om een vermenging van vreugde en droefheid te veroorzaken in het gemoed van de apostel, gelijk het natuurlijk zal moeten doen in allen die dit zo verstaan en bedenken.

En hij zeide tot mij:

Gi. Dat is, de engel, van wie Johannes het boekje genomen had.

Gij moet wederom profeteren.

GG. Gelijk gij profetieën gehad hebt, tevoren aan u ontdekt in de zegelen en bazuinen, om aan de mensen bekend te maken; zo zullen u andere meegedeeld worden in de fiolen, tot hetzelfde einde; welke dingen vervat zijn in het boekje welke gij opgegeten hebt. Zo moest Ezechiël profeteren, nadat hij de rol had opgegeten, Ezech. 3:1, 4.

Voor veel volken en natiën en talen, en koningen.

WA. *Epi*, is, over, of van, of aangaande veel volken en natiën, enz.

GG. *En koningen*, dat is: gij zult hun verwoesting voorspellen, of zulke goede en kwade dingen als zij zullen overkomen, kap. 19:18; 20:8.

LO. "En de engel van wie ik het boekje genomen had, gaf mij te kennen, dat ik de profetieën daarin vervat, moest aanmerken, niet gegeven te zijn tot mijn bijzondere onderrichting en overweging alleen; dat het profetieën waren welke het algemeen aangingen, veel volkeren en natiën welke ik in verdere openbaringen, moest gemeen maken, tot algemeen gebruik en voordeel van de kerken."

Openbaring 11

1 En mij werd een rietstok gegeven, een meetroede gelijk; en de engel stond en zeide: Sta op, en meet den tempel Gods en het altaar, en degenen, die daarin aanbidden.

2 En laat het voorhof uit, dat van buiten den tempel is, en meet dat niet, want het is den heidenen gegeven; en zij zullen de heilige stad vertreden twee en veertig maanden.

3 En Ik zal Mijn twee getuigen [macht] geven, en zij zullen profeteren duizend tweehonderd zestig dagen, met zakken bekleed.

4 Dezen zijn de twee olijfbomen, en de twee kandelaren, die voor den God der aarde staan.

5 En zo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hun mond uitgaan, en zal hun vijanden verslinden; en zo iemand hen wil beschadigen, die moet also gedood worden.

6 Dezen hebben macht den hemel te sluiten, opdat geen regen regene in de dagen hunner profetering; en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te verkeren, en de aarde te slaan met allerlei plage, zo menigmaal als zij zullen willen.

7 En als zij hun getuigenis zullen geëindigd hebben, zal het beest, dat uit den afgrond opkomt, hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen doden.

8 En hun dode lichamen [zullen liggen] op de straat der grote stad, die geestelijk genoemd wordt Sodoma en Egypte, alwaar ook onze Heere gekruist is.

9 En de mensen uit de volken, en geslachten, en talen, en natiën, zullen hun dode lichamen zien drie dagen en een halven, en zullen niet toelaten, dat hun dode lichamen in graven gelegd worden.

10 En die op de aarde wonen, die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden; omdat deze twee profeten degenen, die op de aarde wonen, gepijnigd hadden.

11 En na die drie dagen en een halven, is een geest des levens uit God in hen gegaan; en zij stonden op hun voeten; en er is grote vrees gevallen op degenen, die hen aanschouwden.

12 En zij hoorden een grote stem uit den hemel, die tot hen zeide: Komt herwaarts op. En zij voeren op naar den hemel in de wolk; en hun vijanden aanschouwden hen.

13 En in diezelfde ure geschiedde een grote aardbeving, en het tiende [deel] der stad is gevallen, en er zijn in de aardbeving gedood zeven duizend namen van mensen, en de overigen zijn zeer bevreesd geworden, en hebben den God des hemels heerlijkheid gegeven.

14 Het tweede wee is weggegaan; ziet, het derde wee komt haast.

15 En de zevende engel heeft gebazuind, en er geschiedden grote stemmen in den hemel, zeggende: De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid.

16 En de vier en twintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen, vielen neder op hun aangezichten, en aanbaden God,

17 Zeggende: Wij danken U, Heere God almachtig, Die is, en Die was, en Die komen zal! dat Gij Uw grote kracht hebt aangenomen, en als Koning hebt geheerst;

18 En de volken waren toornig geworden, en Uw toorn is gekomen, en de tijd der doden, om geoordeeld te worden, en om het loon te geven Uw dienstknechten, den profeten, en den heiligen, en degenen, die Uw Naam vrezen, den kleinen en den groten; en om te verderven degenen, die de aarde verdierven.

19 En de tempel Gods in de hemel is geopend geworden, en de ark Zijns verbonds

is gezien in Zijn tempel; en er werden bliksemen, en stemmen, en donderslagen, en aardbeving, en grote hagel.

Inleiding

LOWMAN

Wij zijn nu in dit elfde kapittel, en het volgende gekomen tot het derde en langste tijdbestek van deze profetie, onderscheiden door de zeven fiolen, gelijk de voorgaande door de zeven bazuinen en zeven zegelen. Gelijk dit een tijdbestek is, veel langer dan een van de voorgaande, schijnt het ook een volkomener en uitvoeriger beschrijving te hebben; en de staat daarvan wordt geschetst door verscheiden profetische afbeeldingen, als door het meten van de tempel; door de profetie van twee getuigen; door het gezicht van een vrouw naar de woestijn vluchtende; en de vertoning van een beest uit de zee opkomende, en van een ander, 't welk uit de aarde opkwam.

Zodat hier twee onderscheiden vertoningen zijn van de staat der kerk gedurende dit tijdbestek en een andere vertoning van de vervolgende macht waarvan deze verdruchte staat der kerk zou ontgaan; en op het einde daarvan is, gelijk in elk tijdbestek, hier een vertoning van de verlossing der kerk, uit haar verdrukten staat.

En in 't bijzonder zouden de verdrukkingen der kerk, met dit tijdbestek, eindigen in de allergelukzaligste en luisterrijkste staat van vrede en voorspoed, welvaart, zuiverheid en bescherming; welke niet, in korte tijd weer gevolgd worden door een tijd van nieuwe rampen en verdrukkingen, om het geloof en de lijdzaamheid der heiligen te beproeven, gelijk de voorgaande.

Het blijkt, dat de vertoning van de twee getuigen, van de vrouw in de woestijn en van het beest vertoningen zijn van dezelfde tijd, of tijdkring, op verschillende wijzen. De tijd voor de getuigen, om te profeteren met zakken bekleed, is duizend twee honderd en zestig dagen, kap. 11: 3. De vrouw wordt gevoed in haar plaats, in de woestijn, een tijd, en tijden, en een halve tijd, kap. 12:14, of drie jaren en een half, gelijk aan twaalf honderd en zestig dagen, volgens het oude jaar van drie honderd en zestig dagen. En zo verklaart het de profetie zelf, kap. 12: 6, en de vrouw vluchtte in de woestijn, waar zij een plaats had, haar van God bereid, opdat zij ze aldaar zouden voeden duizend twee honderd en zestig dagen.

Daar wordt wijders aangemerkt rakende de tijdkring van het beest, dat hetzelfde macht gegeven werd om te bestaan tweeënveertig maanden, een tijd gelijk staande met drie jaren en een half, of twaalfhonderd en zestig dagen. Derhalve moeten ze aangemerkt worden als verscheiden beschrijvingen van hetzelfde tijdbestek, tot temeer onderscheiden verklaring van de profetie, en groter zekerheid van de ware mening daarvan.

Maar, voordat wij intreden in de bijzondere mening van elke vertoning, zal het van dienst zijn iets aan te merken, zo aangaande de eigenlijke tijd van dit tijdbestek, als aangaande deszelfs begin en duur. Nademaal de uitleggers, om zeer verschillende redenen in zeer verschillende rekeningen van beiden gevallen zijn, heeft dit geen geringe onzekerheid en wanorde veroorzaakt in de verscheiden uitleggingen welke daarover gegeven zijn.

De Roomsgezinden zien zeer ongaarne, dat de Protestanten enige van de bedorvenheden van de Roomse kerk, in deze profetie vinden; en hebben daarom, al hun kunst en geleerdheid te werk gesteld, om al de profetieën van dit boek te doen eindigen in veel minder tijd dan twaalfhonderd en zestig jaren; in de ondergang van het heidens Rome, wanneer het rijk christelijk werd onder Constantijn, in 't jaar 323.

Hierom zijn zij genoodzaakt de tijd van dit tijdbestek, niet langer te maken dan twaalf honderd en zestig natuurlijke dagen, of drie gewone jaren en een half. En hierin beroemt zich de bisschop van Meaux, grotelijks boven de Protestantse uitleggers, dat zij een jaar niet mogen laten betekenen, één jaar, maar drie honderd en zestig jaren.

Ook zijn er enige geleerde uitleggers, onder de Protestanten zelf, die menen dat de gehele profetie, maar een kort tijdbestek heeft. Grotius en na hem Dr. Hammond, in ondersteuning van dat gevoelen, maken de duur van dit tijdbestek veel kleiner dan twaalf honderd en zestig jaren; want de twaalf honderd en zestig dagen te verstaan, volgens de stijl der profetie, voor zóveel jaren, is onbestaanbaar met hun geliefde ontwerpen, en smijt dezelve geheel omver.

Maar het blijkt, naar mijn oordeel, uit verscheiden redenen, dat het gevoelen welk een korte tijd toeigent aan de gehele profetie zonder enige grond is, en rechtuit strijdig met het oogmerk van de profetie 't welk is dezelve uit te strekken tot de dag des oordeels.

En hetgeen zeer dient tot versterking van de uitlegging van dagen door *jaren*, is, dat gelijk het overeenkomt met de stijl der profetie, het ook best slaagt met het bestek van deze profetie. De regel van Grotius is goed, *dat de omstandigheden van het onderwerp ons moeten leren, hoe een uitdrukking te verstaan is*. Laat ons dan zien, hoe veel gegronder de profetische verklaring van één *dag* door één *jaar*, op deze plaats, is.

Zij is overeenkomstig met de oude stijl van de schrift, in de dagen van Mozes, Num. 14:34. *"Naar het getal der dagen, in de welke gij dat land verspied hebt, veertig dagen, elke dag voor elk jaar, zult gij uw ongerechtigheden dragen, veertig jaren."* De straf van het volk zou zoveel jaren duren, als de dagen van hun overtreding; zodat ieder dag voor een jaar, een zinspeling schijnt te vervatten op zekere wijze van rekening, waarin dagen beantwoord worden door jaren.

De profetische stijl van Ezechiël bevestigt dit nog meer, Ezech. 4: 6. De profeet wordt belast te liggen op zijn rechterzijde, en de ongerechtigheden van het huis van Juda te dragen veertig dagen. Dit wordt verklaard, volgens de stijl der profetie, te betekenen zoveel jaren: *"Ik heb u gegeven elken dag voor elk jaar."* Of, gelijk op de kant geschreven is: *een dag voor een jaar; een dag voor een jaar*. Zodat in deze figuurlijke verklaring, elke dag, in de profetische vertoning, beantwoord moest worden, door een jaar in de uitkomst der gebeurtenis.

In de profetie van Daniël wordt deze manier van profetische uitdrukking wederom gebruikt, Dan. 9:24. *"Zeventig weken zijn bestemd over uw volk, en over uw heilige stad, om de overtreding te stuiten, en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en om het gezicht, en de profeet te verzegelen, en om de heiligheid der heiligheden te zalven."* Allen die deze profetie aanmerken als ziende op de Messias, waarvoor overvloedige en onweerlegbare redenen zijn, moeten de 70 weken zoeken te verstaan van zoveel maal zeven jaren; niet als zoveel weken of natuurlijke dagen.

Het is een twist, - te laag voor zulke grote mannen als Grotius en de bisschop van Meaux, dat: 'terwijl het hebreeuw woord *hebdomas*, - een week - een getal van zeven betekent, het zeven kan betekenen van elk ding, naar de omstandigheid der plaats. Daarom wordt een week (*hebdomas*) zo genoemd, omdat ze zeven dagen vervat, ook kan betekenen: zeven jaren'. Een *week* betekent eigenlijk zeven dagen, en niets anders dan zeven dagen; een week, hebreuws *hebdomas* betekent, natuurlijk nimmer zeven jaren, en kan dit alleenlijk doen, als de figuurlijke uitdrukking van een profetie een dag gebruikt, om een jaar te betekenen.

De bijzondere omstandigheden van deze profetie, geven nog meer kracht aan deze verklaring, dat die 1260 dagen verstaan moeten worden van zoveel jaren. De orde van

de profetieën van dit bestek toont, dat deze 1260 dagen bevatten de gehele tijd van het derde tijdbestek; of al die tijd waarin de getuigen profeteren, de vrouw in de woestijn is, en het beest macht gegeven is. Dat is, al de tijd van de laatste staat des lijdens van de kerk, tot die luisterrijke staat der kerk, wanneer de satan zal opgesloten worden in de put des afgronds, duizend jaren. In dit tijdbestek zouden de zeven fiolen des toorns Gods uitgegoten, en al de historische gevallen, welke daar toe betrekking hebben, vervuld worden. Dit tijdbestek zou duren, totdat de verborgenheid Gods zou vervuld zijn. Deze gevallen zijn te menigvuldig, en de tijden, waarin ze vervuld moeten worden, te lang om begrepen te zijn binnen drie jaren en een half, of 1260 natuurlijke dagen.

De orde der tijdbestekken wijst aan, dat dit derde tijdkring niet zal beginnen eer de twee voorgaande voorbij zijn; eer de volkeren, die het Romeinse rijk verwoest hadden, hetzelfde, onder zich hadden verdeeld; eer de keizerlijke regering van Rome verdwenen was, gelijk de voorgaande wijzen van regering vóór deze; eer een ander regeringswijze in Rome vastgesteld werd, welke in zekere opzichten genoemd zou worden de zevende, en om andere redenen, de achtste wijze van regering; wanneer Rome, - eertijds voogdes van de wereld, nadat zij haar heerschappij verloren had, en verloren scheen te hebben zonder hoop van herstel, wederom in macht en heerschappij hersteld zou zijn; 't welk duren zou de 1260 dagen van dit tijd bestek en dan geheel ter neer geworpen worden, en nimmer wederom opkomen.

Dewijl nu een grote menigte van samenlopende omstandigheden het begin van dit tijdbestek aanwijzen omtrent het jaar 756, wanneer de Pausen voorzien werden met de wereldlijke heerschappij van Rome, op welke tijd alleen de verscheiden, beschrijvingen van dit tijdbestek alle volmaakt passen; moeten de 1260 dagen zo lang duren als deze macht zou bestaan. 't Welk klaarblijkelijk schijnt aan te tonen dat wij niet 1260 natuurlijke dagen moeten rekenen, voor de tijd van dit tijdbestek, maar zoveel profetische dagen, één dag voor één jaar gesteld zijnde.

Alzo het noodzakelijk was zóveel vooraf te zeggen aangaande de profetische rekening van tijd, in dit tijdbestek, zal ik alleen nog verder aanmerken, dat wij drie verscheiden vertoningen daarvan hebben, in het elfde, twaalfde en dertiende hoofdstuk.

- De eerste, door de verbeelding van het meten van de tempel en het profeteren van de twee getuigen.
- De tweede, door de verbeelding van de vrouw in de woestijn.
- En de derde, door de macht en vervolging van het beest.

En mij werd een rietstok gegeven, een meetroede gelijk.

GI. Een meetriet, hetwelk bij de Joden zes ellebogen lang was, Ezech. 40:5 Bij de Grieken en Romeinen, tien voeten.

GG. Veel volkeren gebruikten rietstokken om te meten, omdat ze hol zijnde, licht waren, en daarom te bekwaam tot dat gebruik. Deze werd aan Johannes gegeven, waarschijnlijk, door de zelfde engel, die hem het boekje gegeven had, omdat hij hem naderhand gebood op te staan, en daarmee te meten.

En de engel stond en zeide:

GG. Waarschijnlijk, als tevoren, kap. 10: 2, 5, 8. Opdat niets gedaan zou worden, dan in zijn tegenwoordigheid.

WE. Het is aanmerkelijk, dat het Grieks woord *légoon*, opzicht kan hebben op *kalamos* alsof het riet zelf verbeeld werd tot Johannes te spreken. En die lezing wordt bevestigd door een algemeen overeenstemming van handschriften, gelijk Dr. Mill heeft aangetoond.

GI. Want de woorden: *en de engel stond*, worden niet gevonden in de gemene Latijnse, Arabische en Ethiopische vertaling; zodat de andere lezing, in een of twee handschriften, en in de Syrische vertaling, en de uitgave van Alkala, namelijk *en de engel stond*, er buiten twijfel bijgedaan zijn, als iets 't welk er noodzakelijk bijgevoegd, of onder verstaan moest worden, om de schijnbare ongerijmdheid weg te nemen, dat een riet sprak. Met opzicht waarvan men moet bedenken wat gezegd wordt, Hab. 2:11, en ook vergelijken kap 16: 7, waar de altaar verbeeld wordt te preken.

Sta op en meet de tempel Gods, en de altaar, en degenen die daarin aanbidden.

LO. Deze vertoning schijnt ontleend van het gezicht van de profeet Ezechiël kap. 40 waarin hij zag een man met een meetroede, de maat nemende van de gebouwen van de tempel; de profeet, in een gezicht, aantonende het model of plan van een nieuwe tempel, om de Joden aan te moedigen tot getrouwheid in hun godsdienst, met de hoop van de tempel, en de waren dienst van God, wederom hersteld te zullen zien. De tempel en tempeldienst was een bekwame afbeelding van de kerk van Christus, en van de geestelijke dienst door Hem ingesteld. Het was derhalve, zeer natuurlijk, de staat van de christenkerk te vertonen door dergelijke afbeeldingen. Hetgeen hier in bijzonder is, en verschillend van de vertoning bij Ezechiël, is het bevel van de tempel alleen te meten, en de binnenste voorhof, waar de altaar stond, maar de buitenste voorhoven uit te laten. Dit geeft duidelijk genoeg te kennen, dat in dit tijdbestek van de kerk, maar een gering gedeelte in zuiverheid zou bewaard worden; dat er enige oprechte en getrouwe aanbidderden zouden zijn, maar zij zouden weinige zijn, in vergelijking van een groter en talrijker gedeelte der kerk welke bedorven zouden zijn door de leringen van het heidendom, en de dienst van God zouden bederven door heidense gewoonten; alsof de uitwendige voorhoven waren overgegeven aan de Heidenen, om te ontheiligen, terwijl de weinige getrouwe aanbidderden van God die het geloof en de dienst in het woord van God geleerd, aanbleven, bepaald zullen worden, als 't ware, in de binnenste voorhof.

Een algemene vertoning van dit tijdbestek is dan, dusdanig: *God zal een kerk bewaren in zuiverheid van geloof en dienst, maar zij zal alleen bestaan uit een klein getal, wanneer ten zelfden tijde het grotere gedeelte van de kerk zal vallen in grote verdorvenheden; en in 't bijzonder, het christelijk geloof en de dienst bederven, door menigerlei valse leringen en handelingen, ontleend van de heidense bijgelovigheid en afgoderij.*

En degenen die daar in aanbidden.

DO. Dat is de ruimte, gevuld door degenen, die in de binnenste voorhof aanbaden.

LO. Lightfoot merkt aan, dat behalve de priesters, die in het voorhof dienden waar de altaar stond, ook de offerende personen in het voorhof van de altaar kwamen, om hun offerande Gode aan te bieden, en hun handen daar op te leggen.

2. En de voorhof, die van buiten de tempel is, laat die uit, en meet dien niet.

WE. De heer Mede heeft aangemerkt, dat onze vertalers, met de Griekse woorden *ekbalee eezoo* over te zetten: *laat uit*, uitgedrukt hebben hun begrip, veeleer dan de eigenlijke betekenis der woorden. Waarmee hij wil zeggen, dat zij, door de

uitdrukking, in 't Grieks, alleen verstaan hebben, een uitlating, of dat van Johannes omtrent de buitenste voorhof niet meer behoefde gedaan te worden, dan alleen dezelve niet te meten, 't welk was niets dienaangaande te doen. Daar de Griekse woorden hetzelfde betekenen als *werp uit*, en betekenen een stellige daad, welke daardoor bevolen wordt, en dat het toezicht van Johannes over de twee voorhoven, was een daad niet van enkele afzondering, maar veeleer van onderzoeking, gelijk de natuur van het meten te kennen geeft. Namelijk, hij moest eerst de binnenste voorhof onderzoeken, welke hij door deszelfs gelijkvormigheid met de Goddelijke mate, welke hij daar op passen moest, zou bevinden heilig te wezen. Dat gedaan zijnde, moest hij de buitenste voorhof overzien, of onderzoeken; welke hij, - omdat hij dezelve zou vinden bezet te worden door de Heidenen, en niet bestaanbaar met de Goddelijke mate, - moest uitwerpen, dat is, uitbannen, onheilig en besmet verklaren.

Want hij is de Heidenen gegeven.

GG. De papisten, die afgodendienaars zijn gelijk de Heidenen, zullen de uitwendige gedaante van de kerk voor een tijd bezitten. Want de buitenste voorhof, waarop hier gezinspeeld wordt, was, bij wijze van spreken, de gedaante van de tempel. En zij worden *Heidenen* genoemd, met zinspeling op de kerk van het Oude Testament, wanneer alle die Gods volk niet, of vijanden daarvan waren, zo genoemd werden. Ps. 2:1; Hand. 4:25; Gal. 2:12, 15.

En zij zullen de heilige stad vertreden, tweeënveertig maanden.

Hiermee wordt geogd op Jeruzalem, genoemd *de heilige stad*, Dan. 9:24; Matth. 28:53. Zo genoemd, omdat daarin was de tempel, de priesters, de offeranden, en al de geheiligde dingen.

GI. Het *vertreden* betekent niet enkel bezit daarvan nemen, of aan te bidden in die plaats, gelijk het betreden van de voorhoven, Jes. 1:12, maar een overheersende macht daarover, en een verwoesting, beroving en vernieling daarvan, met zinspeling op Jeruzalem, vertreden, verwoest en vernield door de Heidenen, of de Romeinen, Luk. 21:24..

GG. *Tweeënveertig maanden*, dat is duizend, twee honderd en zestig dagen, vers 3; kap. 12: 6, dertig dagen voor een maand gerekend. Hierdoor worden gemeend zoveel jaren, gelijk de profeten gewoon zijn te rekenen. Zo worden weken voor jaren genomen, of zoveel jaren als er dagen in elke week zijn, Dan. 9:24-26. Of, een lange tijd.

DO. Er zullen zodanige verdorvenheden heersen in de christenkerk, ofschoon door belijdenis voorwendende de heilige stad, en de tempel van God, dat zij de bewoners daarvan zijn, en daar in te aanbidden; maar dat zij naar de Goddelijke schatting, niet beter zullen zijn dan Heidenen.

LO. "Maar aangaande de buitenste voorhof van de tempel, de plaats waar de Israëlieten gewoon waren samen te komen, wanneer zij in de tempel gingen, om te aanbidden, werd mij gezegd, die niet te meten, omdat hij gemeen en onheilig zou worden, zijnde toegelaten om gebruikt en bezeten te worden door Heidenen. Een gepaste verbeelding van het grote verderf in de algemene en gewone dienst van God, door heidense leringen, en afgodische wijzen van aanbedding. En deze staat van verdorvenheid werd mij gezegd te zullen duren de tijd van tweeënveertig profetische maanden, of twaalf honderd en zestig jaren.

3. *En Ik zal Mijn twee getuigen [macht] geven, en zij zullen profeteren.*

GI. Sommigen vullen de woorden aldus in: *Ik zal haar Mijn twee getuigen geven*, dat is, de heilige stad, of de kerk, om daar opzicht over te hebben. Anderen: *Ik zal hun mond en, wijsheid geven, welke hun vijanden niet machtig zullen zijn ter neer te slaan*, volgens de belofte, Luk. 21:15. Wij voegen er het woord *macht* in, dat is, gezag, om het Evangelie te prediken en kracht om hetzelfde te belijden, en te volharden in getuigenis daar aan te geven door profeteren te kennen gegeven; zie 1 Kor. 14:1-3.

DO. Sommigen hebben met kracht beweerd, dat deze twee getuigen waren Henoch en Elia, die komen en strijden zouden tegen de Antichrist; en dit, is het algemeen gevoelen van de vroegste kerkvaders geweest.

Dr. More verstaat de woorden van onbevleete priesters; en getrouwe magistraatspersonen, die voor de Reformatie zouden opstaan. Anderen, van het oude en nieuwe Testament. Maar de geleerde bisschop Lloyd, van de Waldenzen en Albigenzen. Misschien kunnen er door verstaan worden enige getuigen voor de Reformatie die in dit tijdbestek verwekt zouden worden, verklaard door *twee*, omdat het samengaan van dit getal, volgens de wet, noodzakelijk was, om het getuigenis te doen gelden; óf om te kennen te geven, dat het getal daarvan maar gering zou zijn.

LO. Deze vertoning geeft in 't algemeen te kennen dat, gelijk God in de oude kerk profeten verwekt had om te getuigen tegen de afgodische bedorvenheden van de godsdienst, en de oordelen van God tegen degenen, welke onder hen schuldig waren, aan te kondigen; het ook zo zou zijn, in deze bedorven staat van de christenkerk. Het is reden genoeg waarom deze getuigen gezegd worden *twee* te zijn, omdat twee het wettig getal van getuige. was, en in de tijden van de oude profeten, bij gewichtige gelegenheden doorgaans twee tezamen gevoegd werden. Gelijk Mozes en Aäron in Egypte; Elia en Eliza, in de afval van de tien dammen; Zerubabel en Jozua, na de Babylonische gevangenis. Nademaal dit getuigenis der getuigen van gelijke duur zal zijn als de afval zelf, kan het niet bedoeld zijn van enige twee bijzondere personen. Ook zie ik geen reden, om het te verstaan van twee bijzondere kerken, of gezelschappen van mensen in een gestadige opvolging (successie). Het voldoet genoegzaam aan de profetische beschrijving, indien er, gedurende de tijd van de afval, een genoegzaam, alhoewel klein getal zal zijn, die als Elia en Eliza, getuigen tegen de afgodische gewoonten en handelwijzen van hun tijden. Calmet merkt terecht aan, deze getuigen betekenen niet twee bijzondere personen, maar al de martelaren in 't algemeen. Het woord *profeteren* geest hier te kennen, dat mensen die vol zijn van de Geest van God, het woord Gods prediken, en getuigenis geven aan de waarheid.

Duizend twee honderd zestig dagen.

GG. Zolang als het rijk, en de vervolging van de Antichrist duurt, zullen enigen de waarheid Gods prediken. Dit schijnt te betekenen, zoveel jaren.

Met zakken bekleed.

DO. Dit was het gewaad van rouwdragenden, en overeenkomstig met hun profetisch karakter, Jes.20:2. Dit tijdbestek is hetzelfde met hetgeen naderhand beschreven wordt, als de tijd van het verblijf der vrouw in de woestijn, kap. 12: 6; Dan. 7: 25; 12:7.

4. Deze zijn de twee olijfbomen, en de twee kandelaren.

PO. Hier is een klaarblijkelijke zinspelning op het gezicht van Zacharia, kap. 4: 2, 3, 11, alhoewel met enig gering onderscheid. Hij zag *een kandelaar, geheel en al van goud, en een oliekruik boven deszelfs hoofd. en zijn zeven lampen daarop, en de zeven pijpen tot de lampen, welke boven zijn hoofd waren; en twee olijfbomen daar benevens, een ter rechterzijde van het oliekruikje, en een tot deszelfs linkerzijde.* De

engel zegt dat die twee takjes der olijfbomen, welke in de twee gouden kruiken zijn, goud, - of gouden olie - van zich gieten, waren de twee olietakken, de twee gezalfden, of volgens de Hebreeuwse tekst: *zonen der olie* zijn, die voor de Heere der ganse aarde staan; waardoor sommigen verstaan Zerubbabel en Jozua.

LO. Om uit te drukken, dat deze twee personen beschermd zouden worden door de Goddelijke voorzienigheid, om alle zwaarigheden te doorstaan, welke in de weg mochten komen tot voltooiing van de tempel, en de herstelling van de Joodse Staat, niet met menselijke kracht en vermogen, maar door de Goddelijke besturing, en alles overwinnende Voorzienigheid.

Die voor de God der aarde staan.

WA. Misschien worden hierdoor verstaan de oprechte Christenen; in 't algemeen en hetzelfde als de vrouw in de woestijn, waarvan in het volgende hoofdstuk gesproken wordt.

GG. Door *het staan voor God*, verstaan sommigen, dat zij voor de mensen verborgen waren, in die tijden van beroering. Anderen, dat zij God dienden, Deut. 10: 8; 1 Kon. 17:1; gelijk hoge ambtenaars staan voor koningen, om hem te dienen, 1 Kon. 10: 8; Spr. 22: 29. Staande voor de God der aarde, die de gehele aarde toekomt en die dezelve regeert, Ps. 29:1; 93:1-3. God wordt genoemd *de God des hemels en der aarde*, Gen. 24: 3; *de God des hemels*, Dan. 2: 18; maar hier, de God der aarde, om te tonen, tot vertroosting van de kerk, dat hoezeer de Antichrist de overhand mocht schijnen te hebben over de aarde, en al de wereld zich achter hem te verwonderen. kap. 13:3. En dat God echter, het bestuur over de aarde steeds in handen houdt, en zijn uitverkorenen en getekenden kan beschermen tegen de woede van de Antichrist en zijn aanhangers.

LO. Deze geringe kerk van getrouwe aanbidders, die weigeren zich te schikken naar de algemene bedorvenheden en zeden, van het geloof en de godsdienst, zal gedurig ondersteund en opgewekt worden in de belijdenis van de ware godsdienst; getrouwe handwijzers zullen hen aansporen tot standvastigheid en volharding, en zij zullen God verheerlijken door een standvastig getuigenis der waarheid; alsof er steeds een lamp brandende gehouden werd, door een gedurige aanvulling van olie, van een levende olijfbom, om dezelve gestadig met olie te onderhouden, en voor uitgaan te bewaren.

5. En zo iemand die wil beschadigen

PO. Dat is, mijn getrouwe dienaars, de twee olijfbomen, tevoren gemeld, welken de kandelaars met olie voorzien. Zo iemand hen, op enige wijze, leed zal aandoen, in de loop hunner profetie.

Een vuur zal uit hun mond gaan, en hun vijanden verslinden.

GI. Hier is een zinspel op het vuur, 't welk op het gebed van Mozes, van de Heere afkwam, en de honderd en vijftig personen verslond, die tegen Aäron opstonden; en op het vuur, welk Elia van de hemel deed afkomen over de hoofdmannen en de vijftigen, die kwamen om hem te vangen, die voorbeelden waren van deze getuigen; zie Num. 16: 3 29, 35; 2 Kon. 1: 9.

God dreigt degenen, die de waarschuwingen van Jeremia verwierpen, op deze wijze. Jer. 5: 12, 14. *Zij verloochenen den Heere, en zeggen, Hij is het niet en ons zal geen kwaad overkomen, wij zullen noch zwaard, noch honger zien. Daarom zegt de Heere, de God der heirscharen alzo; omdat gijlieden dit woord spreekt, ziet, Ik zal mijn woorden in uw mond tot vuur maken, en dit volk tot hout, en het zal ze verteren.* Dat is, God zou zekerlijk over Juda en Israëel brengen al die oordelen, waarmee Hij voorgenomen had hen te straffen, om hun hardnekkige afval. De zekerheid van deze

oordelen wordt zeer wel uitgedrukt in die woorden: *en zo iemand hen wil beschadigen, die moet also gedood worden*. De vijanden der waarheid en gerechtigheid, zullen geen vermogen hebben, om zich te beschermen tegen de oordelen van God, noch middel vinden te ontkomen, wanneer God hun straf besloten heeft.

GG. Hun wraak is geestelijk; zij kunnen God bidden, en hij zal hun vijanden verslinden.

LI. Niet bij wijze van vervloeking, maar van aankondiging; de bedreigingen en oordelen van God uitsprekende, tegen degenen die onbekeerd bleven.

DO. Het komt mij ten hoogste waarschijnlijk voor, dat deze uitdrukking figuurlijk moet verstaan worden; en dat daarmee beoogd wordt te kennen te geven, de verschrikkelijke wraak, welke Christus zal roemen over Zijn vijanden in die dag, wanneer Hij geopenbaard zal worden, in een vlamvend vuur, en wanneer het ongelijk, door enigen van Zijn dienaars geleden, en voornamelijk van Zijn getrouwe getuigen, zal gedacht en ten volle gewroken worden.

En ze iemand hen wil beschadigen, die moet also gedood worden.

Dit wordt herhaald, om de zekerheid daarvan aan te tonen. Ot, het kan zien op de volgende oordelen, vers 6.

6. *Deze hebben macht de hemel te sluiten, opdat geen regen regene in de dagen hunner profetering, en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te verkeren.*

PO. Hierin, is een duidelijke zinspeling op het geval van Elia, die ernstig bad, dat het niet zou regenen; en het regende niet op de aarde in drie jaren, en zes maanden. Jak. 5:17; zie de historie: 1 Kon. 17; en op Mozes, die de wateren in bloed veranderde in Egypte, en een werktuig was om het land met verscheiden plagen te plagen.

En de aarde te staan met menigerlei plaag, zo menigmaal als zij zullen willen.

DO. De heer Hale schijnt van gedachten, dat hierdoor te kennen gegeven wordt, dat de geest van Mozes en Elia in hen zou zijn; also Elia vuur van de hemel had doen afkomen en de regen verhinderd; en Mozes de wateren in bloed veranderde. Het schijnt, inderdaad, te kennen te geven, dat God zich ter hunner verdediging zou stellen, gelijk Hij de zaak van Zijn volk en van Zijn getuigen vanouds, op die verschrikkelijke wijze, welke hier beschreven wordt, verdedigd heeft.

PY./LO. Deze getuigen hebben macht van God, dat is, niet tot uitvoering, maar tot aankondiging van de Goddelijke oordelen. Hetgeen God doet, volgens Zijn woord door Zijn profeten, wordt naar de stijl der profetie, gezegd door hén gedaan te worden. *Ziet*, zegt God tot de profeet Jeremia, *Ik geef Mijn woorden in uw mond; ziet, Ik stel u ten deze dage, over de volken, en over de koninkrijken, om uit te rukken, en af te breken en te verderven, en te verstoren; en ook om te bouwen en te planten*, Jer. 1: 9,10; 18:7-10; dat is, om te profeteren welk zondig volk God zou straffen, en welk deugdzaam volk Hij wilde zegenen en verhogen. De woorden bij de profeet Hoséa: *Daarom heb Ik ze behouwen door de profeten, Ik heb ze gedood door de redenen Mijns monds*, kap. 6:5, worden van de uitleggers aangemerkt, van gelijke betekenis te wezen. Wanneer God dan, deze oordelen op de aarde brengt welke Hij Zijn profeten belast heeft te verklaren, in Zijn Naam, kunnen in de profetische stijl, gezegd worden te slaan met menigerlei plaag, zo menigmaal zij zullen willen; omdat God volgens Zijn Woord, zal vervullen hetgeen zij de tegenstanders en bedervers van de godsdienst aangekondigd hebben.

Zo menigmaal als zij zullen willen,

GG. dat is, wanneer zij zulks, bij gepaste gelegenheid, van God bidden, Matth. 18: 18, 19.

7. En als zij hun getuigenis zullen geëindigd hebben

LO./PO. Hetgeen, wij vertalen, *wanneer zij zullen geëindigd hebben*, zet Daubuz over, *terwijl zij hun getuigenis volbrengen*. Het oorspronkelijk Grieks kan betekenen, de tijd van hun getuigenis, zowel als het eind daarvan. Zoals: *wanneer zij u overleveren*, Matth. 10: 19. En *teléoo* betekent, zowel een ding te volbrengen, als te eindigen. Zo wordt Christus met opzicht op Zijn lijden, gezegd, dat Hij door lijden *volmaakt*, of *geheiligd* is, Hebr. 2:10.

De waarschijnlijkste mening is, dat de twee getuigen tegenstand en vervolging zouden ontmoeten, gedurende dit gehele tijdbestek. Gelijk de vrouw zou zijn in de woestijn, en het beest macht zou hebben 1260 dagen; zo zouden de getuigen profeteren, en vervolgd worden gedurende diezelfde tijd. Zij zijn niet enkele personen maar een achtereenvolgend gezelschap van mensen, of een opvolging van getuigen tegen de dwalingen en valse godsdienst in de kerk ingevoerd.

Zal het beest, dat uit de afgrond opkomt

WE. *Depion* betekent eigenlijk, een wild beest, en hier en elders zo vertaald wordende, schijnt best overeen te komen met het oogmerk van de Heilige Geest in het gemelde woord te gebruiken, om de Antichrist te betekenen, 't zij persoonlijk, of geheimzinnig, omdat die zeer schadelijk zou zijn voor het menselijk geslacht.

DO. Door *de afgrond* verstaat Dr. More *de zee*, en meent, dat deze tekst verklaard moet worden door hetgeen volgt, kap. 13:1. Maar het komt mij veeleer voor, dat hier gezinspeeld wordt op hetgeen tevoren gezegd is, kap. 9:11, waar gesproken wordt van een koning der sprinkhanen als een zeer verderfelijk schepsel, ook genoemd een *engel des afgronds*; en het is zeker, dat het woord *depion* hier, in die ruimen zin gebruikt wordt, vergelijk Hand. 28:4, 5.

Hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen doden.

GG. Een zinspeling op de prediking, dood en opstanding van onze Zaligmaker. Hij predikte omtrent drie en een half jaren, werd toen ter dood gebracht, en stond drie dagen daarna wederom op, met een aardbeving; en voer met een wolk ten hemel. Wanneer de drie jaren, vers 3 gemeld, verlopen zouden zijn, zouden de getuigen toegelaten worden gedood te worden; omdat God geen werk meer voor hen had om te doen. Het beest zou hun krijg aandoen, dat is, hen vervolgen en eindelijk doden.

WA. Er was tot nog toe, geen gewag gemaakt van een beest, welk uit de afgrond opkwam. Daar is van het openen van de afgrond gesproken, kap. 9; en hoe uit de rook daarvan sprinkhanen opkwamen. Maar daaruit schijnt ook dit beest opgekomen te zijn. Hetzelve wordt omstandiger beschreven, kap. 17:8. Al wat nu nog van hetzelve gezegd wordt, is, dat het uit de afgrond opkwam, en dat het de profeten zou overwinnen en doden. Dat is, de ware Christenen, en gelijk de volgende woorden het verklaren; en naar menselijk aanzien; de christelijke godsdienst geheel vernielen en uitroeien.

8. En hun dode lichamen [zullen liggen] op de straat der grote stad.

GG. De wreedheid van dit verslindend beest zou zóver gaan, dat het zich niet zou vergenoegen met het bloed van Gods heiligen, maar hun dode lichamen, als in zegepraal, ten toon stellen, en geen behoorlijke begraving daaraan vergunnen.

LO. *De grote stad* is die stad, welke regeert over de koningen der aarde, kap. 17:18; of Rome, de keizerin der wereld. *Straten* van de grote stad zijn haar openbare plaatsen, in haar gebied; want de grote stad wordt niet in aanmerking genomen, zozeer met opzicht op haar gebouwen, dan als *een zetel* des gebieds. *Het is Rome, en het roomse gebied*, zegt de bisschop van Meaux; en de grote stad voor Rome en haar gebied, nemende, voegt hij er bij: *is het letterlijk waarachtig dat Jezus Christus daar gekruist is, zelfs door de Romeinse macht. En het is daarenboven waarachtig, dat hetzelfde Rome, welk Christus in Persoon, heeft gekruisigd, hem dagelijks kruisigt in zijn leden.* De voorname mening van deze tekst is zeer wel uitgedrukt door de heer Daubuz: de dode lichamen der getuigen, zullen liggen op de zichtbaarste plaats, of de voornaamste en aanzienlijkste delen van het Antichristische gebied.

De heer Fleming verstaat dit van het Duitse, dat is, het Roomse Rijk, waarvan Bohemen een gedeelte was. Het is inderdaad. Waarschijnlijk dat het gehele Roomse rijk hier vertoond wordt als een afgodisch en onreine stad; gelijk de kerk van Christus elders verbeeld wordt door een zuivere, heilige en luisterrijke stad. Het kan betekenen da uiterste vervolging, welke velen van Gods getuigen zouden lijden; en dat hun vijanden zozeer over hen zouden zegeprelen, dat hun zaak zou schijnen geheel en al bedorven te zijn.

GG. Binnen de heerschappij van het Rooms gebied. En dit wordt genoemd de grote stad; óf, met opzicht op de uitgestrektheid van deszelfs macht, en uitgebreidheid van landen daar onder, zoals vers 13; en gelijk de grote koning, Jes. 36:4; dat is, koning der koningen, Dan. 2: 37. Zie kap. 17:18; 18:2. Óf anders met opzicht op de ruimte van de stad zelf; zijnde nu nog, - alhoewel er een gedeelte van verwoest is, - vijftien mijlen in omtrek, binnen de muren; en tweeënveertig, wanneer dit boek werd geschreven, gelijk sommige schrijvers zeggen.

Die geestelijk genoemd wordt Sodoma en Egypte.

De ontucht van Sodom, en wreedheid van Egypte, zijn zo berucht in de Schrift, dat die gewoon is van dezelve te maken tot eigenaardige zinnebeelden van deze wandaden, in 't algemeen. De verfoeilijke godloosheid van de kerk van Rome, in beide deze opzichten - veronderstel ik niet zo erg in enig andere maatschappij van mensen, die zich een kerk noemen - wordt rechtmatig zowel als gestreng, door deze beide benamingen uitgedrukt. Wanneer iemand hun plaats van godsdienst beschouwd, overal versierd met beelden van een gekruiste Zaligmaker, zou men denken gelijk onze Zaligmaker zegt, met opzicht op de versiering, welke de vervolgzuchtige Farizeeën ten koste leiden aan de graven van de oude profeten, - dat zij de herinnering aan de afgestorvenen met eer wilden vereeuwigen, - dat deze vervolgers, Jezus in beeltenis wilden kruisigen; een begrip, wellicht overeenkomstig met het oorspronkelijk oogmerk.

Alwaar ook onze Heere gekruist is.

LI. In het Alexandrijns en veel andere handschriften, en in al de vier oude vertalingen zowel als in Arethas, wordt gelezen *hun Heere*, 't welk beter overeenkomt met de vergelijking, tussen de dood en opstanding van hun Heere, en die van hen.

WA. Het zou schijnen te betekenen, dat de grote slag welke de christelijke godsdienst zou vernielen, te Jeruzalem zou geschieden; ofschoon ik niet kan begrijpen, hoe het beest daar zou komen.

GG. Dat is, binnen welker heerschappijen. Of als het gemeend wordt van de stad Rome, Christus is daar gekruist in Zijn leden, Hand, 9: 5. Zo kan Hebr. 6: 6, verstaan

worden van de boosaardige vervolging van Christus in Zijn heiligen. En Hijzelf is gekruist door het Gezag over dat gebied, Matth. 20:19; Joh. 18: 31; 19: 12, enz.

9. En de mensen uit de volken en geslachten, en talen en natiën

PO. Dat is, een grote menigte volk, van allerhande soort, zal kennis nemen van de verdrukking van deze tweegetuigen, onder het geven van getuigenis aan de zaak van God en alle wrede handelingen met dezelve.

Zullen hun dode lichamen zien, drie dagen en een half.

DO. Zeer verschillende zijn de uitleggingen over deze bepaling van tijd.

Fleming meent, dat. het zijn voordeel begunstigt, aan te merken, dat vanaf de dood van Andries Pallicka, de laatste Boheemse martelaar, tot de verschijning van Carolstadius en Zwinglius, in het begin van de Reformatie, juist drie en een half jaren verlopen zijn.

Bisschop Lloyd verbeeldt zich, dat dit vervuld is, óf in de slachting van de Albigenzen en Waldenzen in het. jaar 1686; en zij werden hersteld 1690. Hij veronderstelt, dat de vermaarde profetie van de aartsbisschop Usher, een misverstand is van deze tekst; hij meende dat de vertreding van het voorhof, was de verdrukking van de uitwendige belijders, daar het, inderdaad, was de algemeen overmacht van afgoderij in de kerken dat de getuigen gedood ware door de koning van Frankrijk, niet door de paus; en dat de aardbeving vers 13, betekent de verwoesting van het koninkrijk van Frankrijk. De tijd, gedurende welke het volk de onmenselijkheid, aan deze getuigen betoond, zou zien, wordt gezegd te wezen *drie dagen en een halve*; 't welk niet letterlijk moet verstaan worden van zoveel natuurlijke dagen.

Kan iemand geloven, zegt de heer Mede, dat de korte tijd van deze drie dagen en een half, genoeg is, óf tot verspreiding van het gerucht van de dood van deze getuigen, óf het zenden van boden met geschenken heen en weder, onder de volkeren?

Maar de uitdrukking, zegt Daubuz is zeer overeenkomstig met de zinspeling op een dood lichaam, 't welk niet langer voor de verrotting kan bewaard worden, onbegraven blijvende. Het komt mij voor dat hier een zinspeling is op de drie dagen en een halve, de tijd welke onze Zaligmaker in het graf heeft gelegen. Zodanig was de beleefdheid der tijden, in welke Christus heeft geleden, dat men zijn vrienden toeliet, zijn lichaam in een graf te leggen; maar de onmenselijkheid van deze vervolgers zou zo groot zijn, van de plechtigheden van begraving niet te vergunnen.

Waarom de tijd bepaald wordt door drie dagen en een halve, zullen wij verder zien over vers 11.

WE. God kan dit zó bestuurd hebben opdat de boosheid en woede van de antichristelijke partij, temeer zou strekken tot zijn verheerlijking. Want de dode lichamen van deze twee getuigen niet mogende begraven worden, zou derzelve opstanding en hemelvaart te zichtbaarder zijn voor anderen, die hun dode en onbegraven lichamen stonden te aanschouwen.

10. En die op de aarde wonen.

GG. Buiten de ware kerk, in het koninkrijk van de Antichrist, kap. 12:12; 13: 8. Gelijk integendeel, degenen, die *in de kerk* wonen, gezegd worden *in de hemel* te zijn, kap 13:6; 18:20.

Zullen verblijd zijn over hen en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden.

GI. Gelijk de gewoonte was onder de mensen, en ook bij de Joden, te doen in tijden van openbare vreugde; zie Esther 9:18; Neh. 8:10.

Omdat deze twee profeten, degenen die op de aarde wonen, gepijnigd hebben.

PO. Ofschoon zij alleen tegen hen gestreden hadden met een vuur uit hun monden, verklarende, als profeten, de wil van God strijdig te zijn met hun kwade levenswijze, en de Goddelijke gramschap aankondigende tegen degenen die dezelve volgden.

LO. De profeten, die het bederf van hun tijden bestrafden, werden geoordeeld verstoorders te zijn van de algemene rust; en zijn dikwijls een last voor mensen, die hoe verdorven zij ook zijn, geen bestraffing kunnen verdragen. Wanneer Achab Elia zag, zeide hij tot hem: *zijt gij die beroerder Israëls?* De profeten die predikten tegen de algemene dwalingen van de wereld, werden behandeld als openbare vijanden, oproerige mensen, en zelfs als de oorzaak van die algemene rampen, welke zij voorzegden, als de straf van een verkeerd geslacht.

WE. Dat is, omdat zij die de Antichrist grote tegenstand geboden hadden, benevens al zijn navolgers, waar zij zich ook bevonden, nu gedood waren; en er zich dus wederom enig aangenaam uitzicht opdeed voor de Antichrist en zijn aanhangers.

11. *En na drie dagen en een halve*

GG. Of, *ná* die drie dagen en een halve; te weten; welke de lichamen onbegraven hadden gelegen, als 't gemeld was.

LO. Over het gehele vers

Een *dag* betekent soms, een gelegenheid des tijds, of zekere onbepaalde tijd. De dag der verzoeking in de woestijn was veertig jaren, Hebr. 3: 8, 9. Dag en jaar worden soms tezamen gevoegd, voor tijd en gelegenheid in 't algemeen, Jes. 34: 8, *want het zal zijn de dag der wraak des Heeren, een jaar der vergelding, om Sions twistzaak.* Zo wordt het Latijns woord *dies*, met sierlijkheid, van de beste schrijvers gebruikt, voor *tijd in 't algemeen*. Het is een goede regel, om te oordelen welk een gedeelte des tijds door zulke onbepaalde uitdrukkingen beoogd wordt, aan te merken, wat nodig of gepast is tot die gelegenheid des tijds, waarvan gesproken wordt. Op deze plaats, gelijk Waple aanmerkt, schijnt het noodzakelijk dat drie dagen en een halve dag gebracht worden om overeen te komen met drie tijden en een half, en met twaalf honderd en zestig dagen, en met tweeënveertig maanden. Dus zal de tijd des lijdens van de getuigen, gelijk staan met de tijd van hun profetering, welke een tijd van vervolging zou zijn. Hij zal overeenkomen met de andere vertoningen van de zelfde staat der kerk, door de vrouw in de woestijn, en de tijdsduur van het beest, of de tijd van zijn vervolgende macht, welke op hetzelfde tijdbestek ziet, en dit helpt verklaren.

Is een Geest des levens uit God in hen gegaan, en zij stonden op hun voeten.

GG. Een levendige ziel, of adem des levens, hun door God ingeblazen. Gen. 2:7; Ezech. 37:10. God blies anderen aan met dezelfde geestelijke gaven, welke hij hun gegeven had, en wekte dezelve op, om te prediken tegen het pausdom gelijk zij tevoren gedaan hadden. Zie kap. 20:4. Zij stonden op hun voeten, dat is, zij ware bedienaars zo vermogend als de voorgaande.

WA. Die vernieling van de christelijke godsdienst zou maar een korte tijd duren; misschien drie jaren en een half.

En er is grote vreze gevallen op degenen die hen aanschouwden.

GG. De vervolgers stonden verstelt, wanneer God dienaars verwekte, om te prediken tegen hun afgoderij. Zij meenden dat zij gedaan werk hadden, en nimmer wederom,

door profeten ontrust zouden worden; en nu vrezen zij dat deze hen meer zullen kwellen dan de voorgaande gedaan hadden.

LOWMAN over het hele vers.

Doch niettegenstaande de wreedheid van deze vervolgers zozeer de overhand had, terwijl het beest toegelaten was krijg te voeren, tegen de heiligen, en dezelve te overwinnen, het zal echter maar zijn voor een bepaalde tijd; dan zal de macht van God, op een zeer aanmerkelijke wijze, openbaar gemaakt worden tot hun verlossing alsof dode lichamen wederom opgewekt en in staat gesteld waren, om te staan op hun voeten; die getrouwe getuigen zullen met verwonderlijke opgang de ware dienst van God verdedigen en voortzetten, tot grote schrik en verbaasdheid van hun vervolgers.

12. *En zij hoorden een grote stem uit de hemel,*

De uitgaaf van Alkala leest: *ik hoorde*, namelijk Johannes, en zo ook de Syrische en Arabische vertaling; maar de handschriften in 't algemeen lezen *zij*, de getuigen.

Die tot hen zeide: komt herwaarts op.

PO. Zij hoorden God, door een zonderlinge voorzienigheid, hen wederom roepen tot hun voorgaande werk en stand; in Zijn kerk, of zoals het sommigen verstaan, tot een hoger en aanzienlijker plaats in Zijn kerk, dan zij tevoren gehad hadden; want *door de hemel* verstaan de meeste en beste uitleggers de kerk.

En zij voeren op naar de hemel in een wolk, en hun vijanden aanschouwden hen.

GG. Zij werden op een vreemde wijze, en door Goddelijk gezag, gevestigd in de zichtbare kerk, met vrijheid, eer, en ondersteuning, tot verwondering van hun vijanden. De zakken, waarmee zij tevoren bekleed waren, zijn nu van hen afgenomen, zij kunnen nu vrijmoedig profeteren, zonder droefheid en rouw.

LO. *Tot de hemel toe verhoogd, of tot de hel neergestoten te worden*, betekent, naar de stijl der schrift, de gelukkige staat van degenen, die de zegeningen genieten van de ware godsdienst; of de rampzalige slaat der zulken, die daarvan beroofd zijn, omdat zij dezelve versmaad hebben. Dus spreekt onze Zaligmaker, aangaande Kapérnaüm: *En gij Kapérnaüm, die tot de hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden*, Matth. 11:23. De vernieling van de macht des satans, door het koninkrijk van God, of, de voortgang van de ware godsdienst, door het Evangelie, tegen de afgoderij en godloosheid van de wereld, wordt met dezelfde figuurlijke manier van spreken uitgedrukt, Luk. 10: 18: *"Ik zag de satan, als een bliksem uit de hemel, vallen."* De trotsheid van Babel wordt op gelijke wijze beschreven door de profeet, Jes. 14:13. En zeide in uw hart: *ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn kroon boven de sterren Gods verhogen*. De val van dat hoogmoedig vervolgend rijk wordt met gelijke figuurlijke zin beschreven, vers 12. *Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, o morgenster, gij zoon der dageraads*. In deze zin zal de opvaring van de getuigen naar de hemel betekenen, de grote opgang van de leringen van de zuivere godsdienst, door hen geleerd, en de machtige uitwerking waarmee zij zouden slagen, in de hervorming der kerk van afgodische en bijgelovige verdorvenheden.

LO. Gelijk deze getuigen vertoond werden als vanuit de doden opgewekt, in gelijkvormigheid met de opstanding van Christus; zo werden zij ook verondersteld, in navolging van Zijn opvaring ten hemel, verbeeld als opvarende, in 't openbaar, in de tegenwoordigheid, en tot grote verbaasdheid van hun vijanden; die hen, na al hun verdrukking, verhoogd zullen zien, door de luisterrijke macht van God, tot een staat van grote eer en vermogen, zowel als van veiligheid en vrede.

13. *En in diezelfde ure geschiedde een grote aardbeving.*

PO. Dat is, omtrent die tijd wanneer de geest des levens van God ingegaan was in de getuigen, en zij wederom hersteld waren. Gelijk eens aardbeving de opstanding van onze Heere vergezelde, zo was er ook bij de opvaring van deze getuigen een grote aardbeving.

LI. *Een grote aardbeving*, dat is, een grote schudding van het koninkrijk van de Antichrist, zodanig dat velen, die onder deszelfs heerschappij gezeten hadden, van hem zouden afvallen; en anderen, verschrikt, de God des hemels eer geven.

En het tiende deel der stad is gevallen.

LOWMAN over dit vers.

De uitlegers zijn zeer verdeeld over het tiende deel van de stad, welke viel door de aardbeving, of het betekent Rome, onder het pausdom, gelijk dr. Mede veronderstelt, dat het tegenwoordig Rome net één tiende gedeelte is van het oude Rome; dan of er door gemeend wordt zeker aanmerkelijk gedeelte van de tien koninkrijken, waarin het Romeinse rijk, in dit tijdbestek, verdeeld werd; zoals, volgens sommigen, het koninkrijk van Frankrijk, of volgens anderen, de val van de Griekse kerk, en het gebied van Constantinopel, onder de macht van een Mohammedaanse regering; of, het gehele Romeinse rechtsgebied, omdat het in de profetie vertoond wordt onder de figuurlijke uitdrukkingen van tien tenen, tien hoornen, tien koningen.

Dit verschil van gevoelen is, waarschijnlijk gesproken uit de begeerte van een al te bijzondere zin te hechten aan een algemene uitdrukking. Wij hebben reeds aangemerkt, dat de getallen *tien* en *zeven* figuurlijke getallen zijn, betekende menigte, veelvuldigheid en volmaking. Een verlossing uit menigvuldige tegenspoeden des levens, wordt in het boek van Job uitgedrukt, door verlost te wezen uit *zeven* benauwdheden, Job 5:19.

De *zeven* Geesten Gods drukken, op een figuurlijke wijze, uit de volkomen genade van God de Heilige Geest. Zo wordt het getal *tien*, ook gebruikt om te betekenen velen, of dikmaals. Jakob klaagt dat Laban zijn, loon tien malen, of zeer dikwijls, had veranderd, Gen. 31: 7. Wanneer Elkana tot zijn vrouw zeide: *ben ik u niet beter dan tien zonen?* 1 Sam. 1:8, is de klaarblijkelijke mening, *dan veel zonen*. Op gelijke wijze zegt Salomo van de wijsheid: *De wijsheid versterkt de wijzen meer dan tien heerschers, die in een stad zijn*, of, *dan veel vermogende mensen*. Deze voorbeelden, waarvan er meer kunnen gezien worden bij Daubuz, zijn genoeg om te tonen, dat de getallen *zeven* en *tien*, verstaan kunnen worden van velen, of een genoegzaam getal van enig ding.

Door het tiende deel van de stad welk door de aardbeving gevallen was, kan dan zeer eigenlijk, verstaan worden, zeker aanmerkelijk gedeelte van het rijk, de stad aangemerkt als de zetel van het rijk of gebied; het kan betekenen de val van enige voorname onderschragers van de vervolgende macht van het beest. De slachting van *zeven* duizend man, volgens dezelfde wijze van uitlegging betekenen zodanigen, die volharden zullen de antichristelijke macht van dit tijdbestek, in aankanting tegen het koninkrijk van God en Christus, en de waarheid en gerechtigheid, te ondersteunen.

Er schijnt een voegzaamheid te wezen voor deze meer algemene uitdrukkingen, in een algemene vertoning van dit tijdbestek, terwijl het bijzonder bericht, daarvan, bewaard wordt voor de navolgende delen van het gezicht; zodat dit gedeelte van de profetie schijnt te betekenen, dat er een oordeel zou komen over de vervolgers van de ware kerk, in volkomen evenmatigheid van hun ongerechtigheden, wanneer de getrouwe getuigen der waarheid, op een uitmuntende wijze, zullen beschermd worden, en hun zaak, op een verwonderlijke wijze, zal zegepralen.

En er zijn in de aardbeving gedood zeventuizend namen van mensen;

WE. Dat het Grieks *namen van mensen* hetzelfde kan betekenen als *mensen van namen* is klaar uit verscheiden dergelijke voorbeelden van de Schrift. Gelijk Lev. 5:15 in vergelijk met de Septuagint.

GG. *Namen van mensen*, dat is, mensen, kap. 3:4; Hand. 1:15. Óf, mensen van aanzien, in 't Hebreuws genoemd: *mannen van naam*, dat is, van vermaardheid, Gen. 6:4. Want het is waarschijnlijk, dat een ongewoon aantal mensen in deze beroerten zijn omgekomen.

DO. Dit schijnt te verbeelden zekere grote rampspoeden, welke de vijanden van de Reformatie zouden overkomen, gedurende het volgende tijdbestek, en welke een groot middel zouden zijn tot bevordering daarvan.

En de overigen zijn zeer bevreesd geworden, en hebben de God des hemels heerlijkheid gegeven.

PO. Óf, verschrikt door aandoening in het geweten; óf door de verbazende bedelingen van de Voorzienigheid, in de val van de grote stad, zouden zij Gode eer geven, door het belijden van hun dwalingen, en een oprechte en openhartige bekentenis der waarheid; in plaats van het aanbidden der heiligen, engelen en beelden, de ware en levende God van hemel en aarde alleen aanbeddende.

GG. Door te erkennen, dat degenen die omgekomen waren, rechtvaardig gestraft ware om hun zonden; óf, door zijn Naam te belijden en protestants te worden, gelijk velen gedaan hebben. Óf, door God te danken, dat zij ontkomen waren, Joh. 9: 24.

WA. Op deze wederopstanding en verhoging van de christelijke godsdienst, nadat hij enige tijd was uitgedoofd geweest, zouden de onderdrukkers en ketters en godloochenaars, die van de slachting ware overgelaten, zich bekeren. Het enige voorbeeld in het gehele boek, van een algemene bekering. Na alle plagen, tevoren gemeld, hadden zij gelasterd. Deze bekering komt zeer laat; want de volgende woorden zijn: *het tweede wee is weggegaan, ziet, het derde wee komt haast*. En de zevende engel heeft gebazuind. En, tevoren, kap. 10: 7, was gezegd, dat wanneer hij zou beginnen te bazuinen, de verborgenheid Gods vervuld zou worden, en er geen tijd, of uitstel meer zou wezen. En derhalve, die tot daar aan toe onbekeerd blijven, schijnen met het beest te zullen omkomen.

14. *Het tweede wee is weggegaan*

GI. De mening is, dat de tweede *wee*-bazuin, welke de zesde was, nu gedaan zou hebben met blazen, wanneer de vier engelen, gebonden aan de rivier de Eufraat, zouden ontbonden, en zij met hun ruiters gedaan zouden hebben, 't gene zij bestemd ware te doen; de twee getuigen gedood, en wederom opgewekt zouden zijn, en ten hemel gevaren; en de dingen welke daarnevens zouden gaan, of daar op volgen, zouden vervuld zijn, zoals de aardbeving, de slachting, én bekering van mensen.

Ziet het derde wee komt haast.

GG. Het zal kort daarna beginnen uitgevoerd te worden, kap. 22:7, namelijk, het zal onder de zevende bazuin, en onder de fiolen duren.

LOWMAN over de weeën.

Wij vinden gewag gemaakt van drie weeën kap. 9: 12, *Het ene wee is weg gegaan, ziet daar komen nog twee weeën na deze.*

- Dit eerste wee was onder het bazuinen van de vijfde engel, wanneer de put des afgronds werd geopend, met de opkomst van de macht en bedriegerij van Mohammed.

- Het tweede wee wordt, met reden begrepen te zijn gedurende het bazuinen van de zesde engel, wanneer de vier engelen ontbonden werden, om het derde deel der mensen te slaan. kap. 9:13-15, wanneer het de Saracenen toegelaten werd in het gehele westerse gebied, en de christelijke naam en belijdenis, overal in gevaar te brengen.
- Het derde wee, welk op het tweede schielijk stond te volgen, zou beginnen op de dag van de stem des zevenden engels.

Men moet aanmerken, dat met de weeën beoogd is te vertonen *een verdrukten staat der kerk*, veeleer dan ramspoedige tijden voor de inwoners van de wereld in 't algemeen. Zodat wij, denk ik, het als een gewone profetische waarschouwing moeten aanmerken, dat dit derde en laatste tijdbestek, zoveel toezicht en standvastigheid zou vereisen, als een van de voorgaande. Die de zuiverheid van de ware godsdienst wilden aankleven, moesten verwachten tegenstand te zullen vinden, en weeën te ontmoeten.

15. *En de zevende engel heeft gebazuind.*

GG. Gelijk voorzegd was, kap. 10: 7, ofschoon voor een tijd opgeschort.

En er geschiedden grote stemmen, in den hemel.

LO. Of, daar werd met een luide stem uitgeroepen.

Zeggende, de koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en Zijns Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid.

GG. De Antichrist is verzwakt, en Christus heeft begonnen het koninkrijk uit zijn hand te nemen, en zal een zichtbare kerk hebben, als een koninkrijk, door de gehele bekende wereld, en dat tot het einde.

DO./LO. De heren dr. Mede en Clark brengen dit tot de Reformatie. Dr. Samuël Clark zegt, of deze en dergelijke teksten, een letterlijke vervulling zullen hebben door de algemene overmacht van het Evangelie des vredes op de aarde; óf alleen in de nieuwe hemelen, waarin gerechtigheid woont, is een geheim in de boezem der voorzienigheid opgesloten, 't welk, wij niet vermetel moeten willen verklaren.

Maar het is waarschijnlijk, dat hiermee beoogd wordt te kennen te geven, dat in 't tijdbestek, door de zevende bazuin verbeeld, en de fiolen daarop volgende, de christelijke zaak in haar macht en zuiverheid zou zegepralen, niettegenstaande alle aangewende pogingen, om dezelve te verkeren en te verderven, 't welk, inderdaad, het geval geweest is.

16. *En de vierentwintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen*

GI. Dezelfde als kap. 4:4, waar zij, op gelijke wijze, beschreven worden, de ware kerk van God verbeeldende.

vielen neder op hun aangezichten en aanbaden God.

GG. Zij oordeelden het niet eerbiedigheid genoeg van hun troon op te staan, maar wierpen zich neder op hun aangezichten en aanbaden God met een diep ontzag, op het horen van deze aangename tijding.

17. *Zeggende, wij danken U Heere, God almachtig, Die is, en Die was en Die komen zal.*

PO. We. Deze spreekwijs vervat een beschrijving van Gods eeuwigheid en onveranderlijkheid; wij hebben dezelve tevoren reeds ontmoet, kap. 4: 8. Zij danken God, in de naam van de gehele christenkerk, waarvan zij de bisschoppen of bestuurders verbeeldden.

Dat Gij Uw grote kracht hebt aangenomen, en als Koning hebt geheerst.

GG. Dat Gij Uw grote kracht betoond hebt, in de Antichrist te verzwakken, of, voor het betonen van Uw macht, en hernemen van het koninkrijk van Christus, uit de handen van de Antichrist, en Uw Koning te plaatsen op Uw heilige berg Sion.

LO. Dat het U behaagd heeft U te betonen meerder te zijn, dan al de tegenstand van de wereld; en in staat Uw getrouwe dienstknechten te beschermen, en volgens Uw belofte, in 't einde te verhogen.

18. En de volkeren ware toornig geworden.

GG. De volkeren of Heidenen, de Roomse afgodendienaars. Zij hebben hun toorn getoond in het vervolgen, tevoren gepleegd, 't welk Gods toorn over hen had gebracht; óf in het tegenwoordig strijden; óf in het wrokken wanneer zij overwonnen waren, Ps. 2:1, 2; Hand. 4: 25, 26.

WE. Hierdoor zou kunnen verstaan worden, dat de volkeren of Heidenen, die tot dusver de heilige stad vertreden hadden, de tijd van 42 maanden, of 1200 dagen, toornig waren, dat zij nu daaruit verdreven werden.

En Uw toorn is gekomen.

PO. Nu is de tijd, gekomen voor u om u toornig te betonen, en Gij hebt dit reeds begonnen te doen.

GG. De tijd om Uw gramschap uit te storten over dezulken, die zich niet bekeerd hebben in de tijd van Uw verdraagzaamheid.

En de tijd der doden, om geoordeeld te worden.

GG. De tijd om de bloeddorstige vervolgers te straffen, vanwege het doden van Uw heiligen.

PO. Om de zaak van Uw getrouwe getuigen te oordelen, en van al degenen die om het getuigenis voor Uw waarheid gestorven zijn.

LO. Het Griekse woord *krinein*, oordelen, betekent dikwijls *wreken*. Zodat te oordelen, of te beproeven de zaak der doden, of der martelaren, voor de waarheid van de christelijke godsdienst, zeer eigenlijk, kan verstaan worden te betekenen, een wraakneming over hun zaak, door zekere klaarblijkelijke werking van de Voorzienigheid, ter begunstiging daarvan; nademaal wreken een eigenaardige betekenis is van te oordelen; en ik denk dat dit meer overeenkomstig is met de orde en het oogmerk van de profetie, dan het te verstaan van *het algemeen oordeel* 't welk, volgens de orde van deze profetieën niet zijn zal, dan ná de bloeiende staat der kerk, waarin de duivel gebonden zal worden duizend jaren.

En om het loon te geven Uwen dienstknechten, de profeten en de heiligen, en dengenen, die Uw Naam vrezden, de kleinen en de groten.

GG. Voorspoed te geven aan Uw dienaars en volk, die harde dingen geleden hebben.

Dat is, alle ware gelovigen, die de zuiveren en onbevleete godsdienst van Christus zijn blijven aankleven, hoe gering zij in de wereld mogen geweest zijn; geen van allen zal vergelding ontberen, wanneer de tijd van Gods beloning is gekomen.

LI. De zevende bazuin blaast tot de dag des oordeels, en dan zullen Gods dienaars, die hier voor Hem geleden hebben, genadig beloond en Zijn vijanden hun vervolgers, naar verdienste gestraft worden.

En om te verderven degenen, die de aarde verdierven.

BU. Dat is, die bloedige vervolgers, die de inwoners der aarde vernielen, door vervolgingen of valse leringen.

DO. De beloning welke gegeven zou worden aan de dienaars van God, schijnt te wezen de laatste beloning in de algemene dag des oordeels.

LOWMAN over het hele vers.

"Ofschoon de volkeren der aarde, met grote woede, de ware godsdienst vervolgd hebben, de dag van uw wraak is nu gekomen, om hen te straffen in gerechtigheid, en de zaak van Uw dienstknechten, die tot de dood toe getrouw zijn geweest, te wreken. De tijd is gekomen om de verborgenheid van Uw voorzienigheid, over de kerk, te voleindigen en de beloofde vergelding uit te delen aan de profeten en belijders, en alle oprechte christelijke aanbidders, van wat staat of omstandigheid; en eindelijk te verderven degenen, die zulk een lange tijd, door hun valse lering en vervolging, het grootste gedeelte van de wereld bedorven en vernield hebben."

19. En de tempel Gods in de hemel is geopend geworden.

De kerk van God nu, wederom, in 't openbaar te voorschijn komende, wordt vergeleken bij de tempel van Jeruzalem, waarin de ark was. Zij was tevoren gestoten geweest, gelijk de tempel onder Achaz, 2 Kon. 28: 24 en deze, wanneer hij gemeten, en het voorhof den Heidenen gegeven werd, vers 1, 2. Nu wordt deze geopend, gelijk de andere door Hiskia, 2 Kron. 29: 3; niet om enige weinige gelovigen te ontvangen, gelijk tevoren, in tijden van vervolging, maar grote menigten. Dit geeft te kennen de vrije oefening van godsdienst, welke hersteld was.

En de ark Zijns verbonds is gezien in Zijn tempel.

GI. De ark was een kist, waarin het verbond, of de tafelen der wet gelegd waren; daarop was het verzoendeksel, en boven dat de Cherubijnen der heerlijkheid, hetzelfde overschaduwende; tussen welke de zetel was van de Goddelijke majesteit. Deze ark stond in het Heilige der heiligen, en werd alleen gezien door de hogepriester éénmaal in 't jaar; en was bedekt door een voorhangsel, Num. 4:5. Hierop wordt gezinspeeld.

LOWMAN. "Hierop zag ik", wil Johannes zeggen, "de tempel Gods in de hemel geopend; zodat ik de ark des verbonds kon zien, het verzoendeksel, en de plaats van Gods tegenwoordigheid, want die was niet bedekt door een voorhang; verbeeldende, niet alleen een staat van vrede en vrijheid voor de kerk, de plaats der aanbidding geopend zijnde, maar ook dat in deze staat van de kerk, de ware aanbidding van God, in grote volmaaktheid zal geoefend worden."

En er werden bliksemen en stemmen en donderslagen, en aardbeving en grote hagel.

DO. En gelijk wanneer de wet gegeven werd van de berg Sinaï, de gehele dampkring in een geweldige beweging scheen te wezen, welke de meeste vaste lichamen der natuur gemeen was, zo ware er nu ook bliksemen, en verschrikkelijke stemmen, en donderslagen en aardbeving, en een grote hagelbui, welke beschreven is geworden als een omstandigheid, welke de verschijning van God vergezelde onder voorgaande bedelingen. Vergelijk Ps. 114: 4.

LOWMAN. Grotius meent, dat de bliksemen en donderslagen behoren tot het volgend kapittel, en zien op een nieuwe profetie.

Maar men kan aanmerken, dat het eind van dat tijdbestek, op gelijke wijze beschreven wordt, kap. 16:18-21. Deze stemmen, donderdagen, bliksemen en grote hagel, worden uitdrukkelijk verklaard van een ongewoon grote plaag, zodat de mensen lasterden uit hoofde van dezelve. Dit wordt genoemd: *Babylon te geven de beker van de wijn der gramschap des toorns Gods*; om uit te drukken de grote rampspoeden en verwoesting, waarmee God, op het einde van dit tijdbestek, zou straffen de hardnekkige veervolgers van Zijn zuivere aanbidding, en ware godsdienst, en openlijk zou handhaven de

rechtvaardige zaak van Zijn getrouwe martelaars. Deze gelukzalige staat der kerk zou vergezeld gaan met grote en zware oordelen over de vijanden van de ware godsdienst. Een storm van wraak zou van de hemel neerkomen op hun hoofden, zó verschrikkelijk, als wanneer aardbevingen vergezeld gaan met donder en bliksem.

Openbaring 12

1 En er werd een groot teken gezien in den hemel; namelijk een vrouw, bekleed met de zon; en de maan was onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren;

2 En zij was zwanger, en riep, barensnood hebbende, en zijnde in pijn om te baren.

3 En er werd een ander teken gezien in den hemel; en ziet, er was een grote rode draak, hebbende zeven hoofden, en tien hoornen, en op zijn hoofden zeven koninklijke hoeden.

4 En zijn staart trok het derde [deel] der sterren des hemels, en wierp die op de aarde. En de draak stond voor de vrouw, die baren zou, opdat hij haar kind zou verslinden, wanneer zij het zou gebaard hebben.

5 En zij baarde een mannelijken zoon, die al de heidenen zou hoeden met een ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon.

6 En de vrouw vluchtte in de woestijn, alwaar zij een plaats had, [haar] van God bereid, opdat zij haar aldaar zou voeden duizend tweehonderd zestig dagen.

7 En er werd krijg in den hemel: Michaël en zijn engelen krijgden tegen den draak, en de draak krijgde [ook] en zijn engelen.

8 En zij hebben niet vermocht, en hun plaats is niet meer gevonden in den hemel.

9 En de grote draak is geworpen, [namelijk] de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satanas, die de gehele wereld verleidt, hij is, [zeg ik], geworpen op de aarde; en zijn engelen zijn met hem geworpen.

10 En ik hoorde een grote stem, zeggende in den hemel: Nu is de zaligheid en de kracht, en het koninkrijk geworden onzes Gods; en de macht van Zijn Christus; want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht is nedergeworpen.

11 En zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot den dood toe.

12 Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen, en gij, die daarin woont! Wee dengenen, die de aarde en de zee bewonen, want de duivel is tot u afgekomen, en heeft groten toorn, wetende, dat hij een kleinen tijd heeft.

13 En toen de draak zag, dat hij op de aarde geworpen was, zo heeft hij de vrouw vervolgd, die het manneken gebaard had.

14 En der vrouwe zijn gegeven twee vleugelen eens groten arends, opdat zij zou vliegen in de woestijn, in haar plaats, alwaar zij gevoed wordt een tijd, en tijden, en een halven tijd, buiten het gezicht der slang.

15 En de slang wierp uit haar mond achter de vrouw water als een rivier, opdat hij haar door de rivier zou doen wegvoeren.

16 En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haar mond, en verzwolg de rivier, welke de draak uit zijn mond had geworpen.

17 En de draak vergrimde op de vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus Christus hebben.

18 En ik stond op het zand der zee.

LOWMAN, korte inleiding

Wij komen nu tot een tweede vertoning van hetzelfde derde tijdbestek der profetie, dat is, de staat der kerk en der wereld, in de dagen der stem der zevenden engels; of, terwijl de vrouw die in haar plaats, de woestijn, vluchtte, aldaar gevoed werd, één tijd,

tijden en een halve tijd; of, drie jaren, en een half, gelijk met 42 maanden, welke gelijk gaan met 1260 profetische dagen. De nette tijd, waarin de getuigen zouden profeteren. Gelijk de voorgaande vertoning aanwees, dat de ware godsdienst bewaard zou worden onder enige weinige getrouwe belijders; ofschoon onder een gestadige strenge vervolging; zo vertoont deze de staat der kerk, onder de verbeelding van *een vrouw*, zó vervolgd, dat zij vluchtte naar eenzame plaatsen, om zich te verbergen; maar nochtans daar bewaard en gevoed, niettegenstaande al de pogingen van een verwoede *slang*, gereed om haar te vernielen.

Dit beschrijft, klaarblijkelijk, een verdrukte en vervolgte staat van de kerk, in 't algemeen, gedurende dit tijdbestek waarin de valse en afgodische godsdienst in grote kracht zal zijn, en de oprechte belijdenis van de ware godsdienst de mensen aan groot gevaar zal bloot stellen; maar, dat evenwel de ware aanbidders van God steeds bewaard zullen worden doch in een donkeren staat, en niettegenstaande alle tegenkanting, instaat gesteld worden, om de waarheid vast te houden en te verdedigen tot het einde toe.

1. *En er werd een groot teken gezien in den hemel.*

PO. Ik zie geen reden van twijfel of Johannes, al die tijd in de hemel geweest is, waarheen hij opgevoerd werd, kap. 4:1, en daar zag hij in een gezicht, een groot teken, of een zeer aanmerkelijk ding. Omdat het verwonderlijk was in het aanzien, en van ongewone betekenis van personen en zaken.

Namelijk een vrouw bekleed met de zon en de maan was onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon, van twaalf sterren.

DO. Een vrouw van een schoon en ontzaglijke gedaante, bekleed, als het ware met het schijnsel van de middagzon, aan alle zijden afschijnende.

PO./ LI. De voornaamste uitleggers zijn het eens, dat door deze vrouw verbeeld wordt de kerk, zeer voegzaam vergeleken bij een vrouw, omdat zij is de bruid van Christus, ofschoon hier verbeeld als Zijn moeder. Gelijk de vrouw de zwakste sexe is, is de kerk en altijd de zwakste partij van de wereld is geweest.

GI. Hierin is een *zinspel*ing op de maagd Maria; en daar zijn, inderdaad, enige gelijkheden tussen haar en deze vrouw, gelijk door sommigen is aangemerkt. Gelijk Maria Christus lichamelijk voortbracht, en God, in de volheid des tijds, Zijn Zoon zond, geworden uit een vrouw; zo brengt deze vrouw een geestelijke Christus voort, dat wil zeggen, de mannelijke geboorte van *Zijn koninkrijk* in de wereld, of een, die *het werktuig* zou zijn van de uitbreiding van zijn koninkrijk. Gelijk Herodes Christus, in zijn kindsheid, en zodra hij geboren was heeft zoeken te versmoren; zo staat hier de draak te wachten om de mannelijke geboorte, zodra hij zou voortgebracht zijn, te doden. Gelijk Jozef met Maria, en haar zoon, door een Goddelijke besturing, naar Egypte vluchtten, en zich daar onthielden, gedurende de regering van Herodes; zo worden aan deze vrouw gegeven twee vleugelen eens arends, om te vluchten naar de woestijn, alwaar zij zich onthoudt en gevoed wordt, gedurende de regering van de Antichrist. En gelijk Herodes, na de vlucht van Maria, alle kinderen in Bethlehem, van twee jaren oud, en daar beneden, liet ombrengen, opdat hij haar zoon óók mocht doden; zo wierp de slang water uit, achter de vrouw, als een rivier, om haar weg te voeren, en voerde krijg met het overige van haar zaad. Gelijk de Zoon van Maria, nadat Hij Zijn werk volbracht had ten hemel opgenomen, en tot een Heere en Christus gemaakt werd; zo werd ook dit manlijk kind weggerukt tot God en Zijn troon om alle

heidene te hoeden met een ijzeren roede. Maar daar kan niet eigenlijk van dit geval geprofeteerd worden, als nu lang voorbij zijnde.

LO. Het was een zeer bekende gewoonte, ten tijde van deze profetie, verscheiden deugden, en openbare maatschappijen, te verbeelden door de vertoning van een vrouw, met zekere bijzonderheden en opschik, waarvan er velen gezien worden op de Romeinse penningen. In 't bijzonder wordt Salus, het zinnebeeld van veiligheid en bescherming, vertoond als een vrouw, staande op een kloot, om te verbeelden de behoudenis en veiligheid der wereld, onder het toezicht des keizers, gelijk op een penning van Hadriaan. De inwijding van de Romeinse keizers wordt uitgedrukt op hun penningen, door een maan en sterren, gelijk op twee van Faustina, om een trap van glorie uit te drukken, hoger dan enige op aarde.

Nimmer was in enig zinnebeeld meer vertoning van eer en waardigheid, dan in dit gezicht te staan in het midden van een luister, door de stralen der zon gemaakt; en op de maan, als boven de lage staat van deze ondermaanse wereld een kroon te dragen, omzet met de sterren des hemels als juwelen, is iets, 't welk verhevener is, dan waardoor de oudheid haar maatschappijen, haar deugden, of haar godheden ooit heeft verbeeld. De lezer kan wijders, zo het hem behaagt, in deze vertoning aanmerken, - met Daubuz, - dat de zon kan betekenen Christus; de maan de Heilige Geest; en de twaalf sterren de twaalf apostelen. Of, hij kan ze verstaan, met de heer Mede, van de kerk rondom schijnende, door het geloof van Christus, de Zon der gerechtigheid, de eerste beginselen der wereld onder de voeten vertredende; hetzij de Joodse schaduwen of heidense bijgelovigheden, en luisterrijk met de tekenen van apostolische oorsprong. Of hij kan, met Waple, aanmerken, dat de apostolische leer het voornaamste versiersel, de kroon en heerlijkheid der kerk is. Maar welke van deze zinspelingen hij ook verkieze; dit zal blijven een zekere en algemeen zin daarvan te wezen, dat de zegeningen van de ware godsdienst in de openbaring van Jezus Christus, - zoals dezelve door de apostelen geleerd is, dat is, van de ware christelijke godsdienst, - de hoogste achting en eer waardig zijn, hoe zij ook van de wereld veracht mogen worden.

2. En zij was zwanger.

De kerk, door een vrouw verbeeld, was in 't voorgaande vers beschreven bij haar ongewone volmaaktheden; in dit wordt zij beschreven met opzicht op haar zwakke en gevaarlijke staat; zij schreeuwt gelijk een vrouw, in arbeid zijnde, om verlossing tot God in haar gebeden, tot de mensen, in haar verdedigingschriften. De ware mening is, dat de christelijke kerk een heftige begeerte had, om de christelijke godsdienst voort te planten, door de wereld, en ernstig tot God riep, om bijstand daarin, en met alle haar pogingen arbeidde, om dat oogmerk te volbrengen; en zeer bekommerd was om de vrucht van haar arbeid te zien in het leven van haar leden.

En riep, barensood hebbende, en zijnde in pijn om te baren.

PY. Dit is een gewone figuurlijke uitdrukking, waarvan de Schrift gebruik maakt om, een heftige begeerte of grote moeite te verbeelden. Dus beschrijft de profeet de Joodse moeilijkheden en rampspoeden, Jes. 26: 16-18. *Heere, in benauwdheid hebben zij U bezocht zij hebben hun stil gebed uitgestort, als Uw tuchtiging over hen was.* Gelijk eer bevruchte vrouw, als zij nadert tot het baren, smarten heeft, en schreeuwt in haar weeën, also zijn wij geweest, o Heere. Wij ware bevrucht, wij hadden de smarten. En Paulus, Ga1. 4:19, *mijn kindkens, die ik wederom arbeide te baren, totdat Christus een gestalte in u krijgje.*

LO. De leenspreuk van een moeder, gezegend met een welgesteld nageslacht, is zeer bekwaam, om de algemeen gelukzaligheid te verbeelden, door een vermeerdering van

getal en sterkte. Het is een gemakkelijke figuur, de kerk aan te merken als een moeder, en de bekeerden tot de waarheid en gerechtigheid, de ware aanbidders van God, als haar kinderen. De uitdrukkingen, welke haar beschrijven als een vrouw in arbeid zijnde, kunnen voornamelijk betekenen haar vruchtbaarheid, en te kennen geven het getal van de bekeerden tot de ware godsdienst, eerder dan de verdrukking der kerk, om haar belijdenis. De gelukkige staat van het rijk, in de vruchtbaarheid van de keizerlijke familie, wordt dikwijls op de penningen uitgedrukt gevonden.

3. En er werd een ander teken gezien in de hemel.

En daar vertoonde zich een ander wonderteken voor Johannes, terwijl hij in een vrukking van zinnen in de hemel was.

En ziet, er was een grote rode draak.

DO. Ik stel, dat het de meesten van mijn lezers bekend zal wezen, dat een draak is een zware slang van ongewone grootte; daar wordt een van dat soort bewaard in het kabinet van de koninklijke maatschappij, van 23 voeten lang. En Job, de vermaarde Afrikaan, heeft mij verzekerd, dat een van dezulken een levende koe in zijn mond wegsleepte, voor zijn ogen.

Niets kon een bekwamer zinnebeeld zijn van de vervolgende macht, welke door ophitsing van de satan, op de Christenen aanviel; of liever van de satan, als deze vervolgende machten ophitsende, en voornamelijk die van Rome, onder de verscheiden standen van heidens en christens; want de aanvoerende werker was altijd dezelfde. Het komt mij dan zo voor, dat de kerk hier verbeeld wordt, eerst als in barensnood om haar staat uit te drukken, terwijl het keizerrijk heidens was; de meer bloeiende kerkstaat, waar toe zij naderhand gekomen is, wanneer er zulke menigten van Christenen toevloeiden, wordt beschreven door de geboorte van het kind; en ten tweede, haar staat wanneer een bijna algemene verdorvenheid was ingekropen, door haar verblijf in de woestijn. De draak werkt inmiddels, onder al deze op elkander volgende standen, om haar, indien het mogelijk ware, uit te roeien, tenminste, de voortzetting daarvan te verhinderen.

Hebbende zeven hoofden en tien hoornen.

PO. De Heilige Geest heeft, kap. 17: 9, deze zeven hoofden verklaard te zijn zeven bergen. De tien hoornen worden geoordeeld te betekenen de tien provinciën, tot dat Romeinse rijk behorende; waarvan de landvoogden regeerden als tien koningen. Ook wordt dit verklaard door tien koningen, kap. 17:12.

Strabo zegt ons, dat Augustus het gehele rijk verdeelde in 20 provinciën, tien van welke vredig zijnde, hij aan het volk gaf om te regeren, maar de andere tien hield hij onder zijn eigen bewind.

En op zijn hoofden zeven koninklijke hoeden.

GG. Niet op zijn hoornen; want de opperste macht was in Rome, op de zeven bergen, niet in de provinciën.

PO. De zeven koninklijke hoeden worden verklaard door zeven koningen. kap. 17:10.

LO Alles, om te tonen dat er een stout en machtig vijand was der kerk, genegen om gebruik te maken van al zijn macht, om haar, ware het mogelijk, te vernielen.

4. En zijn staart trok het derde deel der sterren des hemels, en wierp die op de aarde.

DO. En hij vertoonde zich, als hebbende een lange staart; en maakte daarmee een verschrikkelijk gezwaai over een aanmerkelijk gedeelte van de hemel, waaraan hij scheen te staan en nademaal die zich toen vertoonde als met sterren gesierd, trok zijn

staart een derde gedeelte van de sterren des hemels, en wierp die op de aarde; betekende, dat velen, wier werk het was anderen te verlichten en te bewaren, zélven bedorven zouden worden, door de pogingen van de grote en listige bedrieger, welker kunstenaar en geweld zo gepast verbeeld worden, door de verleidende natuur van deze grote en verslindende draak.

WA. Het derde gedeelte van de christenen en hun bisschoppen die, kap. 1, *sterren* genoemd worden.

GI. Zo spreekt Solinus van draken, die macht hebben, in hun tanden niet alleen maar ook in hun staarten; en meer kwaad doen door het slaan dan door het bijten. En de grote slang, waar tegen Attilius Regulus en zijn leger streed, vernielde niet alleen vele van zijn soldaten met deszelfs grote mond, maar sloeg ook velen. aan stukken met de staart. Deze slang, zegt Plinius was honderd en twintig voeten lang.

En de draak stond voor de vrouw die baren zou, opdat hij haar kind zou verslinden wanneer zij het zou gebaard hebben.

LO. Hij scheen met grote ernst te passen op de vrouw, welke hij begreep, dat haast bevallen moest, met kenbare blijken, om het kind te verslinden, zodra het geboren zou zijn; een bekwame afbeelding, om uit te drukken de grote macht van de satan en zijn koninkrijk, zijn gestadige tegenkanting tegen de waarheid en onvermoeide pogingen, om de opgang en de bevordering van het Evangelie te beletten. De duivel wordt dikwijls in de schrift verbeeld als een draak, en de oude slang; de profeet zelf verklaart het zo, vers 9, en de grote draak is geworpen, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satanas, die de gehele wereld verleidt. Hij schijnt verbeeld te worden door een grote en rode, of bloedkleurige draak, om zijn macht en wreedheid beide te beschrijven, in de tegenkanting tegen de ware godsdienst. De zeven hoofden en kronen, en tien hoornen, zijn een beschrijving zo net overeenkomstig met de beschrijving van het beest, in het 13^e en 17^e kapittel, dat ze, naar mijn oordeel, met recht begrepen mogen worden, als eens bepaling van de tegenstand, hier gemeend, tot de tijden van het beest, of tot die tijd, wanneer de Romeinse macht verbeeld werd door tien hoornen, zowel als door zeven hoofden en kronen; óf, niet voordat de tien koninkrijken waren opgericht door de volkeren, die het Romeinse rijk invielen, en het. in zoveel onafhankelijke vorstendommen verdeelden; dat is, eigenlijk, gedurende het verloop van dit derde tijdbestek.

5. En zij baarde een mannelijke zoon

Do. Gelijk het niet anders zijn kon of het Griekse woord *zoon*, moest mannelijke zijn; daarom besluit ik dat met de samenvoeging van deze twee woorden, beoogd wordt uit te drukken, de wakkere gesteltenis van het kind, en hetgeen wij eigenlijk zouden zeggen, een manlijk wezen; welk gevoegd of niet gevoegd kan worden bij het manlijk geslacht.

Die al de Heidenen zou hoeden met een ijzeren roede.

De vrouw, evenwel, bracht een manlijk kind voort, om te betekenen dat de christenkerk in stand gehouden zou worden door een bestendige opvolging van gelovigen, niettegenstaande alle tegenstand. Dus, zou het koninkrijk van Christus de overhand hebben, en alle tegenstand te boven komen, gelijk de oude Godsspraken aangaande hem geprofeteerd hadden dat hij de Heidenen zou regeren met een ijzeren scepter.

En haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon.

Het kind waarvan de kerk met haar twaalf apostelen in arbeid ging en 't welk al de volkeren zou hoeden, is denk ik, *de canon der schrift*.

Deze poogde de duivel te verslinden zodra dezelve geschreven was, door vermenging van valse geschriften en gedrochtelijke leringen van ketters erbij te voegen. Maar door hulp van God bewaard van de oogmerken van de duivel.

LO. "Zodra dit kind geboren was; zag ik; - zegt Johannes – dat het weggerukt werd, tot God en Zijn troon." Dat betekent Gods voorzorg en bescherming van de ware christelijke kerk, en de veiligheid der kerk onder de bescherming van God. Grotius veronderstelt, naar mijn oordeel met grote waarschijnlijkheid, dat de uitdrukking: *haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon*, een zinspeling is op de bewaring van Joas, ten tijde van de overweldiging van Athalia, wanneer ze al de overige van het koninklijke zaad omgebracht had, 2 Kon. 11:2, 3. Joséba nam Joas, de zoon van Ahazia en stal hem uit het midden van des koning zonen, die gedood werden. En hij was verstoken in het huis des Heeren, zes jaren. Hij werd veilig bewaard in een van de kameren des tempels, totdat hij door Jojada, de Hogepriester, vandaar uitgebracht, en op de troon van David gesteld werd. Dus zullen de ware aanbidders van God niet alle uitgeroeid worden, door de vijanden van de ware godsdienst; sommigen zullen veilig bewaard worden; als 't ware in de hemel, de ware tempel; totdat zij openbaar verschijnen zullen met zegepraal over hun vijanden.

6. *En de vrouw vluchtte in de woestijn*

Niet zodra zij verlost was van haar kind; want deze vlucht geschiedde niet dan nadat de krijg voorbij was, waarvan in de volgende verzen gesproken wordt; niet voordat de draak en zijn engelen overwonnen en neergeworpen waren; of, voordat een nieuwe vervolging verwekt was door de draak, tegen de vrouw, zoals blijkt vers 14, waar dit op de rechte plaats verhaald wordt; zijnde hier alleen bij wijze van voorverhaal aangeroerd met oogmerk, om te tonen hoedanige zorg gedragen werd voor de vrouw, zowel als voor haar zoon.

PY. Het Romeinse rijk mag wel begrepen worden hier een woestijn genoemd te worden, op gelijke wijze, als de oude profeten gewoon ware grote koninkrijken en vorstendommen te noemen. Dus wordt Babel genoemd, de woestijn aan de zee, Jes. 21:1. En zo benoemt Johannes de landen van het roomse gebied door *de vele of ruime wateren*, kap. 17:1, 15, van dit boek. In dit grote en onrustige gebied had de kerk van Christus een plaats in de tijden van vervolging.

Alwaar zij een plaats had; haar van God bereid.

GG. Wanneer de mensen haar vervolgden, bezorgde God haar een plaats van beveiliging.

DO. *Opdat zij ze aldaar zouden voeden, duizend twee honderd en zestig dagen.*

DO. Deze dagen zijn jaren van de pauselijke overheersing. Fleming, gevolgd door Newton en Lowman, stellen dat ze ***beginnen in het jaar 756, wanneer Pepijn van Frankrijk de tijdelijke heerschappij van Rome in handen stelde, met de vernietiging van het Exarchaat van Ravenna; onder welks bewind die Keizerlijke stad enige tijd, behoord had. Hierop begon de paus te worden het achtste hoofd van Rome; en de tijd van zijn duur als zodanig, zal eindigen omtrent het jaar 2016;*** óf indien, - gelijk waarschijnlijk is, - profetische jaren gerekend worden van 360 dagen, omtrent 2000, 't welk hij stelt het begin te zullen wezen van het duizendjarig Rijk.

Opdat zij ze aldaar zouden voeden.

G.G. Dit moet verstaan worden, *opdat zij daar gevoed zou worden*, gelijk Luk. 12: 20, of, dat de twee getuigen haar daar zouden voeden, want dit valt in dezelfde tijd, als blijkt uit het getal van *dagen*, hier, en kap. 11:3.

LOWMAN. "Ik bemerkte ook, dat de vrouw bewaard werd, zowel als het kind, welk zij had voortgebracht; maar het was door een vlucht naar de woestijn; waar zij een plaats vond tot haar verschuiling bereid, en waar zorg voor haar gedragen werd, door de bescherming van de Goddelijke voorzienigheid, gedurende het verloop van dit tijdbestek, om te kennen te geven dat de staat der kerk zorgelijk en gevaarlijk zou zijn in deze tijden, gelijk het was met de Israëlieten wanneer zij in de woestijn verkeerden; of met Elia, wanneer hij vluchtte voor de vervolging van Achab. Nochtans zou een Goddelijke voorzienigheid haar behoeden, gelijk de Israëlieten gevoed werden met Manna, en Elia door de raven."

7. En daar werd krijg in den hemel, Michaël en zijn engelen krijgden tegen den draak, en de draak krijgde ook en zijn engelen.

GG. Een grote krijg *in de kerk van God* want de draak kon geen krijg voeren in de hoogste hemel; daar is nooit geen oorlog meer.

LO. Deze staat van de christenkerk werd, wijders verbeeld door een krijg in de lucht, tussen Michaël en zijn engelen, aan de ene, en de draak, of de duivel en zijn aanhang, aan de andere zijde.

DO. Michaël, de grote voorganger van het heirleger van God, en daarin een zinnebeeld van de grote Immanuël, en Zijn engelen, waren in slagorde geschikt aan de ene zijde; en zij krijgden tegen de draak. En aan de andere zijde krijgde de draak tegen hem en zijn engelen, beslaande uit veel legioenen van oneraardse geesten, in samen spanning met het grote hoofd van de afval, streken insgelijks onder hem.

8. En zij hebben niet vermogen, noch hun plaats is niet meer gevonden in den hemel.

GI. Dat is, de draak of de duivel en zijn engelen, vermochten niet tegen Michaël en zijn engelen; maar werden, in tegendeel, door hen overwonnen.

LO. Op het einde daarvan, was de draak en zijn aanhang, zover van overwinning te behalen, dat zij ten enenmale bezweken en van het slagveld verdreven werden.

9. En de grote draak is geworpen, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satanas.

GI. Geworpen uit de hemel of gestoten uit alle macht en gezag over het Romeinse rijk, waarin hij lang de meester gespeeld had. De oude slang vanouds genoemd, omdat hij bijna zo vroeg als de wereld was, in de gedaante van een slang, verscheen, of liever daarvan gebruik maakte, als een werktuig of middel, waardoor hij Eva verleidde, en het mensdom in het verders stortte. Het was zeer gebruikelijk bij de Joden, de duivel te noemen *nachash hakkadmoni*, de oude slang; en daarom gebruikt Johannes deze spreekwijze, om te verklaren wie bedoeld werd door de grote draak. Ook duivel en satanas; de eerste van deze namen betekent *een beschuldiger*, en de laatste *een vijand*.

Die de gehele wereld verleidt.

LO. Hij had de wereld afgetrokken tot dwaling, afgoderij en goddeloosheid. De Joden spreken dikwijls zo van de oude slang, dat hij *matgne lecol hagnolam*; dat is, dat hij de gehele wereld verleid.

Hij is, zeg ik, geworpen op de aarde; en zijn engelen zijn met hem geworpen.

LO. Hij is ter neergeworpen, tegelijk met zijn aanhangers en navolgers om te kennen te geven, dat er een heftige strijd zou zijn tussen oprechte Christenen en de voorstanders van dwaling, afgoderij en godloosheid, welke op het laatst zou eindigen in een volkomen overwinning over de vijanden van de ware godsdienst.

PY. Het is zeker dat de Christenen, in de tijd van Constantijn, van mening waren dat deze profetie klaarblijkelijk vervuld ware, door die voorname gebeurtenis van de bevordering van Constantijn op de keizerlijke troon; invoege dat het toonbeeld van deze keizer geplaatst werd tegenover de poort van zijn paleis, op een gewonde draak tredende; 't welk Eusebius zegt, "gedaan te wezen, om te betekenen zijn overwinningen over die geweldhebbers die de kerk verdrukten en vervolgden, op aanhitsing van de duivel; met zinspeling op de boeken der profeten, waar de duivel dus woedende tegen de kerk, genoemd wordt *een draak*. En Constantijn zelf noemt, in zijn brief aan Eusebius zijn overwinning van Licinius: *de nederwerping van de draak, en het herstel van de christelijk vrijheid aan alle mensen*."

LOWMAN Veel uitleggers verstaan deze overwinning over de satan, waarin hij verbeeld wordt van de hemel neergeworpen te worden met zijn engelen, van *de heidense macht van Rome*; zodat de afgoderij het voordeel verloren had van de burgerlijke vaststelling, door het gehele Romeinse gebied.

In dit tijdbestek, zou de tijdelijke macht van Rome, gelijk wij hierna zien zullen, zijn in handen van een, die zich zelf noemde *het hoofd van de christenkerk*. Het was een grote overwinning over de satan en zijn macht, wanneer het Christendom, volkomen de overhand verkregen had over het Heidendom, in het keizerrijk. En wij mogen er bijvoegen, dat het insgelijks een aanmerkelijke overwinning was over de satan wanneer de bedriegerij van het Mohammedanisme, in deze westerse werelddelen gestuit werd; alhoewel de duivel, gelijk wij in de volgende teksten van deze vertoning zullen zien, niettegenstaande deze vermindering van zijn macht, nog macht genoeg zou overhouden, om veel kwaad te doen in dit tijdbestek, en dezelve met veel gramschap te werk stellen tegen de ware aanbidders van God, en zijn getrouwe dienaren.

10. En ik hoorde een grote stem, zeggende in den hemel, nu is de zaligheid en de kracht, en het koninkrijk geworden onzes Gods, en de macht van Zijnen Christus.

BU. Na de overwinning van Michaël en zijn engelen, Christus en Zijn navolgers, over de draak en zijn engelen, volgt hier een plechtige dankzegging voor de nederlaag van de satan. De heiligen in de hemel, voegen zich tezamen met de gelovigen op de aarde, in dit gezang. Wanneer zij spreken van God, zeggen zij: *onze God*, en wanneer zij spreken van de nederlaag, zeggen zij: *onze broederen*.

De zaligheid en het koninkrijk, dat is, niet het koninkrijk van Christus, in zijn volle luister en kracht; maar zoals het tot zover gevorderd was, dat de afgoderij ter neergeworpen en de christelijke vrijheid hersteld is.

Want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht, is nedergeworpen.

PO. Want de duivel, die de heiligen onophoudelijk beschuldigde, is overwonnen.

PY. De Heidenen, en voornamelijk de priesters, beschuldigden de Christenen, bij de keizers, als schuldig aan allerhande rampen en ongelukken, hoedanige ook, welke het rijk overkwamen.

LOWMAN. Deze uitdrukkingen, zegt de heer Waple, zijn genomen uit Job en Zacharia, waar de schriften, op menselijke wijze sprekende, de satan verbeelden als

vrome en deugdzame mensen bij God beschuldigende. Dit doet hij, door het verzwaren van hun gebreken en onvolmaaktheden, en het aanstoken van boze mensen; om valse beschuldigingen tegen hen voort te brengen; als op de klaarblijkelijkste wijze gedaan is tegen de eerste christenen. De heer Daubuz merkt aan, dat volgens de gewoonte der oosterse volkeren, en in sommige gevallen, naar de wet van Mozes, de beschuldiger ook de uitvoerder van de straf moest zijn, Deut. 13: 9, zodat, wanneer de kerk niet langer is in gevaar van vervolging, om de belijdenis van het christendom, de satan gezegd wordt neergeworpen te zijn, als de macht verloren hebbende om te beschuldigen en te straffen, de zodanigen, die daarvan openlijke belijdenis doen.

Het gehele vers kan men bekwapelijk dus uitbreiden:

"Ik bemerkte dat deze zegening der kerk erkend werd in een openbare lof- en dankzegging aan God, Die dus Zijn macht getoond had in de verlossing van Zijn volk, en de bevordering van Zijn eigen geestelijk koninkrijk, door de belijdenis en beleving van het Christendom. Want nu had de satan de gelegenheid verloren om de Christenen te verklagen als schuldig aan godloosheid, om het weigeren van zich te schikken naar de godsdienst van het rijk, en de bijgelovige godsdienst van de goden van Rome; of hun ijver voor de ware christelijke godsdienst te bestraffen als onoprecht; bewerende dat zij wel haast hun belijdenis verzaken zouden, indien zij daarom moesten lijden."

11. En zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams

In 't voorgaande vers was gesproken van de macht van de hoofdman; nu wordt de dapperheid der krijgsknechten beschreven. Door de kracht van Christus' bloed verkregen zij macht om de satan, en al zijn godloze werktuigen te overwinnen; niet door wereldlijke macht en sterkte.

En door het woord hunner getuigenis.

GI. Door het gebruik welk zij maakten van de schriften der waarheid, het zwaard des Geestes, het woord van God, waaraan zij een getrouw getuigenis gaven, en 't welk zij bleven aankleven; en daardoor behaalden zij de overwinning over de satan en zijn werktuigen, 't zij valse leraars of vervolgers; en voornamelijk door het Evangelie, 't welk zij omhelsden, beleden en verkondigden met standvastigheid of kloekmoedigheid, en het laatste getuigenis, welke zij daaraan gaven door hun dood, om hetzelfde, als volgt.

En zij hebben hun leven niet lief gehad tot de dood toe.

LO. Het geduld, geloof en de standvastigheid der kerk ware genoeg om te tonen, dat de satan een vals beschuldiger was en behaalde een groot voordeel voor hen; voor zoveel zij een uitstekend bewijs waren, dat zij de zaak van de ware godsdienst waardeerden boven alles en gelijk hun Zaligmaker Zijn leer had bevestigd met Zijn bloed, waren zij ook gereed hun getuigenis te bevestigen, door standvastigheid tot de dood, naar de genade en Geest, welke de kerk zou ontvangen van Christus haar Heere. GI. Door op deze wijze te sterven, overwonnen zij de satan; hadden zij hun leven lief gehad, en hetzelfde behouden, door Christus en Zijn waarheden te verzaken, zou de satan hen overwonnen hebben; maar door te sterven om Christus' wil, behaalden zij de overwinning over hem.

12. Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen, en die daarin woont.

LI. Dat is, gij kerken, en gij die daarin schuilplaats hebt, als in een tent, onder de bescherming van God.

LO. Of, gij engelen en heiligen en de gehele kerk, verheugt u en wees dankbaar voor de zaligheid, welke Christus verworven heeft voor Zijn volk, en hun zeker zal doen deelachtig worden.

Wee degenen die de aarde en de zee bewonen.

G.G. De inwoners van de aarde en de zee, betekenen, in de Schriften van Johannes, overal de vijanden van de kerk, aardse en vleeselijke mensen, die buiten de kerk van God leven.

Want de duivel is tot u afgekomen en heeft groten toorn, wetende, dat hij een kleinen tijd heeft.

GG. Hij is uitgeworpen uit de kerk van God, en kan over dezelve geen heerschappij meer voeren, en zal nu zijn toorn koelen op zijn eigen dienaars.

PO. En hij heeft maar een korte tijd, om zijn kwaadaardigheid te doen werken; hij zal in 't kort opgesloten worden in de put des afgronds.

LO. De inwoners der aarde moeten weten, dat niettegenstaande deze overwinning over de satan, zijn macht niet geheel verbroken zal zijn; hij zal nog steeds in staat zijn, om veel kwaad te doen, en zal het met te meer gramschap zoeken te doen, omdat de tijd van zijn tegenstand zeer verkort is.

13. *En toen de draak zag, dat hij op de aarde geworpen was, heeft hij de vrouw vervolgd, die het manneken gebaard had.*

GG. Zie vers 9. Toen de draak niet langer kon door heidense keizers, vervolgdde hij door de Pausen.

LO. De duivel zal zijn gramschap tonen over dit groot verlies van zijn macht, nu de belijdenis van het Christendom zo algemeen de overhand heeft over de heidense afgoderij, zolang tijd onderschraagd door de macht van het keizerrijk; hij zal nieuwe middelen uitvinden, om de ware kerk, en degenen die hun werk maken om de zuiverheid van de ware godsdienst te bewaren, te vervolgen.

14. *En de vrouw zijn gegeven twee vleugelen eens groten arends.*

GG. God gaf haar kracht, om spoedig te vluchten naar een veilige plaatse; en verloste en redde haar dus wonderdadig van de woede van de Antichrist.

LO. De ware kerk, door de vrouw verbeeld, bleek ondersteund te worden tegen de gramschap des duivels. *Op arendsvleugelen gedragen te worden* is een zinspelning op de macht en snelheid van eens arends vlucht; en drukt zeer wel uit de gereedheid en kracht, waarmee God dikwijls Zijn kerk redt uit haar gevaren.

PO. De arend, het wapen zijnde van het Romeinse rijk, en keizer Theodosius twee zonen hebbende, Honorius en Arcadius, tussen wie hij het rijk verdeelde, makende Honorius keizer van 't Westen en Arcadius van het Oosten; heeft dit de uitleggers aanleiding gegeven van de woorden te verklaren van de voorzienigheid van God door deze verdeling van het rijk in zekere mate Zijn kerk beveiligende voor de grote beroerten, welke daarin, ten dien tijde ontstonden.

WE. Dat *de twee vleugelen eens groten arends* zouden betekenen het westerse en oosterse Romeinse keizerrijk, is geheel onzeker nademaal wij een dergelijke uitdrukking vinden, Exod. 14:4 waar God, sprekende van de verlossing der Israëlieten van de Egyptenaars, zegt: *Gijlieden hebt gezien wat ik deze Egyptenaren gedaan heb hoe ik u op vleugelen der arenden gedragen heb.* Waar, gelijk er door het gedragen zijn van de Israëlieten op arendsvleugelen, niet kan betekend zijn, dat zij van de Egyptenaars verlost waren, door middel van het Romeinse rijk; maar alleen, dat zij verlost waren door de bijzondere voorzienigheid van God; zo is het ook wel mogelijk,

dat hier door het hebben van twee vleugelen eens arends, aan de vrouw geven, opdat zij zou vluchten in de woestijn; alleen in 't algemeen, te kennen gegeven worde, de aanstaande verlossing der kerk van de woede en boosheid van de draak, door een dergelijke voorzienigheid van God. De reden waarom daar ter plaatse gesproken wordt met opzichte op de verlossing der Israëlieten, van arenden in 't meervoudig getal, en alleen van één grote arend, in 't enkelvoudige, aangaande deze verlossing der kerk, kan zijn dat van de Israëlieten gesproken wordende Exod. 14: 4 als van velen, het nodig was hen insgelijks te vertonen als gedragen door veel arenden; maar de kerk hier vertoond wordende als een enkele vrouw, mocht zij ook, overeenkomstig daarmee, verbeeld worden gedragen te worden door één enkele grote arend.

Opdat zij zou vliegen in de woestijn, in haar plaats.

LO. In een afgezonderde en veilige plaats, door de Voorzienigheid voor haar beschikt. Zie vers 6.

G.G. Waar haar godloze vervolgers niet konden komen, om haar leed te doen.

Alwaar zij gevoed wordt een tijd, en tijden, en een halven tijd.

PO. Het is waarschijnlijk, dat hier dezelfde tijd bedoeld wordt als daar uitgedrukt door duizend twee honderd en zestig dagen.

LO. Gedurende het verloop van dit tijdbestek.

Buiten het gezicht der slang.

GG. Want de rode draak, die haar zocht te verslinden, toonde zijn gramschap in zijn kop. Deze spreekwijs toont tegelijk, dat de kerk, enige tijd niet zichtbaar zou zijn voor haar vijanden. Of, de woorden kunnen betekenen, *uit vreeze voor de slang*; zo wordt deze spreekwijs gebruikt, 2 Sam. 17:24; 19:10; Jes. 21:14, 15.

15. En de slang werp uit haar mond, achter de vrouw, water als een rivier.

DO. Misschien is dit een van de kunstenarijen, welke dit afschuwelijk schepsel gebruikt om zijn roof neer te slaan, wanneer die voor hem vlucht; ofschoon ik mij, tegenwoordig, geen tekst kan herinneren om dit op te helderen.

WE. Een vloed van ketterse en valse boeken.

WA. De heer Mede heeft zeer wel aangemerkt, dat de wateren als een rivier geworpen uit de mond van de slang, eigenlijk betekenen schadelijke leringen van ketterij, volgens de wijze van spreken, waarvan dikwijls gebruik gemaakt wordt in de schrift, waarin hetzelfde woord, welk betekent uit te vloeien als een fontein, dikwijls gebruikt wordt voor *te spreken of te prediken* en *de woorden des monds* worden vergeleken bij wateren. Gelijk Spr. 18:4. *De woorden van de mond eens mans zijn diepe wateren; en de springader der wijsheid is een uitstortende beek.* Zo ook Spr. 1: 23. *Ik zal Mijn Geest ulieden overvloediglijk uitstorten.* En kap. 15: 28. *De mond des goddelozen zal overvloediglijk kwade dingen uitstorten.* Zeer overeenkomstig met de uitdrukking, welke wij voor ons hebben.

Opdat hij haar door de rivier zou doen wegvoeren.

GG. Om geheel uitgeroeid te worden uit die eenzame plaats, gelijk hij haar tevoren verdreven had uit de bewoonde wereld.

LO. De duivel, als de verouderde vijand van de ware godsdienst, poogde, zo het mogelijk ware, de gehele ontkoming van de kerk in een plaats van veiligheid, ofschoon in een afgelegen eenzaamheid, te beletten; hij wierp, als 't ware, een vloed van wateren, om haar te verslinden, eer zij de woestijn kon bereiken. Vloeden en

overstromingen komen dikwijls zo schielijk, en met zulk een geweld, dat ze alles wegslepen, wat binnen deszelfs bereik is, en geen tijd geven van ontkoming. Zij zijn een bekwaam zinnebeeld, om enig groot en schielijk gevaar uit te drukken. Dus beschrijft Nahum de oordelen van God, welke Zijn vijanden ten enenmale zouden vernielen, kap. 1: 8. *Met een doorgaanden vloed zal hij hun plaats teniet maken.* Zodat wij, door deze gelijkenis zeer wel kunnen verstaan een schielijke of heftige aanval van de vijanden van de ware godsdienst, om alle hoop van veiligheid af te snijden voor de ware aanbidders van God, zelfs in hun afgezonderdheid.

16. *En de aarde kwam de vrouw te hulp; en de aarde opende haren mond en verzwolg de rivier, welke de draak uit zijn mond geworpen had.*

GI. De aarde opende haren mond, gelijk zij deed wanneer zij Korah, Dathan en Abiram verzwolg, Num. 14: 30.

GG. Waardoor Mozes en Aäron van hun opstand verlost werden. Op welk geval hier, misschien gezinspeeld wordt.

WA. Al die valse boeken, Evangeliën en brieven enz., onder de namen van apostelen de mensen opgedrongen, zonken in de aarde en werden vergeten.

BU. Door de aarde verstaan sommigen, aardse, godloze mensen, die gezegd worden de vrouw te hulp te komen, niet met oogmerk, maar bij de uitkomst.

GI. Godloze mensen zijn meermalen de heiligen behulpzaam geweest; gelijk de Filistijnen, die David ten dienste waren, om hem te beschermen tegen de woede van Saul; en Lysias de overste, en Felix en Festus, Romeinse landvoogden, werktuigen waren tot bewaring van de apostel Paulus, om niet te vallen in handen der Joden, zijn vijanden; en de Christenen, die door de vervolging te Jeruzalem verstrooid waren, toevlucht en veiligheid zochten onder de Heidenen.

Anderen verstaan door de aarde, koningen en regeerders der aarde, die de vrouw te hulp kwamen, door het bijeenroepen van Conciliën om de vloed te stremmen; en de dwalingen en ketterijen te veroordelen, welke door haar overstroming de ondergang der kerk bedreigd hadden.

DO. Dit kan betekenen, dat niettegenstaande al de geweldige en wrede pogingen van de satan, en de vervolgende machten, welke hij ophitst, God sommige personen, en mogelijk worden er door gemeend mensen van aanzien en gezag in de wereld zou verwekken om Zijn getuigen te beschermen, en velen te beveiligen van degenen, die het getuigenis van Jezus getrouw aankleven, en de zuivere godsdienst bewaren, van geheel verdrukt of verloren te worden.

LO. Deze figuur, in 't algemeen, is een natuurlijke vertoning van het stuiten van de loop van een rivier door het invallen daarvan in een grote opening of kloof in de aarde. De aarde, in de natuurlijke zin genomen, voor onze bewoonbare wereld, en de inwoners daarvan, zal de mening van de figuurlijke uitdrukking ten volle beantwoorden.

De voorname mening zal dan hierop uitkomen. De voorzienigheid van God zal zekere personen verwekken, die de ware Christenen zullen helpen en bijstaan, niettegenstaande het geweld der vervolging. Ik begrijp niet, dat er noodzakelijkheid is voor een meer bijzondere toepassing van het woord *aarde*, op het bedorven gedeelte van de kerk, en dat dit meester werd over haar overwinnaars, doordat de barbaarse volkeren eindelijk de zeden, de godsdienst, en de naam zelfs van Romeinen, aannamen.

Het schijnt beter overeen te komen met het oogmerk van de profetie, en van deze vertoning, dit te verstaan van de bijstand van sommige personen van macht en gezag in de wereld, de getuigen beschermende tegen de aangroeiende verdorvenheden van

deze tijden, niet toelatende, dat de besluiten en bevelen tot vaststelling van afgodische leringen en godsdienst, onmiddellijk ter uitvoer gebracht werden, of zo schielijk van alle tegenstand te weren, en geen tijd te geven aan een genoegzaam getal van belijders om op te staan voor de zaak der belijders, en daarin standvastig te volharden. De historische gevallen, welke op deze profetische beschrijving slaan, en wij hierna zullen zien, zullen, zo ik hoop, dit duidelijk verklaren.

17. *En de draak vergrimde op de vrouw.*

GG. *En, of toen;* zo is dit woordje overgezet, Matth. 23:32, en die vertaling is sierlijker. Alsof er gezegd werd, wanneer de draak de kerk niet uit de woestijn kon houden, of haar daar verstoren; toen vervolde hij alle haar begunstigers, waar hij ze kon vinden.

En hij ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad.

BU. Dat is, hij was zeer vergrimd, omdat de vrouw op een buitengewone wijze werd geholpen, en zijn oogmerken geheel en al teleurgesteld; en toen hij zag, dat hij de gehele kerk niet kon verstrooien, besloot hij op enige bijzondere leden daarvan aan te vallen.

GG. Die zich met de overigen, niet naar de woestijn hadden kunnen begeven. Die weinige vrome Christenen, die onder de papisten verborgen waren, werden omgebracht en gedood.

BU. Die de geboden Gods bewaren, en het getuigenis van Jezus Christus hebben. Dat is, die zich vast houden aan de Schriften, welke de leer des geloofs behelzen, en getuigen dat Christus de enige Zaligmaker der wereld is.

18. *En ik stond op het zand der zee.*

De plaats van dit tegenwoordig verblijf van Johannes was Patmos; 't welk een eiland was, kap. 1:9. Hij was nog in een gezicht, maar hij scheen op het strand te wezen van Patmos, of van enige andere plaats.

BU. Het strand was een bekwame plaats voor hetgeen hij nu zou zien, namelijk een beest uit de zee opkomende.

GI./LI. De gemene Latijnse en Syrische en Ethiopische vertaling lezen: *en hij stondt*, en zo ook het Alexandrijnsch handschrift; bedoelende de draak, die gezegd was te vergrinnen op de vrouw, en voort te gaan, om krijg te voeren tegen haar zaad. En de Arabische vertaling leest uitdrukkelijk: *en de slang stond*, enz. En deze is van sommigen geoordeeld de beste lezing te wezen; uit hoofde van de samenhang welke voorgaat, en omdat hier een melding gemaakt wordt van de naam van Johannes; of dat hij geroepen en vanuit de hemel verplaatst werd, daar hij was de gezichten aanschouwende, gelijk wanneer hij, elders gezegd wordt gehad te hebben; zie kap. 17: 3; 21:10. Daar komt nog bij, dat de draak zich toeleggende, om een nieuwe vervolging te verwekken tegen de heiligen, en een beest te doen opkomen uit de zee, waaraan hij macht, een zetel en gezag wilde geven, vertoon wordt, als staande op de rechte plaats tot dat voornemen. Maar de meeste Griekse afschriften komen met de gemene lezing overeen, en brengen het tot Johannes, die stond op het strand van het eiland Patmos en op een bekwame plaats, bij wijze van gezicht, om de volgende vertoning te zien.

GG. Johannes wordt door de Geest vervoerd naar een bekwame plaats, daar hij het beest dit de zee kon zien opkomen.

Openbaring 13

1 En ik zag uit de zee een beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen; en op zijn hoornen waren tien koninklijke hoeden, en op zijn hoofden was een naam van [gods]lastering.

2 En het beest dat ik zag, was een pardel gelijk, en zijn voeten als eens beers [voeten], en zijn mond als de mond eens leeuws; en de draak gaf hem zijn kracht, en zijn troon, en grote macht.

3 En ik zag een van zijn hoofden als tot den dood gewond, en zijn dodelijke wonde werd genezen; en de gehele aarde verwonderde zich achter het beest.

4 En zij aanbaden den draak, die het beest macht gegeven had; en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is dit beest gelijk? wie kan krijg voeren tegen hetzelve?

5 En hetzelve werd een mond gegeven, om grote dingen en [gods]lasteringen te spreken; en hetzelve werd macht gegeven, om [zulks] te doen, twee en veertig maanden.

6 En het opende zijn mond tot lastering tegen God, om Zijn Naam te lasteren, en Zijn tabernakel, en die in den hemel wonen.

7 En hetzelve werd [macht] gegeven, om den heiligen krijg aan te doen, en om die te overwinnen; en hetzelve werd macht gegeven over alle geslacht, en taal, en volk.

8 En allen, die op de aarde wonen, zullen hetzelve aanbidden, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens, des Lams, Dat geslacht is, van de grondlegging der wereld.

9 Indien iemand oren heeft, die hore.

10 Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat [zelf] in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden. Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen.

11 En ik zag een ander beest uit de aarde opkomen, en het had twee hoornen, des Lams [hoornen] gelijk, en het sprak als de draak.

12 En het oefent al de macht van het eerste beest, in tegenwoordigheid van hetzelve, en het maakt, dat de aarde, en die daarin wonen het eerste beest aanbidden, wiens dodelijke wonde genezen was.

13 En het doet grote tekenen, zodat het ook vuur uit den hemel doet afkomen op de aarde, voor de mensen.

14 En verleidt degenen, die op de aarde wonen, door de tekenen, die aan hetzelve toe doen gegeven zijn in de tegenwoordigheid van het beest; zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat zij het beest, dat de wond des zwaards had, en [weder] leefde, een beeld zouden maken.

15 En hetzelve werd [macht] gegeven om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken, en maken, dat allen, die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.

16 En het maakt, dat het aan allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteken geve aan hun rechterhand of aan hun voorhoofden;

17 En dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of den naam van het beest, of het getal zijns naams.

18 Hier is de wijsheid: die het verstand heeft, rekene het getal van het beest; want het is een getal eens mensen, en zijn getal is zeshonderd zes en zestig.

Inleiding

LOWMAN. In dit kapittel hebben wij een verdere beschrijving van de staat der kerk en der wereld, in dit derde tijdbestek. De vertoning van de beesten in dit gezicht, ziet op de zelfde tijden, als de twee voorgaande gezichten van de getuigen, die profeteerden met zakken bekleed, en de vrouw, die naar de woestijn vluchtte. Het beest wordt macht gegeven om te volharden, of, om krijg te voeren en te overwinnen, tweeënveertig maanden.

Dit gezicht geeft een onderscheidener bericht van de wijze, waarop de kerk van God, en de aanbidders van God zo grotelijks verdrukt zouden worden, gelijk vertoond wordt door het vluchten van de vrouw in de woestijn, en het doden van de twee getuigen. Zodat deze vertoning, in samenvoeging met de twee voorgaande, ons verschaffen zal een genoegzame beschrijving van de staat der Voorzienigheid en der kerk, mitsgaders de nodige lessen van voorzichtigheid, geduld en getrouwheid in tijden van grote bedorvenheid, en groot gevaar, welke de voornaamste beogingen zijn van de Geest der profetie door 't geheel van deze Openbaringen.

1. En ik zag uit de zee een beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen; en op zijn hoornen waren tien koninklijke hoeden.

LO. Johannes wil zeggen: "Ik bemerkte, dat een beest uit de zee opkwam, van een zeer aanmerkelijke gedaante. Het had zeven hoofden, en tien hoornen, met een kroon op elke hoorn."

DO. Dit versta ik van de pauselijke, macht als geoefend door de bisschop van Rome, ondersteund door zijn reguliere geestelijkheid, en zodanige wereldlijke vorsten, die een naam en macht aan hem overgegeven hadden. En wanneer de draak gezegd wordt, hetzelfde zijn kracht en zijn troon te geven, enz, geeft dat te kennen, dat het zijn zetel of verblijf zou hebben, daar waar de draak geregeerd had, zelfs te Rome, 't welk de zetel was geweest van afgoderij en vervolging, gedurende deszelfs heidense Staat.

En op zijn hoofden was een naam van [Gods]lastering.

WA. In onze Engelse vertaling en enige late uitgaven staat tiva *naam*; maar in het Alexandrijns en de oude handschriften, *namen*; en zo ook in de gemene Latijnse vertaling. De voorname sleutel van veel profetieën van dit boek, is dit beest te kennen; en de beschrijving hier, te vergelijken met die in kap. 17, waar de engel elk ding zelf verklaart. Het beest daar, heeft gelijk het hier ook heeft, zeven hoofden en tien hoornen welke daar verklaard worden als zeker te betekenen het Romeinse rijk. En zulk een bijzonder merkteken kan gehouden worden voor een bewijs dat ze dezelfde zijn.

Maar daar kan tegen geworpen worden, dat de draak, kap. 12, die stond om het kind van de vrouw te verslinden, insgelijks had *zeven hoofden en tien hoornen*, vers 3, welke draak daar, in de volgende woorden, verklaard wordt te zijn, geen aardrijk, maar de duivel, vers 9; *die ook hier zijn kracht en zijn troon geeft aan dit beest*. Zodat de gedaante van zeven hoofden en tien hoornen, in de verbeelding aan de duivel schijnt gegeven, in dat opzicht waarin hij voorgesteld wordt, het Romeinse rijk, of een van de hoofden deszelfs, vers 3 gemeld, op te richten, in beweging te brengen of te ondersteunen.

DO. Men moet zeer weinig kennis hebben van de verwaande titels, welke de Pausen hebben aangenomen, of zich laten aanleunen, om daarin met te kunnen zien een zeer merkwaardige verklaring, van deze omstandigheid der profetie.

Lowman over het hele vers

Therion betekent een wild, woest beest. In de profetieën van Daniël zijn beesten bekende zinnebeelden van de Monarchieën in die gezichten verbeeld, kap.7, In de volgende stukken van deze profetie, wordt het door een engel, uitdrukkelijk verklaard te betekenen een koning, koninklijk gezag, of heerschappij, kap. 17, *En zijn ook zeven koningen de vijf zijn gevallen, en de een is, de ander is nog niet gekomen; en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig [tijds] blijven; en het beest dat was en niet is, die is ook de achtste [koning], en is uit de zeven, en gaat ten verderve.* Vers 10, 11. De hoornen worden door dezelfde engel, verklaard te betekenen koningen, of koninkrijken, vers 12. *En de tien hoornen die gij gezien hebt zijn, of betekenen tien koninkrijken, die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen; namelijk ten tijde van het gezicht; maar als koningen macht ontvangen, op één ure met het beest; bij dezelfde gelegenheid, of op dezelfde tijd met het beest.*

De opkomst van het *beest* zal derhalve, betekenen de opkomst van enige nieuwe heerschappij of regering; de opkomst van een *wild* beest, de opkomst van een dwingelandse regering en het opkomen *uit de zee*, dat ze haar oorsprong zou hebben uit de beroerten van het volk, zo worden wateren verklaard door dezelfde engel, kap. 17:5. In de gezichten van Daniël worden de vier grote dieren, de zinnebeelden van de vier grote Monarchieën, vertoond *in een storm uit de zee op te komen.*

Ik zag in mijn gezicht bij nacht en ziet, de vier winden des hemels braken voort op de grote zee. En daar klommen vier grote dieren op uit de zee, Dan. 7: 2, 3 De zeven hoofden worden, door de engel, verklaard te betekenen zeven bergen, en zeven koningen, kap. 17: 9, 10. Hieruit kunnen we genoeg begrijpen, dat door dit beest betekend wordt een Romeinse heerschappij, onderscheiden van die welke in wezen was ten tijde van het gezicht, en welke zou opkomen, nadat de keizerlijke zou geweken zijn, gelijk er vijf andere wijzen van regering vóór die voorbij gegaan waren. Dat er enige vorm van regering, in *de stad Rome* door betekend wordt, schijnt zeer klaar, want de zeven hoofden worden, in een eigenlijke zin, verklaard te betekenen *zeven bergen* en zij wordt uitdrukkelijk genoemd *de grote stad*, die het koninkrijk heeft over de koningen der aarde, kap. 17: 18. *Urbs septicollis, orbis caput, en orbis terrarum Domina*, [de zevenheuvelige stad, het hoofd des aardrijks, en meesteres van de wereld] ware genoegzame beschrijvingen van Rome, in Romeinse schrijvers, en werden zowel verstaan, alsof Rome met name genoemd werd.

Op de hoofden van dit beest ware namen of opschriften van Godslastering. Deze heerschappij wordt elders beschreven als een geheimzinnig Babylon, vol van namen van Godslastering, kap. 17:3-5, om te betekenen, dat ze afgodische leringen en dienst zou vaststellen en bevorderen; want dewijl afgoderij een versmadelijke verachting is van de enen ware God, door het aanbidden en dienen van een schepsel, meer dan de Schepper, wordt ze godslastering genoemd in de stijl der schrift. De afgoderij der Joden wordt genoemd, *te roken op de bergen en God smaadheid aan te doen*, of te lasteren, *op de heuvelen*. Jes. 65:7. Zo wordt er gezegd bij de profeet Ezech. kap. 20: 27: *Hiermee hebben Mij uw vaders gesmaad* - of gelasterd, dat is, door hun offeranden te doen op hoogten en in bossen, naar de gewoonte van heidense afgodendienaars. Dit beest had ook tien hoornen, en op zijn hoornen tien kronen, of élk van zijn hoornen was gekroond. Volgens de verklaring van de engel, kap. 17:12: *De tien hoornen die gij gezien hebt zijn, of betekenen, tien koningen, die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen, maar macht ontvangen op één uur, of op hetzelfde uur, of ter zelfder tijd, met het beest.*

Deze staat van het Romeinse rijk, voor zoveel het zou zijn een nieuwe vorm van regering, zou ook gelijktijdig wezen met tien koningen of koninkrijken, welke zoveel bijzondere heerschappijen zouden zijn, op dezelfde tijd, en in hetzelfde tijdbestek, daarmee. Maar geen van die zou zijn macht ontvangen, voordat de koning, of *wijze van regering*, toen in wezen, dat is, *de keizerlijke regering* zou voorbij gegaan en een ander gekomen zijn, welke een korte tijd duren zou. Deze verscheiden beschrijvingen met elkander, welke allen verenigd moesten worden in het koninkrijk van het beest, schijnen duidelijk genoeg te kennen te geven een nieuwe wijze van heerschappij vanuit Rome, nadat de keizerlijke zou ophouden, en het Exarchaat van Ravenna vernietigd zijn, wanneer het Romeinse rijk verdeeld zou zijn in tien onderscheiden regeringen of koninkrijken; welke geen andere kan zijn, dan de regering van Rome in de handen der Pausen.

2. En het beest, dat ik zag, was een pardel, of luipaard, gelijk, en zijn voeten als eens beers [voeten] en zijn mond, als de mond eens leeuws.

De gedaante van het beest was, voor het grootste gedeelte van het lichaam, gelijk een luipaard, en zijn voeten ware als die van een beer, om deszelfs grote vinnigheid te betekenen; en zijn mond was gelijk de mond van een brullende en verwoedde leeuw.

En de draak gaf hem zijn kracht, en zijn troon en grote macht.

BU. De draak; dat is, de duivel, gaf aan dit beest, door Gods toelating, macht en groot gezag, om te verleiden door krachtige bedriegerijen, en de ziel te beschadigen, als ook, om het lichaam te doden en te vernielen.

LO. Hier uit blijkt, zegt de heer Waple, dat dit was de vierde of Romeinse Monarchie in een gedaante van dezelve, omdat ze opgemaakt is uit de drie voorgaande, welker volk en natiën haar overwonnen hebben, en uit welker puinhopen zij gegroeid is; en omdat zij al de hoedanigheden had van list en wreedheid, welke geoordeeld worden betekend te zijn door deze dieren. Door Daubuz is aangemerkt, dat de machten welke het beest samenstelden, hetzelfde oogmerk voedden tegen de ware godsdienst, ofschoon onder een andere gedaante, als de draak, wanneer het rijk heidens was. De beschrijving zelf drukt natuurlijk uit een nieuwe macht, opkomende in de Romeinse Staat, machtig en verschrikkelijk, bestuurd door de eeuwigdurende vijand van de ware godsdienst om de getrouwe aanbidders van God te vervolgen.

3. En ik zag een van zijn hoofden als tot den dood gewond.

DO. Dat is, zodanig dat de herstelling onmogelijk scheen; om te betekenen de vroege pogingen, welke gedaan zouden worden, om de geweldenarij, wreedheden en Godslastering te sluiten, verbeeld door deze hoofden, en de namen, welke op dezelve geschreven waren.

WA. Elk van de hoofden had een naam van Godslastering. De naam van Godslastering van dit hoofd, 't welk gewond, maar nu wederom genezen was zal, denk ik, geweest zijn de aanbedding van beelden, welke het voornaamste van hun godsdienst uitmaakte, al de tijd van de heidense hoofden, koningen, burgermeesters, enz, en van de keizer, tot op Constantijn. En toen werd het, van tijd tot tijd, gewond, en scheen uitgeroeid, omtrent honderd jaren lang, totdat Gregorius de tweede, in het jaar, 732 dezelve wederom oprichtte, in een christelijke gedaante, en dezelfde herstelde, in spijt van de keizer Leo; en de Griekse kerk.

WE. Dit éne hoofd, 't welk dodelijk gewond was, wordt onderscheidenlijk verklaard, zelfs door degenen, die overeenstemmen in deze profetie te verstaan alleen, of voornamelijk, van de Roomse Antichrist.

Mede verklaart hierdoor de ondergang van de heidense staat van het Romeinse rijk, onder de keizers door de bevordering van het Christendom, op de keizerlijke troon; of, 't welk hetzelfde is, door de overgang van Constantijn en zijn opvolgers tot het Christendom. En dan verstaat hij bijgevolg, door deze dodelijke wonde welke wederom geheeld werd, de afval van de kerk in het gemelde rijk. tot het Pausdom, als zijnde alleen een ander soort van weder levendig geworden Heidendom.

Whiston vergaat hierdoor de vernietiging van de regeringswijze onder de keizers, en de verovering van het Rijk door de barbaarse volkeren; en dan, dat de barbaarse volkeren de Romeinen en hun rijk niet uitroelden, maar een verenigd volk werden, en zich onderwierpen aan de godsdienst, en grotendeels ook aan de wetten van het Romeinse rijk waardoor zij de vierde Monarchie deden duren, en geen vijfde oprichtten.

En zijn dodelijke wonde werd genezen, en de gehele aarde verwonderde zich achter het beest.

PY. En de wond, welke dodelijk scheen, werd tegen alle verwachting geheeld. En de hele aarde verwonderde zich over zulk een vreemd geval, en volgden het beest na, oordelende dit een groter bewijs te zijn van deszelfs buiten gewone macht, dan er kon geweest zijn, indien het geheel en al niet gewond geweest ware. Het Grieks luidt: *volgde het beest met verwondering*; gelijk het volk, bij menigte loopt achter zekere vertoning, of een groot man.

Lowman. De zeven hoofden worden, daar de engel, verklaard te betekenen *zeven koningen*, of *wijzen van regering*, en dit leidt ons om, door de dodelijke wonde van één dezer hoofden, te verstaan de vernieling van een van deze wijzen van regering, op zulk een wijze van de uiterste ondergang; van de geheel macht in Rome. te dreigen, gelijk in Babel, zodat het nimmer wederom tot de zetel des Rijks zou worden. Daarom zouden zich degenen, die op de aarde wonen verwonderen; wanneer zij zouden zien het beest dat was, en niet is, hoewel het is, Openb. 17:8.

De natuurlijkste verklaring van welke uitdrukkingen schijnt te zijn, dat de wereld met grote verwondering zou zien, een stad voormaals zo machtig, geheel en al vernederd ophoudende een tijdlang een Rijk te wezen, en beroofd van alle gezag; maar wederom tot Rijksgebied komende, en groot gezag herwinnende, op een verwonderlijke wijze. Het schijnt ook klaar, uit de vergelijking van deze beschrijving met kap. 17 dat het hoofd, welk dodelijk gewond was, tevens was het zesde hoofd, of *regeringswijze*, ten tijde van het gezicht; vijf van de *zeven koningen zijn gevallen*, zegt de engel tot. Johannes, kap. 17:10; *en de een is, de ander is nog niet gekomen*. De regeringswijze, welke in stand was, ten tijde van het gezicht, was de keizerlijke; en nadat de keizerlijke regering eindigde met Augustulus; was Rome geen regeringszetel van een gebied, gedurende het Exarchaat van Ravenna, en had geen uitzicht van een zetel van gebied wederom te worden, voordat deze nieuwe macht opkwam, toen het Exarchaat gegeven werd aan de Pausen, en Rome een zetel van hun gebied geworden en sedert gebleven is. (758). Door de verklaring van de engel schijnt ook beoogd te zijn; dat wij de stad Rome zouden aanmerken, als uitgetekend in deze profetie, voor de zetel des gebieds om misvattingen voor te komen, en opdat wij deze profetie niet zouden verstaan van een rijk of gebied in enige andere plaatsen, dan de stad Rome, ofschoon het de naam of stijl mocht aannemen van het Romeins gebied, gelijk de Griekse keizers, en de keizers van Duitsland wel gedaan hebben. Dit kan ons een bekwame reden geven, waarom de stad Rome, in deze profetie, beschreven wordt door haar natuurlijke ligging, zowel als haar regering, en waarom zeven hoofden verklaard worden *zeven bergen* te zijn, zowel als *zeven koningen*.

4. *En zij aanbaden den draak, die het beest macht gegeven had, en zij aanbaden het beest.*

BU. Van verwondering, in het voorgaande vers, gaan zij over tot aanbedding, in dit vers; zij aanbidden beiden de draak en het beest, dat is, zij aanbaden afgoden, die menigmaal in de schrift, *duivelen* genoemd worden; gelijk de Heidenen vanouds, die door Paulus gezegd worden de duivelen te offeren, en niet Gode. 1 Kor. 10: 20. Zij aanbaden de duivel in de afgoden, beelden, engelen, en afgestorven heiligen, welke zij eerden gelijk de Heidenen.

GI. En zij aanbaden het beest, niet alleen op een burgerlijke wijze, aan hem onderworpen zijnde als hun wereldlijke Heer waaraan zij eer, gehoorzaamheid en schatting verschuldigd waren, maar ook op een godsdienstige wijze; want de Antichrist zit in de tempel, om aangebeden te worden als God".

Zij aanbaden de draak,

GG. In het gehoorzamen aan de afgodische bevelen der Keizers of Pausen.

Zeggende, wie is dit beest gelijk, en wie kan krijg voeren tegen hetzelfde?

LOWMAN over het hele vers.

De wereld werd in 't algemeen, verleid om zich te schikken naar de afgodische handelwijzen, welke de oude slang, de duivel, op nieuws invoerde, door middel van een nieuw opgerichte macht in Rome. Het grootste gedeelte van de wereld erkende dit gezag, en onderwierp zich daaraan zonder tegenstand, als denkende dat het tevergeefs zou zijn, zich daar tegen te kanten. *Zij schikten zich vrijwillig, tot gehoorzaamheid aan het beest*, zegt de heer Mede, als een die zo zeer uitmuntte in macht, dat niemand in staat was zich daar tegen te stellen. De verwonderaars van het beest, zegt Daubuz, zagen hem aan, als meerder dan alle andere machten, en gehoorzaamden daarom zijn bevelen, in het bedrijven van afgoderij; en met dit te doen, aanbaden zij ook het beest. Want afgoderij te bedrijven, uit vreeze voor enige macht, is die macht te maken tot zijn God, omdat zij heer is over onze consciëntie. Gelijk *het beest te aanbidden*, naar de oosterse spreektrant was, daar aan onderworpen te zijn; zo mag daaraan onderworpen te zijn, in deszelfs afgodische bevelen, of het oefenen van dat groot gezag en die macht welke het van de draak had ontvangen, gezegd worden *de draak te aanbidden*; en de aanbedding van het beest, en de gehoorzaamheid aan deszelfs afgodische bevelen.

5. *En hetzelfde werd een mond gegeven, om grote dingen en Godslasteringen te spreken.*

WE. Dat is, de Goddelijke voorzienigheid liet toe, dat het grote dingen van zichzelf sprak, en zelfs zodanige, welke op Godslastering uitliepen, zijnde zulken, welke van God alleen gesproken mogen worden.

GG. Óf, de mond werd hem gegeven door de duivel die hem zijn macht gegeven had.

PY. Godslasteringen, namelijk zichzelf te noemen de koningin en meesteres van alle kerken; het middenpunt der enigheid; de onfeilbare rechter in geschillen; de ark, buiten welke geen zaligheid is; de opperheer over de koningen; de beschikker van kronen. Dit zichzelf toe te schrijven, 't welk Gode en Christus alleen toekomt, is een ander soort van Godslastering.

En hetzelfde werd macht gegeven, om zulks te doen, of te volharden, tweeënveertig maanden.

DO. Óf, macht gegeven, om krijg te voeren. *Poleimon*, onze overzetters hebben die handschriften gevolgd, welke het woord *poleimon* uitgelaten, en hebben *poiesai* overgezet te volharden, een betekenis welke men moet toestaan dat het woord soms heeft, inzonderheid Hand. 15: 33; 20: 3. Maar ik zou liever de andere handschriften volgen, welke het woord *poleimon* houden; zie vers 7.

WA. *Tweeënveertig maanden* is net dezelfde tijd als twaalf honderd en zestig dagen, de tijd welke de kerk in de woestijn zou vertoeven, en de profeten met zakken bekleed zijn; op andere plaatsen in dit boek, en bij Daniël genoemd: *een tijd, tijden en een halve tijd*. Bedragende elk, naar de profetische rekening, twaalf honderd en zestig jaren. Omdat er grote dingen zullen voorvallen op het einde van deze tijd, hebben de uitleggers veel werk gemaakt om het begin daarvan vast te stellen. Dr. Mede, Lloijd, Cressener, Allix, Whiston; enz, hebben geoordeeld, dat de tijd van de verschijning van het beest, in deze gedaante, zou zijn, omtrent het jaar 456 of volgens sommigen van hen 476. Naar welke rekening dezelve zou moeten duren tot 1716, of tot 1736. De reden, om het begin daarvan zo vroeg te stellen is - niet, omdat er enig bewijs is, dat de kerk van Rome, toen al zover bedorven was, dat de Antichrist, waarvan Paulus had gesproken, of het lasterende hoofd, waarvan hier gesproken wordt kan verondersteld te worden toen al gekomen te zijn, maar - al gekomen te zijn, maar omdat toen, en toen eerst, het getal der volkeren, welke in de provinciën van dat rijk waren ingevallen, en zich daarin gevestigd hadden, tot *tien* was aangegroeid; tellende de Britten, de Saxen, de Fransen, Gotthen, Vandalen, enz. *Zodat het nu eerst werd een tienhoornig beest*. Maar ofschoon er reeds tien, of meer van hen waren, zij waren, voor alsnog, geen leden, bondgenoten of hoornen van het Romeinse beest geworden; maar waren de meesten nog in een staat van vijandschap, met hun aanvallers en vijanden van hen. Zij kunnen niet aangemerkt worden als tien hoornen van het beest, voordat zij alle tien waren in afhankelijkheid van, of in bondgenootschap met hetzelfde; 't welk niet was dan een lange tijd daarna.

Het schijnt mij toe, dat de uitleggers een latere tijd moeten vaststellen, voor het begin van deze tweeënveertig maanden, of 1260 jaren, welke dit Roomse beest - ik meen, en zo zij ook, het laatste hoofd daarvan - zal volharden.

Om mijn gissing bij anderen ook terneer te stellen..., ik denk, dat het jaar 732, het welk is twee honderd en zesenvijftig jaren na de laatste (476) tijd van hun rijk, een waarschijnlijke tijd is, om van te beginnen. Want. toen kwam, door het uitdrijven van de keizerlijke macht, uit Ravenna in geheel Italië, door Gregorius de Tweede, omdat de keizer Leo - die zij een ketter noemden omdat die de beeldendienst wraakte, zich aankantte tegen de vaststelling van de beeldendienst door de Paus; 't gene Paulus voorzegd had, als de tijd der openbaring van de *Anopos*, de wetteloze. En in deze tijd - gelijk ik niet twijfel dat mensen in de historie van die tijden bedreven - gemakkelijk zullen kunnen opmaken; en toen geraakten tien van die volkeren, welke in het Romeinse rijk waren ingevallen, in bondgenootschap met, en onderwerping aan de Pauselijke macht van Rome.

LO. Die uitdrukking, *een mond, welke grote dingen sprak*, schijnt afgenomen van de beschrijving van *een kleine hoorn in het gezicht van Daniël*, kap. 7: 8, welke in vers 11 verklaard wordt door de *stem der grote woorden welke die hoorn sprak*; en nog verder, kap. 11: 36, door de beschrijving van *een koning, die doen zou naar zijn welgevallen, en zichzelf verheffen en groot maken, boven allen God, en wonderlijke dingen spreken tegen de God der goden*. Deze mond grote dingen sprekende, kan derhalve, zeer wel betekenen aanmatigingen van onbepaald gezag, een trotse en gestrengte uitvoering van tirannieke macht.

Men kan hier aanmerken, zegt Daubuz, dat grote dingen te spreken en Godslasteringen; te samen gevoegd worden, voor zoveel het ene berekent dwinglandij, en het ander afgoderij; als wij ze beide te samen voegen, zullen ze betekenen de afgoderij vast te stellen door dwinglandij. Of, volgens dr. Mede, oefende hij zijn macht in twee dingen, in lastering tegen God, en vervolging van de heiligen. Macht werd gegeven aan het beest om te volharden, óf om krijg te voeren. Het oorspronkelijk Grieks kan verklaard worden door: *een macht om te doen wat hem wel geviel*; menende, óf een gezag om wetten te maken naar zijn goeddunken; óf macht om die wetten ten uitvoer te brengen, door te straffen een iegelijk die gehoorzaamheid aan dezelve weigerde.

6. En het opende zijn mond tot lastering tegen God.

In het begin maakte hij vertoning van heiligheid, wanneer de macht hem nieuwelijks gegeven was; maar bij trappen begon hij God Zelf te lasteren, met vollen mond, Ps. 73:9; 2 Thess. 2:4. Jezus, *Zijn mond openende*, is beginnen te preken, Matth. 5: 2.

En deze nieuw opgerichte macht van Rome gebruikte het gezag, welk zij had ontvangen, in het maken en afkondigen van bevelen, tot vaststelling van de afgodendienst, tot verachting van God, en Zijn ware dienst.

Om Zijn Naam te lasteren en Zijn tabernakel.

WA. Aan beelden of schepselen te geven de eer, welke Gode alleen toekomt, of zich enige macht aan te matigen, welke Gode alleen toebehoort, wordt genoemd wordt lastering tegen God.

GG. *Zijn Naam*, dat is, God Zelf en Zijn macht, Ps. 74: 10, 18; Hand. 2:25; 3:12, 16; 4:12; Rom. 10: 13; *Zijn tabernakel*, dat is, Zijn kerk, Ps. 76: 3, en zijn instellingen.

En die in den hemel wonen.

GG. Die God dienen in Zijn kerk, als medeburgers des hemels en Gods huisgezin, Ef. 2:19, waar God woont als een Vader, Matth. 6: 9. Deze dan met opzicht op hun eenvoudigheid en zwakheid, liggen open voor alle verachting en belediging van hun machtige vijanden.

WA. Indien door degenen, die in de hemel wonen, verstaan worden engelen; of zielen van mensen, verondersteld zijnde dat ze daar waren, zie ik niet hoe het Pausdom hen kon lasteren, tenzij dan door afgoden van hen te maken.

PY. Dat is, of God en Jezus Christus, of anders de heiligen en de engelen, door het misbruiken van hun namen en karakters, en hen te maken tot middelaars en voorspraken.

DO. Het was zeer beledigend voor de heiligen en engelen, wanneer zij voorgesteld werden, als begerig om zulk een dienst aan zich te nemen, welke Gode alleen moet toegeëigend worden; en er kon niets ergers van hun bedacht worden, dan dat zij vermaakt waren met zodanige diensten als hen in de Roomse kerkplechtigheden opgedragen werden.

De kerk, gelijk ze genoemd wordt *de tempel van God*, of, *de plaats van Gods tegenwoordigheid* wordt ook zeer voegzaam genoemd *Zijn tabernakel*. Door *degenen die in de hemel wonen*, worden volgens Grotius verstaan *alle heiligen en Christenen, wier wandel in de hemel is*. Deze manier van uitdrukking schijnt ontleend van de profeet Daniël, kap. 8:10, waar gezegd wordt van *de kleinen hoorn*, welke opkwam, uit een van de vier hoornen van de geitenbok, of een van de vorsten die opstond in een van de vier koninkrijken, waarin het rijk van Alexander de Grote was verdeeld, *dat het*

groot werd tot aan het eind des hemels, en ter neerwierp sommigen van dat heir, namelijk, van de sterren, ter aarde neder, en dezelve vertrad.

Over deze woorden schijnt Lowth met recht, aan te merken, *dat gelijk de gelovigen, de heiren zijn van het koninkrijk der hemelen; zo ook de namen en titels van de kerk in de hemel, soms ook gegeven worden aan de kerk op aarde.* De christenkerk wordt genoemd het Jeruzalem dat boven is, Gal. 4:26. En de bestuurders van dezelve worden *engelen* genoemd, Openb. 1:20. Op gelijke wijze betekent hier het *heir des hemels* de Joodse kerk. Door die in de hemel wonen, inzonderheid wanneer zij gemeld worden nevens de tabernakel van God, kunnen volgens de profetische stijl verstaan worden, *de ware kerk en aanbidders van God.* Dan zal, *te lasteren degenen die in de hemel wonen*, betekenen, de verachtelijke en verongelijkende wijze, waarmee deze nieuwe regering van Rome, de ware aanbidders van God zal behandelen, zowel als God Zelf en Zijn Naam.

Maar omdat veel uitleggers van groot verstand en geleerdheid, Mede, Waple, Daubuz, enz, een andere zin geven aan de tabernakel van God, en die in de hemel wonen, zal het passen om die de lezers ook voor te stellen. Door de tabernakel van God verstaan zij het lichaam van Christus, 't welk gelasterd is door de leer der transsubstantiatie, en afgodische handelingen welke daaraan vast zijn, zoals de aanbidding van het brood, in plaats van Christus, de Tabernakel van God; en de lastering van de inwoners des hemels, de engelen en heiligen daar door hen te aanbidden en te dienen; en gelijk de heer Mede er bijvoegt, de zalige Geesten, onterende met verachtelijke en godloze fabelen en wonderwerken. Welke van deze meningen de lezer zal verkiezen, moet aan zijn oordeel over gelaten worden; de eerste dunkt mij de waarschijnlijkste, zowel als 't natuurlijkst en gemakkelijkst te verklaren.

7. En hetzelfde werd macht gegeven, om krijg den heiligen aan te doen.

PO. God toont aan Johannes, dat, nadat de Antichrist de naam, de tabernakel en de heiligen van God enige jaren zou gelasterd hebben, de duivel hem zou aanstoken, om krijg te voeren tegen Gods heiligen, en dat het hem zou toegelaten worden hen te overwinnen.

En hetzelfde werd macht gegeven over allen geslacht, en taal en volk.

PO. En hij zou macht hebben over al de volkeren van dat gedeelte der wereld, waar God Zijn kerk had. Zie vers 5.

Lowman. De macht van deze nieuwe Romeinse regering werd zo groot, door de Goddelijke toelating, dat het de dienaars van God overmocht, 't zij om hen te dwingen om zich te schikken naar de bedorvenheid welke door haar macht vastgesteld waren, of door hen te vervolgen om hun standvastigheid. En deze onderdrukkende macht strekte zich wijd en ver uit over veel natiën en volkeren.

8. En allen die op de aarde wonen, zullen hetzelfde aanbidden.

GG. Het grootste getal, gelijk Luk. 11:3; Rom. 11:26; zodat de overigen zó weinig zouden zijn, in vergelijking van de afgodische Christenen, dat zij niet te berekenen waren.

Op de aarde, in de wereld, behalve de zodanigen die hier uitgezonderd worden, kap. 3:10.

Welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens des Lams, dat geslacht is van de grondlegging der wereld.

BU. Er wordt een zeker getal uitgezonderd, *welker namen geschreven zijn in het boek des levens*. Alle zouden geen aanbidders zijn van het beest; Christus heeft Zijn gelovigen, die zich niet laten besmetten door de verleidingen van de Antichrist. En deze waren wier namen geschreven waren in het boek des levens, genoemd *het boek des Lams*, omdat het door Hem is, en door de verdienste van Zijn bloed, dat wij het eeuwig leven verkrijgen.

Jezus Christus wordt hier *genoemd het Lam dat geslacht is van de grondlegging der wereld*, en dat in verscheiden opzichten:

1. In het voornemen en besluit van God.
2. In de beloften van God, gedaan van den beginne.
3. In opzicht van de voorbeelden, schaduwen en offeranden waardoor Zijn dood is verbeeld en afgeschaduwd.
4. Ten opzichte van de kracht en uitwerking van Zijn dood. Welke van gevolg was voor allen die waarlijk in Hem geloven van de eerste belofte aan.

Welker namen niet geschreven zijn ... van de grondlegging der wereld.

Ik weet zeer wel wat er gezegd is tot rechtvaardiging van de zin welke deze woorden moeten hebben, indien ze gehouden worden in samenhang met die, welke er onmiddellijk aan voorafgaan; maar nadat alles is het zeer hard te zeggen, *dat Christus geslacht ware voor de grondlegging der wereld*. Hij wordt op een andere plaats enkel genoemd *het Lam dat geslacht is*, kap 5:12. En daar wordt gezegd *een koninkrijk bereid te wezen voor de vromen van de grondlegging der wereld*, Matth. 25:34. En deze dingen tezamen gevoegd zijnde, denk ik dat genoeg zijn om de vertaling, welke ik hier gegeven heb te billijken; inzonderheid als men dit vergelijkt met een andere plaats in ditzelfde boek, kap. 17:8: *welker namen niet zijn geschreven, in het boek des levens, van de grondlegging der wereld*.

Li. / PY. Dit vers kan veel natuurlijker, in deze orde gelezen worden: *En alle die op de aarde wonen, welker namen van de grondlegging der wereld niet geschreven zijn in het boek des levens des Lams, Dat geslacht is, zullen hetzelfde aanbidden.*

Lowman over het hele vers.

In zover, dat al de inwoners der aarde, waar zich deze nieuwe macht uitstrekt, gedrongen werden zijn afgodische bevelen aan te nemen en gehoorzaamheid te betonen aan zijn tiranniek gezag. De ware en getrouwe dienaars van God alleen uitgezonderd, die in de registers waren ingeschreven als erfgenamen van het eeuwig leven, volgens de beloften van Christus' Evangelie, die van den beginne is geweest, de Zoensman en Middelaar van de aanneming tot kinderen, en de gelukzaligheid. De volharding in het geloof van het evangelie en de ware dienst van God, in dit grote uur der verzoeking welke allen zouden verleiden, behalve de uitverkorenen, wordt zeer gepast uitgedrukt als het karakter van degenen, wier namen waren geschreven in het boek des Lams, des levens; om te tonen, dat zij die tot het einde toe volstandig blijven, zalig zullen worden; en dat de zaligheid van God, door Christus tot geen anderen behoort, dan die volharden zullen. Een krachtige beweegreden en aanmoediging tot standvastigheid, het grote oogmerk van de gehele openbaring; en 't welk daarom in elk gedeelte daarvan in 't oog gehouden wordt. De namen te schrijven in het boek des levens, is een zinspeling, óf op de naamlijsten waarin de geslachten der priesters, óf, van vrije mensen in de steden te boek gesteld werden.

9. *Indien iemand oren heeft, die hore.*

BU. Deze waarschuwing wordt in de schrift gevoegd op iets 't welk voorgaat; en naarstige opmerking en aandacht verdient. Alsof er gezegd werd: laat een iegelijk die een geestelijk verstand heeft, om de mening van hetgeen hier voorzeggd is, te begrijpen, goed letten op hetgeen hier ontdekt is aangaande dit Beest, en zich wachten van niet gevonden te worden onder het getal van de aanbidders van hetzelfde.

10. *Indien iemand in de gevangenis leidt, die moet zelf in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden.*

PO. Gelijk het de gewoonte van God was, door de profeten vanouds, wanneer hij Zijn volk oordelen had doen aankondigen, hen te vertroosten door de voorzeggung van de ondergang van hun vijanden; zo hier ook, door Zijn profeet van het nieuwe Testament. Hij verzekert Zijn kerk dat het de tijd van de antichrist ook zal worden, dat hem met dezelfde mate zal gemeten worden, waarmee hij gemeten heeft aan anderen, door in de gevangenis te leiden en met het zwaard te doden.

BU. Het beest, 't welk veel van heiligen in de gevangenis geleid heeft, zal zelf, eerlang, gevangen genomen, en geworpen worden in de poel van vuur en zwavel; waarvan gesproken wordt, kap. 19:20.

Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen.

LO. Deze bedenking kan het geloof en de lijdzaamheid der heiligen ondersteunen: zij zullen in het einde zegepralen over al hun vijanden; God zal hun zaak thuis zoeken, en Zijn Eigen eer handhaven, in de straf van hun verdrukkers.

11. *En ik zag een ander beest uit de aarde opkomen*

G.G. Of, hetzelfde in een andere gedaante, indien door beiden de Paus verstaan moet worden, zoals sommigen willen, omdat er maar van één Beest gesproken wordt, kap. 17:8, hier verbeeld door twee beesten; het eerste met betrekking tot die wereldlijke macht, het laatste met opzicht op die geestelijke macht, welke hij zich aanmatigt. Of anders, kan het eerste zijn de Franse of Duitse keizer regerende over vele koningen, en dit de Paus of de valse profeet, kap. 19:20; de een het *Staatkundig*, en de ander het *Kerkelijk* beest.

WA. Dit is klaarblijkelijk hetzelfde, met dat 't welk kap. 16:13, en 19:20, genoemd wordt *de valse profeet*, gelijk een iegelijk, die deze teksten met elkander vergelijkt, zal zien. Het eerste beest verbeeldt de *wereldlijke* macht van het Romeinse rijk zoals het nu was onder de tien hoornen; en dit beest de *Pauselijke* macht. Zodat *dit was*, gelijk de heer Mede het noemt, *de kapelaan van het andere*. Maar *dit oefende al de macht*, vers 12.

DO. Gelijk ik het eerste beest aanmerk te zijn de *Pauselijke* macht, neig ik, met de beste oordeelkundigen die mij bekend zijn, om door dit beest te verstaan de geestelijke orde's van de kerk van Rome in 't bijzonder der Jezuiten waarvan veel tijdelijke Staat en rechtsgebied bij de geestelijken gevoegd, en het Pausdom, op die wijze zeer ondersteund hebben.

BU. Dit beest wordt gezegd *uit de aarde op te komen*, 't welk te kennen geeft zijn oorsprong van een klein beginsel, tot een grote hoogte, gelijk die dingen welke van een klein zaad uit de aarde groeien tot grote bomen.

Do. Dit beest, wordt gezegd *uit de aarde op te komen*, en het ander *uit de zee*, om het onderscheid des te groter te maken; maar dat tussen dezelve daarin enige andere verborgenheid zou liggen, kan ik niet gissen.

En het had twee hoornen, des Lams hoornen gelijk.

PY. Onze geleerde uitleggers verklaren de hoornen, óf, van de verscheiden machten, waar op dit beest voorgaf recht van oefening te hebben; óf, van de uitgestrektheid van die machten; zoals wereldlijke en geestelijke macht; van te binden en te ontbinden; twee patriarchale machten in en over het oosterse en westerse keizerrijk. Maar onaangezien dit alles kunnen de hoornen, hier van Johannes alleen gemeld zijn, als een gedeelte van de beschrijving van het Lam; waarvan dit beest nu de gedaante wilde vertonen. Doch ik laat het oordeel aan de lezer.

G.G. Het scheen zacht van aart te wezen. Of, was een Christen door belijdenis, en noemde zich de **Behouder** van Christus.

En het sprak als de draak.

Hij vertoonde grote zachtheid en goedertierenheid, in zijn handelingen, maar zou inderdaad, zeer wreed zijn; voorgevend alles te doen zonder geweld, maar inderdaad alles doen met dwang, ondersteund door gewapende dragonders en gelaarsde apostelen, met spiesen in de handen.

Als de draak, namelijk, 't welk verbeeld was door een draak; want een draak kan niet spreken. Hij stelde de afgoderij in door zijn bevel, hetwelk de heidense keizers ook gedaan hadden.

12. *En het oefent al de macht van het eerste beest, in tegenwoordigheid van hetzelve.*

De macht van het eerste beest was, grote woorden en Godslasteringen te preken, krijg te voeren en de heiligen te overwinnen, *in tegenwoordigheid van hetzelve*, dat is, in de stad Rome.

En het maakt dat de aarde, en die daarin wonen, het eerste beest aanbidden, wiens dodelijke wond genezen is.

LOWMAN over het hele vers.

En deze tweede vervolgende macht had al de macht van het eerste, of op nieuws herleeftde gehele wijze van Romeinse regering, en gebruikte zijn gezag, om de macht van deze nieuwe Romeinse regering uit te breiden buiten de palen van zijn eigen heerschappij, zodat hij verscheiden volkeren noodzaakte gehoorzaamheid te betonen aan dit nieuw gezag, 't welk in de stad wederom was hersteld, nadat ze zo lange tijd beroofd was geweest van alle gezag, en alle hoop van wederkrijging verloren scheen te hebben.

Laat ons nu zien, of wij kunnen uitvinden 't gene deze profetische beschrijving, in al haar omstandigheden, beantwoordt.

Wij moeten daartoe vinden een macht, welke opkomt na het eerste beest, waarin een opperbestuur in het geestelijke, verenigd was met het gezag van een wereldlijk vorst in de Pausen. Wij moeten, daar benevens vinden een macht, gelijk die van de pauselijke regering, welke al de macht van het eerste beest zal oefenen; 't welk schijnt uit te drukken een gelijke macht, waarin het burgerlijk en godsdienstig gezag zal verenigd zijn. Ja, wij moeten ook vinden zulk een macht, als gebruikt zal worden om het gezag der Pausen te ondersteunen en te bevorderen, en tot gehoorzaamheid daar aan te dwingen.

Wij zullen, meen ik, in de historie niet ver hoeven te zoeken, om een macht te vinden, welke al deze omstandigheden volkomen beantwoordt. Het is bekend, hoe Pepijn van Frankrijk het Exarchaat van Ravenna schonk aan de kerk van Rome. (752-756) Dit was de opkomst van het eerste beest, in *de wereldlijke heerschappij van de Pausen*

over Rome en de landen welke de Staat van de kerk uitmaken, zoals het erfdeel van St. Pieter.

Kort daarna beschonken keizer Karel de Grote en zijn opvolgers, verscheiden kerken in hun Staten, met grote tijdelijke **gezag**, waaraan gerechtsgebieden en rechtsoefeningen gehecht werden, welke, in die tijden, plachten te behoren aan de aanzienlijkste bezittingen, zoals **adeldommen, hertogdommen en prinsdommen**, waardoor bij hun geestelijke, een *wereldlijke* macht gevoegd werd, zeer na komende aan die in de kerk van Rome, uit kracht van het erfdeel van St. Pieter. Deze machten groeiden steeds aan **totdat ze, na een kort verloop van tijd, voornamelijk in het Duitse rijk, wezenlijke prinsdommen werden.** Verscheiden bisschoppen van Duitsland, zijn sedert veel eeuwen, geweest in de rang, en hebben de volkomen macht en gezag gehad van oppermachtige vorsten; sommigen zijn gekomen, tot de hoogste waardigheid en voorname bediening van het rijk, zoals keurvorsten, in alles gelijk, - in sommige dingen zelfs hoger - in **vorigheid en** gezag, dan de andere prinsen van het rijk, zulke keurvorsten van het rijk zelfs, die koningen zijn niet uitgezonderd. Dit is lang geweest de vastgestelde en gevestigde instelling van dat voorname gebied van Europa, 't welk nu de naam voert van het *Heilige Roomse rijk*.

Het is gemakkelijk te zien hoe zeer dit gezag gelijkt naar de **macht van een Paus, of het eerste beest, en het is licht te bemerken, uit het bestendig beloop** van de historie, dat dit gezag aldoor gebruikt is, om te *maken dat de aarde en die daarin wonen, het eerste beest aanbidden*, of zijn bevelen in alles, gehoorzamen. Hierdoor is het geweest, dat de Pausen de macht zowel, als de stoutheid gehad hebben, om de voet te zetten op de nek van koningen en keizers. En het is geweest het groot steunsel van de afgodische dienst der kerk, tegen al de krachtige en veel belovende pogingen van de Reformatie.

Het is een zeer goede aanmerking, van Bisschop Burnet, dat dit zich vertoonde zo vroeg als de dagen van Karel de Grote zelf. "Hij had de kerk dermate verhoogd, daar aan zulke heerschappij gegeven en door zoveel herhaalde wetten hun rechtsgebied en wereldlijke macht bevestigd, dat het misschien niet in zijn macht was, voornamelijk in zijn hoge ouderdom wanneer de kracht en hitte van zijn geest verflaauwde, te herstellen hetgeen verkeerd gedaan was."

Hiermee, denk ik, zullen al de andere delen van deze profetische beschrijving overeen te brengen zijn, gelijk wij, hierna verder zien zullen.

En het doet grote tekenen.

DO. De listige bedriegerijen, welke de reguliere geestelijkheid, dat is de gevestigde orden van Monniken, en voornamelijk de Jezüeten gebruikt hebben om het volk te overreden van de waarheid van hun voorgewende wonderwerken, en openbaringen, schijnen zeer net afgeschilderd te worden door deze, anderszins verbazende beschrijving.

Zodat het ook vuur uit de hemel doet afkomen op de aarde, voor de mensen.

Door de schrijver **van "Gods Judgments"** is aangemerkt, dat alle soorten van wonderdadige werkingen begrepen zijn, onder deze twee benamingen van: *tekenen boven uit de hoogte, of beneden in de diepte*, Jes. 7:11. Nu was het steeds en is waarschijnlijk nog het gevoelen van de Joden, *dat wondertekenen te werken uit de hoogte* een rechtschapen bewijs was van Goddelijke macht en gezag. Hierom eisten zij van onze Zaligmaker, hen een teken uit de hemel, of van boven uit de hoogte, te geven, Matth. 16:1, als een bewijs van Zijn Goddelijkheid, waarop onze Heere, volgens het verhaal van Markus, kap. 8: 12, *zwaarlijk zuchtte in Zijn geest*; buiten

twijfel, de verhardheid van hun harten bewenende. En Lukas zegt, dat onze Heere zover was van hun begeerte in te volgen, dat hij hen verzekerde, *dat hun geen teken gegeven zou worden dan het teken van Jonas de profeet*, kap. 11: 29, 't welk hij wist, dat zijn zou in de diepte beneden. En de Heilige Geest voorziende, dat dit gevoelen wederom zou aangekleefd worden in de wereld, zegt ons bijwijze van waarschuwing, dat die bedrieger, de Antichrist, in staat zou zijn, om vuur van de hemel te doen afkomen, dat is, van boven uit de hoogte; opdat, zo wanneer hij zodanig een teken mocht tonen, het zover zou zijn van ons te laten **verleiden tot een gevoelen, alsof hij de Messias ware, dat het een zeker teken zou verstrekken, dat hij de Antichrist is.** Hier bij kan nog deze aanmerking gevoegd worden, dat vuur van de hemel te doen afkomen, niet meer is dan wat in de Schrift verhaald wordt gedaan te zijn door de macht van de duivel, namelijk Job 16. Het vuur Gods - gelijk men oordeelt was inderdaad, van de duivel, zoals blijkt uit het voorgaande gedeelte van het kapittel, - viel uit de hemel en ontstak onder de schapen en onder de jongens, en verteerde hen. Wat nu God de duivel, op deze wijze toelaat te doen in het geval van Job, Zijn getrouwe dienstknecht, kan Hij de duivel insgelijks toelaten, of, 't welk hetzelfde is, de Antichrist, door middel van de duivel te doen, met betrekking tot sommige van Zijn gelovige dienaars, dan levende en zich tegen de Antichrist aankantende. Maar dit kan geenszins een genoegzame beweegreden zijn om de Antichrist te volgen, nademaal de Voorzienigheid van God ons, volgens het voorbeeld van Job, gewaarschuwd heeft, dat de duivel het vermogen heeft, om zodanige wonderwerken te doen, zelfs ten nadele van Gods getrouwe dienaars, wanneer hem zulks van God toegelaten wordt, tot beproeving van hun getrouwheid; hoedanig het geval zou zijn van de gelovigen in de dagen van de Antichrist.

BU. Dat is: het scheen voor de begoochelde menigte, zo grote wonderen te doen als Elias, die vuur van de hemel deed afkomen, tot bevestiging van de godsdienst, welke hij beleed.

GI. Dit kan letterlijk verstaan worden, zo zeggen zij ons, dat Paus Zacharias, eens op een reis naar Ravenna, bij dag een wolk boven zich had, om hem te beschutten voor de hitte, en bij nacht vurige legers in de wolken, die voor hem heen schenen te gaan. En wanneer Paus Innocentius in de mis was, werd een gouden kroon gezien, en daarop een duif, en onder dezelve een rokend wierookvat, en daar dichtbij twee brandende stukken hout.

Van paus Hildebrand wordt verhaald, dat hij zijn mouwen kon schudden, dat er vonken vuur uitkwamen, zo dikwijls het hem behaagde. Men kan meer dergelijke voorbeelden vinden bij Napur, Brightman en andere schrijvers.

Voor de mensen.

GG. dat is, in 't openbaar, om de mensen te meer te verleiden.

PY./ LI. Zoals de hemel, in de profetische stijl, soms betekent de vorsten en regeerders van de staatkundige wereld; zo geeft vuur van de hemel volgens dezelfde oosterse spreekmanier te kennen, de bedreigingen en verschrikkingen van personen van gezag, en is hier een zeer gepaste beschrijving van de pauselijke ban. Want in het uitspreken van die ban zijn zij gewoon, een brandende fakkel van boven naar beneden te werpen.

LO. De afgoderij van die kerk van Rome is grotelijks ondersteund door een voorwending van wonderwerken; ofschoon de meesten van dezelve klaarblijkelijke tekenen hebben van valsheid en bedrog. Maar de roomse kerk is zó gezet op wonderwerken dat zij het tot één van de tekenen van de ware kerk heeft gemaakt, en de lichtgelovige, onkundige en bijgelovige mensen, die altijd het grootste getal van het mensdom uitmaken, worden overreed om ze te geloven.

14. *En verleidt degenen die op de aarde wonen.*

GG. Alles wordt ter neergesteld in de tegenwoordige tijd; hij oefent, doet wonderen, verleidt; óf omdat Johannes nu enige zodanige dingen zag in het gezicht, óf anders, omdat het zo zeker gedaan zou worden, alsof het op die tijd geschiedde.

Door de tekenen, die hetzelfde te doen gegeven zijn, in de tegenwoordigheid van het beest.

WE. Of, om te maken dat de mensen overkwamen tot het beest. Want dat dit de mening van de woorden is, *in de tegenwoordigheid van het beest*, blijkt.

Zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat zij het Beest, dat de wonde des zwaards had, en weder leefde, een beeld zouden maken.

WA. Dat is, het raadde hen een beeld te maken en zij maakten er een; *en het leefde*, want zo staat het er eigenlijk; en in 't volgende vers, *kon het spreken*.

LI. Hierdoor verdaan sommigen het beeld of de gelijkenis, welke er is tussen de roomse en de oude heidense afgoderij. Anderen maken van dit beeld van het beest, de keizer, als aan zich nemende de eernamen van *Caesar*, of *Keizerlijke majesteit*, en *Heilige Romeinse keizer*. Daar de woorden zeer wel in een letterlijke betekenis kunnen genomen worden, namelijk, dat zij het beest *een beeld zouden maken*, en dat het beeld van dat beest zou spreken, en door zodanige bevelen, in 't openbaar gegeven of, in 't aanhoren van allen, door het gestelde spreken van het beest, dat allen die het beeld van het beest niet wilden aanbidden, gedood zouden worden. De roomsgezinde aante-kenars hebben hierop aangemerkt, *dat die nu weigeren het beeld van Christus te aanbidden, dan deze antichrist zullen aanbidden*. Waar op ik niet kan nalaten te zeggen, dat dit een zeer slechte rekenkunde is, want ik meen dat, wat hun praktijk aanbelangt, zij gewoon zijn volstrekt te ontkennen, dat zij nu zélf het beeld van Christus aanbidden.

LO. De voordelen, welken deze voorgewende wonderwerken behaald hadden over een groot gedeelte van de wereld, door derzelve lichtgelovigheid en bijgelovigheid, werden listig gebruikt, om dezelve verder te verleiden, zover door haar te overreden de Paus tot een God te maken, of een afgod op te richten ter zijner eer, zodat de mensen geleerd werd, dat het hun plicht was, een godsdienstige gehoorzaamheid te betonen aan zijn gezag en bevelen, in alle dingen, als aan God Zelf, en Zijn woord.

15. *En hetzelfde werd macht gegeven, om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken.*

Het zal geen verschil maken in de vervulling van dit gedeelte der profetie, óf men door dit beeld versta dit tweede beest, regerende over de tien koninkrijken van Europa, óf de keizer Karel de Groote, aangesteld en gekroond door de paus, als ondersteunder van de vervolgende macht der kerk. Karel de Groote, voor zoveel hij keizer genoemd werd, was hij inderdaad, een beeld van de oude roomse keizers, maar hij was het gemaakt door het tweede Beest en niet zonder, bij zijn kroning, door een plechtige eed verbonden te zijn, om de pauselijke bijgelovigheden, door de schrik van het zwaard te verdedigen.

DO. Wat het beeld van het beest is, onderscheiden van het beest zelf, beken ik niet te weten; en daarom oordeel ik dat door de uitdrukkingen, *het beest een beeld te maken, en een geest te geven*, bedoeld wordt, het aanbidden van de macht van de paus, en de mensen te dwingen, daaraan eer te bewijzen, en de bevelen, van hem gegeven, te gehoorzamen. En al die verschrikkelijke woede van *Inquisitie*, welke door een van de

geregelde orden, - in deze vertoning ingesloten - aangestookt werd, namelijk, de Dominicanen is een aanmerkelijke vervulling van het volgende gedeelte van de profetie, *van te maken dat alle, die het beeld van dat beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.*

En maken, dat alle die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.

PO. Door kerkelijke straf en uitbanning van degenen, die zich niet wilden schikken naar zijn afgoderij, zijnde ketters; waarna de personen, dus veroordeeld, aan de wereldlijke macht worden overgegeven om gedood te worden.

LOWMAN over het hele vers.

Door het beeld, waardoor de Paus vergood werd, moet niet verstaan worden een levenloze en stomme afgod; maar gelijk die beelden der heidense goden, welke orakelen afgaven, alsof zij door een inwonende geest bezielde waren; zo werden de orders en bevelen van de paus, aan de wereld bekend gemaakt door de gesubordineerde geestelijkheid, als Godsspraken alle volkeren verplichtende tot een godsdienstige gehoorzaamheid, en hun gezag ondersteunende met al hun macht, dreigende alle mensen met de dood, die een volkomen onderwerping daaraan, ergens in zouden weigeren.

16. En het maakt, dat het aan allen, kleinen en groten, rijken en armen, en vrijen en dienstknechten.

GG. Alle soorten van mensen, kleine en grote. Dit toont de grootheid van zijn heerschappij en zijn omzichtigheid, van niet alleen groten aan hem te verplichten, die meest in staat mochten zijn, om zijn koninkrijk te bevestigen; maar ook de geringsten; want hij wist, dat geringe mensen grote opschuddingen in een Staat kunnen maken.

Een merkteken geven aan hun rechterhand, of aan hun voorhoofden.

In overeenkomst van Christus' verzegeling van Zijn getrouwe dienstknechten, aan hun voorhoofden, gelijk wij lezen, kap. 7:3.

GI. Dit is een zinspeling, óf op de gewoonte onder de Romeinen, van merktekenen te drukken op hun knechten, en soldaten, waaraan men kon weten wie zij toebehoorden. Slaven hadden de merktekenen aan hun voorhoofden en de soldaten in hun handen. Óf het ziet op de gebruik der Joden, in het binden van hun gedenkcedels op hun armen en voorhoofden, om hen de wet van God, en de gehoorzaamheid daaraan, in de gedachten te brengen. Óf, op de handelwijze der Heidenen, die de merktekenen van de god, die zij aanbaden, op hun lichamen zetten; zie 3 Makk. 2:21. Zo zegt Maimonides, dat het bij de Heidenen de gewoonte was, zichzelf te tekenen met hun afgoden, tonende, daarmee, dat zij hun gekochte slaven waren, en gemerkt ten hunnen dienste. De zin is, *dat sommigen het merkteken ontvingen op de ene en anderen op een andere plaats.* Door dezulken die het merkteken, in de *rechterhand* ontvingen, zou betekend kunnen worden de geestelijken, die in de heilige orden traden, die de rechterhand ophieven, om te zweren de Paus getrouw te zullen dienen, en hun gereedheid te betuigen, om zijn godsdienst en zijn belangen te handhaven; en door degenen die het merkteken aan hun *voorhoofd*, ontvingen, het volk in 't algemeen, die allen dezelfde indruk op of aan zich hebben.

PO. Dit merkteken was niets anders, dan óf de belijdenis van zijn geloof en godsdienst, óf een beloofde onderwerping aan zijn bevelen; gelijk wij weten de handelwijze van het pausdom te wezen, daar het in enig land de overhand heeft.

17. *En dat niemand mag kopen ex verkopen, dan die dat merkteken heeft.*

LO. Veel geleerden zijn van gevoelen, dat deze uitdrukkingen zien op de wijze, waarop Ptolomeüs Filopator de Joden vervolgde. Hij verbood een iegelijk om tot hem, in zijn paleis te komen, die niet offerde aan de goden, welke hij diende waardoor hij de Joden alle toegang afsneed tot zich, hetzij om recht van hem te begeren, of zijn bescherming te verzoeken. In wat geval van noodzakelijkheid daartoe, zij zich mochten bevinden verklaarde, door een ander besluit, al de Joden die te Alexandrië woonden, vervallen uit de eerste rang, onder welke zij, sedert de eerste grondlegging der stad, altijd gerekend waren; en dat zij voortaan in de derde rang, onder het gewone volk van Egypte, zouden opgeschreven worden. Daarbij wilde hij, dat ze, bij hun optekening, het merk van een olijfblad, zijnde het wapen van zijn God Bachus, op hun lichaam met een gloeiend ijzer zouden laten branden. Die zulks weigerden te ondergaan, zouden tot slaven gemaakt worden. Bleef iemand zich tegen dit besluit kanten, die zouden met de dood gestraft worden.

Zo wordt deze historie verhaald door Prideaux, uit het derde boek der Makkabeeën.

PO. / GI. Dit bewerkte de Roomse kerk, door haar uitbanningen. Het werd begonnen in het Concilie van Lateraan, waarin vervloekt werden allen die enigen van de Waldenzen onderhielden, of, met dezelve handel dreven; en de bisschop van Armagh, heeft ons, in zijn werk de Successione Ecclesia, een bericht gegeven van zulk een canon van een Synode in Frankrijk, welke met uitdrukkelijke woorden verbood, enige gemeenschap met ketters te houden in kopen of verkopen.

Prideaux zegt, paus Martijn de Vijfde heeft deze profetie allerbest verklaard, in zijn Bul, bij het Concilie van Constans gevoegd, waarin hij de Rooms Katholieken verbiedt enige ketters in hun land te laten wonen, enig verdrag met hen te sluiten, of enige handel met hen te drijven, of enige burgerlijke plichten aan hen te bewijzen.

DO. Misschien ziet dit in 't bijzonder op de Sacramenten, welke het volk, op de hoogste straf, verplicht is te ontvangen van de Romeinse priesters, en welke niemand kan ontvangen, zonder zulke bijgelovige en afgodische plechtigheden, zoals inderdaad, zijn de aanbidding van het beeld des dat beest.

Of de naam van het beest, of het getal zijns naams.

GI. Die de eed had gedaan van de paus getrouw te wezen, of een openbare belijdenis van de roomse godsdienst; en *papist* genoemd werd naar de paus. Het getal zijns naams is óf hetzelfde met het getal van het beest, in het volgend vers, óf iets anders dan dat.

WE. Omdat door *het getal des naams van het eerste beest* schijnt betekend te worden het getal, 't welk vervat is in de letters van de gemelde naam, aangemerkt zijnde als telletters, moet volgen, dat *de naam te hebben*, of, *het getal des naams* op hetzelfde zal uitkomen.

18. *Hier is de wijsheid die het verstand heeft, rekene het getal van het beest.*

PY. Dat is, hier is een verborgenheid, waarop de aandacht en het verstand van alle ernstige en godsdienstige gemoederen moet gevestigd worden. De zoon van Sirach zegt: *wijsheid is gelijk haar naam*, dat is, een soort verborgenheid, om beoefend en uitgevonden te worden, door verstandige mensen, dat is, eerlijk en deugdzaam. Zo zegt de Psalmist: "De verborgenheid des Heeren is bij degenen, die Hem vrezen", dat is, de gewichtigste waarheden van de godsdienst worden bevonden en beleefd door deugdzaam gemoederen. Gelijk het woord, Sofia, wijsheid, afkomt van het Hebreeuws tzapha, onderzoeken of opmerken. Door een die verstand heeft wordt niet bedoeld ie-

mand van diepe geleerdheid, of een groot Filosoof, maar een eerlijk en vroom man, gelijk tevoren. Want, ofschoon de zaak welke hier voorgesteld wordt, van het soort behoort van hetgeen de Schrift noemt spreuken, duistere redenen, verborgenheden, enz, is ze evenwel, gelijk andere stellen van de ware godsdienstige wijsheid, ver van diep, ingewikkeld, of onverstaanbaar te wezen, voor mensen die een middelmatig verstand en opmerkzaam gemoed hebben.

Want het is een getal des mensen.

GG. Het is mij niet alleen bekend door openbaring, maar kan ook uitgevonden worden door menselijke wijsheid; laat derhalve wijze mensen zoeken, om het uit te vinden. GI. Óf, een getal, 't welk in gewoon gebruik is onder de mensen óf, 't welk door mensen berekend kan worden; zie kap. 21:17; óf 't welk begrepen is in de naam van een mens.

En zijn getal is zes honderd zesenzestig.

WA./WE De overlevering of gissing van de oude Christenen, over deze naam, door Ireaeus gemeld, is ver de waarschijnlijkste van alle die er gemaakt zijn, namelijk, dat het zou zijn: Lateinos

) A T E I N O Γ

30, 1, 300, 5, 10, 50, 70, 200 = 666

Zodat *Latinismus*, dit is, de bedorvenheden van de Latijnse kerk, het karakter van het beest uitmaken.

BU. Dat is, dat de telletters van ieder woord of naam, uitgerekend zijnde, dat getal zouden uitbrengen. Ik zal hier bij ter neerstellen de woorden van een groot man, de aartsbisschop Tillotson, over Openb. 14.

"Op wie nu, al deze kentekenen, en inzonderheid het laatste, rakende het getal zijns naams, passen, zal ik niet onderstaan te gissen; veel minder volstrekt te bepalen, of hij thans in wezen is, dan neen; omdat er gezegd wordt een zonderlinge wijsheid en verstand vereist te worden, om het uit te vinden: *hier is de wijsheid, die het verstand heeft, rekene het getal van het beest*. Doch hoe het ook hiermee zij, de uitkomst zal het klaar, wanneer de zaak volkomen vervuld is, aan de dag brengen."

En wederom over Lukas 9:55 spreekt hij dus: "Het wordt van velen, en niet zonder reden, daarvoor gehouden, dat de paus en zijn aanhang de Antichrist zijn; ik zal hier omtrent niet verder gaan, dan dat ik zeker weet: het blijkt mij zo zeker niet, dat de paus, in 't bijzonder door deze naam, in de Heilige Schrift, wordt gemeend, als dat de klare gronden van de christelijke godsdienst waarachtig zijn. Maar wat hier ook van zij, ik tart de Antichrist zelf, wie hij ook mag wezen en wanneer hij ook komen mag, om erger en goddelozer dingen te doen dan deze."

LOWMAN over het hele vers.

Het zal een merkwaardig stuk wijsheid zijn in deze geheimzinnige beschrijving, door een gegeven getal uit te vinden, de naam van dit beest, zowel om te weten wanneer deze afgodische macht zal opkomen; en daaruit te weten, welke macht bedoeld is door deze profetische vertoning. Nu, daar is een zeker getal, 't welk, door een wijze van rekening, onder *de mensen* gebruikelijk, het leren zal; dat getal is *zes honderd zesenzestig*. Het getal 666, wordt gegeven als een getal, waardoor de naam van het beest kan uitgevonden worden. Het getal wordt voorgesteld enige verborgenheid in zich te hebben. Het getal zelf is overal hetzelfde in al de plaatsen van eenheden, tienden en honderden, 666.

Dit hebben sommigen aangemerkt als een gedeelte van de verborgenheid; maar zij hadden moeten bedenken, dat dit alleen waar zij in onze wijze van telling; het oorspronkelijke gebruikt geen drie tekens, maar drie verschillende letters van het Grieks Alfabet, Π>λ, Profetische getallen vereisen dikwijls veel schrandere om ze te berekenen, om uit te vinden, bijvoorbeeld, wanneer dagen voor jaren genomen worden, of van welke tijd men zekere rekening moet beginnen.

Voor de toepassing van dit getal zal enige wijsheid vereist worden; misschien zal ze voornamelijk gelegen zijn in de uitvinding, naar welke manier van berekening dezelve moet opgemaakt worden. De vermaning, *die het verstand heeft, rekene het getal van het beest*, schijnt te kennen te geven, dat indien de mensen de rechte weg van rekening inslaan, zij de mening daarvan zullen vinden; want het is *een getal eens mensen*; een wijze waarop de mensen gewoon zijn te tellen, zegt de heer Waple, gelijk *de maat eens mensen*, een maat is onder de mensen in gebruik, Openb. 21: 7, *en te schrijven met eens mensen griffie*, is te schrijven met zulk een pen, en met zodanige letters, als onder de mensen in gebruik zijn.

Het groot gezag van Irenaeüs, die zó na aan de tijd geschreven heeft, zelfs minder dan honderd jaren na de Openbaring, en wiens meester Polycarpus een discipel is geweest van Johannes, geeft veel gewicht aan zijn gevoelen. Velen hebben zijn wijze van rekening voor toegestaan gehouden, dat het moest zijn zekere naam waarvan de letters *zes honderd zesenzestig* uitmaakten. En velen hebben berust in de naam, welke hij voorstelt, om dit getal te beantwoorden, welke is het Grieks woord *Lateinos*. Daar zou meer reden geweest zijn om Irenaeüs te volgen, was Irenaeüs zelf genoeg voldaan geweest over zijn uitlegging.

Door de bisschop van Meaux is, terecht, aangemerkt dat Irenaeüs dit gevoelen niet voorhield met enig gezag, als een uitlegging van de apostel Johannes afkomstig, maar als zijn gissing. Wijders, Irenaeüs meldt nog twee andere namen, welke dit getal uitbrengen, behalve *Lateinos*; *Euanthos* en *Teitan*. Hij zegt er uitdrukkelijk bij, dat hij niet zeker is aangaande die zaak, en geeft er deze reden van, dat indien het noodzakelijk ware geweest, die naam met zekerheid te weten, Johannes zelf die wel klaar zou ontdekt hebben. Zodat Irenaeüs ronduit verklaart, dat hij zijn gevoelen alleen opgeeft als zijn eigen gissing, en dat hij geen bijzondere uitlegging daarvan wist van de apostel Johannes.

Dit getal is gevonden in zoveel andere namen, dat deze wijze van rekening, op zijn minst, zeer onzeker zal schijnen. De bisschop van Meaux vindt het getal 666 in het woord *DIoCLes AVgVstVs*; Grotius in het woord *α7A3?Γ*; Ulpius, de naam van Trojaan. Daubuz vindt het in het Hebreeuwse woord ⓂⓃⓂⓃⓂⓃ , of Romein. En behalve veel andere namen zegt F. Feuarentius, in zijn aantekeningen over deze plaats van Irenaeüs, dat hij het getal 666 vindt in de naam Martin Lauter, gelijk hij zegt de oorspronkelijke spelling van de naam Luther geweest te zijn.

Hij vindt ook, hetzelfde getal in het woord *MOAMETIS*, gelijk hij verkiest de naam van Mahomet te spellen. En men kan nog veel meer voorbeelden daarvan zien bij Calmet. Elkeen Dis zal met Irenaeüs begrijpen, dat er veel onzekerheid is in die wijze van rekening; het is met hem gissen en raden naar de naam, omdat er veel gevonden kunnen worden, die het gemelde getal, in zich vervatten. En dit maakt hem zo omzichtig, van niet met verzekering te spreken in het opgeven van zijn gevoelen.

Veel geleerden zijn van gedachten geweest, *dat deze wijze van rekening van het getal van het beest, niet het ware geheim is van de rekening*. Zij vinden een andere, wijze van rekening, welke in deze profetie gebruikt is. Honderd vierenveertig duizend is het geheimzinnig getal van Christus koninkrijk, of de ware kerk. De uitleggers zijn het

eens dat dit getal is een 'vierkant' getal, uit twaalf als de wortel daarvan; want twaalf door zich zelf gemultipliceerd, geeft 144. Twaalf is een aanmerkenswaardig getal in de christenkerk, met opzicht op de twaalf apostelen, op welke leringen het geloof en de dienst der kerk is gebouwd. En zo was het ook een aanmerkenswaardig getal in de Joodse kerk, met opzicht op de twaalf aartsvaders, hoofden van de twaalf stammen van Israël; en de vierentwintig ouderlingen schijnen te wezen deze twee getallen te samen gevoegd. Hierom denkt de heer Potter, en, velen die hem volgen, dat dit getal van het beest, op gelijke wijze, gerekend moet worden. Zij merken aan, dat dit getal van het koninkrijk van de Antichrist, moet opgemaakt worden uit het getal 25, 't welk geen volkomen vierkantwortel is, maar geeft 625, na genoeg aan 666, 't welk niet is een volkomen vierkantgetal. Zij merken wijders aan, dat 25 een zeer aanmerkelijk getal is in de Antichristische Roomse Staat, en het pausdom in veel van zijn wezenlijkste delen, beschrijft. Waarvan de bijzonderheden, in 't brede, gezien kunnen worden bij Potter, en andere schrijvers, uit hem.

Maar deze wijze van rekening is niet meer zonder zwaarigheden en onzekerheid, dan de voorgaande.

Zou er geen andere wijze van rekening zijn natuurlijker en gemakkelijker dan ieder van de voorgaande? *Een getal 't welk zal aanwijzen de tijd wanneer het hét Beest geworden is*, om de woorden van Waple te gebruiken? De geleerde Grotius schijnt zulk een wijze van rekening van dit getal, in het oog gehad. te hebben, wanneer hij de woorden der profetie verklaart door de tijd wanneer de afgoderij wederom zou herleven, en kracht krijgen. Het getal 666 kan dan een getal zijn, 't welk gerekend van een gegeven tijdbestek in de profetie, zeer na de tijd zal aanwijzen, wanneer dit beest zou opkomen, of wanneer de *tweeënveertig maanden* zouden beginnen; in welk tijdbestek het zelf macht gegeven zou worden, om krijg te voeren tegen de heiligen en dezelve te overwinnen. Zó moesten de jaren bij Daniël gerekend worden, *van de uitgang des woords*, Dan. 11: 25. En de tijd van de komst van de Messias, moest uit die rekening opgemaakt worden.

Indien wij het getal 666 dus rekenen van de tijd van dit profetisch gezicht, zullen wij bevinden, dat hij nagenoeg invalt met de tijd waarin het pausdom de wereldlijke macht ontving, en dit Beest werd, of de laatste regering vastgesteld werd. 't Welk een voornaam karakter is van het beest, in deze profetie. Deze nieuwe regering van Rome werd opgericht in 't jaar 756; genomen volgens het algemeen gevoelen, dat de tijd van deze Openbaring geweest is omtrent het jaar 96 en van daaraf 666 jaren bijrekenende, zal komen 760 binnen vier jaren van de tijd, in welke het beest verondersteld is op te komen. En dit kleine verschil zal gemakkelijk vereffend kunnen worden; óf door toegeving van enige geringe onzekerheid aangaande de tijd van het gezicht, óf enige kleine verandering omtrent het nette jaar (waarin de Antichrist begon te regeren), om het getal juist tot 666 te brengen. Misschien strekt dit getal zich uit vier jaren verder dan de aanstelling. om de volkomen en wezenlijke bezitting, van hetgeen aan de kerk was, toegedaan als St. Petrus erfdeel, te vervatten.

Deze wijze van rekening is zeker genoeg om te bepalen, wie het beest is, voor zoveel dezelve aanwijst de tijd, wanneer het zijn macht zou ontvangen, met zulk een zekerheid, dat open?? Daarin niet kan missen, met evenveel zekerheid als de weken van Daniël de tijd bepalen van de komst van de Messias. En het is een voornaam deel van 't verstand in deze profetie; en het zou veel misvattingen. voorgekomen hebben, waarin veel vrome en geleerde mensen zijn. gevallen met opzicht van de tijd, wanneer de macht van het beest zou beginnen, en bijgevolg ook, wanneer eindigen, indien men opgemerkt had, dat dit getal zou zijn een tijdbestek van uren,

van de tijd van het, gezicht af, vóór hetwelk het beest zijn macht niet zou ontvangen; en dat het van het eind van dat tijdbestek zou stand houden, 1260 jaren

En deze wijze van rekening moet niet verworpen worden als nieuw en. bijzonder Grotius, gelijk ik reeds aangemerkt heb, schijnt dezelve in 't oog gehad te hebben Celmes maakt uitdrukkelijk gewag, van deze wijze van rekening, dat sommigen geoordeeld hebben, dat het getal van het beest niet betekent een eigenlijk getal van het beest, maar de tijd, wanneer het zich zou vertonen.

Lowman; historie van het derde tijdbestek

De drie voorgaande kapitelen 11, 12, 13 zijn een profetische beschrijving van het derde tijdbestek. Zij vertonen de staat der Voorzienigheid, van der kerk, in zo velerlei gedaanten, en waarin zo veel gevallen zullen tezamen lopen, dat indien ze bevonden worden, nauwkeurig in tijd en omstandigheden, overeen te komen met de wezenlijke verhaalde gebeurtenissen, zij de profetie groot gewicht zullen bijzetten, in de besturingen, vermaningen en opwekkingen, welke daarin beoogd zijn, tot getrouwheid en standvastigheid in het Christelijk geloof en dienst, tot lijdzaamheid in de vervolging, hoop en vertroosting in de toevorocht en macht van God, Die zeker al Zijn beloften, zal volbrengen, en ons aanmoedigen om al de profetieën van dit boek als zodanig aan te merken.

De profetische beschrijving van dit tijdbestek, is de uitgebreidste en omstandigste van allen, en wijst met grote nauwkeurigheid aan, de tijd waar het moet beginnen, en wanneer eindigen. De staat der kerk in dit tijdbestek, is in 't algemeen overeenkomstig met de vertoning, van de kerk in de voorgaande tijdkringen; een staat van gevaar en vervolging, van de vijanden der waarheid en gerechtigheid, onder de invloed van de satan, de wereld pogende te verleiden en te bederven, door afgodische lering en dienst. Hij wordt vertoond, als een staat, waarin het getal van gelovige belijders weinig zal zijn, doch genoeg om aan de waarheid getuigenis te geven, en dezelve te bewaren, ofschoon zij, om hun getuigenis tot de dood toe, vervolgd zullen worden. 't Welk echter, duren zal 1260 jaren, in spijt van alle pogingen om hetzelfde te onderdrukken; en onder welk verloop van tijd, de Voorzienigheid van God Zich menig malen zou vertonen, om hun zaak te handhaven, door gestrengte en zware oordelen over hun vijanden en deze verdrukte staat der kerk zou op het laatst eindigen, in overwinning, vrede en gelukzaligheid.

De kerk wordt wijders, in dit tijdbestek vertoond in een staat van gevaar, gelijk de Israëlieten in de woestijn, of de profeet Elia, onder de vervolging van Achab; dat ze geen vastigheid zal hebben, dan in plaatsen van afzondering en verschuiling, of, gelijk David gedwongen werd te vluchten naar de woestijn, om een schuilplaats te hebben, voor de vervolging van Saul, zo zou de vrouw ook vluchten naar de woestijn, voor de draak, die gereed stond om haar te verslinden. In deze afgezonderdheid zou de kerk bewaard worden; zodat geen pogingen van dwalingen om haar te bederven, of van vervolging, om haar te vernielen, tegen haar zouden vermogen. Maar de profetische beschrijving van dit tijdbestek is alleromstandigst, in de optelling van middelen, waardoor de kerk, in dit tijdbestek, in zulk een gevaar gebracht, en de getrouwe belijders der waarheid zo onderdrukt en vervolgd zouden worden.

Zij beschrijft daarom, in dit tijdbestek de opkomst van een nieuwe afgodische en vervolgende macht; zij schildert dezelve af door zoveel en zulke bijzondere omstandigheden, welke nauwkeurig aanwijzen:

- *de tijd*, wanneer dezelve zou opkomen;
- *de plaats*, waar zij de zetel van haar gebied zou hebben,

- *de wijze* waarop zij haar gezag zou gebruiken,
- en *hoelang* ze zou duren.

En deze zijn in veel opzichten, zo ongewoon en buitengewoon, dat niets dan een ware geest der profetie dezelve kon voorzien of voorzeggen. Want zij vertoont deze nieuwe afgodische, vervolgende macht in deze aanmerkenswaardige bijzonderheden.

- Zij is een nieuwe regering of heerschappij, ontstaan uit de beroerten, welke veroorzaakt werden door de inval in het Romeinse rijk.
- Zij was een nieuwe regering welke opkomen zou, nadat de keizerlijke regering had opgehouden, en Rome geweest was onder een andere wijze van regering, welke een korte tijd zou duren.
- Zij was een. nieuwe regering, welke opkomen zou nadat het Romeinse rijk in tien cantons, of verscheiden koninkrijken verdeeld was, of in tien onafhankelijke vorstendommen of heerschappijen.
- Zij was een heerschappij welke opgericht stond te worden in de stad Rome, zodat deze stad, op zeven bergen gegrond, en eertijds meesteres van de wereld, wederom een zetel des gebieds zou worden.
- In deze nieuwe regering zou zij zijn een nieuwe heerschappij, opkomende in Rome, op een tijd, wanneer alle menselijke uitzichten de macht van Rome vertoonden, zo ten enenmale gedempt zouden zijn, dat er geen hoop van herstelling overbleef.
- Zij zou zijn een regering gelijkende naar het voorgaande Romeinse gebied, in het voortzetten van afgodische leringen en dienst, in het aankanten tegen de waarheid, en onderdrukken van allen die er belijdenis van zouden doen.
- De macht en het gezag van deze nieuwe regering zou ondersteund en uitgebreid worden door een andere macht, haar gelijk in natuur en soort, door voorgevende tekenen en wonderen, en door uitwendige dwang, het volk verplichtende om zich te onderwerpen aan het gezag van dit nieuw opgerichte gebied in de stad Rome.
- Deze nieuwe heerschappij zou vervolging van de ware kerk doen duren de tijd van 1260 jaren. En het is een manier van regering, welke zij die verstandig zijn in het rekenen van getallen, volgens het gebruik van de profetie der Schrift, kunnen uitvinden door het getal 666.

Deze verscheiden bijzonderheden komen voor in de beschrijving zelf. Zijn er nu enige wezenlijke gebeurtenissen, welke al deze verscheiden en omstandige beschrijvingen van de profetie beantwoorden? Indien ze er zijn, zullen ze de Openbaring grotelijks bevestigen en onze aandacht opwekken tot het oogmerk en de ware mening daarvan.

De twee voorgaande tijdbestekken hebben twee omstandigheden van gevaar voor de christenkerk beëindigd.

- Het eerste doordat de tegenstand van de heidense Romeinse keizers, door de bekering van Constantijn, eindigde omtrent het jaar 322.
- Het tweede gevaar was van de heidense noordse volkeren, die in het Romeinse rijk invielen, maar zelf tot het Christendom bekeerd werden, en het in verscheiden van hun landschappen aannamen; en van een groter gevaar, door de verbazende voortgang van de Mohammedanen, waarvan dit westerse gedeelte van de wereld verlost werd door die aanmerkelijke slag, waarin Karel Martel hun talrijk leger overmeesterde, en 350.000 man van hun versloeg, in het jaar 734.

Omtrent deze tijd lopen verscheiden karakters van het eerste beest, welk. uit de zee opkwam, zeer net te samen.

Dit is een verloop van tijd, wanneer de keizerlijke regering van Rome geheel en al had opgehouden. Momylius of Augustulus, de laatste van de Romeise keizers was afgezet, en het koninkrijk der Gothen in Italië opgericht; het Exarchaat van Ravenna had Rome alle schijn van gezag benome; en Rome werd een enige tijd geregeerd als een klein hertogdom, in alles daaraan orderworpen, als een gedeelte van het Exarchaat. (Exarchaat is een hertogdom) Dit scheen een dodelijke wond voor de stad Rome. Zodat wanneer het Exarchaat overwonnen werd door de Lombarden, in het jaar 752, Aistulphus eis maakte op Rome als behorende tot het Exarchaat.

Ten deze tijde werd het Romeinse rijk verdeeld in veel afgescheiden en onafhankelijke koninkrijken; zo van de tien koninkrijken in de profetische beschrijving gereed waren, om deze nieuwe heerschappij van Rome, met haar macht te ondersteunen. Omtrent deze tijd werd het Exarchaat van Ravenna, 't welk enige jaren een vertoning van Romeinse regering in Italië gemaakt had, onder de stedehouders van de Griekse keizers, ten ondergebracht door het koninkrijk der Lombarden, en die wijze van regering is nimmer wederom in stand geraakt.

Deze zeer merkwaardige omstandigheden, welke alle omtrent deze tijd tezamen moesten invallen, schijnen zeer wel overeen te komen met de bekende waarheid der historie. En zo wij het getal 666 rekenen van het jaar 94, de tijd van het gezicht, valt het in met de tijd, waarin de orde van de profetieën ons aanwijst het begin van dit tijdbestek te plaatsen.

Maar laat ons voortgaan en verder overwegen enige **buitengewone gebeurtenissen**, welke in dezelfde tijd zijn voorgevallen, en welke slaan op de allerbijzonderste omstandigheden van de profetische beschrijving.

Wij vinden in de historie, dat het Exarchaat van Ravenna veroverd werd door Aistulphus, koning der Lombarden, in het jaar 752. Op deze overwinning maakt hij eis op Rome als een gedeelte daarvan, trekt voort om de stad te belegeren. En Rome, 't welk zo lang onderworpen was geweest aan het Exarchaat, scheen, naar alle menselijk aanzien, in onderwerping te zullen blijven aan het koninkrijk der Lombarden en daar was geen uitzicht van zich te zullen kunnen verdedigen, of zijn vrijheid te bewaren, veel minder wederom tot gebied of heerschappij te komen. Maar de paus, - Stefanus II, 752-757 - die onlangs Pepijn van Frankrijk zeer aan zich verplicht had, vluchtte tot hem om bescherming. Pepijn zoekt de paus te helpen, trekt Italië in, dwingt Aistulphus, niet alleen om alle eis op de stad Rome te laten varen, maar ook het Exarchaat aan Rome over te geven. 't Welk, na enige tegenspartelingen, plechtig bekrachtigd wordt, in 't jaar 756. Zo kreeg Rome een nieuwe Staat van heerschappij, in dit nieuw erfdeel van St. Pieter, waarvan Rome de zetel en hoofdstad werd. En zo kwam er, tegen alle verwachting, een nieuwe wijze van Romeinse regering op, welke nu omtrent duizend jaren geduurd heeft, zodat deze nieuwe onverwachte regering van Rome reeds langer geduurd heeft dan enige voorgaande wijze van regering, hoedanig ook, en stand gehouden in deze buitengewone wijze van regering, zonder enige verandering, wanneer de verscheiden koninkrijken van Europa, voornamelijk de verscheiden staten van Italië, dikwijls van Heer veranderd zijn, en de wijzen van regering andere gedaanten gekregen hebben. Dat deze nieuwe Romeinse regering zich getoond heeft te zijn een vervolgende macht, zal ten duidelijkste blijken uit de historie.

Omtrent deze tijd liep de bijgelovigheid voort tot afgoderij; **de aanbidding van beelden**, het gemeenste bedrijf van de heidense afgoderij, ofschoon uitdrukkelijk verboden in het tweede van de tien geboden, begon ingang te krijgen bij de

Christenen. Keizer Leo trachtte dezelve te stuiten in het Oost Romeins gebied. Hij beval door een plakkaat in het jaar 730, al de beelden uit de kerken weg te nemen en te verbranden, zegt du Pin (Historie 'l Eglise pag. 540), een schrijver die ik te liever aanhaal, omdat hij van de Roomse godsdienst zijnde, zijn getuigenis te minder verdacht is. Zijn zoon Constantinus Copronimus volgde het voorbeeld van zijn vader, beriep een kerkvergadering te Constantinopel, in het jaar 754, van 338 bisschoppen, die een besluit opmaakten tegen de beeldendienst. Dit Concilie, zegt Du Pin, werd niet erkend in de kerk van Rome, maar de keizer beval het uit te voeren in al de gewesten van het Oost Romeinse Rijk.

Wanneer Irene voogdes van het Oosterse Rijk was geworden, besloot zij tot een nieuw Concilie te Nicéa, waartoe zij de Paus Adriaan verzocht, in het jaar 787. De afgezanten van de Paus hadden de eerste plaats; Tarasius, Patriarch van Constantinopel, de tweede; en de afgevaardigden van de bisschoppen van het Oosters Rijk, de derde. De brieven van paus Adriaan werden gelezen, welke de aanbidding der beelden goedkeurden. Het Concilie maakte een besluit, dat de beelden van Jezus Christus, de heilige maagd, de engelen en heiligen, in de kerken geplaatst zouden worden, tot vernieuwing van derzelve gedachtenis, en uitdrukking van de eerbied welke de mensen daarvoor hebben; en om dezelve te groeten, te eren en te aanbidden, maar niet met die aanbidding welke de Goddelijke natuur alleen eigen is. Zó ijverig en driftig ware de pausen om de aanbidding der beelden te bevorderen. Zodra de stukken van het Concilie te Rome gebracht waren, zond de paus uittreksels daarvan naar Frankrijk. Karel de Grote, toen koning van Frankrijk, deed die uittreksels onderzoeken, door de bisschoppen van zijn koninkrijk. Deze stelden een verhandeling op, welke uitgegeven werd op de naam van Karel de Groten, tegen het besluit van het Concilie te Nicéa. Karel zond dat werk naar Rome, en deed het de paus aanbieden door Engelbert. Maar de paus gaf een antwoord, waarin hij de hesluiten van het Concilie van Nicéa verdedigde.

Het gezag van de paus kon, evenwel dit stuk op die tijd, in Frankrijk niet doordrijven. Daar werd een Concilie gehouden te Frankfort, in het jaar 794, waarin over de aanbidding der beelden getwist werd, en het Concilie veroordeelde alle soort van aanbidding of dienst der beelden. Frankrijk en Duitsland volgden lange tijd dit Concilie van Frankfort, in tegenstelling van het Concilie van Nicéa, en het gezag van de paus. Het kan van nut zijn, deze tegenstand tegen de aanbidding der beelden, in het begin aan te merken, om twee redenen.

- Eerst, om te tonen, dat ze ondersteund werd door het gezag. van de paus, en eindelijk vastgesteld door hun macht.
- Ten andere, om door dit merkwaardig voorbeeld te tonen, *dat de aarde de vrouw te hulp kwam*. De westerse vorsten stelden zich tegen het gezag van de paus, gaven tijd en gelegenheid aan de kerk, om de getrouwe aanbidders van God te versterken, tegen deze gevaarlijke afgoderij, welke sedert zo zeer toegenomen en vastgesteld werd door de pausen, in de Concilie van Laterane en Trente.

Het Concilie van Laterane bevestigde de leer van de transsubstantiatie, nadat ze lang betwist en tegengesproken was in de kerk . Deze leer aldus bevestigd zijnde, volgde de eigenlijke aanbidding van het sacrament des altaars gemakkelijk. Het Concilie van Trente vorderde, derhalve, boven en behalve de aanbidding der beelden, en aanroeping der heiligen, uitdrukkelijk dezelfde aanbidding van de geheiligde sacramenten, als aan de allerhoogste God Zelf opgedragen wordende.

Ontelbare voorbeelden van de historie zullen wijders aantonen, hoever deze nieuwe Roomse macht de afgoderij voortgezet heeft door vervolging; 't welk een voornaam deel is van de profetische beschrijving. Zij hebben niet alleen vervolging geoeffend bij

veel gelegenheden, maar ook daaraan de gedaante gegeven van een plechtige instelling van algemene Conciliën. Door het Concilie van Laterane worden alle voor ketters verklaard, die zich tegen hen besluiten aankanten, 't welk zij noemen *het heilig, rechtzinnig en katholiek geloof*; waarvan de leer der transsubstantiatie, en de aanbidding van het brood en de wijn verklaard worden een gedeelte ervan te wezen. Zij bannen en vervloeken alle, die zij dus voor ketters uitgemaakt hebben. Dus veroordeeld, werden zij overgegeven aan de wereldlijke machten om gestraft te worden. En alle burgerlijke machten werden verplicht een eed te doen, op straf van de kerkelijke ban, dat zij hun best zouden doen, om uit hun heerschappijen uit te roeien alle die, door de kerk, voor ketters verklaard zijn. En als enige burgerlijke macht dit zou weigeren te doen, moest zulks, nadat vermaning was geschied, aan de paus bekend gemaakt worden, die al zijn onderdanen van zijn gehoorzaamheid ontslaan zou; en verklaren dat het een katholiek vrij stond om zijn heerschappij aan te tasten, en de ketters uit te roeien, om dezelve in de zuiverheid der waarheid te bewaren.

Wij hebben een aanmerkelijk voorbeeld, hoe dit besluit uitgevoerd werd in het geval van de graaf van Thoulouse, vanwege het niet verdrukken van de Albigenzen, in zijn heerschappijen. Er werd een leger van kruisdragers tegen hem verwekt, door middel van de paus; het bestond, volgens Mezeray, uit vijf honderdduizend personen, ofschoon hij veronderstelde, alle geen soldaten, waaronder vijf of zes bisschoppen waren. Zij namen de stad Beziers in, en joegen alles door de kling, tot het getal van zestig duizend mensen; en vervolgden de oorlog, met gelijke wreedheid en woede, in veel andere plaatsen. En Montfort, de generaal van deze heilige oorlog, werd beloond met het grootste gedeelte van de heerschappijen van de Graaf van Thoulouse. Nadat hij hem afgezet had, als een begunstiger van ketters, werd hij, om zijn goede diensten, voor heer verklaard van al de landen welke hij overmeesterd had.

Onmiddellijk na dit beruchte besluit van een algemeen Concilie, om tot vervolging over te gaan, en als een verklaring daarvan, begon de Inquisitie. Dominikus wordt de eerste Inquisiteur gemaakt, door Paus Innocentius III. Dit heilig officie, volgens de stijl van het Roomse hof, heeft de manieren van vervolging bevorderd, vër boven hetgeen bekend was in de dagen van het oude Babel en Rome. Deze is nu lang geweest de verschrikkelijkste en onmenselijkste rechtbank, welke de wereld immer gezien heeft, in alle verstrikkende kunstenarijen van ongerechtigheid in het vervolgen, alle onmenselijke hardheid en wreedheid in het straffen, gelijk breedvoerig getoond is in het aangehaalde werk van Limborch. (Historie Inquisitie)

Om nog met een voorbeeld aan te wijzen, hoe net deze vervolgende macht elk deel van de profetische beschrijving beantwoordt, zal ik alleen bijbrengen de Bul van paus Martin V, welke de vervolging aanbeveelt van de aanhangers van Wickleff, Johannes Hus, en Hieronymus van Praag.

"Wij willen en bevelen, dat gij, door dit ons apostolisch gezag, opwekt en vermaant al de belijders van het katholieke geloof, als keizers, koningen, hertogen, prinsen, enz, dat zij uit hun koninkrijken, steden, dorpen, enz, verdrijven allerhande soort van ketters, volgens de wil en inhoud van het Concilie van Laterane. Dat zij er geen gedogen binnen hun graafschappen of rechtsgebieden te prediken, huis of huisgezin te hebben, enig handwerk of beroep te oefenen, of andere wijze van handel te drijven, of zich op enige wijze te behelpen, of in het gezelschap van christenmensen te laten komen. En, indien zulk een openbaar en bekend ketter mocht veranderen voor zijn dood - ofschoon dit door de kerk niet zo verklaard zij - laat hem, in zulk een grote misdaad geen christelijke begrafenis toekomen. Op de overigen moeten de

voorgemelde wereldlijke Heren, enz, acht geven, en zonder uitstel met de verdiende dood straffen." Fox, Acts and monum.

Zij worden gelast de ketters met de verdiende dood te straffen, dat is, hen aan het vuur over te geven en te verbranden.

Daarenboven moet men aanmerken, als een verdere overeenkomst met de profetische beschrijving, dat de tirannieke macht, welke de afgodische leringen en dienst door vervolging ondersteunt, grotelijks geholpen werd door een andere dergelijke macht, waarin zowel als in het pausdom, het geestelijk én wereldlijk gezag verenigd zijn. Veel bisschoppen, inzonderheid de bisschoppen van Duitsland, hadden grote wereldlijke heerschappijen, welke hun geschonken waren, waarin zij koninklijk en soeverein gezag hadden. Zij ontvingen hulde, en de eed van getrouwheid van hun onderdanen; zij hebben de opperste macht van het zwaard, zo in het straffen van hun onderdanen, als in het voeren van oorlog. Zij munten geld, heffen lastgelden, maken verbonden met de andere standen van het rijk, en met oppermachtige vorsten; en hebben alle voorrechten van soevereiniteit op zulk een volkomen wijze als de wereldlijke keurvorsten of prinsen van het Rijk. Dus is een groot gedeelte van Duitsland in de handen van kerkelijke personen, met wereldlijk gebied. Men heeft aangemerkt, dat in omtrent 70 Jaren, van 936 tot 1002, de drie Ottho's, die elkander in het rijk opvolgden, twee derde delen van de Staten van Duitsland, aan de kerkelijken hadden weggegeven; gelijk Heiss, een Roomsgezind historieschrijver ons zegt. *Heiss, Historie de 'l Empire.*

Deze kerkelijke prinsen van Duitsland zijn, niettegenstaande hun wereldlijke soevereiniteit, zeer afhankelijk van de pausen. Zij zijn verplicht aanstonds naar Rome te zenden om een bevestiging van hun verkiesingen; en dat na te laten is een genoegzame reden voor de paus om hun verkiesing te wraken als gebrekkig. Ze moeten zorg dragen voor de kerk, of iemand voor te dragen, indien de verkiesing onwettig bevonden mocht worden. Behalve hun afhankelijkheid van de pausen zijn hun belangen zo zeer aan elkander verbonden, dat zij dezelve ondersteunen met alle samen gevoegde krachten als een gemeen belang. Het zou verdrietig vallen, breedvoerig uit te weiden in bijzondere voorbeelden; ik zal maar spreken van één, in de hete twist tussen de pausen en de keizers, over de aanstellingen in ambten.

Hildebrand een werkzaam en belangzuchtig man van een stoute en driftige gesteldheid, was tot paus verkozen in het jaar 1073, met de naam van Gregorius VII. Hij ondernam de aanstelling van bisschoppen te wringen uit de handen van de keizers, een macht, welke zij lang bezeten hadden, van bisschoppen te benoemen in hun heerschappijen, en dezelve te stellen in het bezit van hun bisdommen en Staten. De paus besloot deze macht de keizers te ontnemen, als een ding 't welk onrechtvaardig en kerkschendig was, - gelijk Mezeray als een eerlijk man, aanmerkt - was een toeleg op het gebied van Italië, en al de vorsten aan de macht van het pausdom te onderwerpen. Het geschil tussen de paus en Hendrik de Vierde, toen keizer, liep zo hoog, dat de paus hem in de ban deed en afzette; en maakte dat Rodolf, hertog van Burgondië en Zwabenland, tot keizer verkoren werd in zijn plaats. Veel van de kerkelijke prinses, met Siegfried, aartsbisschop van Mentz, aan het hoofd van dezelve, zwoeren Hendrik af, namen de wapenen tegen hem op, en deden gelofte van een eeuwigdurende vijandschap. Zo ijverig ware zij, om te maken dat alle, klein en groot, zich onderwierpen aan de besluiten en het gezag van de paus.

Na de dood van Rodolf, deed de afgezant van de paus, toen Paschal II, de keizer wederom in de ban; waarop de rijksvergadering de keizer afzette, en zijn zoon Hendrik - die zij opgemaakt hadden, om tegen zijn eigen vader te rebelleren en hem te helpen ontronen - tot keizer verkoos, in deszelfs plaats. De aartsbisschoppen van Mentz en Keulen werden afgevaardigd met de bisschop van Worms, om de kroon en de keizerlijke versierselen de keizer af te nemen; gelijk zij ook deden. Hendrik V dus meester van zijns vaders rijk geworden zijnde, was in 't eerst zeer zorgvuldig om het hof van Rome te gelieven en de kerkelijke Staten, in alle dingen te begunstigen.

Maar na verloop van tijd bemerkende, dat de pauselijke partij hem alleen gebruikte, om hun oogmerken te volvoeren, besloot te staan voor de eer en 't gezag van het rijk. Het geschil werd heet, tussen hem en paus Paschal. De keizer dringt in Rome, neemt de paus gevangen, benevens verscheiden kardinalen. De paus belooft, in deze moeilijkheid zijnde, de aanstellingen grotendeels aan de keizer te laten, en bevestigt zulks met zestien kardinalen, door een eed op de Evangelisten. De paus maakte uitwendige vertoning om zijn verbintenissen na te komen, maar werkte in 't heimelijk, door zijn gezanten, om dezelve te verbreken. Hierop wilde het grootste gedeelte van de kerkelijke prins van het rijk deze overeenkomst niet aannemen. Albert, die kanselier van de keizer was geweest, en die hij onlangs tot aartsbisschop van Mentz verheven had, opgehitst door de afgezanten van de paus, die overal de bisschoppen opstookten om de wapenen op te vatten tegen de keizer, als een gebannen persoon, wist hun maatregelen, op de volgende bijeenkomsten van het rijk, zó te besturen, dat zij besloten dat de paus recht had, om in een Concilie, zijn verdrag te herroepen.

De paus beriep, daar op een Concilie te Laterane, in 't jaar 1112, 't welk het verdrag tussen de paus en de keizer verbrandde, en de keizer in de ban deed. Waarop de aartsbisschoppen, bisschoppen, prelaten, en kapittelen besloten zichzelf te handhaven, in het beschikken van hun openvallende kerkelijke ambten, door eigen verkiezing, zonder enig opzicht op de keizer. Albert of Adelbert, aartsbisschop van Mentz, maakte een krachtige verbintenis tegen de keizer. De ontrouw van de aartsbisschop van Mentz, tegen zijn voorgaande heer en weldoener (gelijk Heiss zelf, een roomsgezind, schrijver aanmerkt) werd voortgezet, onder schijn van het belang der kerk en ondersteund door de bedekte handelingen van Rome. En wel tot zover, dat aan beide zijde legers te velde trokken, en zeer na waren om handgemeen te worden wanneer de keizer, om de bloedstorting en de onheilen van een burgeroorlog te vermijden, genoodzaakt werd zich te onderwerpen aan de beslissing van een ander Concilie te Rome. Dit Concilie werd gehouden te Laterane, in 't jaar 1122, en de zaak werd, gelijk wel te verwachten was van zulk een wijze, om een geschil te vereffenen tussen de keizer en de paus, uitgewezen ten voordele van de paus, en ter bevoorrechtiging van de kerkelijke verkiezingen, en ten nadele van het recht van benoeming en aanstelling door de keizer. Dus werd deze betwiste zaak gewonnen door de pausen; in het verwerven waarvan, de kerkelijke prins van het rijk, de macht van de kerkelijke prins van Rome voor hem gebruikten; **en maakten, dat de aarde en die daar in woonden, hem aanbadten**, en zich onderwierpen aan zijn gezag.

Er zijn nog twee andere merkwaardige delen van de profetische beschrijving, waarvan wij de historische vervulling ook moeten nasporen. En die zijn **de twee getuigen, en de vrouw vluchtende in de woestijn**.

Verscheiden geleerden hebben breedvoerig getoond, dat er een onafgebroken opvolging is geweest van getrouwe getuigen voor de waarheid van het christelijk

geloof, en die getuigd hebben tegen het aan zich getrokken gezag der pausen, deszelfs afgodische leringen en godsdienst, welke de voorname stukken zijn van de Antichristische afval. Een zeer groot gedeelte der kerk, heeft zich van het begin af, gesteld tegen de aanbedding der beelden. Het Concilie van Frankfort heeft zich plechtig verklaard tegen alle soort aanbedding. In elke volgende eeuw zijn er enige mensen opgestaan tegen de afgodische beginselen en handelingen, welke in de kerk van Rome staande gehouden werden, en tegen de gewelddadige vervolgende macht, waardoor dezelve ondersteund werden.

In de volgende eeuw, tussen de jaren **800 en 900**, stelde zich Claudius, bisschop van Turin, een discipel van Felix Urgel, niet alleen tegen de aanbedding der beelden, maar tegen alle godsdienstig gebruik ervan. En alhoewel Jonas bisschop van Orleans, en anderen tegen hem schreven, als het stuk te ver trekkende; ware zij echter, gelijk du Pin aanmerkt, tegen alle aanbedding der beelden.

In dezelfde eeuw, omtrent het jaar 831, leerde Paschasius de wezenlijke tegenwoordigheid in het sacrament, een leer welke haast de grondslag werd van een ander afgodische handeling in de aanbedding van het geheiligde brood en de wijn. Deze leer was zodra niet gemeen gemaakt of velen vonden er misslag in; in 't bijzonder schreef Ratramne, een Monnik van Korbië, met opzet een werk daartegen. Jan Scott, gevraagd zijnde door de keizer Karel de Kale, stelde zich ook tegen de verklaring van Paschasius en maakte stellingen, - gelijk du Pin erkent - strijdig tegen de leer der kerk, aangaande de wezenlijke tegenwoordigheid. En hun tegenkanting was niet slechts tegen enige uitdrukkingen van Paschasius, gelijk de Roomse kerk ons wil wijs maken, maar tegen de leer zelf, zoals die aangenomen is en geleerd wordt in de kerk van Rome

In de volgende eeuw, **de tiende**, waren er veel discipelen van Claudius van Turin overgebleven, die, voornamelijk in de streken van Piemont, zijn leer bewaarden en verdedigden, tegen de aanbedding der heiligen. Of, gelijk Aurelius Rorencus, een Piemonts historieschrijver, aanmerkt dat die ketterij van Claudius van Turin stand hield door de negende en tiende eeuwen. Ook ware in die zelfde eeuw velen die de leringen van Ratramne aankleefden, tegen de wezenlijke tegenwoordigheid, in de Engelse kerk zowel als in andere. Odo, aartsbisschop van Canterbury, vond omtrent het jaar 934 velen die dezelve in twijfel trokken; zodat hij genoodzaakt was hun ongelovigheid te hulp te komen door wonderwerken. Want, volgens de vertelling, veranderde hij inderdaad, het brood in vlees en de wijn in bloed, en deed dezelve ook wederom in de vorige gedaante overgaan.

Ik maak te eerder gewag van dit voorbeeld, omdat het niet alleen is een bewijs, dat de leer van de wezenlijke tegenwoordigheid werd tegengesproken, maar ook toont wat gebruik men maakte van voorgewende mirakelen, om de mensen te bedriegen, omdat het een deel is van de profetische beschrijving, **dat de wereld verleid zou worden door zulke wonderen, om het beest te aanbidden**. Dimstan, zijn opvolger, sloeg dezelfde weg in, om de wereld te bedriegen; hij was, in 't bijzonder, berucht om het bij de neus vatten van de duivel, met een hete tang. Een Crucifix wordt gezegd gesproken te hebben ter begunstiging van zijn ijver tegen de gehuwde geestelijkheid. Zulke machtige wonderen als deze, hadden een grote invloed op de gemoederen van de mensen, in die tijden van duisterheid en bijgelovigheid.

En het zal niet onnut zijn, eens voor al aan te merken dat deze mirakelvertellingtjes van zoveel aanbelang zijn voor de Roomse kerk, dat ze uitdrukkelijk gemaakt zijn tot kentekenen van de ware kerk

Maar om wederom voort te gaan. In de volgende eeuw, **de elfde**, stelde zich, behalve velen die de leringen van Claudius van Turin, Ratramne en Scott, aanhingen, Berenger, begunstigd door de bisschop Bruno openlijk tegen de wezenlijke tegenwoordigheid, en had veel discipelen. Hij werd in de ban gedaan, en zijn geschriften veroordeeld, tezamen met het werk van Scott, in een Concilie te Parijs gehouden, omtrent het jaar 1050, en de leer van Berenger werd veroordeeld als ketters. Het Concilie besloot dat de auteur van die ketterij en zijn navolgers, dezelve zouden moeten herroepen, of anders ter dood toe vervolgd worden

Hoe ver ook Berenger door dwang overgehaald werd om de leringen, welke hij in 't openbaar voorgesteld had, te verzachten; 't welk van de Roomsgezinden, als een herroeping werd voorgedragen. Du Pin erkent, dat zo hij wezenlijk van gevoelen veranderd was, het niet heeft kunnen zijn, dan maar kort voor zijn dood; dat zijn leringen veel geschil veroorzaakten, in zijn leven, en velen van zijn leerlingen zich, na zijn dood, daaraan vast hielden.

Op gelijke wijze merkt du Pin, in 't algemeen, aan, in de volgende **twaaftde eeuw**. "Er ware veel ketters, - zo noemt hij ze, - op veel plaatsen, die openlijk, de sacramenten van de kerk weerspraken, en haar allerheiligste ceremoniën verachtten, zelfs zo dat de gestrengheid waarmee zij gestraft werden die men vatten kon, die gezindheid niet verhinderde toe te nemen; zodat hun leringen zich verspreidden door het gehele koninkrijk van Frankrijk; dat zich veel ketters openbaarden, wier voornaamste beooging was, de mensen te ontraden gemeenschap te houden met de kerk in haar sacramenten; en haar kerkbestuur, orde en tucht omver te stoten."

Om van bijzondere personen niet te gewagen, de historieschrijvers plaatsen in deze tijd de Waldenzen en Albigenzen; de eerste, zo genoemd naar Petrus Waldus, een koopman van Lion; de anderen naar de stad Albi, in het bisdom van Thoulouse, waar naartoe velen zich begaven om veiligheid voor de vervolging. Deze Waldenzen en Albigenzen werden talrijk en machtig in de volgende **dertiende eeuw**.

Paus Innocentius III, poogde dit te stuiten; hij beval niet alleen zijn afgezanten, om tegen hen te prediken, maar hitste ook de wereldlijke vorsten en het gewone volk op, om hen uit te roeien. Hij kondigde een kruistocht af tegen hen, welke een langdurige oorlog veroorzaakte tussen Montfort, generaal der kruisdragers, en de graaf van Thoulouse; waarin veel bloed vergoten werd, en veel levens opgeofferd, tot ondersteuning van het gezag van de paus, en verdediging van afgodische leringen en godsdienst.

In de volgende **veertiende eeuw**, hielden de Waldenzen stand in grote menigte, en hun gevoelens verspreidden zich bijna door alle landen. Jan Wickliff, een man van grote achting op de Hogeschool van Oxford, begon in Engeland zich aan te kanten tegen de macht en het gezag van de paus, zowel als tegen de wezenlijke tegenwoordigheid, en verscheiden bedorvenheden van de Roomse leringen en dienst.

Hij liet veel schriften na, zegt du Pin, om zijn leringen te ondersteunen, en veel discipelen, die voortgingen zijn 'dwalingen' te leren.

Wickliff werd, gedurende zijn leven, ondersteund door veel grote mannen; maar die zijn leringen volgden na zijn dood, werden streng vervolgd. Dit veroorzaakte de

verspreiding van zijn gevoelens in Bohemen. Want enige van zijn geschriften werden derwaards gebracht door een van zijn discipelen, Peter Payn, zodat de leringen van Wickliff, in korte tijd veel leden van de Hogeschool van Praag bedorven, zegt du Pin. Het is ook waarschijnlijk, dat sommige van de Waldenzen, die in veel gewesten van Duitsland waren, tot Bohemen waren doorgedrongen, en hun leringen daar verspreid hadden, op de zelfde tijd als Wickliff dezelve leerde in Engeland.

In de volgende eeuw, **de vijftiende**, stelden Johannes Huss, een man van veel achting op de Hogeschool van Praag, en nevens hem, Hieronymus van Praag, zich tegen de veroordeling van de schriften van Wickliff. Johannes Huss ging voort te prediken en te schrijven tegen de paus, en de bedorven gebruiken der kerk, totdat zij beide door het Concilie van Constants, veroordeeld en ter dood gebracht werden. Hun dood maakte grote beweging onder de Bohemers; velen van de edelen van Bohemen en Moravië gingen een verbintenis aan, de besluiten van het Concilie van Constants niet aan te nemen en de gedachtenis van Johannes Huss en Hieronymus van Praag te verdedigen. Deze werden genoemd de *Boheemse broederen*. Zij ware verdeeld in Calixtijnen en Thaboriten.

De Calixtijnen, het gevoel van Huss nauwkeurig volgende, kantten zich voornamelijk tegen de bedorvenheid van de kerk van Rome, in het weigeren van de beker in het sacrament, aan het gemene volk. De Thaboriten namen de gemene beginselen aan van de Waldenzen en van Wickliff. Zij loochenden de leer van de Transsubstantiatie, het gezag der pausen, en de meeste bedorvenheden van de kerk van Rome.

De volgende **zestiende eeuw** brengt ons tot de tijd van de protestantse Reformatie, door Luther, Calvin en anderen; welker historie, met opzicht op de tegenkating tegen de kerk van Rome, zo bekend is, dat het niet nodig is bijzonderheden daarvan op te halen.

Dus zien wij hoe de voorzienigheid van God getuigen voorde waarheid verwekt heeft, in elke eeuw, die op een openbare wijze verschenen zijn, om te getuigen tegen de algemene bedorvenheid der kerk, deszelfs afgodische leringen en dienst, en de vervolgende macht, niettegenstaande al de listen en wreedheden, welke te werk gesteld werden, om hen te onderdrukken.

Het zal niet onvoegzaam zijn bij deze korte beschrijving van deze trouwe getuigen, enige weinige aanmerkingen te voegen, aangaande de leringen welke zij voorstonden, en aangaande het getal van deze, die dus de waarheid getuigenis gaven.

Wat aanbelangt de leringen welke zij voorstonden, het is klaar, dat Claudius van Turin, en zijn navolgers in Piemont, in de negende en tiende eeuw, zich uitdrukkelijk verklaarden tegen alle aanbidding der beelden. Een zaak, waarmee de afgodische bedorvenheid van de Romeinse godsdienst begon, en sedert, voor een groot gedeelte, bestaan heeft. Het schijnen deze afgodische bedorvenheden te wezen waartegen de getuigen zich, voornamelijk, zouden aankanten.

Claudius van Turijn, geloofde, - zegt du Pin - gelijk de beeldenstormers: "Dat de beelden uit de kerken behoren weggenomen te worden. Tot verdediging van welke leer hij zich aanstelde tegen het gezag van een Concilie, en van de paus, welke dezelve bevestigen en wil dat de beelden overal zullen aangenomen worden."

De leringen van Ratramne, Scott, en Berengen bestreden de leer van de wezenlijke tegenwoordigheid, zo haast als dezelve verscheen en welke, in 't kort een andere afgodische dienst veroorzaakte. Want het Concilie van Trente, gelijk wij tevoren

aangemerkt hebben, besloot tot dezelfde aanbidding van *het geheiligde brood*, als aan de ware God Zelf gegeven wordt. In deze tegenkanting tegen de leer van de transsubstantiatie, was het gezag van de paus rechtstreeks geknakt, zowel als de waarheid van het geschil; want de Conciliën en de pausen beide hadden daarin hun gezag gebruikt.

Berenger werd in de ban gedaan door Paus Leo IX in een Concilie; veroordeeld door de Conciliën van Versaille en Parijs, en wederom door paus Victor II. Maar tot antwoord aan. paus Alexander II, die hem schreef om zijn dwaling te herroepen, gaf hij, in plaats van daar aan te gehoorzamen, - zegt Du Pin -, vrijmoedig te kennen dat hij het niet wilde doen; en bleef hardnekkig bij zijn gevoelens.

Het is aanmerkenswaardig, dat deze Alexander de voorganger was van de bekende Hildebrand, die, wanneer hij paus geworden was, met de naam van Gregorius VII, (1073) het gezag van de pausen tot de hoogste top gevoerd, en op de allergeweldadigste wijze gebruikt heeft. En nochtans heeft deze Hildebrand zelf Berenger, met grote zachtheid behandeld, wanneer hij hem overgehaald had, om een belijdenis op te stellen in woorden van een twijfelachtige en dubbelzinnige mening (dikwijls het geval van ondertekeningen) ofschoon er zeer veel reden ware om te geloven dat hij niet van gevoelen veranderd ware. Dit schijnt te tonen, gelijk Basnage met recht aanmerkt: "dat zij grote achting hadden voor Berenger; dat zijn leer grote voortgang maakte; en de Roomse kerk zelf, daar omtrent zeer verdeeld was.

Wanneer wij komen tot de tijden van de Waldenzen en Albigenzen, vindt men zeer veel onoprechte behandeling, om hen en hun gevoelens lelijk te maken. Zij worden, door sommige Roomsgezinde schrijvers, en voornamelijk door de bisschop van Maux beschuldigd dat zij de leringen der Manicheeër toegedaan waren.

Men kan niet ontkennen, zegt Basnage dat onder de menigvuldige partijen, die zich aankantten tegen de dwalingen en het onrechtmatig gezag der pausen, ook enige Manicheeën zijn geweest uit Bulgarië, die wanneer zij vandaar verdreven waren, zich in Italië en de noordelijke provinciën van Frankrijk verspreid hebben. Maar deze moeten, naar rechtvaardigheid, van de Waldenzen en Albigenzen onderscheiden, en niet daarmee verward worden. Gelijk Basnage tegen de bisschop Maux ten volle bewezen heeft. Du Pin onderscheidt duidelijk, de Manicheeën van de Waldenzen, en zegt, "dat zij veel erger kettters waren. Daar kwamen", zegt hij, "in die tijd veel bijzondere gezindheden van kettters op, erger dan de Waldenzen die de oude dwalingen van de Manicheeën wederom deden herleven."

Maar aangaande de Waldenzen merkt hij aan, "dat zij zeer aangroeiden in de dertiende eeuw, niettegenstaande de Inquisitie, en zich verspreidden in Arragon, en de valleien van Piemont, daar ze zich onthielden, en dezelve leringen aankleefden totdat zij in 't jaar 1536, met Oecolampadius, en andere sacramentarissen verenigden.

De schrandere Franse historieschrijver, van de verschillende gezindheden van deze tijden sprekende, merkt aan, "dat het een geheel boek zou vereisen, al de gezindheden, deszelfs namen en gevoelens, welke in sommige zaken elkander gelijk waren, en in anderen verschilden, te beschrijven; maar, mij dunkt, zegt hij, dat ze tot twee gebracht kunnen worden, namelijk, de Albigenzen en Waldenzen, en dat deze omtrent dezelfde gevoelens hadden als diegenen die wij nu *Calvinisten* noemen

Hij merkt, wijders nog aan van de kettters in de provincie Lanquedock sprekende, "dat er twee soorten waren; de een onkundig overgegeven. aan aangebonden zeden, met zeer grove en vuile dwalingen; en deze waren een soort van Manicheeën. De andere kundiger, minder onzedig, en zeer ver van zulke vuile bedrijven, hadden bijna

dezelfde. gevoelens. als de Calvinisten, en waren eigenlijk Henricianen en Waldenzen."

De Serres, een ander Frans historieschrijver, ofschoon hij, met drift de Albigenzen veroordeelt, om hun afscheiding van de kerk van Rome, erkent evenwel, "dat hij de redenen van hun afscheiding gezien had, in een zeer oud handschrift, en dat ze zeer overeenkomstig waren met die, welke Wickliff en Luther vernieuwd hebben; dat ze het gezag van de paus niet wilden aannemen, of hem erkennen voor algemeen bisschop; dat zij verwierpen de beelden, het vagevuur, de verdiensten der werken, aflaten, bedevaarten, geloften, de ongehuwde staat van de geestelijkheid, de aanroeping der heiligen, en de koophandel in geheiligde dingen."

Een schrijver van dezelfde tijd Guij Laurens, heeft aangemerkt, rakende deze Waldenzen dat zij, met grote schranderheid, disputeerden tegen de Manicheeën, en dat het uit veel van hun oude schriften blijkt dat zij staande hielden, dat Rome *Babylon* ware; de Mis een enkele menselijke uitvinding; dat de gebeden der levenden van geen nut zijn voor de doden; dat de aanroeping der heiligen zondig is, en de aanbidding van het brood afgoderij." Gelijk breedvoerig gezien kan worden in de uitmuntende historie van Basnage.

Wat de leringen aangaat, door Wickliff in Engeland, voorgesteld, men kan dezelve voordrager uit een van onze oude historieschrijvers, een groot vijand van Wickliff en zijn gevoelens, welke hij brandmerkt als dwalende kettters, ongerijmd, en strijdig met het katholiek geloof. Ondertussen zegt hij ons dat zijn gevoelens deze waren: "Dat het sacrament niet is het ware lichaam van Christus, maar een afbeelding daarvan; dat de Roomse kerk niet is het hoofd van alle kerken, meer dan enige andere kerk of meerder gezag, door Christus aan Petrus gegeven is dan aan enige andere apostel; dat de paus van Rome geen meerder macht of sleutelen heeft dan enig andere priester; dat het Evangelie een genoegzame regel is, voor een ieder Christen, in dit leven. Deze ware de leringen welke zijn navolgers, openlijk beleden en leerden."

Betreffend *het getal van deze getrouwe getuigen*, die dus getuigd heiben tegen de bedorvenheden van het Pausdom, het blijkt zeer aanmerkelijk geweest te zijn, ofschoon er allerhande wegen van verdrukking en vervolging ingeslagen werden, om hen uit te roeien. Wij hebben dezelve zien *opstaan* in elke eeuw van de kerk, en bijna op alle plaatsen te voorschijn zien komen: in Italië, Frankrijk, Spanje, Engeland, Duitsland en Bohemen. Er waren er zovelen die zich aanstelden tegen de bedorvenheden van het Pausdom, dat hun vervolgers genoodzaakt ware talrijke legers, tegen hen op de been te brengen. De veel duizenden welke door deze legers gedood werden, en door de Inquisitie, zijn een genoegzaam bewijs, dat zij een grote menigte uitgemaakt, en met een verwonderlijke standvastigheid volhard hebben, in hun getuigenis tegen de bedorvenheden van de Roomse gemeenschap; niettegenstaande zij met grote wreedheid ter dood toe vervolgd, en na de dood, met grote onmenselijkheid behandeld werden.

Zo nauwkeurig komt de algemene staat van de Kerk en der wereld overeen met de beschrijving van de profetie, in een grote verscheidenheid van gebeurtenissen, en een lange tijd.

Wij hebben reeds de profetische beschrijving bewaarheid gezien, in de historie van omtrent *duizend* jaren, onder zulk een aanhoudendheid van een tirannieke macht, het geloof en de godsdienst der kerk bedervende, en de belijders van het ware christelijke geloof en godsdienst vervolgende; die evenwel stand gehouden hebben, gedurende al

deze tijd, dat *de getrouwe getuigen* tegen deze bedorvenheden en standvastig voortgegaan zijn in *hun getuigenis*, ofschoon onder het wreedste lijden, om die reden.

En wat was in staat, buiten een geest der profetie, om zólang van tevoren te geven een beschrijving van zoveel samenlopende uitkomsten? Zo onwaarschijnlijk om te gebeuren, en welke zulk een lange tijd duren zouden? En nochtans zo net overeenkomstig met de historische waarheid, en de algemene staat der kerk en van de wereld, en dat duizend jaren achtereen; en die evenwel niet stonden te beginnen dan *ná omtrent zeven honderd jaren*, nadat. de profetie was openbaargemaakt.

Deze zijn krachtige merktekenen van een wezenlijke *Geest der profetie*, in deze openbaringen, welke wij daarom hoog moeten achten, *en onze ernst en aandacht opwekken om te luisteren naar hetgeen de Geest tot de gemeenten zegt.*

EINDE HOOFDSTUK 13